

עדיקים במיתתו קרובים חיים

אלול

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה אב) יומם ולילה (יזמיהו ח)

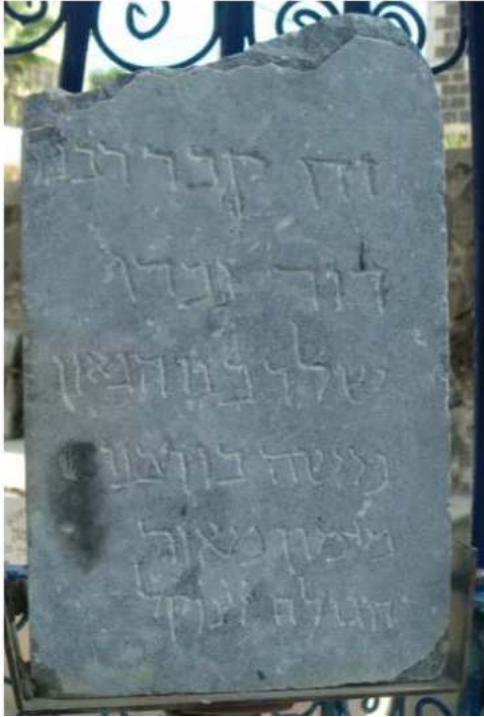

א אלול ס"א

רבי דוד ב"ר אברהם זי"ע בעל מדרש דוד

הגה"ק ר' דוד הנגיד בעל מדרש דוד זי"ע אחיו של הגה"ק ר' עובדיה מימוני זי"ע נולד בקהיר מצרים בשנת ד' תתקע"ג לאביו הגה"ק ר' אברהם הנגיד הנקרא ר' אברהם החסיד זי"ע בנו יחידו של רבנו משה בר מיימון הרמב"ם הפוסק הגדול זי"ע

רבינו שימש כנגיד ופרנס לקהלת היהודים במצרים סוריא וארץ ישראל

רבינו היה אחד מגדולי התורה בדורו. נוסף לתואר נגיד הוכתר גם בתואר ראש מחיבתא של תורה. כאביו וכאביו-זקנו, היה ידוע כרופא בעל שיעור קומה. עליו ניתן לכאמר את דברי התלמוד במסכת עדיות, פרק ט, משנה ב: האב זוכה לבן בנוי ובנה ובעושר ובחכמה ובשנים. הוא בא בחליפת מכתבים בתורה וביסודות היהדות עם גדולי הדור בספרד, למשק ואיטליה. חלק ניכר מזמנו הקדיש למאבק רב-אנפין להגנה על משנתו של אבי זקנו הרמב"ם.

בי"ח כסלו בשנת ד' תתקל"ח נסתלק אביו, נתמנה רבינו על מקומו לפרנס ונגיד, אביו היה נגיד למשך כשלושים שנה.

בשנת ה' מ"ו עלה רבינו לארץ ישראל והתיישב בעכו, עם כיבוש העיר עכו בשנת ה' נ"ב שב רבינו לקהיר עד לפטירתו.

חיבר ספר מדרש דוד על התורה, כמו דן עשה פירוש על נבואת הילל. וסיפר שחכמי ברצלונא כתבו לרבינו לחלות פניו להודיעם אם נמלא אכלו איזה דבר ברור בסוד הקץ, שלח להם המעשה של נבואת הילל, ובסוף כל נבואה קאת מענה.

נסתלק לגנוזי מרומים – א' אלול ב' דראש חודש בשנת ס"א והובל את מטתו לטבריה ונטמן בסמוך לקבר זקנו רבינו משה בן מימון זי"ע

נשאר אחריו בנו הגה"ק רבי אברהם הנגיד השני זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ רודל בת משה אהרן נ"י

א אלול תרמ"ד

רבי חנוך העניך דוב ב"ר שמואל בעל לב שמח מאלעסק

רבינו הגה"ק רבי חנוך העניך דוב מייער בעל לב שמח ראש שושלת אלעסק וסטיסלב זי"ע, נולד למשפחה מיוחסת הגה"ק ר' פסח מנעמרוב בעל חי' מהר"ף זי"ע בשנת ה'תק"ס בעיר בעלזא לאביו הרה"ק ר' שמואל מבעלזא זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר מבעלזא זי"ע תלמיד ממרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מבעלזא זי"ע, שנתברך אביו מפי רבינו הגה"ק ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע בברכת הבנים ונולד לו הר"ר יצחק שכיחן כראב"ד דבעלזא, בהיות רבינו שבע שנים לקחו אביו יחד עם אחיו הגדול הרה"ק ר' מאיר זי"ע ללובלין להרה"ק החוזה זי"ע בראות החוזה את הילדים הושיבם על ברכיו, את הר"ר מאיר הושיב מימין ואת רבינו הושיב משמאל, כשעמד לברכם שיכל את ידיו ואמר: בני הם, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו

השר שלום: מלאכים ושרפים משתוקקים על תפלותיו, על כן אינו יכול לומר לו שלח יתפלל, ולא תדאג כלום בעזרת השם יתברך היא יהיה צריא. ולאחר איזה שבועות נסע השר שלום זי"ע להרה"ק השרף ר' אורי מסטערליסק זי"ע ולקח רבינו עמו, ודרכו של השרף זי"ע שציל שבת שפך את כל הכלי של המלח ועם הפלפלין לתוך מאכלו, והשייכים האלו נתן לאנשים גדולים ברום המעלה ולמי שנתן השייכים הוכרח לאכול כולו בלי להשאיר כלום, ואז עמד רבינו מאחורי כסאו של השרף ונתן לרבינו אלו השייכים ואכל כולו והיה לו רפואה.

רבינו הסתוסף בלל הרה"ק ר' אורי מסטערליסק זי"ע והרה"ק ר' נפתלי צבי הוראוויץ בעל זרע קודש ראש שושלת ראפשיץ זי"ע,

רבינו כיהן ברבנות בסטינוב ובאלעסק. ובשנת תרט"ו כאשר נסתלק חמיו השר שלום זי"ע הסכים רבנו להנהיג עדה חסידים משל עצמו ואלפים נהרו אליו לקבלת עצה, ברכה ודרך בעבודת השם.

ביום כ"ז מנחה אב בשנת תרמ"ד ד' ימים קודם פטירתו, ראה רבינו להיות מוהל וסנדק כדרכו ולא היה יוכל, בלילה לילה לסלק חובותיו, בערב שבת קודש א' אלול ב' דראש חודש היה בחוץ ערפל ושאל אם כבר יום, אחז דיקנא קדישא והטה את עצמו ללד האנשים ונסתלק לגניז מרומים כבן פ"ד כמנין חנו"ך ומנ"כ באלעסק זי"ע.

נשאר אחריו שבע בנים ומהם בנו הרה"ק ר' יצחק זי"ע שמיילא את מקומו באלעסק והרה"ק ר' שלמה מאיר מסאסוב זי"ע.

וספריו: סידור לב שמח, לב שמח על התורה ולב שמח על הגדה של פסח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה קדוש מרחם, איס"ע גאון מופלג, ולא ילא מד' אמות של תורה ועבודה כל ימיו, רבים הלכו לאורו, פועל ישועות בקרב ישראל,

נישא להרבנית הצדקת מרת פריידל ע"ה בת הרה"ק ר' שלום רוקח השר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע, לאחר החתונה היה רבינו סמוך על שולחן חותנו הק', ופקד על התורה ועל העבודה בהתמדה וללא לאגה, וחמיו הק' למד עמו בקביעות.

רבנו העריך את חותנו, את הכבוד הגדול שרחש אליו אפשר לראות בספריו, רבנו תלה את כל תורתו וחידושו בחותנו, ואת כל הוראותיו הורה על פי דברי חותנו

פעם אחת שאלו החסידים את רבינו: אם אמת הדבר שהיה חותנו נעור אלף לילות ועסק בתורה ענה רבנו ואמר: "אני בעצמי הייתי ניעור עמו יותר משלשת אלפים לילות ועסקנו יחד בתורה.

פעם אחת שמע רבינו לחוק גדול מחדר הרבנית, ויען שהוא לא היה רגיל בחוק גדול כזה, נכנס לראות סיבת הדבר, וראה כי שם היה אברך מהיושבים שלקח את הקערה עם הטשאלענט כדי לאכול, ולקחו החסידים הכפות ממנו, ולא היה יכול לאכול בלי כף, והתחילו הם לאכול, אז לקח הקערה והוריקה לתוך הזיידע קאפאטע שלו, ונכנס אל הרבנית ובקש ממנה כף.

ואמרה הרבנית כי יען שלקח את הרוטב לתוך הזיידע קאפאטע החדשה שלו תהן לו כף של כסף, וזה החוק הגדול כשראו שאכל בכף כסף מתוך הקאפאטע,

ובחוד כך נכנס שם השר שלום זי"ע וספרו לו כל הענין ואת אמרת הרבנית,

ואמר השר שלום: כן כן, מגיע לו כף של כסף, ויפה עשה שלקח את הטשאלענט לתוך הקאפאטע שלו,

תדעו כי אלכי מקוים הכתוב וברך את לחמך, ומאכל סעודתי הוא רפואה לחולים, והאברך הזה היה חולה על הריאות, והי' חולה מסוכן רח"ל ואח"כ הבריא לגמרי. (קובץ אלכיו דף קי"ג אות שמ"ו)

פ"א היה רבינו חולה על הריאה ורקק דם רח"ל נכנסה הרבנית לזמה הרבנית הא' מרת מלכה ע"ה וביקשה מאמה שתלך עמה לזביה השר שלום זי"ע שהוא יאמר לבעלה רבינו שלא יתפלל לפני העמוד וידקק בעת התפלה שלא יתפלל בקול רם מפני המחלה, ונכנסו שניהם לפני השר שלום זי"ע ואמרה הרבנית מבעלזא לבעלה: פריידלאלע צעט מען זאל זאגין אונזער רבי העניך שלא יתפלל לפני העמוד מפני שאינו צריאות השלימות, השיב

לע"נ ר' יצחק ב"ר משה אהרן ז"ל

ב אלול תש"ז

רבי אליעזר ב"ר ישראל אב"ד ור"ם ווישניץ בעל דמשק אליעזר

רבינו הגה"ק רבי אליעזר האגער אב"ד ור"ם ווישניץ בעל דמשק אליעזר ז"ע נולד ביום השבת כ"ב שבט בשנת תרנ"א בעיר ווישניץ לאביו הרה"ק ר' ישראל בעל אהבת ישראל ז"ע בן הרה"ק ר' ברוך בעל אמרי ברוך ז"ע בן הרה"ק מנחם מענדל מווישניץ בעל צמח צדיק ז"ע בן הרה"ק ר' חיים בעל תורת חיים ז"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב ווישניץ ז"ע בן ר' יעקב קאפיל חסיד ז"ע בן הגה"ק ר' נחמיה פייבל מגזע חכמי פרובינצא ז"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת הינדא ע"ה בת הרה"ק ר' מאיר הורוויץ בעל אמרי נועם מדזשיקוב ז"ע בן הרה"ק ר' אליעזר ראש שושלת דזשיקוב ז"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש ראש שושלת ראפשיץ ז"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל רובין מלינסק ז"ע, וקרא שמו בישראל אליעזר על שם זקנו הרה"ק ר' אליעזר ראש שושלת דזשיקוב ז"ע

דימי מלחמת העולם הראשונה לקח רבינו את מקל הגדולים וגדל יחד עם חותנו לעצר העיר ווינה אשר היתה רחוקה מאזור הקרבות, וסם נסתלק חותנו ביום ראשון של ראש השנה א' תשרי בשנת תרל"ו וסם מנו"כ.

משחר ילדותו ניכרו בו סימני גדלות, בשקטותו העלומה, בטוהר מדותיו ובחן המיוחד אשר היה נסוך על פניו, לימים כשהיה עובר ברחוב העיר אף הגויים ניכדו דוממים לרוב הקדושה הטרהרה והחן הנסוכים על פניו.

בשנת תרפ"ג הוכתר רבינו לאב"ד ווישניץ ובשנת תרפ"ג הקים סם את ישיבת ווישניץ, דרך מיוחדת בגישה לבחורים שהיה מדבר בסבר פנים יפות,

וכמו כן סיפר כשהיה רבינו הולך ברחובות תל אביב היו אנשים נעמדים ליד החלונות כדי להסתכל בזיופיו, והיו מזיטיס לאורך כל הדרך.

פעם עבר רבינו ברחוב, וראה אחד מהבחורים מישיבתו קנה פירות לכבוד שבת בחנות, ובעודו מהלך בדרך נגע הבחור בתפוח, ניגש אליו רבינו ואמר לו: מיינ קינד איתא בחז"ל (מסכת קידושין מ"ב) האוכל בשוק דומה, וחזר כמה פעמים על תיבת דומה כאילו אינו זוכר ההמשך, עד שהבחור ענה: דומה למלך חבוק רבינו ונשקו ואמר לו: זיי מוחל עיין בגמרא עס דאכט מיר אז עס שטייט אביסל און אנדערע לשון דארטען. ו

פעם אחת נפלה בתו של הרה"ק בעל אמרי חיים ז"ע למטת חליה, והיו כריכים לרופא גדול בשם דאקטער אשקמון, ורבינו סידר את הענין הזה של קריאת הרופא, אבל כשהרימו טלפון להדאקטער זה לא ראה לבוא להחולה באומרו שהוא עייף מדי והוא מוכרח לישן כעת.

ולאחר פטירת אביו ב' סיון בשנת תרל"ו החל רבינו לכהן כאלמו"ר

מיד אמר רבינו למשמשו הגאון הרה"ח ר' בערל וואלנער ז"ל: בא איתי ונגל לביתו לקרוא לו.

פעם ראו חסידיו שרבינו יערוך את שלחנו הטוהר, אך רבינו לא היה בכוחו לזה, ולא ראה להכנס, אמרו לו מקרביו שיקלו לו ככל האופנים שלא יהיה לו קום טיירות כלל, ענה להם רבינו: שהאמיית התורה בלדל ולוקח הרבה כוחות הנפש עס קאסט כת.

בהגיע לבית הרופא פתחה אשתו את הדלת שהיא מקבלת את האנשים שהיו באים לבעלה, וכיון שראתה את רבינו ושמעה שהוא רוצה לדבר עס בעלה, מיד עלתה לביתו אשר עס נשכב לנח ואמרה לו שהוא צריך לרדת לביה ראבינער הצריך לו.

בשנת ת"ש נמלא מווישניץ שגכבשה ע"י הרוסים והתיישב בטעמא שאורא

אמר לה הרופא הרי אמרתי לך שלא תפריעני את מנוחתי אפילו אם מלאך יבוא ויראה אותי?

ובשנת תש"ד כ"ז ניסן
עלה לארץ ישראל.

אמרה לו אשתו: אין זה אדם ולא מלאך, אלא הרבנו של עולם בכבודו ובעממו! ושכל כך נתפעלה מזכות פניו הק' (פניני תורה וחסידות)

נסתלק לגנזי מרומים ביום
רביעי ב' אלול בשנת
תש"ו בגיל חמישים ושש
ומנו"כ בהר הזיתים
ירושלים ז"ע

אביו הק' מונה את שבתו ואמר: כאשר ישאלו אותי בעלמא דקשוט מי אני? אשיב להם כי אני אביו של אליעזר'קה, ויתנו לי מיד להכנס.

רבינו לא זכה לזש"ק אבל
נשאר אחריו הרבה חידושי
תורה, אולם רוב רובו אבדו
בשעת מלחמת העולם
השניה, וחלק מדברי
תורתו ילאו לאור ספר
בשם דמשק אליעזר.

שוקד על לימודיו בצוותא עם אחיו הגדול הרה"ק ר' חיים מאיר בעל אמרי חיים מווישניץ ז"ע, התמדתם לא ידעה גדולות ומאורים, ולפעמים אף לא פשטו את בגדיהם משבת לשבת, ורק נרדמו לתנומה קלה כשהם לבושים כן הסכימו ביניהם בצרית קודש כי לא יהיה הפסק בעבודתם הקדושה, וכאשר האחד נח במקלת, יש השני והגה בתורה. כשהראשון קם נח השני.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל
כל ישראל אמן

עם הגיעם להוראה נסעו אל הגה"ק ר' שלום מרדכי הכהן בעל מהרש"ם מצרעזאן ז"ע לקבל ממנו היתר הוראה, וכן קיבלו היתר הוראה מהגה"ק ר' שמואל ענגיל מראדומישראל ז"ע וגם מהגה"ק ר' אברהם מנחם שטיינבערג בעל מחזה אברהם ז"ע,

וכשהגיעו לפרקו בגיל שש עשרה נשא לאשה את בת הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלת קאפטישניץ ז"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ממעזיבון ז"ע בן הרה"ק ר' משולם זוסיא ממעזיבון ז"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא ז"ע.

מתורתו של רבינו ז"ע

תהלים קמ"ה, קרוב יהיה לכל קראיו לכל אשר יקראו באמת. לכאורה קשה שהפסוק סותר את עצמו מקודם אומר "לכל קוראיו" ואח"כ אומר רק למי שיקרא אותו באמת ולא כל אדם זוכה לזה. "ל כי יודע הפשט מתורה" בשם הבעש"ט, אם יהיה נדחך בקצה השמים, (פרשת נצבים ל' ד') אפי' אם האדם הוא נידח ח"ו שרודף אחר גשמיות אבל בקצה השמים סוף הכוונה הוא לשמים שנוצרך לדברים שנוגעין לשמים כמו שכר לימוד וכדומה. וזהו קרוב ה' לכל קוראיו, אפי' מי שמבקש לגשמיות הוא ג"כ קרוב לשמוע תפלתו כי לכל אשר יקראוהו באמת, כי כל הקריאה הוא עבור התורה הקדושה שנקראת אמת.

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה. (פרשת כי תבא ל"ו) איתא במפרשים טעם הבאת ביכורים, כדי להפריש להשם יתברך את הפרי הראשון החביב עליו, כי כמה יגיעות וטורח האדם במשך כל השנה עד שזוכה להוציא פירות מאדמתו, לכן הפרי הראשון חשוב מאד בעיניו, ודווקא מטעם חביבותו צוה הקב"ה להפרישו לכהן, כי אין חביבות כחביבת הקב"ה ומצוותיו. (דמשק אליעזר)

ג אלול תר"ח

רבי ישכר בער ב"ר יצחק זי"ע ראש שושלת נדבורנא

רבינו הרה"ק רבי ישכר בער לייפער ראש שושלת נדבורנא הנקרא רבי ר' בערצי זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יצחק מקאליש זי"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר הגדול ראש שלשלת פרעמישלאן זי"ע ולמעלה בקדוש עד הגה"ק רבינו יעקב ממרויש זי"ע

למסור נפשו הטהורה לפדות עשרה אלף נפשות ישראל, ונסע רבינו לדודו הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע לקבל ממנו ברכת פרידה, ואז היה רבינו בדמי ימיו, הרה"ק מאיר הקפיד על רבינו בעבור זה, אבל רבינו נשאר בדעתו שילך מזה העולם לפני זמנו כדי לפדות את ישראל ובאותו שנה יוס' ג' אלול נשבה ארון הקדוש ונסתלק לגנזי מרומים בגיל חמשים שנה ומנ"כ בעיר נדבורנא.

דברי תורתו הודפסו בספר סתרי תורה ובספר מאמר מרדכי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש גדול וקדוש מאוד, גאון עצום בנגלה ובנסתר, בעל רוח הקדוש, שהיה לו גלוי אליהו הנביא ז"ל ובעל מופת גדול וגורא,

עבודתו היה כעבודת רבו הרה"ק ר' אורי מסטערעליסק זי"ע בוערת כלפיד אש, מזהיל הרעיון במסירת נפש ובקול חובב להבות אש, ובהתפשטות הגשמיות עד כלות הנפש ממש, ובשעה שקרא קריאת שמע, היה נופל ארצה בפישוט ידים ורגלים משך שתי שעות שלימות, והמחינו עליו מנין אנשים להתפלל עמו שמונה עשרה,

אלפי חסידים נסעו אליו ובתוכם גם גדולי ישראל,

נתגלגל עוד על ברכי זקנו הרה"ק ר' ארון לייב זי"ע.

דודו הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע הכתירו לאדמו"ר באמרו עליו שבחים גדולים,

ונסע לכ"ו לדיקים וקדושים בעלי רוח הקדוש בזמנו, ומהם הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע הרה"ק ר' אורי הנקרא השקף הגורא מסטערעליסק זי"ע הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע.

כשהגעו לפרקו נשא לבתו של הגה"ק ר' אברהם לייב ב"ר חיים גבריאל ראב"ד קוניב בעל יפה נוף זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מאלעסק בעל גנזי יוסף זי"ע

זכה לבנים לדיקים הרה"ק ר' ארון לייב מנדבורנא בעל יד אהרן זי"ע הרה"ק המפורסם ר' מרדכי מנדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע והרה"ק ר' יוסף מצארשא זי"ע, בהתחלה כיהנו הרה"ק ר' ארון לייב והרה"ק ר' מרדכי יחד בנדבורנא, ולאחר מספר שנים עבר הרה"ק ר' מרדכי לקוויאשד ולאחר מכן לחוסט ולבזשטינא, והרה"ק ר' יוסף מצארשא סירב לנהוג באדמו"רות, ונכנע לאחיו הרה"ק מרדכי זי"ע,

בשנת תר"ח כשהיה מגפה רח"ל בעיר נדבורנא ובסביבה קיבל רבינו על עצמו

מתורתו של רבינו

מסורה ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, מה אדיר שמך בכל הארץ מה אנוש כי תזכרנו, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וכו' משל למלך גדול שאמר לשפל אנשים הבא לי צלוחית מים מהנהר הסמוך, ואני נותן שכרך ה' אדומים זהב, אם שליח זה ממאן הוא חסר דעה כי השכל נותן שיעשה שליחותו, אפילו היה מצוה לו מלאכה כבידה, ואפילו לא מלך גדול צוהו, ואפילו אם הוא לא היה אדם שפל. ואפילו ל"ה שכרו מרובה, ומכל שכן שמלאכה קלה היא. ושכרו מרובה, והוא שפל, ומשלחו מלך גדול. וזה כוונת המסורה, מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה מלתא זוטרתא. ומה אדיר שמך מלך גדול ונורא, ומה אנוש והשליח שפל ובזוי. ואעפ"כ מה רב טובך השכר כפול ומכופל. (סתרי תורה פרשת עקב)

נעשה ונשמע אמרו כחכם להם מסירת נפש ופתחו וענו ה' אחד, (זמירות לשבת קודש) רצה לומר בשעה שאמרו נעשה ונשמע ה' להם מסירת נפש הצריך להיות בעת אמירת קריאת שמע. וזהו אחד כמו באחד של ק"ש. לכן מיד פתחו וענו ה' אחד כיון שבאו למדרגה מסירת נפש התחילו לקרות את שמע.

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' (מסכת מגילה ד') ידוע שמיין אדם מעותד למקרותיו ופגעי הזמן ותמיד הוא בטרדא גדולה על כן נתנו חז"ל עצה גדולה ע"ז שיראה כל אחד להתוודות וללמוד קודם השינה כמאמר (משלי י"ט כ"ג) ושבע ילין בל יפקד רע ע"ד זה חייב איניש לבסומי גופו ונפשו בפורי' עד דלא ידע פירוש קודם השינה וידע לשון שינה כמו (פרשת בראשית ד' א') וידע אדם. (מאמר מרדכי)

ג אלול תש"ג [א]

רבי יצחק ישעיה ב"ר חיים הנקרא ר' ישעי' לע משחובער הי"ד זי"ע

רבינו הרה"ק רבי יצחק ישעיה האלבערשטאם מטשחוב הנקרא ר' ישעי' לע טשחובער הי"ד זי"ע נולד בשנת תרכ"ד לבן הצעיר לאביו הרה"ק רבי חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זיע"א, בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה אבד"ק סאטנוב זיע"א, בן הרה"ק רבי הירץ מדובנא זיע"א, בן הרה"ק רבי הערש אבד"ק האלבערשטאדט זיע"א, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רכיל דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל צבי הירש אונגאר מטרנוב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א בן הרה"ק רבי צבי הירש זיע"א, שהיה מתפרנס במסחר מכירת יין, והעיד עליו הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע: דבשעה שר' צבי מודד יין בשביל הקונים, הרי הוא מייחד יחודים עילאים כמו שייחדו הראשונים בשעת התפלה

לו שייכות לאביו מה נענה אנחנו, האיד כריכים לנו לבקש שיהיה לו שייכות לאבותינו ולרבנותיו שלא נבזז ונכלם מהם עכ"ד. (שו"ת מהר"ש ענגיל ח"ז סימן קי"ט)

ונכון לז"יין השמחת הגישורין של רבינו התקיימה באור ליום שישי, למחרת בסעודת השבע ברכות שהתקיימה בערב שבת קודש, הגישו רק תבשיל בשר עם רוטב (ראסיל) כמנהג בעלזא שבערב שבת נוטלים ידיים לסעודה ואוכלים חלה עם ראסיל, הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע שבא גם כן להשתתף בשמחת גשואי רבינו אחיו, היה קצת תרעומת על כך שלא נתנו בסעודה גם גויס כרגיל בכל יום. בליל שבת קודש אמר הרה"ק ר' יהושע' לע מצעלזא זי"ע להרה"ק משנאווא: אבי (השר שלום זי"ע) נהג בסעודת שבע ברכות בערב שבת לאכול רק ראסיל, והוסיף, לאברהם אבינו ע"ה שינו שמו, מאברהם לאברהם, ליעקב אבינו ע"ה שינו מיעקב לישראל, רק יצחק אבינו ע"ה לא שינו את שמו, רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת חולדות על הפסוק: וַיִּשָּׂא יִצְחָק וַיִּחַפֵּז אֶת צְבָרָת הַמַּיִם אֲשֶׁר קָפְרוּ בְּיָמָיו אֲבָרְהָם אָבִיו וַיִּסְתַּמְּנוּ פְּלִשְׁתִּים אַחֲרָיו מוֹת אֲבָרְהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת פְּשָׁמַת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו. (כו"ו י"ח) בלשון זה: ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהחורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות, ויש בזה התעוררות וקל וחומר שלא ישנה אדם מדרכי אבותיו, שהרי יצחק אפילו השמות של הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה קל וחומר לדרכי האבות ומהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו של יצחק כשמותיהם, של האבות, והוא מדה כנגד מדה.

אחר חתנתו היה לו שיעור עם דודו הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע. וסיפר הרה"ק ר' יעקב לייזער מפשעווארסק זי"ע הנקרא בלשון חיבה ר' יענקעלע מפשעווארסק. פעם נתקפה למהר"ד חיזה ענין בשעת לימודים ולא רצה ללמוד הלאה עד שיתבאר, ורבינו ביקש מדודו לדג על הקושיא, אבל הוא באחד עמל על הדבר זמן רב, עד שנרדם. אחר כך הקיץ ורץ לאביו להמיטעלער רב זי"ע וסיפר לו: שהרה"ק רבי חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זיע"א נתגלה אליו בחלום ואמר לו: שהיות שאתה לומד עם בני על כן אתרץ לך את הקושיא, ואמר לו התיירץ. שלח המיטעלער רב זי"ע לקרוא את רבינו, וסיפר לו שאביו נתגלה אל כל בני לתרץ את קושיתו, וכל זה בשכר שלומד עם בנו. ואמר לו המיטעלער רב זי"ע בהתרגשות ומחוד בכיה: תראה להיות מתמיד, הלא הנך רואה איד אצדק שגבזה כל כך בגן עדן, ועם כל זה ירד לכלן בגללך. (י"ג אורות)

בקיץ שנת תרכ"ב בא רבינו לקאשוי, וכשסיפר להרה"ק ר' שאול בראך אב"ד קאשוי מח"ס שאול שאל זי"ע שרבינו בא לבקר ירד הוא מדירתו והלך עד הרחוב לקראת רבינו לכבודו, והליכו בידיו כחלמיד את רבו עד חדרו, והוסיף את רבינו בכסאו למעלה והוא עמד כל זמן על ידו, וכשהביא כיבוד, שימש את רבינו וקביל מידיו קיירים ככל

רבינו היה לדיק קדוש עניו וחסיד הסתר בתוך הסתר עבודת התפלה היה בהתלהבות דקדושה, נקדש ונערץ בכל. ולדיקי דורו הפליגו בקדושתו ובנשמתו הגדולה והתפרסם גם במופתים. הרה"ק רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע העריאו למאוד והכניע עצמו לפניו והחשיבו לדיק הדור, והיה מהיחידים מדורו שבעל דברי יואל זי"ע מתארו בתואר הרב הקדוש. (מושיעין של ישראל)

פעם הביא חסיד נאמן להרה"ק מסאטמאר זי"ע גלימא (בעקישטע) שמקובל בידו שהוא של הרה"ק הדברי חיים מאלנא זי"ע, וכאשר לבשה ראו שהבעקישטע היתה ארוכה מדי למדתו, אמר הרה"ק מסאטמאר: הלא מפי אבא מארי ז"ל שמעתי שהרה"ק ר' ישעיה מטשחוב זי"ע היה דומה ממש לאביו מן הדברי חיים זי"ע בצורתו ובתוארו וקומתו, והוא היה קצר הקומה, ומסתמא אין זה הבעקישטע של הדברי חיים זי"ע, ובדאי היא של בנו האב"ד קרייז אלנא (הרה"ק ר' אהרן האלבערשטאם מאלנא הנקרא קרייזער רב) שהוא היה ארוך דבורו, וסיים הרה"ק מסאטמאר זי"ע: (גם זה חשיבות אללי) לאם איז אויך א חשיבות. (קובץ גינת ורדים בשם הרה"ק אב"ד פאיע זי"ע)

פעם אמר רבינו על עצמו מעולם לא עברתי על שום חטא מלבד חטא אחד שהרי כתוב: יי אִם אִין לְדִיק צְבָרָת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עוֹב וְלֹא יִחַטָּא. (קהלת ז' כ')

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת פריידא ע"ה בתו של הרה"ק ר' יחיאל העשיל מקריליוויץ זי"ע הנקרא ר' יחיאל קריליוויצער, בן הרה"ק ר' משולם זשא מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלת זינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע, בן הגה"ק ר' שמואל מזשימגראד זי"ע נין ונכד להשר הגה"ק ר' שאול וואהל זי"ע

חתנו של רבינו היה חתן הרה"ק רבי יהושע רוקח מצעלזא, הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע. התנאים של רבינו היתה בלנא, ואז היה גם המיטעלער רב מצעלזא זי"ע, והחתונה היתה בבעלזא בשנת תרמ"א.

וסיפר הגה"ק ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדומיסקל בעל מהר"ש ענגיל זי"ע שבעת גשואי רבינו, וכידוע שאביו הרה"ק מאלנא זי"ע כבר לא היה בעלמא הדין בעת גשואיו והמתחתן הרה"ק ר' יהושע' לע מצעלזא זי"ע שאל את רבינו החתן האם ביקשת את אצדק לבוא על החתונה? וכידוע מספה"ק שנסמות האבות בגן עדן באים לעולם הזה בעת שמחת לאאיהם] לכן בני יקירי היום הוא הזמן שתתפלל להשי"ת שתהיה לך שייכות לאצדק ז"ל וגם לאבותי הקדושים, וכשהיו העם שומעים מפי הרה"ק מצעלזא בקדושה, נמס לבצם כמים זך, וכל פעם כשחזר הגה"ק בעל מהר"ש ענגיל זי"ע הדברים האלו היה שופך לב כמים ואמר: אם לזרע קודש הגי' היה לו להתפלל שיהיה

מתורתו של רבינו

רבינו מיעט מאד מלומר תורה, פעם בהיותו בעיר וויען לצרכי רפואה הפצירו בו חסידים שיאמר לפניהם דבר מה, משלא היה יכול לשרב אמר להם בקוצר אמרים פירוש צדיקים על הפסוק (ישעיה ד' ב') ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפלישת ישראל, דהכוונה על בני הצדיק (כמבואר שם בפירוש רש"י: ופרי הארץ - הם בני הצדיקים פרי עץ חיים הם יהיו לגאון ולתפארת אשר בהם יתפארו ויתהללו פלישת ישראל) שאם אין הצדיק קיים ילכו ויסתופפו בצל בניו, כי ברא כרעא דאבוה, ומכא ירושת אביהם קאתי, ועל כן חשובים הם לגאון ולתפארת. ובזה ביאר מה שצוה משה למרגלים לבדוק בארץ ישראל, הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אֶמֶן, (פרשת שלח י"ג כ') היינו שיבדקו אם יש שם צדיק, ואם לאו והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, שיסתופפו בצל בני הצדיקים, ויחשב להם כאילו היו אצל הצדיקים עצמם, ובזה גופא הצליח למלא רצונם ובד בבד עלה בידו להסתיר את גדלותו, באמרו שיכולים הם להסתופף בצלו מחמת זכות אבות. (מפני ספרים וסופרים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן ב"ר

ג אלול תש"ג [ב]

רבי יצחק ישעיה ב"ר חיים הנקרא ר' ישעי' לע טשחובער הי"ד זי"ע

רבינו הרה"ק רבי יצחק ישעיה האלבערשטאם מטשחוב הנקרא ר' ישעי' לע טשחובער הי"ד זי"ע נולד בשנת תרכ"ד לבן הצעיר לאביו הרה"ק רבי חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זיע"א, בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה אבד"ק סאטנוב זיע"א, בן הרה"ק רבי הירץ מדובנא זיע"א, בן הרה"ק רבי הערש אבד"ק האלבערשטאדט זיע"א, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רכיל דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל צבי הירש אונגאר מטרנוב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א בן הרה"ק רבי צבי הירש זיע"א, שהיה מתפרנס במסחר מכירת יין, והעיד עליו הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע: דבשעה שר' צבי מודד יין בשביל הקונים, הרי הוא מייחד יחודים עילאים כמו שייחדו הראשונים בשעת התפלה

בשנת תרמ"ג נכתר לאב"ד טשחוב, וכעשר שנים לאחר זה קבע מושבו בעיר קראקא. נשרף מעוטף בטליתו של אביו הרה"ק מלאנז זי"ע על קידוש השם ביום ג' אלול שנת תש"ג במחנה באכניא הי"ד

ארץ אל יכסה דמס ואל ייהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיף ה' ויראה בלכת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאת גואל לך בב"א

בניו הקדושים היה הרה"ק ר' יחזקאל שרגא מקראקא הי"ד זי"ע הרה"ק ר' יעקב צבי ראש ישיבות דברי חיים בקרקוב הי"ד זי"ע והרה"ק ר' חיים האלמו"ר מטשחוב בניו יארכ זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הנוכחים בבית. וספיר אז רבינו להרה"ק מקאשוי ענין נפלא המעשה הנה"ל שצא אביו הקדוש מעולם העליון לדודו מהר"י מצעלזא זי"ע לאומר לו הפשט בתוספת. (עיין בספר חלק לעולם הבא מהרה"ק מקאשוי זי"ע פרק ו' משנה א')

פעם נחלה רבינו צעת היותו בצעלזא, ובכל יום עמד אחר מבני המשפחה אלל החולה בכדי לשמרו, באחד הלילות אמר מהר"י מצעלזא שהלילה הוא רואה לעמוד ליד מטת רבינו החולה, באמצע הלילה התחיל רבינו להזיע ומאז נשפך מצבו עד שהבריא, ושאל מהר"י על זה מה שקרה עמו בלילה הזה? ענה: שאביו בא אליו ונתן לו תפוח לאכול, והוא אכל חצי תפוח ומזה נתרפא. (קול שמחה)

אחר פטירת זוגתו נשא את הרבנית הצדיקת מרת אסתר ע"ה בתו של הרה"ק ר' יעקב צבי ראבינאוויטש מפאריסוב בעל עטרה לראש לדיק זי"ע בן הרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב וראש שושלת פאריסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק מפסיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אב"ד פשעדבורז זי"ע מגזע הגה"ק ר' בצלאל אשכנזי בעל שיטה מקובלת והגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחי של הגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הט"ז זי"ע.

לע"נ רודל בת משה אהרן נ"י

ג אלול תרכ"ד

רבי משולם זושא ב"ר יצחק מאיר הרה"ק מינקוב

הרה"ק רבי משולם זושא מזינקוב זי"ע נולד בשנת תקע"ג לאביו הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלות זינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת מירל ע"ה בת הרה"ק ר' חיים יעקב שטרם מדוקלא זי"ע שהיה מתלמידי הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע

רבינו היה לדיק הדור, שרביס הלכו לאורו ופעל יצועות ועבד ה' עבודה שלימה ותמה, בעל נפש פיוטית במליאת ושירה, בעל קול ערב ומנגן נפלא, והיה יד ימינו וחביבו של אביו הק".

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע נסע פעם לשבת קודש לעיר אחת וגם בנו הרה"ק ר' יצחק מאיר זי"ע ורבינו נסעו איתו, ובשבת קודש ערך השולחן באכסניא, והיות ורבינו היה אז ילד, וניחן בכח הנגינה מופלאה והיה קר הזמירות, וכשהגיעו להזמר אור משלו, בקשו זקנו לנגן, וענה רבינו שהוא עייף כבר, וגם בעל האכסניא בקשו שינגן הזמר, ולא רצה. אמר לו בעל האכסניא הרי כתוב: כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה, וענה לו רבינו שכתוב בהמשך "חוץ מאל" ר"ת אור משלו איכלנו.

בגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצדקות מרת סימה ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל זי"ע חתנו של הרה"ק ר' משה נצי גוטראמאן מסאוראלן בעל לקוטי פושנים זי"ע

בר"ה אדר בשנת תרט"ו נסתלק אביו הק"ו ורבינו מילא מקומו בעיר זינקוב, ומפני ריבוי החסידים הניח את היסוד לבית מדרש חדש בזינקוב, והבטיח: שכל מי שיגע בידית הדלת של בית המדרש יושע בכל מבוקשו, אך לא זכה לראות את גמר בניין בית המדרש ונסתלק לגנזי מרומים ג' אלול בשנת תרכ"ד ומנו"כ בזינקוב ובנו הרה"ק ר' חיים מנחם העשיל הבית המדרש.

נשאר אחריו בנו הק"ו הרה"ק ר' חיים מנחם מינקוב זי"ע חתן הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע והרה"ק ר' יהושע העשיל ממעזביז זי"ע חתן הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע הרה"ק ר' יחיאל מקרילווין זי"ע חתן הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע הרה"ק ר' שמואל מקרילווין זי"ע חתן הרה"ק ר' אברהם מטריסק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

דברי שיר ותליצ'ה הזה כתוב רבינו להקדמתו לספר זקני אהב ישראל השיר חסיד על עשר ספירת הירועות בקבלה. ובראשי וסופי התרוזים מרוממים שמו, שם אביו, שם זקנו זי"ע

שיר לכבוד המוכר
 רודל בראי כ יא לאר פופתי - לולות שעות בריקול - לימים סור וקין וול - ארור אלהים ש יסד
 קול תהל - קול חייב תעבו עשי ספיותני - לו סודני יחייב (ה) קול עש הסבת קין - (ה) קול עש
 אה קין (ה) קול עש הסבת קין מול עש וסיה ספיות פופתי סל סותקני כיל סיה ספיות

אמר שישלמוספסהספיעתני **ם** יצאו אד תודן מן רודל **ם** אר השיר לכל באי קול **ם**
 כיון וכסו וסוה סתנוסני **ע** ע"י יסיה חרוד סוה ער **ע** ודולות סוה סוה סיה סוה **ע**
 רודל כסו סוה יל **ל** קובסו חוקקו סוה סוה יל **ל** וכל סוה סוה סוה סוה **ל**
 וסיה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**
 סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה סוה **ס**

ד אלול תרס"ה [א]

רבי מנחם מענדל גד ב"ר גדליהו זי"ע אב"ד קעמעטשע

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל גד גליק אב"ד קעמעטשע זי"ע נולד בשנת תקע"ט לאביו הרה"ק ר' גדליהו מבאקאני בעל חיי עולם זי"ע בן הגה"ק ר' חנוך העניך גד גליק מעיר פראג זי"ע

וכשבתו בעיר קעמעטשע צרכו ה' צבנים ובצנות והאלוהות ביהו עולו למעלה ראש, עס כל זאת הסתפק במיעוט ולא ראה להכביד עולו על הציבור.

בימים ההם שבת בעיר קעמעטשע הרה"ק ר' מרדכי מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע ונשאר שם ערך 3' שבועות, ויהי טרם הלך לדרשו שלח אחרי שמש דמתח ויאו אליו לאמור: לך כנוס את כל היהודים אשר בעיר קעמעטשע לא תחסר כל איש מקטן ועד גדול. פקודתו שמרה רוחם ויצוהו כל העם ויקהלו ויעמדו לפניו. אז פתח פה קדשו ואמר: הנה קראתי אחריכם כדי להפריד מכם ולבדק אתכם טרם אעזוב את העיר. אמנם ראשית דבר עלי להודיעכם כי יש לכם רב ערליכער איד, און א סומן האט איד דאס ער איז און ערליכער איד דאס מרדכי'לע האט אים אליין אויסגעהיינט דאס אויווען. ופנה אל המסב"ק הר"ר לייביש גבאי ז"ל ואמר לו: איז עס אמת לייביש אז מרדכי'לע האט אויסגעהיינט דעם אויווען פאר'ן רב? והשיב ר' לייביש גבאי: אמת ונכון דער רבי האט אנגעצויגן און פארברענט אלע קוויטלעך אין אויווען, והמשיך הרה"ק מנאדבורנא את דבריו הק' ואמר: אם כן אם יש לכם רב ערליכער איד צריכים אתם לפרנסו צרווח ובכבוד, והנה רב שלכם יש לו בנים ובנות שהגיעו לפרק ועליו להשיאם, והנה הולאות החתונה עולה לסכומים גדולים על כן משכרתו אשר מקבל מכם שתי גילדען לא יספיק לו ובכן צריכים אתם לספק די מחסורו אשר יחסר לו לכל הפחות ששה גילדען לשבוע, ומיד לקח עט ונייר וזוה לכל אחד ואחד לחתום את שמו תחת שטר התחייבות שמהחייבים כולם לשלם להרב משכורת ששה גילדען לשבוע, ופנה בעצמו לכל אחד ואחד וצוה כולם על החתום, אחרי ככלות הכל שלח את שטר התחייבות אל רבינו להודיעו על ככה. (גדולת מרדכי)

רבינו היה יודע לאיש פלא וראו אלכו דברים נפלאים. פ"א בא לפניו איש אחד בזעקה גדולה ומרה על אשתו המעוברת ומקשה לילד כבר 3' ימים ביסורים נוראים ל"ע והרופאים נלאו למצוא מזור ותרופה ואמרו נושא, זולת הרב הישיש (ואלטער ראבינער) לבדו יכול לפעול ובלתו אין להשיע. אז לקח רבינו ספר אחד והראה בתוכו ג' שמות קדושים ויאו עליו ללחוש את שמות הק' הג"ל בחוד אונה, וכן עשה ויאל הולד בתיקל.

פעם היה במסיבה אחת עם כמה בעלי בתים מבני קהלתו ודברו אודות הנסיעה ליומא דהיולא של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע והנה אחד מבין המסובים שאל לדעת כמה שנים עברו כבר מפטירתו של הרה"ק מקאלוב, והשיב על זה הרה"ח ר' אייזיק שפיטן ע"ה שהוא יודע זאת בדיוק מאחר שהוא היה ילד הראשון שקראו אחר שמו של הרה"ק הג"ל והגו היום בן ע"ה שנים. ויהי כשמוע רבינו את זאת אמר לו: ר' אייזיק, דרכם של אנשים זקנים שלא להגיד מנין שנותיהם משום עינא בישא, והנה אחרי 3' ימים אירע אסון ר"ל עם ר' אייזיק הג"ל שקלטו בו ידי רוצחים ונהרג במיתה משונה ל"ע הי"ד. (גדולת מרדכי)

בהיותו רבינו אב"ד קעמעטשע היה רגיל לעתים תכופות לנסוע אל הדליקים הקדושים ה"ה הרה"ק ר' צבי הירש פריעדמאן מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע ואל הרה"ק ר' משולם פייש סג"ל לאווי ראש שושלת טאהש זי"ע הגקרא השקף מטאהש ואל הרה"ק ר' חנניה יוס טוב טייטלבוים מסיגוט בעל קדושת יו"ט זי"ע ומלא חן ושכל טוב בעיניהם והוקירוהו וכדוהו בגלל גדולת תורתו ודקתו.

וכיפר שבהיותו רבינו אכל בעל קדושת יו"ט זי"ע ביקש רבינו מלפניו שיאכיל עליו את צרכתו הק'. ענה הקדושת יו"ט: אדרבה, הלא כבוד הרב אב"ד קעמעטשע הנו זקן וקהה חכמה ותלמיד מובהק למרן החתם סופר זי"ע על כן לו נאה וכו יאה לצרכני, השיב לו רבינו: הרי כבוד קדושתו נכד למרן בעל ישמח משה מאיהעל זי"ע אשר זכיתי להכירו פנים אל פנים ולשמוע מפ"ק הרבה דרשות חוצרות להבות אש קודש על כן על הרב מסיגוט לצרכני. לסוף פראו את כפיהם איש על ראש רעהו וצרכו זה את זה. (גדולת מרדכי)

רבינו היה לדיק וגאון מפורסם בדורו, עבד את בוראו בקדושה ובטהרה והיה מאריך בתפלה בהתעוררות ודביקות נפלאה, הרבה בתעניתים ולא היה יאן צלילה יותר מדי שעות, ועדן תיקון חרות כל לילה חוץ מיומא דפגרא, ואחרי חרות הלילה עסק בחזרת הח"ן, את מלות השם עשה בשמחה וטוב לב באש קודש ורעדה, וגם כי הזקין החליף כח לעבדו במסירות נפש.

קבל ראשית חכמתו מאביו הק' ובגיל ט"ז הלך ללמוד לישיבת פרעשבורג אלל הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר זי"ע ואח"כ עבר לישיבת הגה"ק ר' מאיר אייזיקסאט מאונגוואר בעל מהר"ם א"ש זי"ע

כאשר בא בקשירת ברית האירוסין עם הרבנית הלידיקת מרת אסתר ע"ה בת הנגיד מוה"ר משה לייב עדליס ז"ל מעיר וועעקע לקח רבינו ברכת הפרידה מרבו המהר"ם א"ש זי"ע ביום א' י"ט אדר שני בשנת תקל"ד. ומה מאוד קשה היה פרידתם, ואז ביום ההוא נתן לו רבו בידו מכתב עז וחביון ועטרו בעטרת מורנו הרב להיות ראש וראשון לכל דבר שקדושה ומכובד בכבוד התורה.

אחר חתונתו ישב על יד אביו ז"ל וכל עסקו היה להגות באמרי שפר יומם וליולה, אמנם לא ארכו ימי שלוותו כי נהפך לאבל שגונו ופגעה בו מדת הדין כי נפטרה עליו אשתו הלידיקת ע"ה טרם נמלאו שנה תמימה לחתונתם.

בזווג שני נשא להרבנית הלידיקת מרת פרומט רעכיל ע"ה בת הנגיד מוה"ר אבא גוטמאן ז"ל מעיר וועעקע. ומלא אשה מצא טוב שהיתה עזר כנגדו שיוכל להמשיך בעבודתו הקדושה. ובימים ההם נסע להסתופף בכל לדיק זורו.

וכיפר בהיותו אלל הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע ונתן לו פתקא עם פדיו"נ אמר הרה"ק מפרימישלאן שלשה דברים: ראשית, תגיד לאביך דאס ער זאל ארויס ריקן די סוכה פון די וואנט ד' אמות. שנית: אמר לו, איר זייט דאך יונגע לייט און זעט אויס לו זיין לומדים וירא שמים, היתכן לו וואוינען חדר לפנים חדר. דאס פאסט נישט פאר אייך, וקוב אמר לו דבר שלישי את אשר רבינו לא ראה לגלות לעולם, רק אחרי הרבה שנים הגיד כי מאד מאד מתחרט על שלא איית לו בזה.

וכמו כן נסע להרה"ק ר' ישראל מריזין זי"ע. ועוד אלל לדיקים אחרים. ופעם אחת בהיותו במחיצתו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע והזכיר לפניו איך שאינני ללא מעלי יורדים לחיי אביו לקפח פרנסתו, וכקטן הנחלה בגדול כך הלוי ועומד גם פרנסתו בהיותו שותף בנכסי אביו. ענה לו הרה"ק מזידיטשוב זי"ע: תגיד לאביך שאל ילאו כי בעזר ה' פרנסתו יהיה צרווח כל ימי חייו, ופנה לרבינו ואמר: ואתם פנו וסעו לאהליכם ותקבלו עליכם משרת הרבנות. ויהי צבואו לבית אביו חזרה, והנה אביו ילא לקראתו בצרכת מזל טוב על שנתקבל לאבדק"ק קעמעטשע י"ו. וכאשר סיפר רבינו לאביו את דברי הרה"ק מזידיטשוב, המה ראו כן תמיהו בראותם כי רוח הקודש בו והיה לנם. (גדולת מרדכי)

אחרי מועד קטן מילא את מקום הרבנות בק"ק קעמעטשע והגלילות אשר שייכה לגל רבנותו כמו הערים האללם גדול, איבראן, פאסאב, צערלעל, באגדאני, קעעק, דעמעטשער. אשר יחד כולם שלמו לו שכר רבנות שתי גילדען לשבוע שהיה בימים ההם סכום הגון, ומבלעדי זאת עוד הגיע אליו שכר הנהגת המאטריקאל ה"ה תפקידו של הרב לרשום את מות הגולדים וזמן לידתם וקידל על זה תשלומין ומה גם מעות רח"ש ומעות רח"ש היה מה שנתנו אל רב חזן שמש סכות כסף ממועות הגדן אשר שילם אבי החתן אל רח"ש מכל אלה התשלומים שנלטרפו לכיס היה מכלכל חיים בחסד וזן ומפרנס עצמו ברווח.

והיה ראשית ממלכתו לפקח ולעייין בכל מיילי דמתח ולתקן דקיי הבית ולהסיר מכשול ולבער קולים מכרם בית ישראל, ופעולת לדיק עשו פרי טוב וליין ויפרח קהל עדתו בגפן אדרת לשם ולתפארת, ושפט את העם משפט דלק והגהי את רבנותו ביד רמה.

ד אלול תרס"ה [ב]

רבי מנחם מענדל גד ב"ר גדליהו זי"ע אב"ד קעמעטשע

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל גד גליק אב"ד קעמעטשע זי"ע נולד בשנת תקע"ט לאביו הרה"ק ר' גדליהו מבאקאני בעל חיי עולם זי"ע בן הגה"ק ר' חנוך העניך גד גליק מעיר פראג זי"ע

גד' אלול בשנת תרס"ה טרם הסתלקותו אזה להביא לו את ספר קב הישר ולדפוק לפניו במקום שליין זאת מלפנים תפלה שאומרים בזיבולא בתרייתא, וזיקש את חתנו הרה"ק ר' מרדכי לענערטאוויטש בעל פרשת מרדכי זי"ע אשר אליו מסר את כסא רבנותו בשני שנים האחרונים לימי חייו, שיקרא לפניו את סדר התפלה שכתוב שם, וקרא אחריו מלה במלה בדמעות שליט, אח"כ בירך את בניו ובני ביתו אחת אחת בדרכה שמגיע עליהם ועל זרעם, ואזה להדליק נרות ולפתוח את החלונות וישר את אבריו וסתם את עיניו וקרא שמע במסירת נפש ויאז נשמתו בטהרה באחד לגנזי מרומים כבן פ"ו שנים.

בהלוייתו השתתפו קהל גדול שאלו לחלוק לו כבוד האחרון וזיניהם הרבה רבנים גדולים שנאשו עליו מספד וקינה והפליגו בשבח תורתו ולדקתו.

ובין המספדים ספד הגה"ק ר' נפתלי שרייבער דומ"ץ קליינווארדיין בעל מעטה נפתלי זי"ע שהעיד בשם הגה"ק ר' אברהם יצחק וויינבערגער אב"ד קליינווארדיין בעל פני יצחק זי"ע: שעוד לפני שלושים שנה אמר עליו שהוא "עולה תמימה" (גדולת מרדכי)

נשאר אחריו בניו הקדושים בנו בכורו הרה"ק ר' אברהם מאיר זי"ע הרה"ק ר' העניך זי"ע חתן מוה"ר אברהם גאטליב מווישעווע ז"ל בנו הר"ר משה יצחק ז"ל שנפטר בדמי ימיו

דברי תורתו הוא בספר חיי עולם

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

תעודה לרבינו מרבו הגה"ק מהר"ם א"ש זי"ע

ד אלול תק"ס [א]

אב"ד ברלין בעל צבי לצדיק רבי צבי הירש ב"ר אריה לייב זי"ע

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש לוי אב"ד ברלין בעל צבי לצדיק הנקרא ר' הערש'לע ברלינער זי"ע נולד בשנת תפ"א לאביו הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד אמשטרדם זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב מלובלין זי"ע

שנתעטר לאב בית דין.

וסיפר כשהגיעו לרבינו את כסא הרבנות בעיר ברלין, ביקש לשלוח לשם שליח שיברר את מצבה הרוחני של העיר. בתחילה אמר לשלוח לשם אחד ממקורביו, יהודי למדן וירא שמים, אך לאחר מכן חזר בו וסיגר יהודי מודרני קתה, 'משכיל' למחלה. והסביר רבינו למקורביו: "אחרי המבול, כשראה נח לדעת אם הרשעים אינם עוד, שלח תחילה את העורב ולא את היונה. (ושלח את העורב - פרשת נח ח' ז') כי היונה, בתומתה, לא הייתה מבחינה ברשעים, והללו גם היו מסתירים את רשעתם מפניה. ואולם בעורב יראו אחד משלהם ולא יעמידו פנים, וכך יכול דווקא העורב להביא חוות דעת נכונה.

בימי שבתו בברלין לא מלא מנוח ממשעיהם של המשכילים, אשר לא שמעו בקולו והקדיחו תבשילם ברבים והפכו את העיר הגדולה - ברלין למזכרה של ההשכלה, וממנה נפוצה ההשכלה על פני כל ערי אשכנז, ועשתה שמות צעם וישראל - כנראה ממכתביו ומהסכמותיו על ספרים שמוסר תמיד את פגעי הזמן שסובבוהו, והפרכות שנתחדשו בזמנו ע"י המשכילים ופורצי דת תורה"ק. ומעוזה של

רבינו הנקר הגדול הציר הרועים ארי שצחצורה איש חלקים קדוש ונורא שר החורה מנורה הטהורה גאון הגאונים מגדולי גאונים דורו ומפורסם בתורתו ובחכמתו, כיהן כאב"ד בקהילות גדולות, והס: לונדון, האלברשטאט, מנהיים.

שנתבקש רבינו מקהלת האלברשטאט לבוא לכהן אלכם ברבנות, טענו אליו ידידיו: מדוע יחליף רבנו את קהלת לונדון הגדולה והעשירה בקהלת האלברשטאט הקטנה והענייה ולא עוד אלא שלונדון רוכלת עמים היא ויש בה הרבה עובדים ושדים ומתוך כך הכנסות הרב מרובות. עובדים ושדים? השיב רבינו: עובדים אני רואה הרבה כאן אבל שדים רק מעט מאד. לא הועילו כל ההפרכות ורבינו עזב את לונדון לכהן ברבנותה של האלברשטאט. (אוצר פתגמים ושיחות)

וסיפר כשצא רבינו לשכון כבוד בתור אב"ד בהאלברשטאט, שבוע של פרשת פינחס, וזיום השבת דרש את דרשתו הראשונה על אודות תפקידו של הרב ומלכו בתוך עדתו. בתוך דרשתו, שהיתה כולה מלאה חריפות ובקיאות, ליבר גם על תפקידו של הרב, ומעמדו בתוך הקהלה, הזכיר את הכתובים בפרשת השבוע, מה שבקש משה: יפקוד ל' חלקי הרמות לכל בשר

המשכילים. כמו כן כמה מראשי הקהילה לא עמדו לצדו של רבינו במערכה זו, ואף לעגו לרבנים, מהותם אהדי ההשכלה ומחצורה המשכילים, ושיאו הגיע עם ראונו של רבינו להתפטר מרבנותו בקהילה זו.

רבינו נשאל פעם מאת דוד פרידלנדר (מראשי המשכילים בזמנו), על כמה מאות שלדעתו אבד עליהם הכלח ח"ו. האחרון העניו פניו לדבר בגלוי על "תיקונים" בדת באומרו: "אני בטוח שאילו משה רבנו חי בתקופה זו, בודאי היה כותב בתורה כפי רוח הזמן". השיבו רבינו ואמר לו מהוך הקפדה: שמעתי דברך ונזכרתי במעשה שהיה: סוחר אחד שכר עגלון להובילו עם סחורתו ליום השוק אשר בלייפציג, והיתה עמו בתנאי כפול ובקנין גמור ושלם על פי ההלכה, שאם לא יביאחו למחוז חפצו בזמן, יפסיד העגלון שכר נסיעתו וגם ישלם לסוחר פירוים מתאימים עבור נזקיו הכספיים.

הימים היו ימי חורף, חודש טבת. הם לא הרחיקו ללכת מן העיר וממסרים עינים החלו

איש על העדה, (כ"ז י"ז) ומפרש רש"י חלקי הרמות, למה נאמר? אמר משה לפניו: רבו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד, ואינו דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו. ועל זה באה תשובתו של הקב"ה. קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח (כ"ז י"ח) ומפרש רש"י: שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד,

ופנה רבינו אל קהל השומעים ואמר: רב ומנהיג בישראל כריך להיות "איש אשר רוח בו" לא להיות כפוף לדעת הקהל, ולרוח תקיפי העדה, אלא כריך שיהיה תקיף בדעתו וברוחו, איש אשר רוח בו, שיש לו רוח שלו ודעה שלו, ויודע גם להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד, לא לפחד מפני בעל צעמיו או גביר באחיו ובעדתו, אלא לעשות כפי אשר רוחו, רוח התורה שבקרב, תלמדו ותנחמו. (אגשים של צורה).

ובשנת תקל"ב עלה לכהן פאר בקהילת ברלין והמדינה, והיה הרב האחרון בברלין

מותרו של רבינו ויבדל אלקים בין האור ובין החושך ויקרא אלקים וכו'. (בראשית א' ד' - ה') נסתבכו המפרשים ז"ל בענין הבדלה זו כי מה הבדל צריך? ולע"ד על פי מאמרם ז"ל מכאן שאין הקב"ה מייחד שמו על הרעה שגא' ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה. (ילקוט שמעוני) וזה שיעד הכתוב. וירא אלקים את האור כי טוב וראוי לתת לו יתרון ויבדל אלקים השם עצמו הוא המבדיל בינם כי ויקרא אלקים לאור יום וייחד שמו עליו. אבל לחושך קרא לילה ולא נתייחד שמו עליו. (צבי לצדיק)

ד אלול תק"ס [ב]

אב"ד ברלין בעל צבי לצדיק רבי צבי הירש ב"ר אריה לייב זי"ע

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש לוי אב"ד ברלין בעל צבי לצדיק הנקרא ר' הערש'לע ברלינער זי"ע נולד בשנת תפ"א לאביו הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד אמשטרדם זי"ע בן הגה"ק ר' שאול מקראקא זי"ע בן הגה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב מלובלין זי"ע

בשנת תרס"ד יצא לאור צפיעטרקוב ספרו "צבי לצדיק" ע"י הרה"ג ר' אברהם נתן אייזנבערג זי"ע חתן הרה"ג ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן זי"ע הכולל מעט מחידו"ת על פרשיות השבוע, ומקאת דרשותיו בשבת הגדול וליקוטים, וכן קונטרס "בית לדיק" – תולדותיו, הנכרך ע"י חותנו הרב הג"ל. ובשנת תרס"ח(סס) נדפס ספרו "לנא רב" – הגהות וחידושים על גשה סדרי משנה, וליקוטים בסופו, וכן הקדמה גדולה בשם "פחחה זעירא" – תולדות הגאון המחבר בהרחבה ע"י הרב מיכלזאהן הג"ל. כן נדפס תולדותיו ב"תולדות אנשי השם בצרלין" (צרלין תרמ"ד), ולאחר מכן נדפס תולדותיו בנפרד מהספר הג"ל בשם "עטרת צבי" (סס, כנ"ב).

נסתלק לגנזי מרומים ד' אלול בשנת תק"ם ומנחתו כבוד בעיר ברלין.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' שלמה הירש'ל ברלינער זי"ע זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לרדת ארצה. לאחר שעות מועטות, החל לרדת שלג כבד מאד אשר כיסה את עין הארץ, ועקבות המסילה לא נודעו. תעה העגלון דרכו, ורק בדרך נס ובעמל רב הגיע למחוז חפזו. אולם את המועד של יום היריד איחרו והסוחר הפסיד הרבה מדמי סחורתו. העגלון, למרות שאיחר את היריד ולא קיים את התנאי, דרש מהסוחר את שכר נסיעתו, אך הסוחר לא רחם וסירב לשלם, אלא אף תבע מהעגלון לשלם לו פיזיים על ההפסד שנגרם לו עקב האיחור.

הגישו השניים את עזומותיהם לפני הרב, אז בית דין של העיר. לאחר שהליגו את טענותיהם החעמק הרב בסוגיה, ופסק לטובתו של הסוחר בכל תביעותיו וחייב את העגלון, שהרי תנאי כפול ומכופל היתנה עמו הסוחר ולכן שכר אותה. רגז העגלון ושאל את הרב: רבי! מדוע חייבתי בדיוק? והרי אנוס רחמנא פטריה! שמא דן אתה שוגג כמוזד ואנוס כרלוז? השיבו הרב בנחת: "לא אני חייבתך, בני, אלא תורתנו הקדושה חייבה אותך. פסקתי על פי דין תורה, ואני מה כי תלין עלי?"

הרהר העגלון קמעה ושאל: "בצדקה ממך רבי, אמור לי מתי ניתנת תורתנו הקדושה לישראל? באיזה זמן ובאיזה חודש?" השיבו הרב: "וכי מי אינו יודע שהג מתן תורתנו חל בשישי בסיון! אעק העגלון: "בשישי בסיון הלך אין הדרכים משבשות, אין גשם ושלג ולא רוח סערה! בקיץ הייתי נוסע לטבח ולא הייתי תועה בדרך ולא הייתי מאחר אף רגע. לא רבי – המשיך העגלון להתלהב – מתורה שניתנה בסניני בירחי הקיץ, אי אפשר לפסוק ולהוציא לאור משפט, בחודש טבת. לדידי ברור הדבר כי אילו נתן משה רבינו את התורה בטבת, היה כותב לפטור אותי, שכן אז היה המשפט שונה לחלוטין, לפי רוח הזמן, והדין היה בוודאי נוטה לזכותי!"

לעגלון זה, שרואה להתאים את התורה רק לפי רוח הזמן, ולבחור ממנה רק מה שגראה בעיניו, נמשלת גם אתה, דוד, בעיני – סיים רבינו את דבריו. פני דוד פרידלנדר חפו, ויאל מעם פניו בחרי אף.(חיים שיך בהס)

רבינו נשא ונתן עם גדולי דורו, ומתשובותיו נדפסו בספרי גדולי הדור והם: שו"ת "הר הכרמל" (פפד"א תקמ"ב) חאו"ח סי' נ"ה, "בית אפרים"(לבוז תקע"ח) אבהע"ז סי' מ"ג, "דברי דוד" (אמשטרדם תקי"ג) סי' מ"ז, "מאמר מרדכי" (ברונא חקמ"ט) סי' ס"ד, ועוד, כן נדפסו הגהותיו וחידושיו בספרים רבים, ויש אשר נאבדו במשך הזמן.

היה ש"ב של הגה"ק ר' יחזקאל לאנדא בעל נודע ביהודה וחביב עליו למאד, בנראה מתשובתו אודות היתר גילוח בחוה"מ הנדפס בספרו של אחיו הגה"ק ר' שאול אב"ד אמסטערדם בעל בנין אריאל" (אמשטרדם תקל"ח), ובין שאר דבריו כותב עליו בזה"ל: "... דע לך כי קרוב לנו האיש, מגואלינו הוא וחביב עלי כגופאי, אמנם...". שמע חכמתו הגיע למלכות, וביקשורה שיעתיק דינים והלכות משו"ע חו"מ ללשון אשכנז, ועל פיהן יפסקו כל הרבנים היושבים על מדיו. וכן ענה חסבות ליועלי ושרי המדינות בעניני דת ותורה ישראל ונדפסו בקובץ פסקי השופטים בזמן ההוא.

מתורתו של רבינו

ויבדל אלקים בין האור ובין החושך ויקרא אלקים וכו'. (בראשית א' ד' - ה') נסתבכו המפרשים ז"ל בענין הבדלה זו כי מה הבדל צריך? ולענ"ד על פי מאמרם ז"ל מכאן שאין הקב"ה מייחד שמו על הרעה שגא' ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה. (ילקוט שמעוני) וזה שיעד הכתוב. וירא אלקים את האור כי טוב וראוי לתת לו יתרון ויבדל אלקים השם עצמו הוא המבדיל בינם כי ויקרא אלקים לאור יום ויחד שמו עליו. אבל לחושך קרא לילה ולא נתייחד שמו עליו. (צבי לצדיק)

רבינו הרה"ק רבי ישעיה וולטפרייד ראש שושלת פשעודבורז ז"ע [בימיו יצא צו מטעם הממשלה כי כל איש צריך להקרא בכנוי משפחה, וכאשר שאלוהו את רבינו איזה שם לוואי יקרא משפחתו, ענה ואמר: מייין משפחה נאמען זאל זיין (שמחת עולם) "וועלטפרייד"] נולד בשנת תקי"ח לאביו הרה"ק ר' מאיר בלאסק ז"ע בן הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד בלסק ז"ע בן הגה"ק ר' מאיר ז"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד הילדוסים בעל אבן השוהם ז"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת פייגאלע ע"ה. בהיותו רבינו עוד ילד קטן הלך אביו לעולמו בדמי ימיו

הנקרא דער גוטער יוד ז"ע ואחיו הרה"ק ר' אהרן מקראקא ז"ע הנקרא דער הויכער ר' ארון, והרה"ק ר' משה מלעלוב ז"ע הרה"ק דוד יצחק ברומברג מפיטערקוב ז"ע והרה"ק ר' יעקב מווילאמא ז"ע.

בשנת תקס"ב זכה רבינו לבנו הרה"ק ר' עמנואל הנקרא בשם זה על פי הוראת רבו הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע כסגולה שלא יפטר בצעירותו כמו אחיו.

ובתשעה מנחם אב בשנת תקע"ה לאחר פטירת הרה"ק החוזה ז"ע החלו לבוא לרבינו חסידים לאלפים, והיה לאחד מחשובי האדמו"רים בפולין.

מדת סבלנותו והאבנתו של רבינו לכל אדם היא נורא וחזק.

פעם אמר על הפסוק (דברים י"ד א') בני אדם לה' אלקיכם לאמר: חכמינו ז"ל דרשו (ראש השנה כ"ה) על הכתוב: אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם, אל תקרי אותם אלא אדם. אדם אפילו שוגגין אדם אפילו מזידין, כלומר אפילו אם תקבעו את החודש בטעות, הן בשוגג הן במזיד, חלין הימים טובים, ואם כן כשהכתוב אומר שפירוש אדם, אפשר בולאי לדרוש כן: אדם אפילו שוגגין אפילו מזידין, כלומר הן כך והן כך בני אדם לה' אלקיכם. ו

ובאמת היה במדת הגדיבות עד להפליא. מספרים שבכל לילה לא שכב לישון עד שהיה מחלק ללדקה כל הכסף שנמצא בידו. פ"א נדדה שנתו מעניו וישאל את זוגתו: אם לא השאירתי בידה כסף? ותאמר: לא, ויזכה למשמשו שילך אל האכסניא לשאול, אם לא הביא איש בעדו כסף. והנה כן היה, איש אחד בא והביא לרבינו פדיון, ויקח רבינו את הכסף וימסרהו ללדקה, ואח"כ ערבה לו שנתו.

ופעם אחת בליל יום כפור אחר תפלת ערבית ושיר היחוד שהלכו הבעלי בתים לביהמ"ד, ורק רבינו עם חסידים ויראי ה' נשארו לעסוק בתורה ועבודה כל הלילה, והנה ראה רבינו בעה"ב עשיר אחד עומד בבית המדרש ואומר תהלים, פנה רבינו לו ואמר: הלא תדע כי מחוקי הכבא ברוסיא הוא, אם איש חיל בורה מגדודו אל גדוד אחר, אע"פ שאינו בורה לגמרי מן הכבא הוא מתחייב בנפשו, ובכן דע: כי גם למלך מלכי המלכים הקב"ה יש לו כבאות רבות. יש חיל העובדים בתורה ותפלה, וחיל העובדים בלדקה וחסד, ואתה הגך מן העשירים ומקומך הוא בין חיל בעלי הלדקה, ולמה זה ברחת אל החיל שהם עובדים בתורה ותפלה, וזה לא יתכן. אחת לך לביהמ"ד ותשכב וערבה שנתך עד עלות השחר, ועבודתך הוא: כי לאחר יו"כ תשגיח על העניים, שיהי להם לרכי חג הסוכות, ואחר חג הסוכות תשגיח שיהיו להם עצים על ימות החורף וכיו"ב. ואנחנו פה נהיה ערים כל הלילה על התורה ועל העבודה, שזאת היא תפקיד עבודתנו.

לפני פטירתו אמר פירוש ע"ז הפסוק האם תמנו לגוע, האם השגנו מעלות השלימות אשר האדם לריך להשיג בחייו אזי יכול להיות מוכן ח"ו לגוע. ושני ימים לפני פטירתו שלח מכתב אל החסידים שיתנו בעדו מעות פדיון נפש.

נסתלק ד' אלול בשנת תקל"א ומנ"כ בעיר פשעודבורז.

הרה"ק ר' ישכר בער מראדישץ ז"ע מילא מקומו ולאחר כמה שנים מילא בנו יחידו הרה"ק ר' עמנואל ז"ע את מקומו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי' גאון עצום, קדוש ישראל, ובעל מופת כשצאו לפניו בקשת חולה או מקשה לילד וכד' נהג לומר פלפול בהלכה באתו ענין השייד מעין הבקשה, כגון לענין איזה מחלה היה משתדל לתרץ הרמב"ם כדיני טריפות באתה מחלה וכד' ועי"ז המשיך ישועה לכל מי שהיה זקוק לזה.

כשהגעו לפתחו בעוד ט"ו שנה בערך בשנת תקל"ב נשא להרבנית הלדקות מרת נחמה ע"ה בת הגביר מוה"ר דן לעוונעברג מעיר פשעודבורז ז"ל, ולאחר חתונתו סמוך על שולחן חותנו כמה שנים ויהגה בתורה יומם וליילה.

בעת ההיא גר שם אבדך נעלה מאד, הגה"ק ר' יעקב יצחק ז"ע ב"ר אשר'ל מגיד מישרים פשעודבורז ז"ע עמו התחבר רבינו באהבה ורעות, שניהם למדו יחד בחדר מיוחד שנתן לו חותנו. מספרים שחתנו הר"ר דן עשה בעדו ובעד חברו הנזכר מקוה מיוחדת תחת המדרגות, למען לא ירגשו בהם בני עירו שהיו מתנגדים אדוקים. גם למדו יחד אצל הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד שם ואח"כ היה אב"ד אפטרטא ובסוטשוב בעל חידושי מהר"א על גיטין ז"ע. ושניהם נסעו אחר כן יחד לעיר ליסא ולמדו בישיבת הגה"ק ר' דוד טעבל אב"ד ור"ם ליסא ז"ע והיה ג"כ תלמיד מהגה"ק ר' פנחס זעליג מלאסק בעל עטרת פז ז"ע בנגלה. פשעודבורז, ובהשפעת הרה"ק ר' דוד מלעלוב נסעו שניהם להרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא החוזה מלובלין ז"ע ונעשה רבו המובהק.

הרה"ק החוזה ז"ע העיד על רבינו שאור תורתו וקדושתו זרחת מסוף העולם ועד סופו, שהיה בעת שנשתלק הרה"ק ר' לייבוש אזעריבער ז"ע שהיה נחבא אל הכלים והאנע לכת כבן ארבעים ושמונה שנה, שאל הרה"ק ר' מרדכי מטשערטובל ז"ע את הרה"ק החוזה ז"ע: איך מניחין תלמיד כזה להפטור מן העולם? ויען ויאמר: יש לי שני בדומה לו, הוא הרבי ישעיה מפשעודבורז. וכומ"כ היה גייל לקרוא רבינו "הארוך הספרים שלי", ובחר רבינו להיות פוסק אצלו.

וגם בליסא למד הגה"ק ר' אריה לייב פשעודבורז ז"ע והרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא היוד הק' מפשיסחא ז"ע והאבנת דוד והיונתן שרוי צניהם כסגל חבורה.

מספרים שאז למד שם ג"כ הגה"ק ר' עקיבא איגרי והיה חברו ומוקירו של רבינו.

בשנת תקמ"ח נתקבל רבינו לאב"ד פשעודבורז.

סיפר בספר עטרת שלמה: ראה בכתבי אביו הרה"ק ז"ל איך נתקבל הרה"ק ר' ישעיה לאב"ד פשעודבורז, כי לפניו הי' אב"ד שם הגה"ק ר' נטע אייבושץ מפשעודבורז ז"ע בר' יונתן אייבושץ אב"ד דג' קהילות אה"ו בעל יערות דבש ז"ע, ואחרי פטירתו כשלישים שנה יבד הרה"ק ר' ישעיה בביהמ"ד ולמד בכל לילה וליילה, ופ"א עשה סיום על ד' טורים עם נושאי כליו, ויישן ובא לו בחלום הגה"ק ר' נטע מפשעודבורז ז"ע, ואמר לו: תדע שאני נותן לך המשרת האב"ד, ובבקר באמת קיבלו את הרה"ק ר' ישעיה בפה אחד לאב"ד פשעודבורז ע"כ.

אלפי ישראל נהרו לרבינו ללמוד תורה וקדושה מפיו, ואף גאוני ולדיקי הדור שחרו פניו, ומגדולי תלמידיו הי' בנו הרה"ק ר' עמנואל מוואראשא ז"ע הרה"ק ר' שלמה ראזינאוויטש בעל תפארת שלמה מראלאמסק ז"ע הרה"ק ר' יוסף ברוך מנייטשאוט

ה אלול תרי"ב

אבד"ק קאזיווע רבי יהוסף הלוי ב"ר אהרן אריה לייב זיע"א

רבינו הרה"ק רבי יהוסף הלוי ראטטענבערג אבד"ק קאזיווע זיע"א נולד בעיר דאלינא לאביו הרה"ק רבי אהרן אריה לייב זיע"א ראב"ד דק"ק דאלינא, בן אחר בן למורינו הט"ז זיע"א

באונגארין, וכאשר נסע בחזרה על הרי הצעסקיד ירד מעל העגלה והלך ברגליו. העגלה הלכה בעקלתון כמו שנהגין כשרואים לעלות עם עגלה על הר גבוה. והה"צ הלך על מסילה אחת, והעגלה הלכה על ראש ההר, והה"צ עוד לא היה שם, והמתין כמו שעה והרה"צ לא בא, והעת היה בערב אחר תפלת מנחה, והלכו לבקשו ואנה ולא מצאו את הה"צ. והה"צ הלך ותעה בהדרך מחמת מחשבותיו הק', והנה פתאום בא אליו ערל אחד ושאל בשלומו ואמר: כבודו תעה בהיער הזה, ואין זה הדרך אשר מעלתו צריך ללך בו, לכן אם יתן לי לילקע טיטין אראה לו הדרך הנכון, ונתן לו הטיטין. ואחז ביד הרה"ק והוליכו איזה מינוטען והראה לו העגלה שלו. והמשמש לא היה אצל העגלה, כי הלך לבקש את רבו. וכאשר בא הרה"צ לביתו שאלה אותו הרבנית אשר הייתה בת הרה"ק מ' מזידיטשוב: "האסט גיט געבלאנדזשעט אין בעסקיט!?" ושאל אותה בעלה הצדיק מהיכן ידעת מזה? ענתה הרבנית: "אבי הרה"צ בא אלני ואמר לי שהראה לך הדרך בצעסקיד ונתן לו לילקע עם טיטין.

מכוחו הגדול של רבינו מוצא בספר מראה אש (אות פ"ז) שפ"א נסע רבינו בדרך ופגע בקרעטשמע וזוהו לבעל העגלה שיעמוד, כאשר ראה הבעל הבית את רבינו וירץ לקראתו החוצה ונתן לו שלום, ביקשו רבינו אם יוכל להביא מים קרים, הבעה"צ שהי' חשוך בנים אמר לרבינו שאם רבינו יבטיח לו בן זכר יביא לו כד מים, ענה רבינו ואמר לו אם תוסיף עוד חמשים זהובים כסף אבטיח לך, הסכים הבעה"צ להתנאי ורץ להביא מים והכסף, אמר לו רבינו 'דו האסט מיך געכאפט ביים ווארט, אבער בעפאר א מיידל'.

הבעה"צ שמח במאוד מצרכת רבינו כאשר הבין שקודם יוליד בת, וע"כ אמר לרבינו שכן עוד יותר טוב, למעשה לא כן הי' אלא שאשתו צדקה לן חיים בקרוב הימים, ואח"כ נשא בתולה וממנה הוליד בן, אז הבין כוונתו של רבינו שאמר לו שיהי' לו בת תחילה.

רבינו כתב חיבורים רבים בתורת הח"ן אמנם ברבות הימים נאבדו בתהום הגשיה, ורק מעט מזעיר נדפסו בתוך ספרו של מחותנו הרה"ק מהרי"א זיע"א מזידיטשוב, וכן בספרו של נכדו הרה"ק מרן הבני שלשים מקאסאן זיע"א, ובספה"ק של בנו של הבני שלשים, מרן הרה"ק האור מלא מקאסאן זיע"א.

ביום ה' אלול תרי"ב נחזו ארזלים את המזוקים ונסתלק רבינו זיע"א לשמי מרום.

זרעו אחריו: בנו (שנולד לו מזו"ר) הרה"ק רבי אלכסנדר ז"ל, שמילא מקום אביו בעיר קאזיווע. בנו (שנולד לו מזו"ש) הרה"ק ר' צבי הירש מטלוסט זיע"א.

חתנו הרה"ק רבי שלמה יעקב אייכנשטיין מזידיטשוב זיע"א (בן הרה"ק מרן מהרי"א זיע"א).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו ינק תורה מרבו מובהק הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א, אשר נעשה אח"כ לחותנו בזיו"ש.

בהגיעו לפרקו נשא את זוגתו הרבנית הצדקנית ע"ה בת הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר מקאמארנא זיע"א, אחר נישואיו יצב בזהלה של תורה בפרישות ובמס"י בבית חותנו הרה"ק מקאמארנא, ובבית דודו אחי חותנו מרן רביה"ק העטרת צבי זיע"א, רבינו נתעלה עם במאוד מאוד עד שהי' נחשב בין האריות של החבריא קדישא.

רבינו דבק במאוד ברבו מובהק זו, ושאל ממנו מצבאות התורה והחכמה, עד כי גדול מאוד בתורה ועבודת השי"ת, דבר שאל לציטוי בהסכמתו של רבינו על ספר רבו ספר 'פרי קודש היוללים', אשר כותב עם כך: וזה ימים כביר אשר נכספה וגם כלתה נפשינו לדעת לעות את יעוף דבר המרווה למאון, ומאז נלקח ארון חלקים לא ראינו אור בהיר בשחקים וכו' עכ"ה"ק.

דביקותו והתקשרותו בעבודת אהבה אל חותנו מהבטח במכתב הנ"ל כאשר כותב: והנה ידוע לכל גדול חסידות ופרישות וקדושת אדומור"ח זוקלה"ה ורוחב חכמתו ובינתו ועומק דעתו בתורה"ק בנגלה ובנסתר כאשר העידו עליו גאוני וקדושי הדור מאז ועד עתה וכו'... ומובטחני אשר אם כי דברי אדומור"ח הק"ק הם בעלומות סתרי כל חי עכ"ז גם כל אחד ואחד ימצא בו מנוקשו בדברי חפץ לעשות רצון קונו כי הוא מלא מוסר ויראת ה' כספר הזהר הק'... עכ"ה"ק.

רבינו ידע במשך שנותיו כרות ורדיפות, פעם אחת התנצל בפני רבו הק' העט"ז על מצבו, הורה לו רבו לשנות את שמו מיוסף ליהוסף, ואמר שע"י הוספת אות ה' לשמו ירווח לו, ומיני אז והלאה הי' חותם שמו יהוסף.

כאשר נפטרה ז' הראשונה, בא בקשרי שידוכין עם הרבנית הצדקנית מרת ריזל ע"ה בת רבו המובהק הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א.

רבינו התפרסם בדורו כצדיק נאגב, ושמו הלך לפניו בקדושתו ופרישתו, תלמידי רבו המובהק חותנו השני מרן העט"ז החשיבוהו עד למאוד והעריאו והפליגו בשבח מאלו.

מתחילה עלה לכהן ברבנות בעיר ראזינטוב, ויאל שמו לפניו בגדולת תורתו והפלטת דקתו, שם ניהל עדתו על מי מנוחות ביד רמה, כאשר כל תושבי העיר סרים למשמעותו.

ביום ז' מנחם אב תקפ"ו קבלוהו עליהם קהלה קדושה קאזיווע עליהם לרב ואב"ד, וניהל הקהלה הק' במשך כ"ו שנה, שבו הופיע אור תורתו וקדושתו, והורה להם את הדרך אשר ילכו בה, ואת המעשה אשר יעשו, שמו הטוב של רבינו נתפרסם אז בכל המדינה בצדקתו וקדושתו וענוות קדשו.

בעיר זה נהג רבינו רבנותו ביד רמה עד יומו האחרון, כאשר מרביץ בה תורה ועבודה לתלמידיו וקהל עדתו, והרבה לדקיקים וחסידים ואנשי מעשה נסעו ונהרו אליו, אף כי הצניע את מידותיו ומדלגותיו עד למאוד.

רבינו זכה שחותנו הרה"ק מו"ה צבי הירש מזידיטשוב זיע"א נתגלה אליו פעם מעולם העליון להצילו, בהיותו תועה בדרך, כדאי' בספר מראה אש אות כ"ד וז"ל: ה"ה"ק מ' יוסף מקאזיבא זיע"א שהיה חתן הרה"ק מ' צבי מזידיטשוב זיע"א היה פעם אחת

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ה אלול תרע"ח

רבי דוד צבי שלמה ב"ר אלעזר מנחם מענדל מלעלוב ירושלים

רבינו הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידערמאן מלעלוב ירושלים זי"ע הנקרא רבי דוד'על נולד בעיר פשעדרור שמחת תורה בשנת תר"ד לאביו הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל מלעלוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע בן הרה"ק ר' דוד ראש שושלת לעלוב זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה צבי בידרמאן זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת פייגא מאטיל ע"ה בת הרה"ק ר' צבי הורוויץ זי"ע בן הרה"ק יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע

ותינה צפניו את מר מזכו של צנו, ויהי צימים אחדים לאחר חג הפסח, בהגיע זמנו של רבינו ללאת בציירות בדרך הארוכה בואכה מירון, קרא לאציו של הבחור, ואמר לו שיטטרף לשיירתו יחד עם צנו, משך כל הדרך סבל האצ מרורות בבושות נוראות מזה הבן, שבכל הפסקה שעשו על אס הדרך היה הבחור בורח ונעלם, והיו לריכים לחפץ אחריו, וכהנה וכהנה, עד שבצהש"ת הגיעו בשעה טובה ומואלחת למירון. בעת ההלכה על גג האיון ניגש רבינו אל הבחור והוריד מעל ראשו את כובעו ואת הכיפה, את הכובע השליח למטה, ואילו את הכיפה השליך אל תוככי לשונות האש, והנה ברגע זה הניח הבחור את ידו על ראשו והתחיל ללעוק: א קאפל א קאפל (הבו לי כיפה לכסות ראשי) וישתוממו כל העם, בראותם כי הבחור נהפך לאיש אחר ודעתו חזרה אליו, כי זה עידן ועיניו שלא שמעו מפיו איזה דיבור כאחד מן הישוב, ולא עוד אלא שבו בדבר שקחקהל, שזרק תמיד את הכיפה, בו בדבר תיקן שזעק הבו לי את הכיפה. (באר הפרשה מהגה"צ ר' אלימלך בידערמאן שליט"א)

נסתלק לגנזי מרומים ה' אלול תרע"ח ומנחתו כבוד בהר היתים בחלקת פרושים

ועל פי נוואחו חקוק על מצבתו אלא שמו ויום בפטירתו.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' פנחס זי"ע והרה"ק ר' שמעון נתן נטע מלעלוב זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו עבד השי"ת בדביקות נורא ותפילתו נאמרה בכוחות עזומים ובמסירות נפש ממש, אורחו היו מאירים ומזהירים באופן מיוחד, מקרב כל איש ישראל, במשך שנים רבות לא שכב במיטה לישון, לא ביום ולא בלילה, אלא ישב למד כל הלילה, הקים את שכונת צחי ווארשא בירושלים.

עלה לארץ ישראל בשנת תרי"א בגיל ו' שנה יחד עם אביו וזקנו הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע ואחר ע"ב ימים י"ג טבת בשנת תרי"א נסתלק שם זקנו ומנ"כ בהר היתים ירושלים סמוך לקבר זכרי הנביא.

במשך השנים ילא רבינו מארץ ישראל לאירופה כדי לחפש רבי ולדבוק בו, קודם שנסע אמר לו אביו: למה הנך כריך לנסוע למרחקים, מדוע אני לא טוב בשבילך? אמר לו רבינו: אבא אינו יכול להיות רבי לבנו, ענה לו אביו: א"כ תקח את הכותל המערבי לרבי, אמר לו רבינו: אני כריך רבי שיענה לי, אמר לו אביו: גם בכותל יכולים לשמוע תשובות (כידוע היה אומר גוט שבת אחר מעריב, והיה שומע שמישיבים לו) השיב לו רבינו: אבא אתה שומע שעונים לך, אמר לו אני לא שומע. ונסע לאירופה. וכשהגיע לקארלין נחקר שם להאדמו"ר הזקן הרה"ק ר' אהרן בעל בית אהרן מקארלין זי"ע והיה לרבו המובהק, ואח"כ חזר לירושלים וקבע מקום תפילתו בבית המדרש של חסידי קארלין.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת מרים ע"ה בת הרה"ק ר' פנחס הורוויץ זי"ע.

רבינו היה נוסע הרבה למירון, ובפרט ביום ל"ג בעומר, והיה מבקש הרשימה של כל אנשי שלומו ובני ביתם. וקראם לאחר ההלכה, ואח"כ קיפלים והכניסם להלכה, ואמר שהדף נשרף ואותיות פורחות למעלה, וזה בבחינת (מסכת עבודה זרה י"ז) גוליון נשרפין ואותיות פורחות באויר. ופעם אחת אמר שבעת ההלכה יורדים כל נשמות האדוקים ועולות למעלה יחד עם להב ההלכה.

פעם היה מעשה באיש יהודי מצני ירושלים שצנו נחלה ופנה אל רבינו זי"ע בבכותו את מצב צנו, הורה לו רבינו: סע נא לאתרא קדישא מירון ותפעל יצועתך על איון התנא רבי שמעון יוחאי. אמר לו היהודי כבר הייתי במירון? אמר לו רבינו: נו סע שוב, וכי מי שכבר ביקר אצל הרופא ועדיין לא נתרפא לא ישוב אל הרופא? הלך שוב עד שיתרפא.

ל"ג בעומר בשנת תר"ע היה רבינו במירון והיתה אז המפולת הידועה שנהרגו אז כמה וכמה נפשות רח"ל, רבינו עמד בשעת מעשה על הגג בלבוש שטריימל וקאפטען לבן כמו ביום הכיפורים בעינים סגורות, וכשהתחילה המפולת אמר רבינו לכל הגמלאים בקרבנותו שלא יזוזו ממקומם ושיעמדו על ידו, ואכן כל אלו שעמדו על ידו לא נפגעו כלל, וזה היה בגדר נס.

יש מהאדוקים שנהגו להשליך אל אש היקוד את הכיפה שמעל לראשם. מעשה שהיה בירושלים עיה"ק צימי רבינו זי"ע, בחור מצני ירושלים שנטרפה דעתו עליו ל"ע, ואחד משגייתיו היה שללא הרף היה משליך את הכיפה מעל ראשו, נכנס אציו אצל רבינו

שמן זית לעילוי נשמת

הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע אמר בשם רבינו בחשיבות הענין להדליק נר בשמן זית עבור נפטר:

"א שמן זית פאר א נפטר איז אזוי א טרינק וואסער פאר א דורשטיגען"

סגולה לאריכות ימים

בשם רבינו: סעודת מלוה מלכה הוא סגולה לאריכות ימים.

ו אלול תרמ"ג

רבי יקותיאל יהודה ב"ר אלעזר ניסן זי"ע בעל ייטב לב מסיגעט

רבינו הרה"ק רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע אחי הרה"ק ר' שמואל מגורליץ זי"ע הרה"ק נחום צבי מדרוהביש זי"ע נולד בשנת תקס"ח בעיר דראהביטש לאביו הרה"ק ר' אלעזר ניסן טייטלבוים דראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל ראש שושלת סיגעט סאטמאר זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מזבארוב זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רויזא בלימא ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן מחודרוב זי"ע

מקבלים עליהם חיובי לשמור ולעשות ולקיים. הגיעו הדברים עד כדי כך, שמיד במוס"ק כשנכנס רבינו לחדרו הפרטי אחר הבדלה, שבו היה מקבל את החסידים ביחידות לענה ולברכה, והבין את עצמו לקבל את פניהם שבאו ממרחק להסתופף בזילו בשב"ק, החפצים להיפרד ולקבל את ברכת הקודש וגעזעגענען בטרם לאתם לזרעם, האומין וחיכה עוד ועוד והגה אין איש נכנס. קרא רבינו לבנו הרה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע והביע בפניו את פליאתו, איך האנשים אשר באו אליו לשבת, מפני מה אינם באים לטובל את ברכת הדרך בטרם לאתם לזרעם? ואף כיוה עליו להכנס להיכיל ביהמ"ד לתור אחרי האורחים ולברר פשר הדבר. נכנס הקדושת יו"ט לבית המדרש, והנה כולם

בית המדרש בעיר סיגעט

כאחד יושבים ועוסקים בתורה בתמדה ובדביקות, ואין איש שם על לב לשבז אל ביתו לזרכי ועיני החולין, שקיבלו עליהם את דברי רבינו כפשוטם והסירו דעתם מכל עסקיהם ופרנסתם, וגמרו לעסוק בתורה בלי שום השתדלות לאוכלי המון. נכנס בנו וסיפר לו את שראו עיניו: כי הגה שמעו לדבריו הק' ובאו כולם בבית יחד לעסוק בתורה בהתמדה רבה. אמר רבינו לבנו: כך אמור להם, שבזבו לכם

לאהליכם, כי אותן הדברים אשר דברתי בעת רעוא דרעוין הם נאמרו לשעתן בשבת קודש, אשר הוא יחזק כולו קדוש לה'. אבל בשבת ימי המעשה אמת נכון הדבר שיש להתעסק בזרכי פרנסה, אבל הכל יהיה במידה במשקל במשורה, ויקבעו עתים לתורה כפי יכלתם. (רשומים בשמך)

קודם הסתלקותו הרים את ידיו הק' ואמר: עכשיו אני כהן, וצידך את העולם. וזה שלא יחוקו על מצבתו שום תואר גאון או לדיק רב שהעמיד תלמידים הגונים ושרים וחיבר חיבורים יקרים, אחרי שכל יסורים נוראים רח"ל נסתלק נשמתו הטהורה לגנוי מרומים בליל שבת קודש פרשת שופטים ו' אלול בשנת תרמ"ג ומנחתו כבוד בעיר סיגעט.

הגיה אחריו חיבורים יקרים ונחמדים ה"ה ספר ייטב פנים, רב טוב, אבני לדה, ייטב לב ועוד ספרים אחרים שעדיין לא נדפסו וזה לבניו וחתניו רבנים גו"ל בנו הרה"ק ר' חנניה יו"ט בעל קדושת יום טוב זי"ע שמיאל מקומו בסיגעט, הרה"ק ר' אברהם אהרן מקולבסוף זי"ע, הרה"ק ר' נשה יוסף טייטלבוים מאוהעל זי"ע הגה"ק ר' אלי בללאל טייטלבוים אב"ד טעטש זי"ע, וחתניו הגה"ק ר' ישראל יעקב אב"ד וואלאווע זי"ע הרה"ק ר' משה מראזוולד זי"ע הרה"ק ר' ברוך האגראליץ זי"ע.

סיפר הרה"ק ר' יוסף גרינוואלד אדמו"ר מפאפא בעל ויחי יוסף זי"ע כי כידוע זקנו הגה"ק ר' משה גרינוואלד בעל ערוגת הבושם מחוסט זי"ע לא היה נמנה מתחלה על עדת החסידים, ופעם אחת לאחר שלמד בספר ייטב לב שנדפס בלי שם מחברו ונתפעל ממנו, וחקר מי המחבר וטוע לו שהוא הייטב לב, הגיע לעיר סיגעט והיתה אכסניתו אלל אחד הגבירים מחוץ העיר, וישב שם ועסק בתורה בהתמדה גדולה יום וליילה והתנהגותו שם היתה עד להפליא, וכשראה הבעל אכסניה התנהגותו היה משתומם ורץ לספר הדבר לאב"ד דשם ה"ה הגה"ק מרן הייטב לב זי"ע, וכשמע הייטב לב ממה המדובר, אמר אויף דעם וינגערמאן ווארט איד שוין לאנג. ואז נתקרב לחסידות וזא להסתופף בלבו של הייטב לב. (מעשה לדיקים ח"א, עמ' רמג)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק ואמתי עמוד ההוראה וכשהיה בן ז' כבר חידש ח"ת ודרכו לפני זקנו הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע (עיין בספרו ייטב לב פ' ויחי עה"פ ראה פניך לא פללתיו) היה קדוש וטהור, בז"ק חו"פ מנורה הטהורה, פה מפיה מרגלויות והיה מוכיח גדול, ודבריו נשמעים בכל המדינה, ופועל ישועות בתפלתו, נתגדל על דרכי זקנו הרה"ק הישמח משה זי"ע והיה תלמיד מובהק שלו, וחיבבו מאד וכתב על רבינו כשהיה בן ט"ו שנה, שהוא גדול בגולה ובנסתר.

וגם רגיל להסתופף אלל שאר לדיקי זורו ומהם אלל הרה"ק ר' צבי הירש מרמנוב זי"ע, הרה"ק ר' יחזק אייזיק מזייליטש זי"ע.

רבינו היה כמעט מהרבנים הראשונים אשר יסרו גם ישיבה ופכר במדינת אונגאריין, והעמיד תלמידים הרבה וביניהם רבנים מובהקים, כמו הגה"ק ר' יהונתן בנימין הכהן קליין מסעלש בעל נפש יהונתן זי"ע והרה"ק ר' אלימלך מטאהש זי"ע.

וכשהגועו לפרקו נשא בת הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי אב"ד טאלטשאוה זי"ע. ואחר חותנתו היה סמוך על שולחן חותנו בטאלטשאוה, ורבינו היה תמיד משבח את הימים שהיה סמוך על שולחן חותנו וכי חסד לעשות שני דברים בהיותו שם, כי העניות היתה גדולה מאוד ולא היה אפילו קצת עשיר וקש לחמם את התנור, והקור העז היה חודר לתוך העלמות עד שהמים שבבית נקפאו מהקור, וחותרו היה רגיל לקום לפני שבעור הוא משנתו, והיה מזין את המים שהיה בכלי סמוך למיטתו, שהיו ראויים לנטילת ידים על ידי ששפף את הכלי במו ידיו, גם מלא כבר הקרה שהיה

על פני הגנה, שבו ראו לטובלה, כי חותנו כבר הקלימו.

וזמן קצר אחי התונתו בשנת תקצ"ג נתקבל לאב"ד סטרלאפון, ואחר הסתלקות זקנו הרה"ק הישמח משה זי"ע כ"ה תמוז תר"א בל למלאות מקום כבודו בק"ק ארה"ע, מחמת סיבות

שונות הוכרח לעזוב הרבנות לשם, ובהשתדלות ממונתו הגדול הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלצ' זי"ע ובנו הרה"ק ר' ברוך מרדכי-גארליץ זי"ע היה חותן המולד, בא לכהן פאר בק"ק גארליץ.

בשנת תרט"ז ח' תשרי אחר הסתלקות אביו מיטתו תושבי ק"ק דראהביטש למלאות מקום אביו, בשנת תרי"ח נקרא מק"ק סיגעט לזא אליהם להיות להם לאב"ד, וזא שמה בח"י תמוז ושם נהג נשיאותו ברמה עד יומו האחרון.

מספרים, שבשבת אחת צעת ערכו את שולחנו הטהור בעידן רעוא דרעוין, שפך את לבו בדרכי התעוררות נוקדים ויורדים עד לכדוכה של נפש, ובקול חוצב להבות אש מחה נגד אלל המכלים את זמנם לריק ומשחיתים אותו בזילה יום יום אחר הפרנסה, ומבקשים לחטוף עוד מלאכה עוד עסק או עבודה. נוטלים חיי שעה ומניחים חיי העולם הבא, ומזניחים בזה את לימוד התורה הקדושה. הדברים הנשגבים שזאלו מלב טהור כבשו את נפשות החסידים ונחלקו עמוק בלבבם, בהיותם

מתורתו של רבינו זי"ע

שומרי חזכרוי המה מעידים כי לששה כל ברואים ועומדים: לא אמר בשש כי אם לששה, כי הבריאה מתחלה היתה רק לששה ימים, ורק על ידי שבת, היה בריאה מחדש לתת נפש לעולם להתקיים עוד כל ימי עולם.

וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בהצרות ונזפתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאיבכם: (פרשת עקב י' ט') התחברו בחצי צורות, שידמה לכל אחד שאינו אלא חצי צורה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם חבירי כל ישראל, למען יהיו כולם אגודה אחת, ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ו אלול תי"ד

רבינו גרשון שאול יו"ט ליפמן ב"ר נתן הלוי בעל תוספות יו"ט מקראקא

רבינו הגה"ק רבי גרשון שאול יו"ט ליפמן ב"ר נתן הלוי וואלרשטיין העלער מקראקא בעל תוספות יו"ט זי"ע בעת שנולד בוולירשטין בשנת ה'של"ט אביו נפטר וגדל בבית סבו

רבינו התפרסם כלדיק, נעים הליכות וגדול בתורה אך עקב עמידתו ומלחמתו נגד מהרסי הדת, רבים שנאו אותו. עסק בקבלה, בפילוסופיה ורכש השכלה נרחבת באסטרונומיה, מתמטיקה ומדעי הטבע. תיקן תקנות שונות, ביניהן את האיסור לקנות משרת רבנות בכסף דבר שהגביר והגדיל את מספר שונאיו ועשה רבות למען תקנת העגונות.

למד בישיבת המהר"ל מפראג,

הגיעו לגיל 18 מונה לדיין ולראש ישיבת פראג

בשנת ה'שפ"ד מונה לאב"ד בניקלשבורג, ולאחר שנה עבר לכהן בווינה אוסטריה.

בשנת ה'שפ"ז אנשי הקהילת פראג ביקשו אותו לכהן כרב לקהילתם, הקהילת וינה לא הסכימה לעזיבתו אך היות רבינו חפץ בכך נפרדו דמעות מרוב האהוב.

עקב הלשנה לקיסר שרבינו העליב בחיבוריו את אמונת הגוֹלֵרִים וכל עושרו הגדול יגיע לאוצר המלך באם יסירו אותו מגדולתו, יאלה פקודה להביאו אסור באזיקים לווינה.

ביום ה' בתמוז הוצא למאסר וקבע אותו כיום תענית לאלאכאיו, במהלך המשפט הרשיעו אותו בחיורו וגידורו האמונה הגולרית ולמרות שרבינו הלליח להפריך את האשמה, דנו אותו למיתה והכריזו חרם על ספריו. לאחר משא ומתן והשתדלויות קיבל חנינה מהמלך (פרדיננד השני) והחרם על ספריו בוטל בתנאי שימחק מהם דברים שיש בהם פגיעה בדת הגולרית אך עם זאת נאסר עליו לקבל רבנות בכל המדינות אשר תחת ממשלתו של פרדיננד.

רבינו ישב במשך 40 יום במאסר ולאחר השתדלויות רבות הגזירה שנתה בנוגע לעיר פראג בלבד.

בשנת ה'שצ"ב מונה לאב"ד בגנימירוב פולין, משם עבר ללודמיר אוקראינה. אך שונאיו ניסו לגרום משם.

לאחר הסתלקות הב"ח נקרא בא' לחודש אדר שנת ה'ת"ד למלא את מקומו בעיר קראקא פולין. וזוהי את בניו לעשות את היום זו מונה לרב בקראקא יום טוב.

מספריו: • לרכי הוראה: דרכי התנהגות בעת מחלוקת פוסקים. • מגילת איבה: קורות חייו • מלבדו יו"ט. • מעדני מלך: על הרא"ש. • אורת הבית: על בניין בהמ"ק. • תוספות יוס טוב: על ששה סדרי משנה.

נסתלק לגזי מרומים - ו אלול בשנת ה'י"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לאחר גזירות השמד האימות בשנות ת"ח ות"ט התענה רבינו בעל תוספות יו"ט וביקש רחמים להודיע מה זה ועל מה זה נענשו כלל ישראל בעונשים קשים ומרים כאלו, ונגזרה גזירת חרב ואבדן על רבבות אלפי ישראל? והשיבו לו בחלום, כי הגזירה באה מחמת שמזלזלין בקדושת ביהכ"ס וביהמ"ד! ומדברים דיבורי חול בביהמ"ד, ועל ידי שדיברו בביהכ"ס וביהמ"ד פגמו באות וא"ו של "דבור" ונעשה "דבר" רח"ל. וכשנודע לו כל זאת, תיקן רבינו לעשות מי שבידך למי שאינו מדבר בשעת התפילה. והיה מעורר ומזהיר הרבה את חומר האיסור לאלו שמדברים בביהכ"ס וביהמ"ד. (קונטרס ש"י למורא)

מי שברך אבותינו, אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את כל מי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ויחולו עליו כל הברכות הכתובות בספר תורת משה רבינו ובכל ספרי הנביאים והכתובים, ויזכה לראות בנים חיים וקיימים ויגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים, ויעבוד את ה' אלוהינו תמיד באמת ובתמים ונאמר אמן.

לע"נ רזיל בת משה אהרן נ"י

ז אלול תרע"ז

רבי משה ב"ר יעקב שלום בעל מהר"ם סופר מטיסא פירער

רבינו הגה"ק רבי משה סופר אב"ד טיסא פירער בעל מהר"ם סופר זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יעקב שלום דומ"ץ סאפאלטשאן זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אפרים פישל סופר מפרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זוסמאן מפרעשבורג זי"ע

רבינו היה גאון ולדיק מפורסם שהרביץ תורה ברבים עם תלמידים הגונים וישרים, בעל מדות טובות נשגבות וענוותן כהלל, בעל דרשן נפלא פה מפיק מרגליות. כמו שכתב עליו חתנו הגה"ק ר' שמואל רייניטץ אב"ד פעטערוואקסאר זי"ע: אמת מה נהדר הי' בעת עמד לדרוש ברבים והסביר דבר ה' בפנים מאירות, ופה מפיק מרגליות, ארש"ן אר"ש זבת חלב ודבש ונפת אופים, כולו ממתיקים וכולו מחמדים, דרשן מפואר, כעלם השמים לטוהר, משה זכה וזיכה את הרבים, כי באו המים המאירי"ם המעוררי"ם האלו בלב השומעים, קיימו וקבלו לילך בדרך טובים, ואפי' ריקנים שבהם נתמלאו מלות כרימונים וכ"ו.

וכשהגעו לפרקו נשא לבת הנגיד רבי חיים מיללער ז"ל, אחר חתונתו יצב בצרעזאוויץ והי' חוכר אחוזה (גוטספאכטער) בשותפות עם אחיו הרה"ח ר' אפרים פישל זי"ע ע"ד יששכר וזבולן, אחיו עסק במלאכתו חורש זרע וקולר ורבינו יצב על התורה ועבודה ותופס ישיבה, וסביב לשלחנו שלחן הטוהר יצבו ארבעים בחורים לכסאות, כמה וכמה מהם זכו לכסא הרבנות. ובינתו הי' לו מסחר משקאות יין שרף בסיטונית(ען גראסס) לאכסנאות הכפריים(דארפס ווירטסהייזער) הגקרא בשם פראפינאטיאלן, ביום א' לשבוע הי' דרכו להציג מכהל (שפירטוס)ליין שרף (בראנדווין) וזוגתו היתה מוכרת לקונים הבאים, וכפעם בפעם נהג דרכו לסייר בנכסיה ביום א' לשבוע אחר אחר לראות כלכלה שלו בהאמבורג מקום נחלת שדהו, וכל השבוע למד בהתמדה גדולה עם ישיבתו.

משם קבלוהו לאב"ד סענדרע ששה שנים, ואח"כ לטיסא פירער, חמישים שנה נהג ישיבה גדולה, וט"ל שנה נהג נשיאתו ברמה.

ונדפס ממנו ספר מהר"ם סופר. רבינו לא כתב הקדמה וגם לא קרא שם לספרו והכל מחמת רוח ענותנותו הגדולה, וע"פ עלת חתנו הגה"ק ר' שמעון סופר מפאקש זי"ע קרא שמו מהר"ם סופר.

בליל שבת קודש פרשת כי תאז ברכך רבינו כל בני ביתו בצפרות וזיוס שבת קודש ז' אלול תרע"ז נסתלק לגנזי מרומים, וחתנו הגה"ק ר' שמואל בנימין הכהן שטרססער זי"ע מילא מקומו על פי אולתו הק',

נשאר אחריו בניו הק' הגה"ק ר' חיים זי"ע הגה"ק ר' אברהם זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בפרשת כי תבא: ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תשמע בקול ה' אלקיך: : תיבת והשיגך לכאורה משולל ההבנה? "ל שלמה המלך ע"ה אמר (משלי כ"ג ד') אל תיגע להעשיר התעייף עיניך בו ואיננו, וחדל"ל (מדרש קהלת א' י"ג) אמרו: אין אדם מת וחצי תאותו בידו יש לו מנה מבקש מאתיים, מאתיים מבקש אלף זוז, ואז הברכה אשר ברכו ה' לא השיגו, כי הלא התאוה תאוה ליותר מאשר יש לו, אבל השומע בקול ה' השיגו אותו, וז"ש ובאו עליך כל הברכות, וגם ישיגו אותך אם תשמע לקול. (מהר"ם סופר)

ח אלול תקנ"ט

רבי אברהם שמשון ב"ר יעקב יוסף הכהן זי"ע מראשקוב

רבינו הרה"ק רבי אברהם שמשון הכהן אשכנזי כ"ץ מראשקוב זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן הגדול מאחיו כ"ץ בעל התולדות זי"ע תלמיד וממשיך דרכו של מרן הבעש"ט זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הכהן שהיה נצר לצדיקי קמאי הגה"ק המקובל האלוקי רבי שמשון מאסטראפאלי הי"ד זי"ע, ולרבינו יום טוב סג"ל ליפמאן העלר בעל תוספות יו"ט זי"ע, ולרבי יוסף כ"ץ בעל היסוד יוסף זי"ע, ועוד גאונים וקדושים זי"ע

כשהיה מתקשה להתפלל לרפואתו של חולה היה מייעץ להניח את הספר תולדות יעקב יוסף מתחת למראשותיו של החולה לסגולה.

נכתב לגנוי מרומים ביום ב' ח' אלול בשנת תקנ"ט ומנחתו כבוד צעיר טבריא

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מאוד המאור הגדול החריף המופלג ובקי בתורה וזכירה ובחסידות החכם השלם, אשר בסוף ימיו תקע אהלו לשבת בארץ הקדושה בעיר טבריא,

בעת שהרה"ק בעל התולדות זי"ע עשה החתונה לבנו רבינו זי"ע, היה על החתונה מרן רבינו ר' ישראל בעל שם טוב זי"ע, וכל גדולי הדור וגם הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, והחופה היתה על יד בית הכנסת תחת השמים, ועל החלון למעלה עמד אפור ואפוף בקולו, פנה הבעש"ט זי"ע להר"ר פנחס זי"ע ואמר לו בפני העולם: איהר הערט וואס דאס פייגעלע זאגט? סע זאגט "לאלה תחלק הארץ", ונעשה שמחה בין העולם שסברו אשר בזמן הזוג הזה יהיה כבר חלוקת הארץ, והנה אחר כמה שנים ראה רבינו לעלות לארץ ישראל, והיא לא ראתה ונסעו לקאריץ להר"ר פנחס זי"ע שיפטר דיניהם, ענה להם הר"ר פנחס זי"ע: כבר איפסקא הילכתא ממרן הבעש"ט זי"ע לאלה תחלק הארץ, כפי ההלכה שפופין אותה לקבל גיטה, וכן היה שרבינו עלה לארץ ישראל לבדו. (זכיות יוסף).

בספר אהלי כדויקים סיפר שהרה"ק בעל התולדות זי"ע שלח בנו רבינו זי"ע להרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע לשהות על קנקנו ולראות אם יכול ללמוד גמרא, וגם אם יש לו אהבת ישראל, ואם יש לו רוח הקודש, וכשיהיה לו ג' דברים הנ"ל יבקש מהר"ר פנחס זי"ע שיסע ליעיר פולנאה לכבודו וישבות אליו על שבת קודש, והנה כאשר בא רבינו לבית הר"ר פנחס זי"ע ראה אליו הג' דברים הנ"ל וביקש ממנו שיסע לאביו הק' על ש"ק, ונמאץ למבוקשו, ונסע עמו לפולנאה על שבת קודש, וכיבד אותו שיתפלל קבלת שבת לפני התיבה ואחר כך בסעודה שבת כיבד אותו שיאמר תורה, וכאשר התחיל הר"ר פנחס זי"ע לומר תורה היה העולם רואים לשמוע את דבריו הק' והיה עומדים כפופים ודוחקים זה את זה לשמוע דברי תורתו, וכאשר גמר מלומר תורה ראה שהרה"ק בעל התולדות זי"ע היה לו חלישת הדעת מזה, אמר לו הר"ר פנחס זי"ע משל לדגים שהם שרוים במים כסדר ואף על פי כן כאשר ירד הגשם על המים פותחים את פיהם לקבל מים מן הגשם, וכן הכי נמי אעפ"כ שהרב בעל התולדות היה אומר להם תמיד תורה מ"מ כאשר שמעו את דברי תורתו של הר"ר פנחס זי"ע הי' פותחים פיהם ודוחקים זה את זה לשמוע גם כן דבריו.

רבינו הביא לבית הדפוס את ספר הק' תולדות יעקב יוסף אשר חיבר אביו הק' שהיה מספרים הראשונים של החסידות ובו נכללו רי"ג פעמים "שמעתי ממורי" שהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע היה אומר: כל הספרים החדשים אינם עפ"י אמת, לבד ספרי הרב דפולנאה, שאין ספר כמותם בעולם, וספר אור החיים מרבינו רבי חיים בן עטר זי"ע, אף הוסיף כי בכל דיבור של "שמעתי ממורי" ניתן להחיות מתים.

ופעם אמר שהיא סגולה לזיטול יצר הרע ומרה שחורה. והרה"ק השפאלע זיידע זי"ע

בכת"ק של רבינו זי"ע בסידור האר"י: שעל פי הליכותיו ומנהגיו של מרן הבעל שם טוב זי"ע, לומר את הכתוב זה חלק אדם רשע מאלקים ונחלת אמרו מא-ל (איוב כ' כ"ט) בשעת הרחיצה במים אחרונים, ומסביר שם שהתיבות חלק אדם רשע הם ר"ת אח"ר, לרמז שעל ידי מים אחרונים מסתלקת הסטרא אחרא הנקראת אל אחר.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ח אלול שע"ג

רבי דוד ב"ר שלמה בעל צמח דוד

רבינו הגה"ק רבי דוד גאנז אוזא בעל צמח דוד זי"ע נולד בליפשטט בשנת ה' ש"א בערך לאביו הר"ר שלמה זי"ע

רבינו היה גאון וחכם איש האשכולות שעמל בתורה ובחכמות כל ימיו. היה תלמיד מובהק מרבינו הגה"ק רבי משה איסל"ש בעל הרמ"א זי"ע ומתלמידי רבינו הגה"ק רבי יהודה ליווא ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע.

אחרי שמלא כרכו בתורה התישב בפראג, וכל ימיו ישב רבינו שם וכתב את ספריו שרק חלק מהם זכה לראות אור, הספר הראשון היה ספר צמח דוד, והשני ספר נחמד ונעים, והשלישי ספר מגן דוד.

סיפר רבינו על נס נפלא שעניו ראו ולא זר ומעשה שהיה כך היה: בשנת ה' אלפים ש"ן היה במדינת ביהם (מדינת טשעכיי כהיום) חמימות ושרב גדול ולא ירד הגשם כל זמן הקיץ אפילו רטיבת הטל לא הורגש וחרבו ויבשו מי הנהרות ולא יכלו לטחון לחם רק במקומות מעטים, ובמקומות רבות מים במחיר יבואו, ויבש וניבל כל ירק דשא חזיר ועשב השדה עם כל משען לחם הכל נשחת מרוב החמימות, גם השעורה ושכולת שועל חרבו ויבשו ועץ השדה לא נתן פרי, והיה מפני זה יוקר גדול לא לבד בלחם, כי גם ביון בשקר וחמאה ובכל דבר מאכל, אשר כמוהו לא היה ממאה שנים, ונמשך מזה גזל וחמס רב בכל הארץ.

ויהי איש אחד בכפר סמוך לעיר קוירשום חמשה פרסאות מפראג, איש עני אשר בנפשו יביא לחמו ובניו זעקו ללחם ופורק אין להם, ויבך האיש בלילה ההוא ביוגן ואנחה וילעק אל ה', ובבוקר ילא בפחי נפש לחפור משא חומר, ויהי כאשר חפר מלא באדמה חפר ואבק לבן אשר לא ידע מה הוא, ויביאהו לביתו ויעש ממנו תבשיל דייסא ויאפה ממנו לחם ויאכלו וישבעו, וידע הדבר וילכו שם לאלפים ויקחו גם הם מן העפר לטרוף ומזון בני ביתם, גם אני הכותב ראיתי זאת העפר בעיני, ולקחתי ממנה להיות לי למשמרת. (צמח דוד)

נסתלק לגנזי מרומים ח' אלול בשנת שע"ג ומנוחתו כבוד פראג

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' ישראל מקראקא, הגה"ק ר' יהושע זעליגמאן מבישיץ זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ט אלול ב' שי"ח

דן בן יעקב אבינו ע"ה

דן משבטי ה' ע"ה היה בנו החמישי של יעקב אבינו ע"ה בנה של בלהה שפחת רחל, מקור שמו כפי שאמרה רחל אמנו ע"ה: רַחֵל דָּנְנִי אֱלֵקִים וְגַם שָׁמַע בְּקִלִּי וַיִּתֶּן לִי בֵן עַל כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ דָּן (פרשת ויצא ל' ו'). ובמדרש (בראשית רבה ע"ג ד) מובא כי בזכות דן נפקדה רחל. המדרש מספר כי דן נולד בט' אלול לשנת פ"ו לאביו יעקב אבינו ע"ה ומת בגיל קכ"ה שנה

מעשי ניסים שקרו ללכה שצאו וביקשו להיושע.

נשאר אחריו בנו חושים ע"ה

ובני דן חושים וגו', שהיה לו בנים כחושים של קנה, ואף על פי כשיירד למארים עדיין לא היה לו בנים רק חושים בלבד, מכל מקום נקרא כן על שם העתיד, כדלריש אשר שם שמות, אל הקרי שמות אלא שמות... גם חושים נאמר בו בני משום חשיבותו, שהוא יחיד שקול כרבים, שיאלא ממנו משיח בן דוד, שאמו מדן, וכתוב חשי"ם חסר וי"ו... ודע כי חושים בן דן הוא שהסיר ראש עשו והפילו אותו למערת המכפלה בצעה שהיו הצבטים עסוקים בקבורתו של יעקב. (ילקוט ראובני ויגס)

אחר פטירתו של הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע, ביום ו' טבת שנת תרנ"ט, היה בנו הרה"ק ר' אברהם שלום מסטרלאפקוב זי"ע נשבר מאוד אודות האסון שקרב בפטירת אביו ונסע על שבת קודש אל הרה"ק ר' שלמה האלבערשטאם מבאבוב זי"ע והיה אז פרשת ויגש, ובליל שבת קודש היה אז ניטל, ושאל הרה"ק מבאבוב אתו אם הוא זוכר כיצד נהג אביו הרה"ק משינאווא זי"ע כשחל ניטל בליל שבת קודש, אם אמר דברי תורה? והשיב הרה"ק מסטרלאפקוב זי"ע שזוכר שאמר אז דברי תורה, ואמר שקדושת שבת קודש מגין עלינו ואין חשש מפני ליל ניטל, ואמר הרה"ק מבאבוב דאם כן יאמר הרה"ק מסטרלאפקוב תורה. וביקש הרה"ק מסטרלאפקוב שיבא לו לפניו חומש, וכדרכו בקודש שהיה פותח החומש ובאותו מקום שנפתח היה אומר דבר תורה על הפסוק שם, ובאותו הדפוס נדפס הפסוק: וַיְבִי יָדָן וַיִּשֶׁבֶט. (פרשת ויגש מ"ו כ"ג) על דף אחד, ובדיוק באתו דף נפתח החומש, והיושבים מסביב סברו שהרה"ק מסטרלאפקוב ידפדף עוד דף כדי שיהיה פסוק שיש מה להרחיב בו בדברי תורה, אבל הוא פתח מיד את פה קדשו ואמר: דהכוונה שבני דן הם בניהם של הדלתיקים, כי הדלתיקים נקראים דן על שם הכתוב: דָּן וַיִּזְנוּ עִמּוֹ פְּאֻחַד שְׁבָטִי יִשְׂרָאֵל. (פרשת ויחי מ"ט י"ז) והמה חושים, שבני הדלתיקים יש בכחם לצדק את ישראל שהקב"ה יחיש וימרה להושיעם, וכאשר נסתלק הדלתיק אז הגי הדלתיק יכולים חיש מהר לפעול ישועה בזכות אבות. (דברי שלום)

ונכון לכיין מה שכתב הרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל המכניה ר' אייזיק'ל מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע שהיחוד של ובני דן חושים זה שם של תיקון נשמות הדלתיקים על ידי הבנים.

(נתיב מצוותך שזיל אמונה ו' אות ה')

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שבת דן היה מרובה בלוחסין יותר משאר הצבטים חוץ מצבט יהודה, בזה נמי לענ"ד לכה הקב"ה להראות שהגדול שבצבטים והקטן שבצבטים שווין לפניו אם עושין ראונו כמו שהיו שווים במלאכת המשכן שבאלללל מצבט יהודה, והאלללל מצבט דן עושי המשכן, וכן נתבאר דן ודני עמו פֻּאֻחַד שְׁבָטִי יִשְׂרָאֵל. כמויחוד של הצבטים, שהוא יהודה, בצרכת יעקב אבינו נקרא דן נחש, וְהִי דָן נֶחֱשׁ עָלֵי קֶרֶף שְׁפִיפֵן עָלֵי אֶרֶץ הַגִּלְגָּל עֲקֵבֵי סוּם וַיִּפֹּל לְרַגְלֵי אַחֲזֵר. (פרשת ויחי מ"ט י"ז) ובצרכת משה רבינו ע"ה נקרא דן: וְלָדָן אָמַר דָּן גֹּר אֶרְיָה וַיִּזְקֵה מִן הַבָּשָׂן. (פרשת וזאת הברכה ל"ד כ"ב) האבן לשם נתנה לדן וכ' הבחיי שהיא אבן שנקראה בה פלוקף אלס מהופך, וכתב הסדה"ד שהוא ראה אבן זאת והיא עגולה וצבעה כמו חלבון ביצה כלול והרואה בה נראה ראשו למטה ורגליו למעלה. (מלילי אש)

בשבת קודש פרשת עקב שנת תרכ"ז סיפר הרה"ק ר' יצחק מנעשקיז בעל תולדות יצחק זי"ע שהרה"ק רבי יחיאל מייכל המגיד הקדוש מזלאטשוב ויאפלא זי"ע, שאלוהו התלמידים טעם על תפלתו לאחר שעת תפלת כל ישראל? ואמר שכמו שמלינו בשבת דן, שהיה נוסע באחרונה

ומאסף לכל המחנות כמו שנאמר: וַיִּסַּע דָּן לְמַחֲנֵה בְנֵי דָן מֵאֶסְף לְכָל הַמַּחֲנֵה לְבָרְחָם (פרשת בהעלותך י' כ"ה) פירוש שהיה מגביה כל הצבדות שנאבדו מכל הנוסעים לפניהם (גמרא ירושלמי מסכת עירובין פ"ה ה"א) היינו שהיו מגביהים ומעלים כל התפלות של ישראל שהיו בלא דחילו ורחימו, וכן אני גם מאסף לכל התפלות, שמתפללים בני ישראל בלי טוונה הראויה, והם בחינת אבודים, ואני מאסף ומחזירם לבעליהם, פירוש לשורשם. (זכרון טוב)

אחר כיבוש הארץ התנחל שבת דן, אחד מתריסר שבטי ישראל, שבני אזורים: הפלג הדומי בתחומי בקעת אונו, לוד חבל עקרון, עמק חילון וחבל ההרים שבין אשתאול לקריית יערים, הפלג הצפוני התנחל בסביבות מקורות הירדן שבשפון, באזור העיר דן.

נסתלק לגנזי מרומים ט' אלול ב' שי"ח ונקבר בעיר בניו באשתאול (ספר הישר) מסורות אחרת גורסת, כי מקום קברו הוא באיזור הכפר דנה שבצמק יזרעאל, למזרח הר תבור כחצי שעה.

שורש המסורת על הקבר באשתאול הוא מתוך הפסק שנאמר על שמשון בן שבת דן: פֻּחַל רִחַה ה' לְפַעְמוֹ בְּמַחֲנֵה דָן בֵּין לְרַעְיָה וַיְבִין אֶשְׁפָּאֵל. (שופטים י"ג כ"ה) ופירשו קדמונים: מחנה דן, פירוש של דבר, מקום מנוחת דן, כלומר קברו של דן

והנה קברו באשתאול הפך להיות אבן שואבת למבקשי ישועה ורחמים בכל התחומים, פרנסה, בריאות, זיווג, ועוד. ומודו לדור, ובמיוחד בשנים האחרונות, מרבים לדבר על

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

ט אלול תר"ס

רבי צדוק הכהן ב"ר יעקב בעל פרי צדיק מלובלין

רבינו הרה"ק רבי צדוק הכהן רבינוביץ מלובלין ז"ע נולד בקרייזבורג כ"ג שבט בשנת תקפ"ג לאביו הגה"ק ר' יעקב אב"ד קרייזבורג ז"ע בן הגה"ק ר' אשר הכהן אב"ד קרייניק ז"ע מצד אמו היה רבינו נכד השל"ה הק' ז"ע. בעודו ילד בן שש נסתלק אביו ונתגדל בבית דודו הגה"ק ר' יוסף הכהן בעל כפות זהב אב"ד קרייניק ליד ביאלסטוק ז"ע

ממש כפאורו אוחו, ואעפ"כ למד בהתמדה גדולה כדמעיקרא, ואף שהי' מוכרח לקבל פתקאות אצל פדיונות לא קיבל, ובתחבולות נתנו חסידיו הפדיונות לבני ביתו, הי' עניו כהלל, ממש בטל במיעוטו בעיני עממו, ובעיני העם הי' ככהן גדול איש מופת ופועל יצועות, ובנים לא היה לו.

וחבר ספרים הרבה בכל המקצועות, ומהם פרי לדיק, לדקת הדליק, רסיסי לילה, דברי חלומות, לבושי לדקה, קדושת שבת, משיב דק, מחשבות חרוץ, דברי סופרים, דובר דק, ישראל קדושים, שיחות מלאכי השרת, תפארת צבי, לקוטי אמרים, פוקד עקרים ועוד ועוד ככתובים.

וסיפר שבצבת ראשונה שנהג לא לכה לומר תורה, והפלירו בו מאור, אז אמר בשם רבו הרה"ק מאיזביאל ז"ע: שאמר בפסוק (שמות י"ד ב') דבר אל בני ישראל וישבו, היינו שיעשו תשובה. ויחנו: מ'זאל זיד איבערלייגין, לפני פי החירות: איידער מ'לאזט דאס מויל פריי, ועם כל זה אמר תורה והי' אומר אז בכל שבת עשרה מאמרים תורה, ג' מאמרים בסעודה ליל שבת קודש, וג' מאמרים ביום ש"ק וד' מאמרים בסעודה שלישית.

בשנת תר"ס שביעי של פסח חלה רבינו פתאום במחלה אנושה, וביום ט' אלול תר"ס נסתלק לגנוי מרומים ומנו"כ בלובלין צאהל רבו הגה"ק ר' יהודה לייב אייגר בעל תורת אמת ז"ע.

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו בעודו נער קטן בגיל ג' למד גמרא ותוספות, ומרוב העוני צבית כשלא הי' צלילה נר להאיר אז מרוב שקידתו נפלחה והאצת התורה, הלך בחוץ עם הגמרא ולמד נגד אור הלבנה, ולפני בר מצוה שלו סיים ש"ס והי' חריף וצקי גדול, ומה שדרש ד' דרשות מעממו בחריצות ופלפול לבר מצוה שלו נדפס בסוף ספרו משיב דליק ואז כ' הגהות על ספר ערכי הכנויים מהסדר הדורות הגה"ק ר' יחיאל האלפרין ז"ע, ונתפרסם בשם העלוי מקרייניק והי' לנס,

כבר ח"י הי' כשצב בפלפול עם גדולי דורו הגה"ק ר' יצחק חיות ז"ע הגה"ק ר' שלמה קלוגער ז"ע הגה"ק ר' יעקב שאול נאטאנזאהן ז"ע הגה"ק ר' יעקב משולם ארנשטיין היצועות יעקב מלבוז ז"ע והגה"ק ר' יצחק אלחנן מקובנה ז"ע וכולם נתנו עיניהם, שאדם הגדול בענינים יהי הנער,

רבינו למד יומם ולילה ובעמידה דוקא בקול חוצב להבות אש, וחוז מגדלו בתורה וחסידות הי' צקי בכל עניני חכמה עד להפליא,

בשנת תר"ג תקע אהלו של תורה בלובלין, ונסע תדיר להרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיזביאל בעל תורת אמת ז"ע שקרבו מאד, וס נקשר בחבילי ידידות והאצת להגה"ק ר' יהודה לייב אייגר ז"ע ועם בן רבו הרה"ק ר' יעקב ליינער בעל בית יעקב מאיזביאל ראדמין ז"ע,

בישבו בלובלין הי' עני גדול, ממש לא הי' לו לחם לאכול, ואף על פי כן לא ראה לקבל שום מתנה משום אדם, התפרנס על ידי אשתו בדחקות מחנותו הקטנה של מלבושים משומשים שניהלה, הרעיב ולמד בשקידה שהדר כל ד' חדשים על כל הש"ס.

אגב: רבינו כתב בספרו פרי לדיק: איתה בגמרא (מסכת ברכה ס"ב) כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ולא רק לקבולינהו בשמחה שהוא לכפרה על עונות, רק להכיר שהוא באמת לטובה, כמו שראו דגזרת המן סיבבה שיוכלו לבקש לעשות מחיית עמלק, מה שלא היה אפשרי בלעדה לבקש, רק על ידי הגזירה הופך הוא ע"כ.

ואחר פטירת רבו מאיזביאל ז"ע ז' טבת בשנת תרי"ד נסע להגה"ק ר' יודא לייב איגר ז"ע והי' לו כתלמיד חבר, וישב בראש שולחן אכלו, ורבו קיים בו מלות מתנות כהונה.

בשנת תרכ"ז אחר הסתלקות הגה"ק ר' יהושע העשל אשכנזי אב"ד לובלין ז"ע ראו בני העיר שרבינו ימלא מקומו להיות שם אב"ד אצל הוא שגא הרבנות בתכלית שגאה ולא קיבלו, ונתמנה תחתיו לאב"ד הגה"ק ר' שניאור זלמן בעל תורת חיים ז"ע

ובשנת תרמ"ח ככ"ב שבט נסתלק הגה"ק המהר"ל איגר ז"ע, אז נשארו החסידים להיות רבם, ובנו לו בית המדרש גדול על שמו, ואף אז לא ראה רבינו לנהוג עדה, אצל

העונש להיות נע ונד הוא בשביל שמבייש את חברו

כתב רבינו ז"ע בספרו צדקת הצדיק פסקא פ"ב: כשאדם נע ונד, אע"פ שמדמה שהוא צריך לכן לטובתו, מכל מקום ודאי חטא ברציחה, ולא דוקא ממש אלא כגון שהלבין פני חברו. וכשנשקט ונקבע במקום, ידע שתיקן זה. ואם גר במקום ועדיין אין חן המקום עליו (כמו שצריך להיות עיין סוטה מז) כלומר הוא נע ונד במחשבה, הוא סימן שתיקן במעשה אבל עדיין לא תיקן במחשבה ע"כ

סגולה להפקד בבנים

וז"ל של רבינו ז"ע ספרו פוקד עקרים: ונראה לי כי זכירת יציאת מצרים היא סגולה להפקד בבנים, כי בזכירת אותו נס הוא מעורר כח הפקידה וגורם ג"כ פקודת עקרים, וגם יציאת מצרים הי' בסוד הלידה כמש"ל ע"פ גוי מקרב גוי כעובר הנשמש מבטן אמו. וכידוע מהאריז"ל בפע"ח שער חג המצות: שבגלות מצרים הי' בסוד העיבור יעו"ש. ובר"ה ג"כ בטלה עבודה מאבותינו במצרים כמו שבר"ה נפקדו שרה רחל וחנה, כי הכל הי' ע"י פקידה ואז זמן פקידה לכל הוא והכל פקידה אחת ע"כ.

סגולה לשפע טובה

מרגלא בפומיה הרה"ק רבי אברהם משה דוד סג"ל קרויס מאונגוואר בעל נפש אד"ם ז"ע הנקרא בפי כל ר' דוד פייגאלעס בשם רבינו ז"ע: שהשפלות הוא סגולה לשפע טובה, כי ה' יתברך רוצה תמיד להשפיע רק העדר השפלות הוא המונה, כי השי"ת ברא את עולמו בגין דישתמודעין לו.

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

י אלול תקנ"א

רבי פנחס ב"ר אברהם בעל מדרש פנחס מקאריץ

רבינו הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ בעל אמרי פינחס זי"ע נולד בשנת תפ"ח בעיר שקלוב שבליטא לאביו הרה"ק ר' אברהם אבא שפירא זי"ע מגזע הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא בעל מגלה עמוקות זי"ע משפחתו מקורה מהעיר שפיארא ומכאן מקור שם משפחתו שפירא. ולאמו הרבנית הצדקות מרת שרה רחל שיינדל ע"ה מצאצאי רבינו הראב"ן זי"ע

בעודו רבינו נער לעיר החל לסקוד בלימוד תנ"ך, תלמוד ופוסקים ורשם לעצמו הערות, חידושים, פילפולים וחילוקים,

באחרית ימיו בקיץ תקנ"א החליט לעלות לארץ ישראל, אבל באמצע מסעו צעת שהיה צעיר טראסטיניץ חלה מאוד, נסע משם לשפיטיווקא מקום מושב בנו הרה"ק ר' יהודה מאיר אב"ד ס"ס, וסם הכביד עליו חוליו וציוס יוד' אלול עלתה נשמתו השמימה וסם מנו"כ בבית החיים הישן בשפיטיווקא זי"ע,

שנים אחדות קודם פטירתו, בהגיע יום העשירי באלול היה מתענה ומאריך בתפילה יותר מבשאר הימים ונימוקו עמו: כי בחודש אלול כריכים להיות מעהר יוד, והקהל לא ידעו ולא הבינו על מי ירמזון מיליו, ורק לאחר כמה שנים כאשר נסתלק ציוס זה הבינו את כוונתו הק'.

וסיפר שרבינו בימי נעוריו היה דר צעיר פולנאי ודרכו בק' היה לילך בכל לילה אחר חצות למקוה לטבול, והנה לפני בעל המרחץ היה קשה לו לילך לפתוח לו את הדלת בכל לילה ולילה, ולכך למד רבינו ע"ע היאך לפתוח לו את הדלת של המרחץ פעם אחד אירע שגפל עליו הדלת ונפל רבינו לארץ ומת, ובעל המרחץ שמע קול הכאת הדלת משונה מאוד, הלך בחרדה תיכף לבית הטבילה, וראה איך שהאבדך רבינו מוטל מת על הארץ, ותיכף הלך להרה"ק ר' אריה לייב המוכיח מפולנאה זי"ע, הלך המוכיח זי"ע לבית הטבילה, וראה איך שרבינו מוטל על הארץ מת, אמר: רבונו של עולם, תעזור לי שהאבדך ר' פנחס יעמוד חי, ואני מצטיח לך שתקבל נחת הרבה ממנו, וכן היה שרבינו עמד תיכף על רגליו וחיי.

רבינו זכה לחמשה צנים לדיקי הדור, בנו צכורו וממלא מקומו הרה"ק ר' יהודה מאיר אב"ד שפיטיווקא זי"ע הרה"ק ר' משה מסלאוויטא זי"ע פתח בית דפוס בסלאוויטא ונדפס בו ס"ס המפורסם "סלאוויטא" הרה"ק ר' יעקב שמשון אב"ד זסלאוו זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל מאסטרטא זי"ע והרה"ק ר' אלי' מווישניוויץ זי"ע וחתנו הי' הרה"ק שמואל אב"ד קאניבילאט זי"ע ומאלה נפוצו לדיקים מאורי רוס' ופוינן דור אחר דור זי"ע

מתלמידיו היה הרה"ק ר' זאב מצאלטה זי"ע, הרה"ק ר' זאב מזיטומיר זי"ע, הרה"ק ר' אריה לייב הנקרא דער שפאליער זיידע זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בזיומו עלומיו, מסיבת עלילת שוא שנתפרה על אביו ברה"ק של משפחתו משקאלוב למדינת וואהלין לעיר מיראפאלי וסם נתודע רבינו לאורו של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע והתקרב אליו עד שהשתלב בין שישים הגיבורים סביב לומגיבורי ישראל - חבורת תלמידיו הק' זי"ע,

פעם כאשר כשחלה רבינו שלח אליו הבעש"ט זי"ע רופא כדי שיקוי מדמו, לפני שיא' הרופא לרבי פנחס אמר לו הבעש"ט זי"ע לרופא המקוי: אם תוכל לכוון בהקזה ראשונה להוציא דם שנחש מוטב ואם לאו אל תקוי כי "לדמו יקר מאד שהוא משומר עוד מששת ימי בראשית".

לאחר הסתלקות רבו מרן הבעש"ט זי"ע בשנת תק"כ הנהיג בעצמו עדה צעיר קאריץ ורבים מתלמידיו הבעש"ט זי"ע והרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע בלא להסתופף בהיכלו,

עקב מחלוקת בקאריץ עבר לעיר אוסטרהא, וסם ישב בהשקט ובמונה, וכל גדולי ולדיקי הסביבה חלקו לו כבוד גדול בתוכס הרה"ק ר' יעקב יוסף הנקרא ר' ייבי מאוסטרטא זי"ע והמרא' דלתרא הגה"ק ר' אהרן שמואל בעל וואה הכהן זי"ע והתגורר סם יותר מעשרים שנים.

רבינו מסר נפשו כל ימי חייו לרכוש ולקנות המידת האמת, וכן היה מורה לבניו אחריו ולתלמידיו הק', שכל איש ואיש ירגיל את בניו ובני ביתו לבקש רחמים בכל עת ורגע "רבש"ע נחני בדרכך אמת",

ומרגלם בפומיה: איזו היתה מדת השקר חמורה צעיני בני אדם כאשר חמור צעיניהם איסור עריות, היה בן דוד בא כבר מזמן, והיה משגן הרבה המאמר חז"ל בתד"א זוטא פרק ג', כי האדם אשר דובר אמת, מוסרין אותו למלאך שמתנהג עמו בדרכי אמת, וכל מעשיו הם על דרך האמת, ואילו האדם אשר מכחש ומדבר שקר ר"ל, מוסרין אותו למלאך של שקר, והוא מנהיג אותו ע"פ דרכי השקר וכל מעשיו שקר הם ר"ל,

שעל ידי אמירת תהלים אפשר להמשיך שפע מהיכל גבוה הנקרא "אוצר מתנת חנם" שמשם משפיע הקב"ה לאדם אף כאשר אינו ראוי מצד מעשיו.	סגולה לפרנסה
סגולה לחשוכי בנים ל"ע	איאתא בחז"ל שהבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו, והרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו, ה"נ בענין הפרנסה, "מי שרודף אחר הפרנסה היא בורחת ממנו, והבורח ממנו היא רודפת אחריו".
לקרוא פסוקי פרשת שילוח הקן, יפה השבוע שבועתים.(דבר בעתו)	סגולה לשמירה
עת רצון גדול מאוד	הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זי"ע אמר למקורבו הר"ר צבי הירש ראפפורט ז"ל שהיה מתיירא מאוד מקול רעמים, ואמר לו סגולה לזה: בעת שישמע קולות הרעמים יאמר בזה"ל: זכות רבי ישראל בעל שם טוב בן שרה, וזכות רבי פינחס בן שרה רחל שיינדל, זי"ע ועל כל ישראל אמן, זה סגולה שלא יזיק לו ח"ו הרעם. (סיפורי צדיקים)
בעת שיושבים על הריצפה בתשעה באב ומקוננים על החורבן הוא עת רצון גדול מאד ויכול האדם לפעול בתפילתו כל מה שהוא צריך.	סגולת אמירת תהלים

יא אלול תרמ"ג

רבי אברהם יעקב ב"ר ישראל זי"ע מסאדיגורא

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב פריעדמאן מסאדיגורא זי"ע נולד כ' מרחשון בשנת תק"פ לאביו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בבארדיטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מפניסק זי"ע

בעל פחד יצחק זי"ע. וחתנו הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן מטשארטקוב בעל גנזי ישראל זי"ע בן הרה"ק ר' דוד משה ראש שושלת טשארטקוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע

ונכון לכיין החתונה של הרה"ק ר' יצחק מביאן בעל פחד יצחק זי"ע בנו של רבינו זי"ע הייתה בעיר חאטין שברוסיה, וידוע שעל הרה"ק מרוזין זי"ע ועל בניו הקדושים

הייתה פקודה מטעם ממשלת רוסיה שאסור להם ליהנות לרוסיה, אחרי שהרה"ק מרוזין ברח משם כידוע, ועם כל זה עלה ביד רבינו ליהנות לרוסיה ולהיות בחתונה, בלא יודעים. והנה למחרת החתונה הוכרח רבינו לברוח כי נודע דבר היותו ברוסיה, ומסרו מסירה לממשלה כי הרבי פרידמאן עבר על גזירת המלך והוא נמאץ בגבולס, ונשלחה טעלגרמה אל הקאפיטאן של הגבול, בעיר נאוויסעליץ, לסגור ולשמור על הגבול מעבור בו הרבי פרידמאן, ונסים גדולים היו לרבינו, בנוסף לזה גם אנשי

שם ובעלי הון יאלו לנאוויסעליץ ונשאו חן צעיני הקאפיטאן לקבל שוחד רב מידם ושלח יגלה הטעלגרמה עד שיעבור רבינו את הגבול, ובשעה שעמד רבינו על שטח הגבול, עמד הקאפיטאן עם אשתו על המרפסת שבביתו ויסקר לה הקאפיטאן בסוד את הנפלאות של שידוד המערכות לכבוד הרבי, והראה לה באצבעו הנה זהו הרבי, ענתה לו אשתו בשביל רבי כזה הכל היה כדאי, רק דבר אחד הוא לפלא אלכי שרבי

כזה יסע אף פסיעה אחת בלי הבייבאל (כינאי לספר תורה בלשונם) כי לא ראתה שום ספרים אלא, ענה לה הקאפיטאן אסביר לך הדבר, רבי גדול כזה אינו אריך לבייבאל הוא בעלמו בייבאל, והבאני רמ"ג גוטמאן ע"ה ששמע כל השיחה והבין השפה סיפר השיחה לרבינו, אמר לו רבינו: הרי לך דבריו של הקאפיטאן, והדבר נרמז בתורה"ק אלא המאווה שהיה למלך ישראל שיכתוב לו ספר תורה, וכתוב בקרא: וְיִתֶּנָּה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו (פרשת שופטים י"ז ט') הפסוק התחיל

בלשון נקבה, והיתה ומסיים בלשון זכר בו. אלא הכוונה היא שהתורה הק' (שנקראת בכל מקום בלשון נקבה) אריך להיות המלך דבוק בה כל כך, עד שיגרום לו שיקרא בו בעלמו כל ימי חייו, שהוא בעלמו יתהפך להיות כמו ספר תורה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה בצינא קדישא, שכל בדרך עניו כהלל ובעל גמ"ח גדול, ואלפים נתן בכל חדש על החזקת ת"ח, ועניינים הרבה אכלו על שלחנו בכל יום ויום, אלא הי' תורה וגדולה, עבודה וגמ"ח עולה בקנה אחד, ואלפי ישראל וכתוכס גאוני ולדיקי הדור נסעו אליו להנות מזיו קדשו,

וכבר אצו אמר על בניו רבינו זי"ע ועל אחיו הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זי"ע שהם זכו לאור הגנוז ויכולין להביט מרחוק דברים נפלאים וגנוזים.

וסיפר: כשביקר הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע בסדיגורא אמר לרבינו: שמעתי על מר שהוא בעל מעשה, יואיל ויספר לנו מעשה. ענה רבינו: בעל מעשה? מעשה אחת תקועה במוחי ומטרידה מנוחתי "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" (חסידים מספרים)

וכמו כן סיפר שרבינו נפגש על מסילת הברזל עם הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע בעת שנסעו שניהם למרחץ, ביקש הרה"ק מזידיטשוב את רבינו שיאמר דבר תורה? ענהו כי בלי הכנה א"א לומר, ובקשו שיאמר לכה"פ איזה מעשה? ענהו רבינו: אנו יודעים ממעשה אחד: מעשה אבות סימן לבנים, שחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי. והיינו כשם שמעשה האבות נהיה מזה תורה, כך רכיכים הבנים לראות שממעשיהם יוכל להיות תורה, ונהנה הרה"ק מזידיטשוב זי"ע מזה, ויאלו בריקוד נלהב משמחתו על שמיעת תורה זו. (זכרונם לברכה)

כשהגעו לפרקו ב"ח סיון תקל"ד נשא את הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן מקארלין בעל בית אהרן זי"ע.

בג' מרחשון בשנת תרי"א נסתלק אצו התחיל רבינו לנהג עדתו בעיר פאטיק,

ובשנת תרי"ב אחר הסתלקתו של אחיו הגדול הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע עבר ליעיר סאדיגורא למילא את מקומו ואת מקום אצו הק'.

נסתלק לגנזי מרומים י"א אלול בשנת תרמ"ג ומנו"כ שם.

נשאר אחריו בניו הק' בנו הממלא מקומו הרה"ק ר' ישראל זי"ע הרה"ק ר' יצחק מביאן

לעצמכם 'שנה טובה ומתוקה'. התעוררו כבר מעכשיו לקראת יום הגדול של 'ראש השנה' הבא עלינו לטובה, ותזכו בד"ן לשנת גאולה וישועה. (באר הפרשה)

הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זי"ע סיפר: חותני הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע סיפר כי הרב הצדיק מבארדיטשוב זי"ע היה נוהג לאכול פירות בראש חודש שבט כמנהג בית שמאי (באחד בשבט, ראש השנה לאילן, קדברי בית שמאי - מסכת ראש השנה פרק א' משנה א') ואמר חותני הטעם: כי מה שהלכה היא כבית הלל, היא מחמת כי בית שמאי הם מעולם המחשבה, ובית הלל מעולם המעשה, על כן הלכה כמותם, וידוע כי הרב הצדיק מבארדיטשוב היה נשמת רבי עקיבא, ורבי עקיבא היה מעולם המחשבה, כדאיתא בגמרא (מסכת מנחות כ"ט ב') אמר הקב"ה כן עלה במחשבה, לכן נהג עצמו כבית שמאי. (חמדת ישראל טשארטקוב)

יא אלול יומא דהלולא של רבינו ואחיו הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע ויום הכפורים חלים תמיד באותו היום. כי יום כיפורים מכפר, ומיתת צדיקים מכפרים (מועד קטן לח"א) (אמרי קודש מבאיאן זי"ע)

סגולה בשם רבינו

כשמדברים במוצאי שבת קודש מהבעל שם טוב זי"ע, זה מסוגל להנפש. וכשמדברים במוש"ק מהרבי ר' משה לייב מסאטוב זי"ע: זהו מסוגל לפרנסה. וכשמדברים מן הרב הקדוש מבארדיטשוב זי"ע: זהו מסוגל להמתקת הדינים, ולא שם קדשו דייקא רק אפילו מזכירין שם העיר בארדיטשוב הוא גם כן מסוגל להמתקת הדינים. (סיפורי צדיקים)

מתורתו של רבינו

מאמונת הצדיק באים לאמונת ה', ומאמונת ה' באים ליראה ואהבה עילאה. (עשר אורות)

רמז רבינו על פרשת ראה שהוא ראשי תיבות ראש אלול היום, כי קריאת זאת הפרשה תהיה תדיר בפתחה של חודש הרחמים והסליחות (בשבת מברכין אלול, או ב"ח אלול) והודיענו הכתוב בזו העת - ל' יום קודם ראש השנה, 'ראה אנכי נתן לפניכם היום' - 'היום' זה ראש השנה (כמבואר בזוה"ק ח"ב ל"ב ב') זכור מ'עתה' את היום הגדול הבעל"ט, וניתן לכם חודש זה כמתנה לקנות

יא אלול תרצ"ב [א]

רבי אברהם יהושע ב"ר משה אריה זי"ע בעל מאור יהושע מנאסאד

רבינו הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד מנאסאד בעל מאור יהושע זי"ע נולד בשנת תרט"ו י"ב תמוז בק"ק סיגעט לאביו החסיד המפורסם מוה"ר משה אריה פריינד ז"ל ראה"ק בסיגעט בן הרה"ק יהושע קראלער ז"ל, בן הגה"ק ר' יצחק אב"ד פאפא זי"ע, בן הר"ר אליעזר ז"ל, הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע התבטא עליהם, 'א כשר'ע משפחה'. ומקובל שהם מיוחסים מגזע השל"ה הקדוש, ומגזע הרמ"א, המהרש"ל המהר"ם, הש"ך, ורש"י הק' עד לדוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה, ולאמו הצדיקת מרת חנה מלכה ע"ה בת הר"ר משה הכהן ראפאפארט מסיגעט ז"ל

שהבעלי כיסין יכולים לקנות גם בחנות אחרת עבור מעות מזומנים, מוצן שלא אחר הדבר וחנותו ירד לטמיון.

וסיפר רבינו: ששמע מחותנו, שחותנו שהיה מקודם מתנגד ולמד בהונגריה אלל גדולי ישראל שהתנגדו לדרך החסידות. רק כעבור כמה שנים התחיל לנסוע ללאנו, שם החל להתנהג בחסידות, לבס בגלי חסידות ונמנה על גדולי תלמידי הדברי חיים מלאנו זי"ע. באחת השנים, בחג השבועות, רקד הוא בבית המדרש של הרה"ק מלאנו, יחד עם כל הקהל, רקידה נלהבת עד לב השמים משך זמן ארוך. כשראה זאת הרה"ק ר' ברוך גאראלצ'י זי"ע פנה אל אביו, הרה"ק מלאנו, ואמר: מי היה יכול להאמין פעם אודות ה'אונגארישער מתנגד', שיבילה את חג השבועות, זמן מתן תורה, בשעתיים של רקידה, הלח כמה דפי גמרא היה יכול ללמוד בשתי השעות הללו. נעמד הרה"ק מלאנו על רגליו וכדרכו בקודש, כשראה לומר דבר חריף ואמר בקול רם: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שבזמנים שלנו, אין דרך אחרת ולא תהיה דרך אחרת, זולת דרך הבעל שם טוב הקדוש, שזהו הדרך היחידה להישאר יהודי. (הרה"ק ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם מלאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע)

בשנת תרל"ט חבלים נפלו לו בנעימים ונתקבל בק"ק ראדנא יע"א אשר היה שייך למחוז רבנות חותנו ז"ל לרב אב"ד, ותיקף אחרי בזאו שמה בשלום, התורה הכריזה עליו שצדיק בל לבית מלוכה, וכל כוונתו לשם שמים להחזיר כבוד התורה ליושנה, עבד עבודת הקודש עבודה תמה במסירות נפש, וכמה טרחות טרח להעתיק את יום השוק מים ש"ק על יום חול, והתגבר כלרי להרים קרן התורה ולהעמידה על ממשלתה בפרט ילא פעמים אין מספר בחרב נוקמת נגד אלה האנשים אשר לא ראו לציית לדין תורה.

בשנת תרס"ה אחרי פטירת חותנו נתקבל רבינו למלאות מקום קודש משכן כבודו בק"ק

רבינו היה איש חלקים אורח של ישראל, מפרסם בתורתו ולקחתו עד להפליא, גברא רבא זקן דורו משירי כנסת הגדולה אשר שלו והשקו מתורת רבותיו הצדיקים הקדומים שבדורות הקדומים במסירת נפש ממש. עבד ה' בתורה ועבודה וגמילות חסדים, פועל יצועות בקרב הארץ במעשים נוראים כהר מתקיפי קדמאי, ורבים השיב מעון. והיה מגדולי בעלי הוראה ומגדולי הצדיקים בהונגריה שהפילו את תורת החסידות בכלל, ובפרט חסידות לאנו, גאוותו וקדושתו היתה מן המפורסמות, ה' חלקים של השלחן ערוך היו שגורים בפיו, ובמיוחד היה בקי בהלכות מקוואות באופן יולא מן הכלל, ורבים השכימו לפתחו להתחמם באורו הבהיר.

כתב יד קדשו

רבינו למד בישיבת הגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע והסתפף בכל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנו זי"ע ועד נשימתו האחרונה עלי אדמות לא הסיח דעתו מדביקתו מרבו בעל דברי חיים ז"ל, ואחר הסתלקות רבו הדברי חיים זי"ע בכ"ה ניסן תרל"ו הסתופף בכל הקודש של בנו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע

כשהגיע לפרקו בשנת תרכ"ט נתקשר בקשר שידוכין עם הרבנית הצדיקה מרת פראל ע"ה בת הגה"ק ר' מרדכי יודא לאו אב"ד אינטערדלאס זי"ע אחר חתונתו ישב חיזה זמן על שלחן המלך חותנו ז"ל על התורה ועבודה אחר כן עשה לו אביו ז"ל חנות קמח וכמוצן הנחיל מסחרו כפי מהותו ונתן הקמח בהקפה לעניים, וכאשר שאלוהו על המעות הראה הפתקאות שקבל מהקונים בהקפה, וכאשר התקוטטו עמו על זה אף הוא השיב אמריו שלפי דעתו יותר הגון וראוי ליתן הקמח לעניים בהקפה באשר

אם בב' סעודת על כן ישכחו מלהכין על שבת סעודה שלישית וא"כ נמצא דלטעם זה עיקר תיקון עירובי תבשילין הוא משום סעודה שלישית, ולכן כתב במג"א בעירובי תבשילין לבצוע עליו בסעודה שלישית. (מקוה ישראל)

אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים (משנה מסכת סוטה מ"ט) צריך לדעת כי משענת זו אינה כאחד הטובע ונאחז אפילו בקש. אלא עלינו לדעת כי המשענת על אבינו שבשמים אין לך משענת ואחיזה טובה הימנו. (הרה"ק ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם מצאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע)

וסיפר הרה"ק ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם מצאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע שמעתי בפי רבינו שקיבל מפי צדיקי אמת משום מה מתחילה ברכת המינים לְמַלְשֵׁינִים אֵל תְּהִי תְקוּן ? לפי שכל מין מומשומד הופך למלשין.

שמעתי מפה קדוש של הרה"ק מנאסאד זי"ע טעם נחמד למנהג הרה"ק בעל דברי חיים מצאנו זי"ע לברך שהכל על תפוחי אדמה, הדנה בתר"י ברכות דף ל"ז ע"א הביא שיטת הגאון שבדוחן וכן בכל מידי דמיון אף אם אינו מחמשת המינים ברכת בורא מיני מזונות, [ושכן דעת הר"ר] נוטה עיי"ש. וכן איתא בתוספות הרא"ש שם דף ל"ו ע"ב ב"ד רב ושמואל, ועיין בב"י סימן ר"ח שנתפך בזה

מתורתו של רבינו

על מה שבש"ס הלשון הוא תא שמע ואילו בזה"ק רגיל הלשון תאחז, כי בנגלות התורה אפשר לשמוע וללמוד מאחרים, מה שאין כן בדברים הנסתרים שלא יתכן להשיגם אלא בבחינת ראייה בחוש. שמעתי מהגה"ק אב"ד נאסויד זי"ע על מה שבש"ס שמעתי מהגה"ק אב"ד נאסויד זי"ע על מה שבש"ס. (הרה"ק ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם מצאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים זי"ע)

הקשה דבאו"ח סימן שצ"ד כתב הרמ"א בעירובי חצרות דנוהגים לבצוע עליו בשחרית ובסימן תקל"ז ס"ק י"ד כתב במג"א דנוהגים להניחו ללחם משנה בלילה ובשחרית לבצוע עליו בסעודה שלישית, ואם המג"א חולק על הרמ"א היה לו לכתוב בסימן שצ"ד גם כן דלא כדבריו ומדשתיק ליה שם שמה מינה אודיה אודי לי, ועוד קשה באמת על הרמ"א כיון דכל הטעם הוא הואיל ואתעביד ביה מצוה חזא ליתעביד ביה מצוה אחרת, ואם כן מדוע לא יבצועו עליו בשחרית הלא אפשר לעשות בו עוד מצוה אחת להניחו בשחרית גם כן ללחם משנה ולבצוע עליו בסעודה שלישית? ותיק רבינו: דהואיל וסעודה שלישית אינה חיובת לך כך כמו סעודת שחרית לבצוע על שלימה לכן יותר נכון לבצוע בשחרית וזהו בעירובי חצירות, מה שאין כן בעירובי תבשילין דקאמר בש"ס הטעם זכרהו מאחר שאתה בא להשכיחו והיינו דלמא מחמת סעודת יום טוב ישכחו להכין על שבת ובאמת עיקר שייך שישכח להניח לשבת על סעודה שלישית כי מחמת שביים טוב אין ירגילים כי

יא אלול תרצ"ב [ג]

רבי אברהם יהושע ב"ר משה אריה זי"ע בעל מאור יהושע מנאסאד

הטוב נסע במיוחד להתראות פניו עם הרה"ק מסעקעלהיד. כשנכנס רבינו כיבדו הרה"ק מסעקעלהיד עם כוס טיי, אבל רבינו לא שחה את הטיי, כשראה זאת הרה"ק מסעקעלהיד הבין הלך דבר הוא, ונכנס אל הקיץ להרבנית ואמר לה: דער הייליגער דייק טרינקט נישט די טיי, וואס גייט לא פאהר. והלדיק הקדוש אינו שותה את הטיי מה אירע פה! חשבה הרבנית קצת וענתה הכוס הזה היתה מונחת בין הכלים שקיבלתי במתנה ביום החתונה ולא השתמשתי בה מעולם, ועשיתי לכבוד האורח הגדול הגשתי הכיבוד בה, והבין הרה"ק מסעקעלהיד שהכלי לא נטבל ולכן לא שחה בה רבינו. (הללו עבדי ה')

מראשית השנה ועד אחרית השנה ראו ממנו ענינים שונים מזהילים ונפלאים, בחג הסוכות שלפני פטירתו אירע לו סיבה שגשבר הפיטם של אחרוג שלו, בימי החורף האחרון נתן לו לבניו ולנכדיו שיבואו לקבל ממנו ברכת פרידה, ואחרי אלה הדברים פעם בכה ופעם בכה ראו ממנו ענינים שונים שלא הורגל באלה כמעט כל השנה, בתחלת חודש אלול שנת תרצ"ב היה רבינו ז"ל במרחץ טארנא ונחלה שמה ויהיה כאשר הרע מעמדו והיה יום הולך וחסור עד שנתהוה אלכו גם חולי דלקת הריאה הסכימו להוליכו לק"ק סאטמאר יע"א מחמת ששם יגנס רופאים מומחים ביותר והוצא ביום ד' פרשת כי תא אל בית בן אחיו הגביר החסיד מוה"ר אנטשל פריינד ב"ל אולם לא אכל ולא שחה שם שם משקה ושם סמי רפואה ולא דיבר עם שום איש כל הימים והיה בערב יום ד' פרשת תבא תקפה עליו החולי ושאל על בנו הרה"ק ר' ישראל מהונית זי"ע, גם ראו אצלו באותה לילה לפני פטירתו דבר פלא שציקר אותו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ז"ל כמעט לפני יליאת נשמתו הטהורה ודברו סביב מטחו מרבינו הקדוש מלאנו זי"ע, והגם שהיה משכב דום נזקק למעלה, ואמר בחרדה גדולה, מרבינו הקדוש מלאנו זי"ע, הלך ידוע שרבינו הקדוש בעל ייטב לב ז"ל אמר עליו שהוא כל יכול, וקודם עלות השחר תיכף אחרי ביאת בנו הרה"ק ר' ישראל זי"ע נלחו ארצלים את המלאכים, ויאלה נשמתו בקדושה ובטהרה ביום י"א אלול תרצ"ב. בין המספדים היה הרה"ק ר' שלמה זלמן עהרנרייך זב"ד שאמלויח בעל להם שלמה זי"ע ואמר כשדמעות שליג זולגות מעיניו ז"ל אומרים: רוב ערבות שק ושמה צבוא אליו נפש נקי ולדיק, (מסכת מועד קטן כ"ה) שמהה גדולה היום השמים, שמתכוננים שם לקבל פני הגה"ק מנאסיד, אך לנו מבקשים ומתפללים, ישמחו השמים ותגל הארץ (תהלים ל"ו י"א) אימתי ישמחו בשמים רק באופן ותגל הארץ, שגם למטה בעולם הזה ישמחו, אך שמהה בשמים ואכל בארץ אין לנו מרואים מזה ואנו מותרים על שמחות כאלו. (אכן שלמה)

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' חנוך העניך זב"ד רוגנא אינטערלס ונאסויד זי"ע הרה"ק ר' ישראל זב"ד הונית זי"ע זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פעם אחת נסע הרה"ק ר' כבי אלימלך שפירא בעל בני יששכר מדינוב זי"ע לשבות כלל מחותנו הרה"ק ר' כבי הירש אייכנשטיין בעל עטרת כבי מזידיטשוב זי"ע והביא עמו איש אחד חולה מסוכן מאוד רח"ל, אשר הרופאים אמרו נושא לחייו, ושבעוד שעות ספורות יצב לן חיים ח"ו. והבני יששכר יעלו לבוא עמו לזידיטשוב כדי להתברך מפי העטרת כבי, וכאשר הגיעו בערב שבת קודש אחר כהרים לזידיטשוב, יצב העטרת כבי בחדרו ואמר שיר השירים. הבני יששכר החל לטבול במקוה והאיך אשר עמו נשאר בחל, האיך הלך הרהיב בעלמו ונכנס לפניו לחדר העטרת כבי, כשראהו בעטרת כבי פנה אליו בזה הלשון: גיי שוין געזונטערהייט און זיי מיד נישט מבלבל פון מיינ שיר השירים, והלה ילא מן החדר. כשחזר הבני יששכר מן המקוה, הסתכל בפני האיך וראה כי אורתו נשתנה, ושאל לו מב נעשה עמו? סיפר לו כל הענין שהעטרת כבי אמר לו: גיי שוין געזונטערהייט. כי על ידי דיבורו של הלדיק נתרפא מיד ברפואה שלימה, האיך האריך ימים יותר ממאה שנים, והרה"ק מנאסאד הכיר עוד את האיך הוא ודיבר עמו. (עבודת עבודה שיחות)

אשה חולנית פנתה לרבינו בבקשה שיברך אותה, אמר רבינו: אנו מבטיח לך רפואה שלימה במהרה, בתנאי שתגלחי את שערות ראשך, כשיאלה האשה פנה אל רבינו אחד מחסידיו הקרובים ושאלו: ומה יהיה אם האשה הזאת בכל זאת לא תשוב למצב בריאותה? השיב לו רבינו: אזי, אני לא אהיה לדמו"ר מחולל נפלאות, אבל בינתיים היא נשארת ללא שערות ראשה. (עולמו של אבא)

פעם ביקר הגה"ק רבי אהרן פרעסבורגער זב"ד באניהאד בעל פאר אהרן הי"ד זי"ע בעיר פאפא אלל אחיו הגה"ק ר' מיכאל פרעסבורגער ראב"ד פאפא הי"ד זי"ע, ואז נסע רבינו זי"ע דרך עיר פאפא, אמר חבר אחד להר"ר אהרן שילכו לקבל פני הרה"ק מנאסאד, אמר הר"ר אהרן: חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת, וחסידים של היום מבטלים את הזמן כשעה, כשתי שעות, ושלוש, ואין לומדים כלל ואין היינטיגע חסידים פארברענגען די לייט איין שעה, אוי שעה, דריי שעה, און זיי הייבן נישט אן לו לערנען אכל בסוף הלכו לקראתו. כשהגיע למסילת הברזל, עלו לקבל שלום מרבינו. התיכף כשניגש הר"ר אהרן על רבינו, אמר לו רבינו: חסידים הראשונים היו שוהין וכ"ו היינטיגע חסידים וכ"ו כל המימרא ש'אמר הר"ר אהרן לחבירו, ונתפעל הר"ר אהרן מאוד מרוח קדשו של רבינו, וביקש מרבינו שיתן לו הורמנא. אמר לו רבינו: לתת הורמנא כריכין לעיין. אמר לו הר"ר אהרן: כבודו מתכוין לדברי הרמ"א ב'אחד מתשובותיו שכותב כן? אמר לו רבינו: התכוונתי באמת להרמ"א הנ"ל, ובעבור הדבר הזה אתן לך הורמנא. (שיח זקנים)

הרה"ק ר' יהודה ראזנער זב"ד סעקעלהיד זי"ע כתב פעם תשובה וזיכור להלדיק את הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנו זי"ע באיסור מאשין מלות, ורבינו כשראה את התשובה נהנה מאוד, ושבח את התשובה, וכדי להראות את הכרת

מועיל בה הגעלה. ופעם היה בשמחה ונתנו לו י"ש וטעם מזה קצת, ולפתע נזכר ושאל מאין הי"ש והתברר שעשו זאת בחבית כזו, ומיד נתעצב אל לבו בבהלה, ומאז התענה והסתגף שבועות רבים על זה ואף סירב לקחת קוויטלעך יותר, והבעל שמחה כבר לא היה יכול להביט בפניו יותר מחמת הבושה. וכשהיה רבינו בעירי שאלתי אותו מה כל הרעש והלא מעיקר הדין אין בזה חשש, וענה שלא איכפת לו כל כך עצם הדבר ששתה, ומה שחרה לו הוא איך הגיע לידי כך שנכשל בדבר שמקפיד עליו.

נהוג היה ללמוד בכל שבת על שלחנו הטהור בספר הקדוש דברי יחזקאל, ובעת לימודו תירגם כל תיבה ותיבה בלשון אידיש, ובכל ליל חנוכה נהג ללמוד בספר הקדוש זרע קודש, וידוע שכל הספר כמעט הוא מלא גימטריאות וכדומה, ולכן כתב בעצמו בשעת הלימוד כל הגמטריאות והצירופים על הנייר ועשה החשבון, והכל הזריזות גדול ובעמט זמן. (הללו עבדי ה')

סירב ללון בבית שלא היה בו ספר דברי חיים מרבו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנו זי"ע (עולמו של אבא)

כשהיה רבינו בא לשמחת נישואין היה מקפיד מאוד שישמח החתן ויצחק, ואף היה מחזק להחתן בימים, עד שעלתה בת שחוק על פני החתן. וכמו כן אם היה שושבין על חתונה, היה דרכו לומר

להחתן דברי הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ מראפשיץ בעל זרע קדש זי"ע: שהיה אומר על חתונה בדרך בדתנות, הער נאר חתן לעבין, איך וועל דיר אויסאגען א סוד פין מלך'ס אוצר, לברית הבט ואל תפן לצי"ר. (הדרת קודש)

ביום שסידר גט התענה מרוב פחד שלא יכשל בדבר הלכה, אם כי היה בקי בהלכות גיטין ובשמות אנשים ונשים עד להפליא בכל זה ירא לנפשו מאוד מחמת חומר הדבר, וכן היה בכל עניני הוראותיו היתה פחדו ויראתו שלא יכשל בדבר הלכה עד למאוד, (מקוה ישראל)

סיפר הרה"ח ר' יעקב ישכר גליקמאן הסופר מטעמשוואר ע"ה שפעם אחת היה רבינו בטעמעשוואר והיה אז ראש חודש, ורבינו נהג לאכול דגים בסעודת ראש חודש, ובלילה שאל רבינו האם יש שם דגים? והשיבו שבכלל אינו מצוי דגים בטעמעשוואר וגם על שבת קודש קשה להשיג, ולפלא בבוך בא איזה גוי עם דג, והיה רבינו שמחה רבה. וכידוע הקפיד רבינו על מנהג ישראל, ופעם היה באיזה מקום שלא היה לו שעה להבדלה וצוה לחזור עליו בכפר הסמוך, וכן על פוליס בהמרק (בונדלעך) בליל שבת קודש צוה להביא על ידי גוי ואכל רק חתיכת פול, כי לא רצה לשנות מהמנהג אף פעם אחת. (נועם שיח)

יא אלול תרי"א

רבי שלום יוסף ב"ר ישראל מסאדיגורא

רבינו הרה"ק רבי שלום יוסף פריעדמאן מסאדיגארא זי"ע נולד י"ג תשרי בשנת תקע"ד לבנו בכור לאביו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בבארדיטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מפינסק זי"ע

מספרים כשנולד רבינו אה אביו הרה"ק מרוזין זי"ע להביא אליו לחדור את הילד הרך, למען שיראה אם נתנו לו מן השמים הנשמה אשר בחר לו, וכאשר לקחו את הילד לחדרו, והביט עליו אמר: א לייפליגער שטיקעל סחורה, וסדרו החסידים כי כוונתו שהילד הוא יפה ונעים, או המכוון הוא על הנשמה שנתנו לו טהורה היא, אבל לאחר כמה שנים אחר פטירת רבינו בלייפליג ידעו מה היתה כוונתו הק'.

ובספר דורש טוב מוסף: שמעתי מהרה"ק ר' דוד הלפרין זי"ע חתן הרה"ק מרוזין זי"ע שאביו הרה"ח ר' יעקב יוסף הלפרין ז"ל היה גביר עמוס ונסע בכל שנה ללייפליג בעניני מסחר, ופ"א קרא אותו חתנו הרה"ק מרוזין זי"ע ואמר לו שנתן לו איזה אדומים, ומבקש ממנו שצבואו ללייפליג ישחל אלל אחבניי שם שיקנו מגרש עבור בית החיים, כי עד אז לא היה ליהודי לייפליג בית קברות משלהם, בו בזמן לא היתה מוצנת כוונתו, ורק אחר פטירת רבינו בלייפליג, נודעה כוונתו הק'.

אביו קרא אותו שלום על שם זקנו הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע, והוסיף לו השם יוסף כי הכנסתו לביתו של אביו היה ביום האושפיזא של יוסף הדיק ע"ה,

רבינו הי' קדוש וטהור אספקלריא המאירה בולגנה קדישא, לדיק יסוד עולם ותלמיד חכם עמוס,

פעם אחת נפגש הרה"ק מאפטא זי"ע עם הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע ורבינו היה אז ילד, קרא אותו הרה"ק מאפטא זי"ע לרבינו ושאלהו וואס לערנסט? ענה רבינו חומש רש"י, וזה היה בצבוע פרשת שמות. שאל אותו הרה"ק מאפטא זי"ע: איך מפרש רש"י הלהרני אתה אומר? ענה רבינו: מלאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש. ושאל הרה"ק מאפטא זי"ע: צפרשת וישלח כחוב (בראשית ל"ב פסוק ט) ויאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכה והיה המחנה הנשאר לפליטה, למה אמר יעקב רבינו כך, הלא אפשר היה להרגו בשם? והשיב רבינו: הן צמה הרג משה רבינו ע"ה את המלרי. בשם המפורש, ובאבות כתיבנשמות ו' פסוק ג' ושמתי השם לא נודעתי להם, שלא יודע שם המפורש. אביו הרה"ק מרוזין אמר שצנו רבינו הוא גבור חכם ועשיר, המלאך מיכאל גם כן אינו מכיר אותו, וראוי שתשרה עליו שכינה כמשה רבינו ע"ה אלל שאין הדור ראוי לכך.

ופעם אמר שצנו רבינו יכול להביט מסוף העולם ועד סופו.

בשנת תרי"א ג' מרחשון נסתלק אביו הרה"ק מרוזין זי"ע מילא רבינו מקומו אבל לא האריך ימים ונסתלק לגנזי מרומים יו"ד חדשים אחריו בדרך בעיר לייפליג ביום י"א אלול תרי"א ושם מנו"כ צבה"ח הג"ל,

הניח אחריו בניו קדושים הרה"ק ר' יצחק פריעדמאן ראש שושלת בואוס זי"ע, הרה"ק ר' מנחם נחום דוב מסדיגורה זי"ע

מתורתו של רבינו הרה"ק רש"י מסאדיגורא זי"ע

כתב הגה"ק ר"י ראזען מאושפיצין בשם רבינו על מה שכתב במדרש שישראל נמשלו לדגים, בז"ה: ואני אומר עוד בדבר אחד נמשלו לדגים, מה דגים א"צ שחיטה ובדיקה, אלא אסיפתן הוא טהרתן והתרתן כך ישראל א"צ כלום רק אסיפתן, היינו אחדותם והתחברותן זה עם זה הוא טהרתם והתרתם. (מליצי אש)

י"א אלול יומא דהלולא של רבינו הרה"ק ר' שלום יוסף זי"ע ואחיו הרה"ק ר' אברהם יעקב זי"ע, ויום הכפורים חלים תמיד באותו היום. כי יום כפורים מכפר, ומיתת צדיקים מכפרים [מועד קטן כ"ח] (אמרי קודש מבאיאן זי"ע)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יב אלול תקפ"ז

רבי שמחה בונם ב"ר צבי בעל קול שמחה מפרשיסחא

רבינו הרה"ק רבי שמחה בונם בונהארד מפרשיסחא זי"ע נולד בשנת תקכ"ז לאביו הגה"ק המגיד ר' צבי מוואידיסלאב בעל ארץ צבי זי"ע

והרבה גאוני ודקי ארץ צבו אליו לשמוע חכמתו ותרומתו ויראתו ובהוכס הרה"ק ר' מנחם מנדל מקוקה זי"ע, הרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר בעל חידושי הרי"ם ראש שושלת גור זי"ע, הרה"ק ר' מרדכי יוסף ליינר בעל מי השילוח מאיזבילא זי"ע הרה"ק ר' חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע, הרה"ק ר' יעקב אריה מרדזימין בעל זכורי אביב זי"ע הרה"ק ר' יצחק מוורקא זי"ע, הרה"ק ר' שרגא פייצל מגרינא זי"ע, הרה"ק ר' זשא מפלאק זי"ע, הרה"ק ר' שמואל משינווא מח"ס רמתיים אופיס זי"ע הרה"ק ר' מאיר יחיאל ממוגילניא זי"ע הרה"ק ר' אברהם מטשכנוב זי"ע וכיו"צ גו"ל היותר מפורסמים שדורו, ותלמידיו אלו היו כ"כ שאזכירם בלמה את דבריו שאמרו פשטים ופלפלו בדבריו הקארים כבמאמרי הראשונים ז"ל, והי' כאש צוער צעדות ה'.

וגדפס ממנו ספר קול שמחה, שמחת ישראל, קול מבשר, חדות שמחה, מדרש שמחה והרבה חדושי תורתו מוצא ממנו בספר רמתיים אופיס, בספר שיח שרפי קדש, ובשאר ספרים הק'.

נכתב לגני מרומים י"ב אלול תקפ"ז ומנ"כ בעיר פרשיסחא.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם משה מפרשיסחא זי"ע שמיאל מקומו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

צעודו לעיר התפרסם רבינו כעילוי, וכבר בגיל ט"ו נקרא הלמדן הגדול ביותר בפרשיסחא בעיר מלאה תלמידי חכמים וסופרים, השלים עצמו בכל המעלות, והי' איש שלם גאון מפורסם ולדיק תמים,

הי' בקי מאד בחכמת הרפואה ובשחיקת סממנים, הוא הי' הראשון שניתן לו רשות מהמלכות להכין לו חנות מסמי רפואה אומן מעשה רקה, וכשנטלה הממשלה הרשות מידו, ראו בו כמה קהלות גדולות שיהי' להם לאב"ד והוא מאס ברבנות, ונעשה סוחר עטום גדול, וגם אז עסק בתורה תמיד,

והתנהג בחסידות, ורבים השיב מעון, כי הי' חכם הרזים חכימא דיהודאי, בתחילה הי' לדיק נסתר, ואפי' לחבריו לא נודעו דרכיו הק', רק רבותיו כדוהו מאד, אבל במשך הזמן נהרו אליו חסידים מכל תפוצות ישראל.

בצעירותו למד בישיבת מאטרסדארף אלל הגה"ק ר' ירמיה ממאטרסדארף זי"ע, ובישיבת ניקלשבורג אלל הגה"ק ר' מרדכי באנעט זי"ע.

לאחר חתונתו התקרב לחסידות בהשפעת רבי דוד זידערמאן מלעלוב בעל מגדל דוד זי"ע ונעשה תלמידו של הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה בצובלין זי"ע.

ופעם אמר רבינו: שאם יתנו לו גיהנם, יקרא גם לרבו החוזה זי"ע כדחז"ל מסכת מכות י' תלמיד שגלה מגלים רבו עמו, ורבו החוזה יקח את רבו הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, והרבי רבי אלימלך יביא את המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, והמגיד הק' יביא את מרן רבינו הבעש"ט זי"ע, ויהיה גיהנם מאד טוב שמה ביחד עם כל הדאיקים האלו, ואני אומן ש"ס אמסטערדם, איש צו גליונות רחבים מהאדלדיס וארסום שם כל החידושים של הדאיקים ויהיה גיהנם יפה מאד.

רבינו נסע ג"כ להרה"ק ר' פישל'ע מסטרקוב זי"ע, ולהרה"ק ר' ישראל המגיד מקאשניץ בעל עבודת ישראל זי"ע שאמר על רבינו שהוא המנוח שבתלמידיו. ואחר כן דבק להרה"ק ר' יעקב יצחק היוד הק' מפרשיסחא זי"ע ואחר פטירת רבו מובהק הרה"ק מפרשיסחא זי"ע צי"ט תשרי בשנת תקע"ד שמו גם חסידי רבו שמו עיניהם עליו, והוא לא קרסם, שלא ראה להיות רבי עד שהלכו חסידי הרה"ק היוד הק' זי"ע על קבר רבם לקובל על תלמידו שלא ראה להקהיל עדה, ורבו הרה"ק היוד הק' זי"ע צא אליו בחלום וכעס עליו ואלו לקבל תלמידיו וחסידיו, ומאז ולהלאה שמע לקול רבו הק'.

מתורתו של רבינו
האיש שרוצה לשבור את תאוותיו, יביט ויראה את אלו שהשיגו כבר את התאוות "וואס פאר א פנים זיי האבען" אזי בעל כרחו ימאס בעיניו התאוות.
ותאמר לאה בא ג' ותקרא את שמו נד. (פרשת ויצא ל' י"א) קשה דזה אינו טעם לשום עובדא או לתפילה כמו שאר שמות השבטים שהיה השם טעם לאיזו ענין עבר או עתיד? ונראה פי' הדנה קשה למה נתנה לאה שפחתה ליעקב בשלמא רחל לפי שהיתה עקרה נתנה שפחתה ליעקב כטעם אולי אבנה ממנה וכמ"ש בשרה אמנו. אמנם כוונת לאה היתה שראתה שעמדה מלדת ורצונה היה עוד להעמיד שבטים ולהתפלל על זה לא שייך. כי כבר היה לה ד' שבטים לזה עשתה מעשה גמילת חסד ששיחררה שפחתה ונתנה ליעקב בכדי שעל ידי זה יתעורר עליה מלמעלה מדת חסד לגמול חסד בין לעניים ובין לעשירים. וד"פ ותאמר לאה בגד ר"ת גומל דלים שעל ידי זה זכתה להעמיד עוד שבטים והבן: (קול שמחה)

סגולה נגד על דבר רע

אחד מחסידי רבינו התמרמר לרבינו: שלרגל מסחרו אנוס הוא לשהות שבועות אחדים בליציג ובקש מרבינו שיברכנו שינצל מכל רע הידוע, השיב לו רבינו: הרי לך עצה זו: כשתפגוש ביהודים ממדינתך הקדם לתת להם שלום בשמחה רבה ותשמח עמהם ותהיה לך רעות עמהם להתרועע כל מה שאפשר, ובודאי תנצל אז מכל רע. (דבר בעתו)

סגולה לצער גידול בנים

אם יש לאדם צער גידול בנים רח"ל סגולה לזה לזהר ממחלוקת ולהיות רודף שלום ולהיות מן הנעלבים ואינם עולבים ובה שב ורפא לו. (שמחת ישראל)

יג אלול תרס"ט

המקובל רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זי"ע בעל בן איש חי

הגה"ק האדיר ריש גלותא דבבל המקובל האלקי רבינו רבי יוסף חיים הבן איש חי' ס"ט זי"ע נולד בעיר בגדד בבל כ"ג מנחם אב תקצ"ד לאביו הגה"ק ר' אליהו המדרש אליהו בן הגה"ק ר' משה חיים זי"ע

ביום ז' מנחם אב תרמ"ב נפטרה אמו ע"ה ומאז במשך ז' שנים לא ילא רבינו מפתח ביתו אפילו לדרוש ברבים.

מעשה שהיה צבגלדח דימי רבינו: היו שני אנשים שמלאכתם היה לקנות בגדים ודברים ישנים. פעם אחת שמעו שיש אלל משפחה אחת (מן הגויס) לקנות כמה חפצים ישנים, התוועדו ביניהם והלכו יחד כדי לקנות שמה. בהיותם בדרך עברו על ידי קהל מתפללים שהיה חסר להם עשירי למנין עבור קדיש. והנה אחד מהם השיב שהוא אין לו זמן וממהר ללכת למקום המיועד, ונפרד מחברו. השני גם בטחונו בה' ואמר: מאזה הבאה לידך אל תחמיאנה, (מכילתא על שמות י"ב ז') שנתאמר: ושמתם את המזות (שמות י"ב ז') ונכנס להשלים את המנין, ענה אמנים לקדיש וילא גם הוא לאותו מקום. בהגיעו שמה ראה שחברו כבר קנה את כל החפצים זולת כמה סמרטוטים פחותי ערך, ומרוב שהיו בלויים לא חפץ חברו לקנותם בשום אופן, מפני טורח משא בראותו כך, בכדי שלא ילך בידים ריקניות קנה את כל הסרטוטים ונשא אותם על שמו לביתו. בהיותו ממיין את הסרטוטים, מצא בתוכם כר אחד בלוי. פתח את הכר כדי להגיל את הנזרות מצא בתוכם מרגלית אחת, הלך אלל סוחר מרגליות, הסוחר העריך את המרגלית בחמשים זהובים, ונתן לו את הסכום בזמזומן, קרא על עצמו את הפסוק: וְלֹא הֶעֱדִיף הַמְּקַדֵּה הַמְּמַמְעִיט לֹא הֶקְסִיר (פרשת בשלח ט"ז י"ח). בבואו לביתו, אשחו כשמעה שהסוחר נתן עבור המרגלית חמשים זהובים בזמזומן, התחילה לבלבל את מוח בעלה שילך לערער ויקח את המרגלית בחזרה. החסיד לא ידע מה לעשות היה בין הפטיש של אשחו ובין הסדן של מלפנו, באמרו מה שעשה עשוי ואינו חפץ לשנותו בדיבורו. אבל מרוב הפלריותיה של אשחו החליט לשאול בעצת רבינו, רבינו כששמע את כל המעשה ענה ואמר: אתה ענית אמן על חזי קדיש שהם חמשה אמנים, וחז"ל אמרו שכל אמן העולם הזה הוא עשרה זהובים חמש פעמים עשר, הרי נתנו לך חמשים זהובים בזמזומן בעולם הזה והקרן קיימת לך לעולם העולם הבא. החסיד ילא שמח ומרואה. (אהבת חיים)

בשנת תרס"ח נסע לכפר כפיל שבאירק להשתטח על קבר של יחזקאל הגביא ע"ה וסם חיבר את ספרו מראות יחזקאל, כעבור יותר משנה ילא שוב לקברו של יחזקאל הגביא ע"ה אך לא הגיע למחוז חפצו, בדרך ליד הכפר גז תקפה אותו מחלה, ונסתלק סם לגניז מרומים ביום י"ג באלול בשנת תרס"ט. וארוננו הובא במסע בן יומיים מהכפר גז לעיר בגדאד וסם מנו"כ.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו נודע בכשרונותיו כבר בילדותו, היה בעל זכרון מופלא, בקי בש"ס בראשונים ובאחרונים. וגם באחרונים בני זמנו, כגון שו"ת וחידושי החת"ם סופר, שו"ת שואל ומשיב. כן היה בקי אף בחיבורים של גדולי החסידות. היה בקי גדול בספרי קבלה ונחשב כאלה מגדולי המקובלים. היו לו ידיעות גם במדעים והוא משתמש בידיעות אלה בתשובותיו, חיבר למעלה מארבעים ספרים ביניהם ספרי פירושים לזוהר וחיבורים אחרים בקבלה, ספרי דרשות ופירושים. מקהילות ארצות המזרח הרבו להפנות אליו שאלות. השוברים נתפרסמו בספרו רב פעלים, כן כתב ספר שו"ת תורה לשמה, אך הספר שהוליא את שמעו למרחקים היה הספר בן איש חי

וכמו כן חיבר למעלה מק' פיוטים פיוטו הידוע ביותר מרבינו הוא "ואמרתם כה לחי" לכבודו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, פיוט זה נכתב בארץ ישראל בשנת תרכ"ט בציונו של הרשב"י והתפרסם והתקבל בכל קהילות ישראל.

בגיל ז' נפל לתוך בור עמוקה ובנס ניאל. בהיותו בבור נדר שכשילא מהבור יקדיש את כל חייו רק ללימוד תורה

בז' אלול תרי"ט נסתלק רבינו, בז"ג אלול בתום השבעה דרש רבינו הספד גדול, ודבריו עשו רושם כביר על לב הקהל, באותה שעה נמנו וגמרו פרנסי העיר, להכתיבו ככתר להגהיג את קהילתם, והגהיג את קהילת בגדאד במשך חמישים שנה עד יום פטירתו.

היה דורש כל שבת לאחר תפילת מנחה גדולה ואלפי אנשים נהרו לשמוע את הדרשה הקבועה.

בכ"ה בניסן בשנת תרכ"ט ילא רבינו ורחיו הגה"ק ר' יחזקאל זי"ע לבקר ולעלות לארץ ישראל ולהשתטח על קברי הלדקים שבה, ביום י"ב באייר הגיעו למשק ובה קיבלו את פניהם כל גדולי העיר וליוו אותם בדרךם לקברי התנאים בגליל. סם ישב רבינו ימים

מספר בקבר בניה בן יהוידע ע"ה נתגלו לו סם סודות רבים וגדולים, וגם ביקר בקברו של רבי שמעון בר יוחאי, ובו חיבר את הפיוט המפורסם "ואמרתם כה לחי". משם המשך דרכו לירושלים, בהגיעם סם, לאחר תלאות רבות, התקבלו בכבוד גדול על ידי כל חכמי וגדולי ירושלים. אחת הסיבות לנסיעתו היתה כדי ללמוד עם תלמידי ישיבת המקובלים בית אל. לאחר מכן המשך דרכו לחברון, לפקוד את קברי האבות במערת המכפלה, בשובו לעירו הביא רבינו עפר מארץ ישראל, ופיזר אותו על רכפת בית הכנסת ואבן מירושלים קבע בראש כותל המזרח שבבית הכנסת.

מיתורו של רבינו

בן עזאי אומר: הו רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העברה. (אבות פרק ד' משנה ב') רצונו לומר: כח הריצה שהאדם רץ, הוא מתפשט בכל אבריו של אדם, שכולם מתנועעים בריצה, הדרך עושה תנועה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו יחד, ועל ידי זה ימשך קדושה להם מאותה מצוה שעושה, ומתקדשים אבריו, וניצול גם מהרהור עבירה, שגם ההרהור הוא מתפשט בכל גופו של אדם, וזהו שאמר: הו רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העבירה, דבריה היא גם כן ריצה, שגם כן פעולתה בכל האברים שכולם יתקדשו בה, אלא דעל מצות עשה יפול לשון ריצה, ועל לא תעשה לשון בריחה. (זכות אבות)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יג אלול תרל"ו

רבי יעקב ישראל ב"ר מרדכי בעל עמק תפלה מטשערקאס

רבינו הרה"ק ר' יעקב ישראל טעווערסקי בעל עמק תפלה זי"ע נולד בשנת תקנ"ד לאביו הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עיניים זי"ע, בן הרה"ק ר' צבי זי"ע בן הרה"ק ר' נחום הנקרא אדם בעל שם זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קרלין זי"ע בן הצדיק הנסתר רבי יעקב מפינסק זי"ע

הרה"ק ר' מרדכי דוב מהורניסטייפל בעל עמק שאלה זי"ע היה נכדו של רבינו, פ"א נקרא מהורניסטייפל מרבינו זקנו לבוא אליו לטשערקאס, שאל מהורניסטייפל למטרת הזמנתו? אמר לו רבינו דוב עמי לחדרה של סבתא, נכנסו לשם, אמר רבינו זי"ע: יש לי סכסוך עם סבתא, והחלטנו שהיינו להציע הסכסוך לפניך וככל אשר תפסוק כן יהיה, וזה דבר הסכסוך: סבתא אומרת, שהיא צריכה להסתלק מן העולם קודם לי, לפי שאם תישאר אלמנה, וחסידים ודאי לא יבואו אז, לא תוכל להסגל לחיי צדידות, ואני אומר שעלי להסתלק קודם, שאם תישאר אלמנה, פלג גוף לא אוכל להסתדר, ועכשיו – אמר לנכד – תפסוק אתה אנתנו סומכים עליך, אמר מהורניסטייפל: בעצם סבתא אודקת, חייה היא כאלמנה יהיו קשים יותר, אלא שמכיון שדעת סבא היא אחרת, אינני רואה לעבור על דעת סבא, ולכן דעתי היא שכשיגיע זמן הסתלקותה, תהיה הסתלקות שניכם בשנה אחת, וכן היה, בסיון שנת תרל"ו נסתלקה הרבנית ע"ה, ובאותה שנה נסתלק רבינו. (ספורי חסידים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע ציוה לבניו קודם פטירתו שיכבדו מאוד את בני הרה"ק ר' מרדכי מטשערנובל זי"ע, שאלוהו בניו: ומה עם בניך? אזי סיפר להם הרה"ק מאפטא: בצעירתי בעשותי פעם עליית נשמה, ראיתי בשמים חבילת נשמות שמזהירות מאוד, וראיתי ליקח נשמות משם. ניגש אלי זקן אחד והזהירני לבל לקרב ליקח מהחבילה הזו. כעבור זמן שוב הייתי שם וראיתי כי חסרות נשמות מאותו מקום, וראיתי שוב לקחת משם, אך שוב הזהירו אותי זקן. שאלתי: כי הנה לקחו משם כמה נשמות? אמר לי הזקן: כי כאלו היה הרה"ק ר' מרדכי מטשערנובל, וגם אותו הזהרתי, אך הוא נטל משם נשמות על אף הזהרותי. על כן הזהירו בכבוד בני הרה"ק מטשערנובל. סיים הרה"ק מאפטא זי"ע (בית צדיקים)

רבינו היה איש קדוש מאוד מפורסם לבעל מופת ואלפי חסידים נהרו אליו.

בהיותו צעיר לימים, נתארס עם הרבנית הצדיקה מרת דבורה לאה ע"ה בת הרה"ק ר' דובער שניארכאן מליובאוויטש הנקרא האדמו"ר האמצעי זי"ע בן הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא וראש שושלת חב"ד זי"ע הנקרא דער אלטער רבי.

מסופר שהרה"ק הבעל התניא זי"ע עשה את השידוך שלא בפניו בנו ונכדו הכלה, הוא הלך לבקר אל הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע ושוחחו יחדו כל הלילה, והחליטו להשתדך ביניהם, הרי"ר מרדכי זי"ע הי' לו שמונה בנים, ונכנס הבעל התניא זי"ע לחדר השינה של הבנים, ובמו החושך הלך מאחל לשני והניח ידו על ראש הבנים, עד שעמד אל רבינו זי"ע ואמר: אט דער איז מיינער, וברכו זה לזה ברכת מזל טוב, וכשיא משם אמר: איר זאלט אים נישט פארבייטען, איר וועל אים סיי ווי דערקענען.

החתונה התקיימה ו' בשבט בשנת תקע"א בהיותו בגיל י"ז שנה צעיר ליאדי, ולאחר חתונתו התגורר עם בליאדי, והיה סומך על שולחנו של זקנו הבעל התניא זי"ע וס' למד יחד זקנו ועם גיסו הרה"ק ר' מנחם מענדל מליובאוויטש בעל כמה דרך זי"ע, עד יום הסתלקותו כ"ד טבת שנת תקע"ג, ולאחר כן עבר יחד עם חמוי לליובאוויטש וס' התגורר עד כ' שנים, ובשנת תקל"ד נתקבל למגיד מישרים דק"ק הארנסטייפל, שס' התחיל להנהיג את עדתו הק', וכ' אייר בשנת תקל"ז נסתלק אביו הק' זי"ע, ובשנת תר"כ עבר ליעיר טשערקאס שעל שמה הוא נקרא.

וסיפר שחסידיו נהגו לחטוף שיריים ממנו ביד רחבה. כלומר: רבינו אך טעם ממאכלו וכבר הריקו חסידיו את כלחתו. ראתה זאת הרבנית, ולא מלאה חן בעיניה שכן זוהי דרכם של חסידיו פולין, ואלו אלל אביה האדמו"ר האמצעי לא ראתה כזאת. והיגש אל בעלה ותאמר לו: הרי אינך אוכל מאומה, האם זוהי דרך נאותה? אמר לה רבינו בלשון אחרת: הודות לזה שהחסידים חוטפים ממני את המאכל בשבת קודש, יש לנו – מה לאכול כל ימות בחול. (זכרונם לברכה)

נסתלק לגנזי מרומים ביום השבת קודש בזמן רעוא דרעוין, יג אלול בשנת תרל"ו ומנו"כ ס' צעיר טשערקאס זי"ע.

מתורתו של רבינו זי"ע

קדש לי כל בכור: פרשת בא. קדש את ראשית המחשבה והמעשה בכל יום, מתוך התבוננות בחידוש מעשה בראשית בכל יום.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יד אלול תרי"ב

רבי ברוך מרדכי ב"ר אליעזר איטינגא מבאברויסק

רבינו הרה"ק רבי ברוך מרדכי איטינגא מבאברויסק זי"ע מגדולי חסידי חב"ד נולד בישוב שווינציאן החדשה ווילנא לאביו הגה"ק ר' אליעזר מעיר לבוב לעמבערג זי"ע ולאמו הרבנית מרת לאה ע"ה בת הגה"ק ר' חיים יהודה לייב הלוי איטינגא ראב"ד לבוב זי"ע

רבינו השתוקק עוד מצעירותו לעלות לארץ ישראל והתקווה זו התחזקה לאחר פטירת רבו בעל התניא זי"ע בכ"ד טבת תקע"ג, והלך לרבו הרה"ק ר' דובער האדמו"ר האמצעי מלובאוויטש זי"ע ליטול רשות לעלות לארץ ישראל אולם רבינו לא נענה לו, כשהמשיכו להפציר מרבו כתב לו מכתב חריף ובו מודיע לו את דעתו שיחללו מזה ואני מוטל עלי חובה להגיד שאין אורך ימים שם, בשביל זה נשאר רבינו בצוברויסק עוד שנים רבות ורק בשנת תרי"א באמצע שנות נשיאותו של הרה"ק ר' מנחם מנדל מלובאוויטש בעל כמה לדהק זי"ע זכה רבינו שאיפתו ועלה לארץ ישראל והיה אז כבן תשעים, אך לא זכה לחיות זמן רב בירושלים ולא חלפה שנה ונסתלק רבינו לעולמו ביום ו' עש"ק י"ד אלול תרי"ב.

וסיפר שביום פטירתו כיסו עננים כבדים את פני השמים, וסערה עזה השתוללה בחומות ירושלים, הלוייתו נערכה סמוך לכניסת השבת, ובשעת ההלווייתו ניתן גשם סוחף ארצה, בקושי רב הגליחו אנשי החצר הקדשא להביאו לקבורה בהר הזיתים לפני כניסת השבת, ומרוב המירדה ומזג האוויר הסוער לא שמו לב למקום הקבורה, לאחר מעשה התברר כי קברו נחצב בסמוך לצינו של הגה"ק בעל האור החיים הק' זי"ע.

על מצבתו נחרתו המלים: מ"ק הרב המאור הגדול החריף חכם ועניו מו"ה ברוך מרדכי אב"ד דבאברויסק חתן הרב הגאון מו"ה שמואל ז"ל אב"ד דק"ק ווילנא, נתבקש בשיבה של מעלה י"ד לחודש אלול שנת הבריית לפ"ק.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' מנחם אליעזר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון וחסיד כשהגיע לגיל בר מצוה עזב את בית הוריו והלך ללמוד בוויילנא,

אולם בדרך לוויילנא כשעבר בעיר שווינציאן פגש בבית המדרש הרה"ק ר' מיכעלע אפאלקער זי"ע מגדולי חסידי הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, שהרשים אותו בגאונותו המופלאה והחליט להשאר תקופה מסוימת בעיר זו כדי ללמוד אצלו, בתקופה שהה בשווינציאן נסתלק אביו ונשאר רבינו יתום.

במשך שנהיים למד רבינו אצלו מבלי לדעת שהוא חסיד של הבעל התניא זי"ע רק בשנה השלישית גילה בסוד כמות את סודו לרבינו שהוא אחד מתלמידי הרבי מליאוזנא ואשר בשווינציאן נמלאים עוד כמה מחסידי הרבי, מאז למד ארו חסידות במשך חצי שנה ולאחר מכן יעץ לו ליסע ללמוד בוויילנא, בדואו שם נפגש רבינו עם הלומדים המפורסמים, ושמע שיעורים ופסולים מגדולי ראשי הישיבות.

ובמשך זמן מה נתפרסם רבינו כעילוי משווינציאן בגיל השש עשרה שקנה את שמו בזכות כשרונותיו העצומים, וכעבור זמן לא רב הוכתר בשם בעל ההגיון.

היה נערץ שם בן כל גאוני ווילנא והיה מבקר תכופות בביתו של הראב"ד הגה"ק ר' שמואל זי"ע ומזמן לזמן אף זכה לשוחח בדברי תורה עם הגה"ק הגר"א מוויילנא זי"ע.

לאחר כמה חדשים עזב רבינו ווילנא והלך ללמוד בישיבת סלוצק אצל הגה"ק ר' אהרן יעקב זי"ע ומסלוצק נדד רבינו למינסק ולמד אצל הגה"ק ר' מנחם שלמה ר"ם מינסק זי"ע וסך הכל שהה רבינו בסלוצק ובמינסק כשנתיים וחצי, ואחר כן חזר לוויילנא והשתלב מיד בחבורה החסידית.

וכשהגיעו לפרקו נשא בת רבו הראב"ד הגה"ק ר' שמואל זי"ע. ולאחר נישואיו נתמנה רבינו לראש הישיבת באחת הישיבות הגדולות בוויילנא. בשנת תקנ"ג נסע רבינו להרה"ק בעל התניא זי"ע.

בערך בסוף שנת תקס"א נתמנה רבינו לאב"ד בעיר צוברויסק, ומרוב גדולתו וחכמתו קנה רבינו גם את ליבם של המתנגדים לחסידות. כך שימש ברבנות כארבעים שנה עד שנת תרי"א.

חכמתו של רבינו היה עד לפלאי וסיפרי: שחי נשים מרוכלות השוק באו אליו לדון תורה, רבינו שמע את טענותיהן ופסק לטובת אחת מהן. האשה שחויבה דין כעסה והחלה להטיח את רבינו בדברי זלזול וקללות. כששמעה הרבנית את כרור הקללות פנתה אל בעלה באומרה: מדוע אינך מגרש את המרשעת הזו מן הבית? חייד רבינו והשיב לה: אל תתשמי מדבריה, היא אומרת זאת רק כלפי חוץ, אין היא מתכוונת לכך בדבריה. כששמעה הרוכלת את הדברים התקלפה עוד יותר והגבירה את שטף הקללות. פנה אליה רבינו ואמר: אמרי נא, האם את חפצה שיהיו לך בנים כמוני? השיבה האשה " הוי הלואי מי יתון. חייד רבינו לרבנית ואמר: עתה רואה את שאין היא מתכוונת לכך בדבריה.

טו אלול תש"ב

רבי אברהם יעקב הלוי ב"ר שמואל זי"ע בעל צור יעקב מפראבונא

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב הלוי הורוויץ אב"ד פראבונא בעל צור יעקב זי"ע מגדולי חכמי גליציה נולד בשנת תרכ"ד בעיר סאסוב לאביו הרה"ק ר' שמואל הלוי זי"ע בן הרה"ק המקובל ר' טודרס יהודה זונדל אב"ד בראדי בעל שורש מיעקב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב הלוי מחכמי הקלוז בבראדי זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע

ארוחו לקבל פני הרה"ק מצעלזא זי"ע, ופלפל עמו הרבה, ומאז נחידד עמו, ואמר לרבינו שיקבל את הרבנות בסאסוב, אבל רבינו לא רצה עדיין לקבל כתר הרבנות כלל, כי היה בורח מן הכבוד, אבל הסוף הכבוד לבוא שצנעה הג"ל פרכה לליקה גדולה בעיר סאסוב ונחרצה כמעט כל העיר, וכל הרכוש היה שם וביניהם ש"ס ופוסקים שהיה לו צירופה מזקנו הרה"ק ר' טודרס יהודה זונדל זי"ע, ולא היה מקום ללון אפילו לילה אחת בתוך העיר, והיה לרבינו לעד גדול מזה, והיה נע ונד אחיה ירחים עד שמאלה לירה אלל א"י אחד רק חדר אחד, ושם למד רבינו מתוך הדחק, ואז הבין שצריך למצוא מקום פרנסה, ובחורף תרמ"ט נתקבל לאב"ד בעיר פראבונא,

ושם נתפרסם שמו לגדול בתורה ובחכמה, והעמיד שם תלמידים הגונים,

וליומרו עם התלמידים היה במסירת נפש ממש כי דרכו ללמוד בקול רם ונעים אפי' לעת זקנותו, ולא ביטל שום יום כמה שעות ואפילו בימי המלחמה הראשונה שהיה בשנת תרע"ד סדר הלימוד עם התלמידיו.

וסיפר נכדו הגה"ק ר' שמואל זי"ע לפרובינא הגיעו גם אצרכים תלמידי חכמים קרצו לשוחח עם רבינו בפלפולא דאורייתא, וכשלמדתי שם הגיע אחד מתלמידי הגה"ק ר' מאיר שפירא זי"ע ושאל את רבינו לפרש לו פרי מגדים תמוה

שהתקשו בו הלומדים, לפני הלכות בית הכנסת יש כותרת בפרי מגדים "חידוש". ואחריה כתוב חידוש מסויים. ורק אחר כך פותח הפרי מגדים בציאור הלכות בית הכנסת. שאל האב"ד מה ענין החידוש להלכות בית הכנסת, ומה פירשו? ענה רבינו אמר חז"ל: אין בית המדרש בלא חידוש (מסכת תגינה ג') לכן לפני שפוחת בהלכות בית הכנסת ובית המדרש כותב הפרי מגדים חידוש, אחר כך ביאר לו היטב את חידושו של הפרי מגדים והיו הדברים מאירים ושמיים. (נפשות חסידיו)

בשנת תרכ"ב הפדים את ספרו אור יעקב וכאשר יאל הספר לאור נתקבל בזהבה מגדולי חכמי ישראל,

וכיפר שהיה כמה שעברו על שם הספר אור יעקב שזה שמו של הקב"ה, (אמר ר' חייא בר אבא היכן מצינו שנקרא הקדוש ברוך הוא לכן של ישראל שנאמר אור לבני וחלקי חלקים לעולם – תהלים ע"ג – תנא דבי אליהו) ענה להם רבינו: את כן למה קראו רבותינו מפרשי השו"ע רבינו הט"ז על שלחן ערוך או"ה מגן דוד ורבינו המג"א מגן אברהם שהוא גם כן שמו של הקב"ה כמו אור יעקב?

בשנת תרל"ח הוכרח לנסוע לעיר וויען ע"י מחלתו והי' צבית החולים ראטפילד כמה שבועות וגם שם היה בית ועד לחכמים,

ובשנת תרל"ט בא רבינו לגליל האסוב בחודש מנחם אב ונשאר שם עד יום הסתלקותו לגנוי מרומים בט"ו אלול בשנת תש"ב ומנ"כ בעיר עטאטקטוב זי"ע

נשאר אחריו בנו יחידו הרה"ק ר' מרדכי אריה הורוויץ אב"ד באנילא בעל נפשות חסידיו זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גדול בתורה, גאון וחסיד לדיק וקדוש, איש המעשה וההלכה, וכל זאת היה בפשטות והענווה, פרש מכל תאוות העולם הזה, ומסר את כל יארתו למען שמו ויחדך לשם שמים. ונשאר יתום בן שני שנים, ונתגדל על דרך החסידות מזדיקי בעלזא, כי זקינו אבי אמו היה מחסידיו בעלזא. תפלתו היתה בהשפכות הלב בנסוח בעלזא, גם לבשו היה בנסוח בעלזא.

קיבל התרת הוראה מהגה"ק ר' יצחק שמעלקים בעל בית יצחק זי"ע ומהגה"ק המהרש"ם זי"ע. ואמר רבינו על הבית יצחק: לא יכולתי ללבוך אחרי מהירותו בלימוד. (שיח זקנים)

וכבר מילדותו מאם מכבוד ולא רצה לנהוג מכבוד התורה ואף אחר שמואל לו עזר הרבנית האדיקת מרת גיטל שינדיל ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי שליט זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' נחמיה שליט אב"ד סאסוב זי"ע ויטע אהלו של תורה צבית חמיו בסאסוב בשנת תרמ"א, וכבר הי' גדול בתורה לא רצה לפסוק שום שאלה אפילו צביתו אף שלא הי' רב אחר בעיר רק דיון לא גדול כ"כ בתורה, רק אה לשאלו להמו"ץ, כי לא רצה ליקח עטרה לעלמו, רק אחר ששאלו להמו"ץ רצה לשמוע הפתרון, וכמ"פ הי' לו ויכוח עמו, וכתב להגה"ק ר' שלום מרדכי שצדקו בעל מהרש"ם מבארזאן זי"ע והסכים תמיד לדעתו.

בשנת תרמ"ב שחי' אב זון שמונה עשרה יש לו תשובה בשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' י"ב שפלפל בכמה ענינים, והגה"ק מהרש"ם זי"ע קלסיה,

וכן הגה"ק ר' חיים יהודה לייב לייטוויץ אב"ד סמרגון בעל שו"ת שערי דעה זי"ע הי' אז בעיר סאסוב ופלפל עמו הרבה ותהלתו בפיו, והוא לא רצה לקבל סמיכת חכמים כדי שלא יערידו אותו ויטילו עליו עול הוראה, רק למד מאהבה יומם ולילה.

וכיפר הגה"ק ר' אלימלך רופלער ז"ל: שפעם יצבו רבינו והגאון מטארנאפל זי"ע דיון תורה ולא הגיעו לעמק הטהרה, החליטו שהגאון מטארנאפל יכתוב דעתו בקונטרס, ויראה את הקונטרס להרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע וישמענו חוות דעתו. | אגב פעם אמר רבינו באמצע אמירת תורה בשלש סעודות, על הרה"ק מהר"א מצעלזא בזה"ל: דער בעלזער רב איז א קדוש עליון, יעדן חק חוקים איז ער מקיים| וכן עשו הגאון מטארנאפל כתב דעתו בקונטרס ונסע להרה"ק מצעלזא והראה לו את הקונטרס. עיין הרה"ק מצעלזא בתוך הקונטרס וער האט געבלעטערט| והיה נראה להגאון מטארנאפל שהוא מדפדף על דעת לעיין בו אחר כך. אמנם לא היה כן, אלא הרה"א הראה לו באצבעו הק' במקום אחד, ואחר כך במקום אחר, כמי שמראה שהוא סותר דברי עלמו. (שיח זקנים)

בשנת תרמ"ט על ידי סיבה הורכך להתעכב בעיר ברעזאן איזה שבועות והיה יואל ונכנס צבית הגה"ק מהרש"ם זי"ע, והגה"ק כיבד מאוד רבינו כי כבר הכירו מפי כתבו ממה שנים, ואז נתן הגה"ק לרבינו סמיכת חכמים כאלה מגדולי הרבנים, וכאשר נסע משם בא אחד ממשפחת הרה"ק ר' ששך דוב רוקח מצעלזא זי"ע לקבל הורנמא מהגאון מהרש"ם זי"ע, ואמר לו הגאון: היה פה אצרך אחד מחסידיו בעלזא מסאסוב הוא ראוי להיות מורה הוראה בישראל והפליג מאוד גדלו בתורה, וכאשר זה שב לבעלזא סיפר להרה"ק מצעלזא זי"ע גודל שבתו של הגה"ק מהרש"ם זי"ע על רבינו, והתפלל הרה"ק מצעלזא זי"ע על זה ואמר: אצרך כמוהו בא אלינו ואנכי לא ידעתי, ופקד למקורביו שצאם יבוא רבינו לבעלזא שיאמרו לו שיבקר אותו. וכן היה כאשר בא רבינו קראו

פעם אמר רבינו ששמע מהרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא דער מיטעלער רב זי"ע שאמר על הפסוק בפרשת יתרו: כל אשר דיבר ה' נעשה, ובפרשת משפטים כתיב: ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, וקשה למה אמרו תחילה נעשה, ואחר כך כתיב שאמרו נעשה ונשמע? ותיירץ דהנה אמרו ר"ל (מסכת שבת פ"ח) אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצאה בת קול ואמרה להם: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמישין בו, והנה רש"י ז"ל כתב על פסוק הנ"ל: ויקח את ספר הברית: מבראשית ועד מתן תורה ומצוות שנצטוו

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

טו אלול תקמ"ז

רבי יעקב קאפיל ב"ר נחמיה פייביל רבי יעקב קאפיל חסיד

רבינו הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד האגער זי"ע. המקור לשם האגער מסופר כי כאשר יצא החוק שכל אחד צריך לקבל שם משפחה נוסף לשמו הפרטי, בא הפקיד לבית רבינו ושאלו באיזה שם הוא בוחר, רבינו היה שקוע במחשבותיו הטהורות והפטיר את הפסוק (תהלים קי"ט י"ט) "גר אנכי בארץ" והפקיד הבין מדבריו, כי הוא בוחר בשם הגר. נולד לאביו הגה"ק ר' נחמי פייבל מגזע חכמי פרובינצא זי"ע, ונקרא על שם זקנו הרה"ק הגביר ר' יעקב קאפיל קאמיאל מקאלימייא זי"ע

רבינו היה לדיק נסתר, שהתפרנס עלמו בעניות אבל בנקיות בקאלימייא, והיה מכוונה בשם השותיניק צפי כל, לרבות צפי הנכרים, כי כן דרכו בקודש היה להעביר ידיו על עניו בכל פעם, אף בשעה שעסק במסחר, ולקרוא את הפסוק שויתא ה' לנגדי תמיד.

עבד ה' בקדושה וטהרה בהלכנו לכת, והי' בעל מופת גדול ובעל רוח הקדוש תלמיד הבעש"ט הק' זי"ע, ענין התקרבות להבעש"ט הק' סיפר שרבינו דר בעיר צראד, והיה מתנגד לדרך החסידות, אבל הבעש"ט הק' הרגיש את קדושת נשמתו והבין שצריך לקרבו אליו, וכדי לפעול זאת נסע לצראד לשהות שם משך הימים הנוראים. בין כסה לעשור פגש רבינו את הבעש"ט הק', והגיד להבעש"ט הק' דברי מוסר ותוכחה על כמה הנהגות שלא יישרו בעיניו, והבעש"ט הק' קיבל את כל דבריו ולא ענהו דבר. במוצאי יו"כ התחיל לירד גשם שוטף בעיר צראד בלי הפסק עד חג הסוכות, ואלו שלא היו להם סוכה שנסארה במעמדה מן השנה העבר, לא יכלו לזנות בשום אופן הסוכה, וגם רבינו לא היה יכול להקים סוכתו, אבל להבעש"ט היה שם סוכה גדולה עומדת. בליל א' של סוכות עדיין ירד גשם שוטף, ולא יכלו לקיים מצות סוכה, אבל בסוכתו של הבעש"ט הק' לא ירד הגשם, וכאשר שמע רבינו מזה, הלך שם לקיים מצות סוכה, אבל לא פנה אל הבעש"ט הק' כי לא רצה להתקרב אליו. כך עברו ימים הראשונים של החג. בימי חול המועד התפלל הבעש"ט הק' בצראד'ר קלויז, וגם רבינו יצב שם, יום אחד אחר תפלת שחרית פגש הבעש"ט הק' את רבינו, ונכנס עמו בשוחה בדברי תורה, ורבינו נהנה מאוד מן השיחה, ואחר כמה שעות ששוחחו יחדיו אמר הבעש"ט הק' עתה נתפלל תפלת מנחה, אמר רבינו: מנחה אתפלל במנין אחר. אך כאשר ילא מצית המדרש החולה ראה כי כבר פנה יום וכבר אישון לילה, ומה שבצית המדרש עדיין האיר היום היה דרך נס בכת הבעש"ט הק' שהפך לילה ליום. חזר רבינו לבית המדרש והתפלל מנחה עם הבעש"ט הק', וכך נתקרב לבצו לאט לאט אל הבעש"ט הק', עד שלבסוף התבטל אליו ונעשה מגדולי תלמידיו, ושנים רבות שימש רבינו כבעל תפלת קבוע בימים הנוראים אלל הבעש"ט הק' גדול היה כחו בתפילה היה לו קול ערב והיה מתפלל בדבקות עצומה בנוסח שובה את הלב,

פ"א הפסיק רבינו באמצע תפילת ויברך דוד ואמר: והעושר והכבוד מלפניך, לאם איז מנין כבוד איז מנין עשירות וואס איז בין זוכה אז איך לאוויז פאר דיר.

וכשהגעו לפרקו נשא להרבנית הדליקת מרת חיה ע"ה בת דודו הרה"ח הגביר ר' זלמן זי"ע נכדת הגה"ק רבינו דוד הלוי אב"ד לבוב הטו"ז זי"ע, ואחר כך ילא מרבינו חוטר גזע של לדיקים רועי חסידות, כי בנו היה הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב זי"ע אביו של הרה"ק ר' חיים התורת חיים מקאסוב זי"ע אביו של הרה"ק ר' מנחם מענדל האמח לדיק ראש שושלת וויזשניץ זי"ע וחתנו היה הרה"ק ר' אורי הגקרא הסרף מסטרעליסק זי"ע.

לעת זקנתו תקע רבינו את אהלו של תורה עבודה לעיר טיסמעניץ, נסתלק לגנזי מרומים בעיר טיסמעניץ ט"ו אלול בשנת תקמ"ז ומנ"כ שם,

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

טז אלול תרח"ק [א]

רבי פנחס חיים ב"ר אברהם זאב הלוי זי"ע בעל פתחא זוטא

רבינו הרה"ק רבי פנחס חיים הלוי איש הורוויץ בעל פתחא זוטא ראב"ד קאסוב ודמו"ץ גרויסוורדיין זי"ע הנקרא ר' פינחס לזענסקער, נולד בח"י תמוז שנת תרי"ח לאביו הרה"ק ר' אברהם זאב מפשעווארסק בעל פרי הארז זי"ע בן הרה"ק ר' משה יצחק מיערסלויב זי"ע נין ונכד לרבינו הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל שני לוחות הברית זי"ע הנקרא השל"ה הקדוש נולד בעיר פראג בשנת ה' ש"כ לאביו הגה"ק ר' אברהם ב"ר שבתאי שעפטיל הלוי זי"ע שחיבר ספר יש נוחלין, עמק ברכה, חסד לאברהם, ברית אברהם, וכמו כן היה רבינו נין ונכד מהגה"ק ר' אפרים זלמן מגיד משרים דק"ק זאלקאווא זי"ע הנקרא ר' זלמן ליקאווער בן אחותו של הגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור אב"ד זאלקאווע זי"ע א בעל תבואות שור, בכור שור, ושמלה חדשה, בן הגה"ק רבי אפרים זלמן מגיד בלבוב זי"ע א בן הגה"ק ר' יהודה לייב מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ הנקרא ר' הירש עלזאסער מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' משה אפרים זלמן שור זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע נכד פרשן המקרא רבינו יוסף ב"ר יצחק בכור שור מאורליינוש מבעלי התוס' זי"ע ובקבלה שהיו משבט יוסף הצדיק ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ולכן נקרא משפחתם שור על שם הפסוק: בכור שורו הדר לו הנאמר ביוסף הצדיק ע"ה

רבי יוסף באב"ד אב"ד טארנאפאל בעל מנחת חינוך זי"ע קודם פטירתו, ונסתלק כ"ד אלול שנת תרל"ד ואכל הגה"ק רבי יוסף שאלו הלוי נאטהאנזאהן בעל שאלו ומשיב זי"ע בלבו.

ונכון לזיין מה שרבינו מזכיר דברי תורה מהרה"ק מגארליץ זי"ע: איתה בגמרא: כי אחא רב דימי אמר שמונה עשרה קללות קלל ישעיה את ישראל ולא נתקראה דעתו עד שאמר להם המקרא הזה: וְיָרְבּוּ הַנְּעָרִים בְּצִקּוֹן וְהַנְּקָלָה בְּנִקְבָד (ישעיה ג' ה') (מסכת חגיגה י"ד) רבים ראו כן תמורה על זה איך נתקראה דעתו של הנביא, בזכרו כי ירעבו הגער צוקן והגקלה בנכבד? ואזכיר מה ששמעתי מפה הקדשן של הרה"ק מגארליץ זי"ע שאמר בשם אביו הרה"ק מלאנו זי"ע דהפירוש הוא כך: לאחר ששמע אותו קללות שאמר: פִּי הִנֵּה הֶאֱדוֹן ה' –בְּ-אוֹת מְסִיר מִיִּרְוֹשָׁלַם וְגִמְיָהוּדָה מְשַׁעַן וּמְשַׁעֲנָה פֶלַם מְשַׁעַן לְחָס וְכָל מְשַׁעַן מִיָּם. (ישעיהו ג')

רבינו היה חסיד וגאון חריף ובקי גדול בחכמה, עמקן גדול, זך הרעיון, עמוס בחורה ויראה, קולע אל השערה, ומסובל יראה, איש חמודות, חכם ושלם. והיה עניו מאוד ממש נכנע לכל מי שקטן ממנו. וסיפר נכדו שפעם אחת נפגש רבינו עם רב ישיא אחד ובדברו עמו תיאר בשם רבי, ונתמלחו עיני הרב דמעות מרוב רגש על שזיכרוהו לזכר עמנו כל כך. והיה דרכו להיות בשמחה תמיד וילאה העט לתאר בכתב ימי השבחות ובפרט בקיץ אחר שינת האחרים עת עסק כמה שעות על פרשת השבוע בספרי בקדושים של תלמידי הבעש"ט זי"ע.

היה חביב מאוד אל כל לדיקו דורו ובפרט הרה"ק ר' אלעזר ווייסבלום מרישא בעל משנה למך הגקרא ר' אלעזר ריישער זי"ע, אשר דיבר עליו גדולות.

רבינו היה תלמיד מהרה"ק רבי דוב בעריש הכהן ראפאפארט אב"ד ראווה, בעל דרך המלך זי"ע, והסתופף בצל הרה"ק רבי חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע א, משך איזה שבועות דימים הנוראים והג הפסח, ואחר הסתלקת רבו מלאנו בצל כ"ה ניסן אחר חלות, שנת תרל"ו, דבק בצנו הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע א. ושם שעה רבינו בחבורה עם אנשי לבב מפורסמים וחכמים התורה והסידות ומהם הגה"ק ר' שמואל ענגיל מראדומישלא בעל מהר"ש ענגיל זי"ע, ועוד זכה רבינו לזכר אל הגה"ק

תנא דבי שמואל: קל מלאכת עבדה לא תעשו (במדבר כ"ט א') יצתה תקיעת שופר, ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה (מסכת ברכות כ"ט: ו) ויש להבין השייכות גם דמה חכמה כל כך יש בתקיעת שופר? ושמעתי בזה בשם מרן הגה"ק מצאנו זי"ע ועכ"ל דהענין הוא דבתקיעת שופר, צריך לעורר רחמי עליון בהשפעות חסדים מגולים בפרנסה וכל טוב על כלל ישראל, וממלא מובן ההחכמה בתקיעת שופר הוא רדיית הפת, ע"כ. ויש להמתיק על פי שכתב בש"ס: רבה בר בר חנן, תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא (נושאי משאות שברו לו חבית בפשיעה), שקל לגלימיהו (נטל את מעיליהם כתשלום על הנזק). אתו אמרו לרב, אמר ליה: הוה גלימיהו (תן להם בחזרה את מעיליהם), אמר ליה דינא הכי, אמר ליה, אין, למען תלך בדרך טובים (משלי ב' כ'). יהיב להו גלימיהו, אמרו ליה, עניי אנו, וטרחינו כולה יומא וכפינו לן מידי (עניים אנחנו וטרחנו כל היום ורעבים אנו), אמר ליה, זיל הב אגרייהו (אמר רב לרבה בר בר חנן: לך תן להם שכרם), אמר ליה דינא הכי, אמר ליה, אין, ואףחות צדיקים תשמר. ע"כ (מסכת בבא מציעא פ"א) וממילא לפי זה יובן דבתקיעת שופר ביולבל המקטרג ותעלה תפילתו לרצון לחמול עוונותיו, אמנם בזה עוד לא הספקנו דעניי אנו וכו', וצריכים אנו גם להכתב לחיים טובים בפרנסה בריח וכולהו, וכדפסק דייתב להו אגרייהו, רדיית הפת, וזהו חכמה הגדולה. (בית פנחס)

מתורתו של רבינו

רבי אליעזר אומר: כל המלמד בתו תורה, כאילו לומדה תיפלות, וגו' (מסכת סוטה פ"ג מ"ד) איתא: תניא: רבי אליעזר אומר: כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים. בן עזאי אומר: כאילו שופך דמים וממעט הדמות, שנאמר: ואתם פרו ורבו. אמרו לו לכן עזאי: יש נאה דורש ונאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, ואתה נאה דורש ואין נאה מקיים! אמר להן בן עזאי: ומה אעשה, שנפשי חשקה בתורה, אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים. (מסכת יבמות ס"ג:) לכאורה קשה הלא כל חכמי ישראל שבכל דוד ודוד בודאי היה גם כן נפשם חשקה בתורה, ועם כל זאת נשאו נשים? אולם יש לומר שטענת בן עזאי היה שאין ראייה מכל החכמים, דאדרבה על ידי שיהיה להם נשים יעסקו בתורה עוד יותר, והוא על פי מה שכתב הפני יהושע על מאמר הגמרא: אמר ליה רב לרבי חייא: נשים במאי זכיין? באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנויי גבריהו בי רבנן, ונטרין לגבריהו עד דאתו מבי רבנן. (מסכת ברכות י"ז) היינו כיון דנשים אסורין ללמוד תורה לכן ישתדלו שבעליהן יעסקו בתורה כדי שיהיה להם חלק בלימוד התורה הקדושה. (עין פני יהושע שם) אולם בן עזאי לשיטתו כאן דחייב אדם ללמוד בתו תורה, אם כן ממילא לא יצטרכו הנשים להשתדל שבעליהם ילמדו, כיון שהם בעצמם יוכלו ללמוד, לכן חש מלקבל רחיים על צווארו. (בית פנחס)

טז אלול תרח"ק [ב]

רבי פנחס חיים ב"ר אברהם זאב הלוי זי"ע בעל פתחא זוטא

רבינו הרה"ק רבי פנחס חיים הלוי איש הורוויץ בעל פתחא זוטא ראב"ד קאסוב ודמו"ץ גרויסוורדיין זי"ע הנקרא ר' פינחס ליזענסקער, נולד בח"י תמוז שנת תרי"ח לאביו הרה"ק ר' אברהם זאב מפשעווארסק בעל פרי הארז זי"ע בן הרה"ק ר' משה יצחק מיערסלויב זי"ע נין ונכד לרבינו הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל שני לוחות הברית זי"ע הנקרא השל"ה הקדוש נולד בעיר פראג בשנת ה' ש"כ לאביו הגה"ק ר' אברהם ב"ר שבתאי שעפטיל הלוי זי"ע שחיבר ספר יש נוחלין, עמק ברכה, חסד לאברהם, ברית אברהם, וכמו כן היה רבינו נין ונכד מהגה"ק ר' אפרים זלמן מגיד משרים דק"ק זאלקאווא זי"ע הנקרא ר' זלמן ליקאווער בן אחותו של הגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור אב"ד זאלקאווע זי"ע בעל תבואות שור, בכור שור, ושמלה חדשה, בן הגה"ק רבי אפרים זלמן מגיד בלבוב זי"ע אב"ד בן הגה"ק ר' יהודה לייב מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ הנקרא ר' הירש עלזאסער מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' משה אפרים זלמן שור זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע נכד פרשן המקרא רבינו יוסף ב"ר יצחק בכור שור מאורליינוש מבעלי התוס' זי"ע ובקבלה שהיו משבט יוסף הצדיק ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ולכן נקרא משפחתם שור על שם הפסוק: בכור שורו הדר לו הנאמר ביוסף הצדיק ע"ה

הקדושה, והגה"ק ר' שלום מרדכי הכהן שווארלאן אב"ד ברעזאן הנקרא המהרש"ם ברעזאן זי"ע אמר שעם כל טרדותיו הוא משיב לו תומ"י וע"כ שאלותיו הם יותר מחלי תשובה ולא נלכד רק להסכמה, ונכון לציין שזכר כמה פעמים בשו"ת מהרש"ם ושו"ת מהר"ש וגם בשו"ת שבת סופר.

רבינו יצב גם בקאסוב במנוחה על פרוץ מלחמת העולם הראשונה ומאז נסע ונדד כמה גלגולים עד שבא לעיר גרוסווארדיין, ששם יצב ולמד מתוך הדחק גדול עד שבסוף ימיו נתמנה לדומ"ץ בעיר גרוסווארדיין, ושם הפיץ מעינותיו בהוראה וגם למד עם הישיבה שנים אחרות וגם נתן שיעור עיון בבית המדרש מחזיקי תורה.

ונכון לציין מה שכתב נכדו שהיה יתום ונתגדל אצלו: וימים אלה אזכרה את אשר השגיח עלי בעינא פקוחא ולא נתנני אפילו לנסוע לישיבה רק בעצמו טיפל ללמוד עמי והיה סדר הלימוד בעמקות גדול, והרבה זמנים למדנו עד ערך שעה שתיים אחר חצות הלילה, ורגיל על לשונו בשם רבו בעל דברי חיים מאזנו זי"ע: שבמלאי שמחת תורה היה מבדק את העולם עם לעכטיגע נעכט, ווער עס קען נישט אויף זיין די ערשטע האלבע נאכט זאל אויף זיין די אנדערע האלבע נאכט עכ"ל והסביר כי חצי לילה השניה כבר נתקנה במשך הדורות ועתה קודם ביאת המשיח עלינו לתקן חצי הראשונה של הלילה. ואחר גמרנו הלימוד היה דרכו לדבר דברי חסידות ופניו מאירים ובהטעים הזכרו את רבו הקדוש מלאנו זי"ע שזכה להסוּפּף זכרו הקודש.

נהג ללמוד בספר הקדוש נועם אלימלך וספר דברי חיים בכל ליל שבת קודש. ביום ח"י תמוז שנת תרל"ח שמע נכדו שרבינו השכים כאור בוקר ואמר תהלים צבכיות נוראות, וכאשר שאלתיו על זה? אמר בל"ק: אין דעם טאג האט מיין מאמע ע"ה גיהאט איבער מיר אומזיסטע ווייהען. והיינו שזכר בח"י תמוז תרי"ח ונעשה אז בן שמונים שנה

נסתלק לגנוזי מרומים ט"ז אלול שנת תרח"ץ, והניח בצוואה שנכתבה בכ' אלול שנת תרל"ח, שעל מצבתו לא יכתבו אפילו תואר הרב רק את שם ספריו כי אולי ימאץ בהם דבר אחד מועיל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כתב יד קדשו

פנים שחמורות דומות עליהם כקלות, יבואו צעו מנחם וירבבו בהלדיקים שקלות דומות עליהם כחמורות. בזה שפיר נתקררה דעתו, כי ראה כי גם צעת כשלונה יהיה בעזר השי"ת לדיקים גדולים שקלות דומות עליהם כחמורות ומלאים מלות כרימון, ונהי שבעוה"ר יהיה הקלים והרקים נגדם עזי פנים, אבל עכ"פ אחרי כי לא יחסר ח"י לדיקי הדור בזה שפיר נתקררה דעתו כי בודאי הלדיקים יתקנו הכל לטוב. (בית פנחס)

מימי ילדותו משנת י"ז לימי חייו התחיל לכתוב חדושים ועבד בהם ביום ובלילה לא נתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה וכמה פעמים בעוד אשר שלח ידיו במסחר לא שכב במטת ועסק בחורה כל הלילה, כאשר ידעו שכניו בעיר ליזענסק ורישא אשר דר שם, וכאשר מסחרו ירד ל"ע מטה ראה כי לגדולה מזה מוכן וישב ללמוד וחי בדוחק גדול, ובזאתו הפרק הגה"ק ר' יוסף יהודה הלוי שטרעסבערג דומ"ץ קאסוב - ירוסלים בעל יד יוסף הנקרא דער קאסוב דיין זי"ע ראה לנסוע לארץ ישראל בערך בשנת תרכ"ו, פנה הרה"ק ר' משה האגער מקאסוב בעל לקט עני זי"ע לש"ב חתן הרה"ק מגארליץ זי"ע ויאלמו לו שבידי לו תלמיד חכם ממערב גארליצא שהיה דיין בעיר קאסוב כדי להשוות כל הדעות, ובדברו עם חותנו הרה"ק מגארליץ יתכן אמר שלזה מסוגל הרה"ק פנחס ליזענסקער, כי אח"כ אחד מחסידיו לאנו פנה אל הרה"ק מגארליץ ובקש איזה מקום הוראה ודיבר מקאסוב, השיב כי קאסוב הוא בעל ר' פנחס, והרה"ק מקאסוב קרבו מאוד ונתן לו הכח להנהיג העיר כרצונו בכל הענינים.

וסיפר כי כאשר נולד להרה"ק מקאסוב בנו הרה"ק ר' חיים הי"ד זי"ע והיה על הברית מילה עולם וכמה רבנים חסידים ובראשם זא הרה"ק ר' ישראל האגער בעל אהבת ישראל מווישניץ זי"ע, ובשעת הברית מילה קרא לרבינו שיאמר הברכות כי כן תיקן הרה"ק מקאסוב בעירו אשר הסנדקאות נתנו לו ותיקן שהברכות כל אחד יכבד להדומ"ץ דמתא, וכן עשה הוא בעצמו בזכו חביבו, ואף שהיה כמה רבנים גדולים וחקנים ורבינו היה אז אב"ד.

בשנת תרס"ב הוליא לאור חבורו הראשון על הלכות נדה, והללוהו גדולי דורו ומיה הגה"ק מטארנא זי"ע, ואמר פעם לרבינו: תדעו שאני מוקיר את ספריכם כי אני מביא אותם בחבורי, ואחר כן הוליא לאור חבורו על הלכות עירובין אשר הוא עמוק מאוד.

כל גדולי הדור ובראשם רבו מובהק הרה"ק ר' דוב צעריש הכהן ראפאפארט אב"ד ראווא, בעל דרך המלך זי"ע עטרוהו לזך הרעיון ואח השכל בצירור הלכה בספריו

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טז אלול תרי"ב

רבי צבי הירש ב"ר דוב בער מאפטשנא

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש גרינוואלד מאפטשנא פוילן זי"ע הנקרא צבי הירש דיסקא'ס על שם אמו נולד לאביו הגה"ק ר' דוב בער גרינוואלד זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת דיסקא ע"ה

רבינו אחר חתונתו נתקרב לחסידות להרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע

וסיפר רבינו שפ"א ישב סמוך לרבו החוזה זי"ע ואמר רבו לאחד הגדולים שהיו סם שיאמר ביאור על הזוהר והטה החוזה לרבינו ואמר אתה שומע איך הרב מדבר סודות גדולות? השיב לו רבינו הן, ושוב הטה החוזה את ראשו ואמר לרבינו לב טוב עכ"ל.

ואחר כן נסע בתורת חסיד להרה"ק ר' יעקב יצחק רבינוביץ היוד הקדוש מפרשיסחא זי"ע, ואחר כן להרה"ק ר' שמחה בונם בונהארד מפרשיסחא זי"ע.

בשנת תקפ"ז בחודש אלול נשא בתו הרבנית הצדיקת מרת חיה טויבע ע"ה להרה"ק ר' דוד מארגענשטענן מקאלק זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת מקאלק זי"ע.

פעם אחת היה רבינו בקאלק אלל הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלק זי"ע ואמר הרה"ק מקאלק להמשמש הרה"ח ר' פייזיל ע"ה מי כאן? אמר לו הרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר בעל החידושי הרי"ם מגור זי"ע, ורבינו, והרה"ק ר' רבי דוב מגראבאוויטץ זי"ע, אמר הרה"ק מקאלק זי"ע יכנסו כולם, ואמר להם שיאמר כל אחד איזה מאמר, אמר הרה"ק מגור זי"ע על הפסוק (פרשת אחרי י"ח ה') ושמתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ורבותיו ז"ל אמרו על וחי בהם שצריכין לעשות המצות בשמחה וחיות. ורבינו אמר על הפסוק (פרשת ואתחנן ד' ל"ט) וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, אין עוד הפירש: שאין עוד ידיעה חוץ מזו הידיעה, ונהנה מאוד הרה"ק מקאלק זי"ע.

נסתלק לגזי מרומים ט"ז אלול בשנת תרי"ב.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו זי"ע - סגולה ליראת שמים

מי שירצה שיתעורר לבו להש"ת יעיין בספרים אור המאיר מהרה"ק ר' זאב וואלף מזוטאמיר זי"ע, ונועם אלימלך מהרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, ודברי אמת מהרה"ק ר' יעקב יצחק מלובלין בעל החוזה זי"ע, ובספר ראשית חכמה מהגה"ק רבי אליהו ב"ר משה די וידאש זי"ע, והעיקר שידבר בהם ואל יסבור שבראיה בעלמא קנה ועל ידי זה יהיה לו התקשרות בנשמות הצדיקים המחברים הנ"ל, וכן בשאר ספרי מוסר עיקר שידבר בהם כמו שכתב: כי חיים הם למוצאיהם (משלי ד' כ"ב) אל תקרא למוצאיהם וכ"ו.

וגם שמעתי שמי שילמוד לכל הפחות חצי עמוד בספר ראשית חכמה בכל יום מסוגל ליראת שמים.

יז אלול תש"ד

רבי יקותיאל יהודה ב"ר פרץ הי"ד זי"ע אב"ד דיעריעש

רבינו הרה"ק רבי יקותיאל יהודה רויזענבערגער אב"ד דיעריעש בעל תורת יקותיאל הי"ד זי"ע נולד בשנת תרמ"ה בערך לאביו הגה"ק ר' פרץ דומ"ץ דיעריעש זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם ב"ר משה אליעזר זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה בילא ע"ה. בכניסתו לבריתו של אברהם קרא שמו בישראל: יקותיאל יהודה על שם הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע שאביו היה מגדולי תלמידיו

המקום ועבר משם לדיערעש מקום מגוריו אביו, שם נתקבל לרב והרכיז גם כן שם תורה והעמיד תלמידים הרבה.

עוד בימי נעוריו היה דבוק ברצו הרה"ק ר' משה האלבערשטאם משניאואו זי"ע, וכמו כן הסתופף בכל הרה"ק ר' יצחק דוב מצעלזא זי"ע, ואחר הסתלקות רבו משניאואו זי"ע מרחשון בשנת תרע"ט התקשר לרה"ק ר' חיים לבי טייטלבוים בעל עזי חיים מסיגוט זי"ע.

ויהי בימי (אין ויהי בימי אלף לשון נער) בחודש אלול שנת תש"ד כאשר גבר האויב והאבא הגרמני וההונגרי חיילי הרשע העריץ ימש"ו לרו על העיר טארדא י"ז ללכדה והרעישו על העיר בתותחים והיהודים שהיו עוד שם ברחו לנפשם למזרח מפלט ורבינו ומשפחתו ברחו גם כן להכיל נפשם, וכשהיו על אס הדרך הרגיש רבינו בעצמו ברע

מרוצ הכרות ולא היה שם ממי לקבל טיפול נמרץ ונסתלק על אס הדרך וילאה נשמתו בטהרה בגיל נ"ט שנים ביום י"ז אלול בשנת תש"ד ה'7. והנשאר שמה חרפו נפשם ממש במסיני"פ להביא את רבינו לקבר ישראל והלכו תחת מטר של פגזים בין שורות של קלגסים שונאי ישראל שלקחו את המקרה כסימן רע להם שמקבלים פניהם עם מי שהלך לעולמו, ובזכותו רבינו עברו בין הקלגסים בלי פגע ומן השמים נפל עליהם אימתה ופחד ולא הפריעו לנושאי המטה ועברו ביניהם בשלום ואף אחד מהם לא פגע ולא נגע באף אחד מהמלוים והיה לנס. ובאו לקבר ישראל שם בעיר טארדא.

נשאר אחריו בניו הרה"ק ר' אברהם ברוך, הרה"ק ר' חיים, הרה"ק ר' חנניה יוס טוב ליפא, הרה"ק ר' פרץ אב"ד דיעריעש זי"ע הרה"ג ר' משה זי"ע, חתנו הרב משה חיים רובין ז"ל אדמו"ר מדינוב זי"ע, חתנו הרב יונה פילופ ז"ל ר"מ בישיבה גדולה סאטמאר ז"ל, חתנו הרב אלטר שמחה ע"ה, חתנו הרב חיים ברוך פינק ז"ל חתנו הרב מרדכי לייפער מסאסוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו גם במעללו יתנכר נער ומקטנותו הכירו זו לאילנא רכרכא והלך וגדול בחורה ויראת שמים.

עבודתו את השם יתבדך היה בכל כחו ולפעמים עד כדי אפיסת כוחותיו, וסיפר שפעם אחת באיזה יום טוב כשהיה בשלחנו הטהור כשקרו העולם ותלמידים בהתלהבות עזה את הפיוט אז שש מאות וכ"ו פתאום כשהתלהב מאל נשתתק והרכיז ראשו על גב הכסא ונדמה לכל שאספו כוחותיו לגמרו ורזו להביא רופא, ולפני שהרופא הגיע שב לאיתנו והרים ראשו כאלו לא קרה כלום.

כן קרה כמה פעמים סיפרו תלמידיו, וכמו כן היה תמיד עבודתו במסיני"פ בהעוררות עזה בדכיות דלמעות שליש בהשתפכות הנפש באנחות שהרטיטו לבבות השומעים המתפללים אללו, ואפילו סתם ברכה בזכרת המזון שלו ובפרט כשהתפלל לפני החיבה

תפילת מנחה שלו בערב שבתות וימים טובים, תפלת מוסף, הלל, ומש"כ עבודת הקודש שלו בימים נוראים הסליחות המוספים בראש השנה ויום הכיפורים כל נדרי מוסף נעילה זכור הצרית ההושענות בפרט בהוש"ר וההקפות עברה באש להבה וזמו דמעות מאין הפגות בלב נשבר ונדכה עד שכל הקהל ששמעו תפלתו נתעוררו לתשובה שלמה.

מתחילה למד בלאפוש אלל הרה"ק משה דוד טייטלבוים מלאפוש זי"ע וכשנתגלגל שלחו אביו לישיבת חוסט להגה"ק ר' משה גרינוואלד בעל

ערוגת הבזק זי"ע ששם עלה ונתעלה עד למעלה בחורה ויראת שמים, רבו הפליג בשבח תלמידו וכתב לו היתר הוראה ותארו בתוארים כמו הרב החריק ובקי יראת ה' אולכו וכ"ו

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת חנה (חנטשה) ע"ה בת הרה"ק ר' מנשה גאלבערגער זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מנאנאש זי"ע בן הרה"ק ר' זאב וואלף מראכפערט זי"ע

אחר שתי שנים נתקבל לדומ"ץ מ' וואשרהעלי ששם התלקטו אליו כמה בחורים והעמיד שם תלמידים הרבה, ולפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה הוכרח לעזוב את

מתורתו של רבינו
ויאמר ה' לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו, (רש"י) זכה עזר לא זכה כנגדו. ונראה לי על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל: אתם קרויים אדם ולא הנכרי. וכתבו התוספות: שהאדם נקרא גם הנכרי, והטעם כי חמשים שערי בינה נבראו בעולם ולעומתם נ' שערי טומאה, ובשערי בינה אי אפשר להשיג שער ה' כי אפי' משה רבינו ע"ה לא השיג שער ה', משא"כ בטומאה משיגים, על כן אומה"ע נקרא האדם בגמטריא נ', משא"כ בחינת אדם שהוא בגמטריא מ"ה, דלשפלות ובחינת אדם רק ישראל יוכל להגיע, וזהו מעלתו.
והנה ידוע פירוש מותר האדם מן הבהמה אין, דבהמה אין בכוחה למשול ביצרה שתעצור עצמה מלאכול וכיו"ב משא"כ אדם יש לו כח המעצור, וזה ומותר האדם מן הבהמה אין לומר איני רוצה. ולעומת זה אמר לא טוב היות האדם לבדו בלי יראת שמים. דאם כן לאו אדם יקרא כי על ידי יראת שמים יתחזק לומר אינו רוצה. גם צריכים התחברות כל ישראל היראים, וע"כ לא טוב היותו אדם לעצמו. על כן עשה הש"ת עזר מכנגדו מהתנגדותו, כי אמר נעשה אדם בשותפות, בכונה כי שור בן יומו קרוי שור משא"כ אדם צריך להשלים את עושהו והוא עצמו, והיינו נעשה אדם

שהבו"ת עושהו והוא עצמו שותף בעשייתו שמשלים את עצמו ואם לא יהיה יצה"ר והאדם יהא נברא מושלם ולעול לעבודת ה', אם כן מה תוספת בבריאת אדם, כיון שהכל נעשה על ידי הקב"ה, גם מה שעובד ה'. אלא ע"כ במה שיש התנגדות וע"כ מתגבר האדם, והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שמים אם כן זה למעלת האדם ייחשב, וזהו אעשה לו עזר כנגדו, אעשה לו שיהי' נחשב העשי' שלו, מכנגדו דייקא שהתגברות היצר מחשיבו לעבודת האדם, והן דברי רש"י ז"ל זכה עזר, שאם זכה לנצח יצרו נחשב האדם לעזר להקב"ה ונעשה שותף בבריאתו, מה שאין כן אם לא זכה אז אדרבא נחשב מתנגד להקב"ה. (תורת יקותיאל)

שאלה כשחל פסח בשבת, האם אומרים ויהי נועם ואתה קדוש במוצ"ש שלפניו או לא? על דעת פשוט אמרתי כי מבואר בש"ס (מסכת פסחים מ"ט) עם הארץ אסור לאכול בשר שנאמר: זאת תורת הבהמה (ויקרא י"ב א') כל העוסק בתורה מותר בבשר בהמה ועוף וכ"ו אם כן אפשר לאמור על דרך צלות: בכוונה ויהי נועם: אם רוצה להתענג, אז ואתה קדוש דייקא, מה שאין כן כשחל יום טוב באמצע השבוע שאז מצד מצות עונג שמחת יום טוב שאין שמחה אלא בבשר גם לעם הארץ מותר לאכול בשר. (ש"ת תורת יקותיאל)

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

יז אלול תרפ"ט

רבי יעקב קאפיל ב"ר אברהם יחזקאל אב"ד בודאפעסט

רבינו הרה"ק רבי יעקב קאפיל רייך אב"ד בודאפעסט זי"ע הנקרא בפי כל ר' קאפיל רייך, נולד בווערבווי נייטרא בשנת תקצ"ח לאביו הגה"ק ר' יחזקאל רייך אב"ד באנוביץ זי"ע רבינו נקרא על שם זקנו הגה"ק ר' יעקב קאפיל חריף אלטנוקונשטאט אב"ד ווערבווי בעל חידושי יעב"ץ זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מאלטנוקונשטאט זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זנוויל מקונשטאט זי"ע ולמעלה בקודש עד השר הגדול הגה"ק דן יצחק אבארבנאל בעל זבח פסח זי"ע עד דוד מלך ישראל חי' וקיים זי"ע

בשנה זו, רבינו זכה דמעות וכל הקהל זכו עמו. היה מקובל שאחרי כל דרשה קבל מטעם החברה קדישא שלושה מטבעות זהב, כשנתיים לפני פטירתו, לא אמר דרשה בשל חולשתו, ככל זאת החליטו ראשי החברה קדישא לתת לרבינו את המטבעות, וכשמסר הגבאי של הח"ק את המטבעות לרבינו, אמר לו רבינו: כפי שאני רואה נכון הוא הפתגם כי שתיקה שזה זהב (עפ"י הגמרא מסכת מגילה: מלה בסלע משתוקא בתרין).

בדרשה אחת בז' אדר אמר: יש צ' אופנים שאפשר לבוא לעזרת העני, או בחייו לתת לו לחם לאכול ובגד ללבוש, או אחרי מותו לקברו ולהפיידו, ע"כ אומרת התורה: ק: כי

ימוד אחיך עמך והחזקת בו, לא בענייני מוות בלבד, אלא וחי עמך, כל זמן שהוא חי ג"כ תחזיק בו, ויש לרמזו במ"ס סופ"ק דסוטה: תורה תחלתה גמ"ח וסופה גמ"ח, תחילתה גמ"ח דכתיב: ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, וסופה גמ"ח דכתיב: ויקבור אותו בגיא, פירוש הדבר, כל זמן שהעני חי לריד לגמול עמו חסד בלבישה וכיו"ב ורק בסופו, בעת שמת, לריד ג"כ לגמול עמו חסד ולקברו, והתורה באה לרמז, כי טובים

רבינו למד תורה בנעוריו אצל אביו ואחר כך בישיבת המפורסם פרעשבורג אצל הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע ונחשב לתלמידיו המובהק ורבו סמכו להוראה, בפרעשבורג האטיין רבינו כעילוי ונבחר על ידי רבו הכתב סופר זי"ע לשמש למדריך בנו הגה"ק ר' שמחה זונס בעל שבת סופר זי"ע,

כיהן ברבנות בסאצביץ, ובווערבווי, ובקהל יראים בודאפעסט. בן כ"ב שנה היה רבינו כאשר נתמנה לרב של קהלת סאצביץ בסלובקיה,

כעבור י"א שנים עבר משם לעיר ווערבווי לשמש בחור רב הקהלה במקום שקיימם בה זקנו הגה"ק ר' יעקב אלטענקונשטאט בעל חידושי יעב"ץ הגודע בשם ר' קאפל חריף זי"ע,

ובשנת תרמ"ט נבחר לאב"ד של הקהלה החרדית בעיר בודאפעסט ועמד בראש הקהלה במשך ע' שנים כולם שזה לטובה, וכמו כן שימש בסענאט העליון של הממלכה הונגרית ובתפקיד יועץ המלך פראנץ יוזף ועל ידי זה עשה הרבה טובות לאחינו בני ישראל.

השנים מן האחד, החברה קדישא רכיכה לדאוג גם לעניים החיים כי עני חשוב כמת, וגם לעניים המתים, ולכן נקראת חברה זו בשם חברה קדישא, לרמז שכל לבד אחרי מות קדושים אמור, אלא ג"כ בחיים קדושים יאמר להם.

נסתלק לגנזי מרומים י"ז אלול תרפ"ט בשיבה טובה בגיל כ"ג שנים ומנ"כ בבית העלמין הישן של קהילת בודאפעסט זי"ע סמוך לפטירתו ביקש כוס חלב ובכך עליו בשם ומלכות "שהכל נהיה בדברו" ובה החזיר את נשמתו להבורא יתברך שמו.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

זכה לבנין וחתינן רבנים הגה"ק ר' ישראל רייך אב"ד אטורקעז בעל מנחת ישראל זי"ע, הגה"ק ר' חיים זבי רייך אב"ד בנבואה זי"ע, הרבן המפורסם ווערבווי הגה"ק ר' שמואל רייך זי"ע הגה"ק ר' משה רייך אב"ד מידיעש בטרנאנסילבאניא זי"ע, חתנו וממלא מקומו הגה"ק ר' אפרים מרדכי פישל זוסמאן סופר אב"ד בודאפעסט בעל עטרת פז זי"ע, חתנו הגה"ק ר' זאב ליכטענשטיין אב"ד באורמעני זי"ע, וחתנו הרה"ק ר' ישראל אב"ד סאצביטש זי"ע.

רבינו היתה מפורסם לפה מפיק מרגליות, ובמיוחד היתה מפורסמת דרשתו שהשמיע כל שנה ביום ז' אדר בבית הכנסת הגדול ברחוב קאזינלי, כשדבר על דיקים ואגסי מעשה שנסתלקו

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

יה אלול שס"ט

רבינו יהודה ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג

רבינו הגה"ק שר התורה מופת הדור רבינו יהודא ליוואי הנקרא מהר"ל מפראג זי"ע נולד בליל פסח באמצע הסדר בשנת רע"ב בעיר פוזנין-פולין וע"י לידתו ניצול אביו מבלבול עלילת דם, שרצו להעליל עליו באותה לילה, וניבא אביו על בנו הנולד לו, זה ינחמנו מעלילת דם, וקרא שמו יהודא ליוואי, ע"ש הקרא גור ארי' יהודא, מטרף בני עלית, לאביו הגה"ק ר' בצלאל מוורמייזא זי"ע בן הגה"ק ר' חיים מורמייזא אב"ד וראש מדינת אשכנז זי"ע בן הגה"ק ר' בצלאל זי"ע בן האיש האלקים הגה"ק ר' יהודא ליוואי הזקן זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

זי"ע הגה"ק ר' שמעון בראדעס זי"ע הגה"ק ר' אברהם הלוי וואלערשטיין זי"ע הגה"ק ר' הירש סאבטיין זי"ע הגה"ק חיים וואהל זי"ע כולם אדרי תורה ארזי הלכנון שמהם ילאו שלשלת היוחסין מאורי ועמודי העולם ז"ל.

חיבר יותר מעשרים ספרים ומהם ספר גור ארי' יהודא, גבורות ארי, לרך החיים, באר הגולה, גבורות ה', דרשות מהר"ל מפראג, נתיבות עולם, תפארת ישראל ועוד ספרים הרבה בכל מקצועות התו'.

הרה"ק ר' ישראל המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע אמר: שכל הספרים של רבינו נאמר ברוח הקודש. (נתיבות עולם הסכמה)

עסק בלימודי אריות ושמות הק' והי' בקי בס' היצירה וכיון שבזמנו היו רגילים שונאי ישראל כמעט בכל שנה להעליל על היהודים עלילות דם גמר בדעתו, שבזמנו שנתהויה יעשה סוף לעלילות אלו, וביקש רשות מהמלך לדבר עמו בענין זה, ולהוכיחו שכל העלילות דם שקר הוא, ומבטן שונאי ישראל ילאו, המלך ראה חכמתו והבטיחו להיות בעזרו למחוק עלילות דם ממדינתו, ואסף חכמי הכומרים כשגש מאות חתיכות להתווכח עמו, ונאח כולם בחכמת אלק' שבו, ומן השמים הראוהו שיעשה גולם, והגולם עשה פקודתו וכ"פ היל את ישראל מעלילות דם, עד שהמלך הוציא פקודתו, לכל יבא עוד שום עלילות דם לפני השופטים כי הכל שקר וכזב ותשקט הארץ, ובניי יבאו בשלום ובטח בארצם

ביום ה' י"ח אלול שס"ט נסתלק ועלתה נשמתו לשמי מרום זקן ושבע ימים בן כ"ז שנים ומנו"כ בבית החיים הישן בעיר פראג.

לפני הסתלקותו פקד על אנשי הקהלה כי יקבלו לרב במקומו את תלמידו הגה"ק ר' שלמה אפרים איש לונטשיץ בעל כלי יקר זי"ע וכאשר איוה המהר"ל כן עשו אנשי הקהלה וקיבלו את ר' שלמה אפרים זי"ע בכבוד גדול והוא שירת את אחיו אשר בקהלת פראג המעטיירה באמונה ובמישרים עשרות שנים.

רבינו נתגדל בקדושה וטהרה על ברכי אביו, ועלה על כל בני גילו, ונעשה ארי שבחורה גאון הגאונים איש אלקים קדוש וטהור בקי בנגלה ובנסתר, לא נמלא כמוהו בכל הארץ,

אשתו הרבנית הצדיקה מרת פערל ע"ה הייתה בת הקנין והלדיק ר' שמואל שמעלקא ב"ר יעקב הנקרא רייכער שמעלקא ז"ל שהי' עושר אדיר וקרוב למלכות,

אחר חתונתו נתקבצו אליו תלמידים מכל פנות ומחנות, מכל הארצות ישבו לפניו גדולי

ישראל ובתוכם רבינו הגה"ק ר' יו"ט ליפמן העליר בעל תוס' יו"ט זי"ע הגה"ק ר' שלמה אפרים לונטשיץ בעל כלי יקר זי"ע, והנחמד ונעים זי"ע והגה"ק ר' אליהו מלאוץ הנקרא ר' אליהו בעל שם זי"ע, ככה הרביץ תורה וקדושה בפראג בתור ריש מחיבתא עד שנת שד"מ, ותקע האלה של תורה בפוזנא עד שנת שמו"ח בתור ר"ם ועד שנת שנו"ב בתור אב"ד רק בפוזנא, ואז נבחר לאב"ד על כל מדינת פולין גדול, ומקום כסא כבודו הי' בפוזנא,

בשנת שנו"ט עלה לאב"ד פראג וראש לכל רבני המדינה. ביתו היה בבית מלכות, שר וגדול היה ליהודים, כל חכמי דורו השכימו לפתחו, וקראוהו רוח אפינו, מחמד עינינו ומופת דורינו,

הי' שר התורה שהי' גלויס לו סודי התורה, הי' בקי בכל החכמות, ונתנו לו שם הכבוד רבו של כל בני הגולה.

רבינו הגה"ק ר' משה איסרליש מקראקא בעל הרמ"א זי"ע אמר על רבינו שיש בו ניצוץ מנשמת דוד הע"ה, וכבוד הגה"ק ר' נפתלי הכהן זי"ע כ' אבי זקני מהר"ל מפראג שימש ברוח הקדש, וכ"כ בקיבור של"ה: המהר"ל מפראג הי' לו תואר "ארי שבחורה" וגם נקרא "ר' ליב הגבורה".

גם זכה רבינו לבנין וחתנין גדולי התורה מופה"ד והדרו, בנו יחידו הגה"ק ר' בצלאל חריף אב"ד ור"מ קאלין זי"ע חתנו הגה"ק ר' יצחק ב"ר שמשון הכהן כ"ץ השוחר טוב

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולות ספרי רבינו

העיד הרה"ק ר' שמואל מקמינקא זי"ע שספרי מהר"ל מפראג הם מסוגלים להנצל משמץ מינות ח"ו, והזהיר שכל מי שירא לנפשו מבלבולי הרהורים באמונה ילמד ספרי מהר"ל מפראג.

מקובל מצדיקים אשר הדפסת ספרי רבינו מסוגלים לישועות גדולות בכל ענינים. וסיפר הרה"ק רבינו יואל מסאטמאר בעל יואל משה דברי יואל זי"ע מהרה"ק ר' ישראל מריזשין זי"ע שציוה לאיש שהוצרך לישועה גדולה להדפיס ספר פאר באר הגולה ממהר"ל זי"ע וגם נתן לו מכתב הסכמה. (נצח ישראל למהר"ל הקדמת המו"ל מחדש)

הרה"ק בעל דברי יואל משה זי"ע היה מעיין בספר גבורות ה' מרבינו מהר"ל מפראג זי"ע ואמר פעם אחת: שאינו יודע האין יכולין לישב אל הסדר אם לא למדו בספר גבורות ה'. (מחזור דברי יואל פסח)

הרה"ק ר' שמעון מזעליחוב זי"ע הזהיר ללמוד כמה פעמים בספרי רבינו ואמר שהם יסודי האמונה והקדושה לנפש מישראל. (נהרי אש)

רבינו הרה"ק רבי ישראל דוב בער גילערנטער אב"ד סטאפטשעט יאשיניצא בעל רביד הזהב זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם יוסף אב"ד עיר ישן זי"ע בן הרה"ק ר' צבי הירש אב"ד סטרעליסק - באלחוב זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה פעסיל ע"ה בת הרה"ק ר' דוד אב"ד סאטנוב, סמאטרוטש וזוואניץ זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל חריף אב"ד סטאנוב בעל תפארת ישראל על התורה, מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע הנקרא ר' ישראל הגדול או ר' ישראל חריף בן הגה"ק ר' שלמה זי"ע

לעת ובינה כ"פ בינו לבינו. ורבו הרה"ק מראפשיץ הגיד עליו שיש לו נשמה קדושה ויקרה, שהוא מקטורי תגא שלו, ותמיד היה רגיל על לשונו לקרוא אותו השם החי"ם: "ישראל צ"ע ל"עב, ומרגלא צפוי דרבינו לאומר: זאת נחמתי בעיני כי כבוד אדמו"ר בודאי התכוון לחי"י הנלחמי"ם, אחרי כי כל זה מגמת הצדיקים אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו להיות התלמידים קשורים אלכלם בצבותות אהבה וכבמסמורת נטועים לבעלי אכופות.

ונכון לזיין מה שכתב רבינו על הפסוק: וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֵל יְהוָה אֵל תִּפְּן אֵל מִנְחָתָם לֹא חָמור אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא יִרְעַתִּי אֶת אֶחָד מֵהֶם. (פרשת קרח ט"ז ט"ו)

הנה ידוע כששינו חז"ל לתלמי המלך כתבו לא חמד אחד מהם (עיין מסכת מגילה ט:). דהנה הצדיק צריך להיות במדינה גדולה כל כך כשצאו אליו המקורבים ורונם ללמוד ממנו תורה ומלות ודרך השם לריכים מקודם לקרב את עצמו אליו והוא ישא את נפשו ויבטל מהם כל חמדה ותאוה, כאשר שמעתי מפה אדמו"ר הרב הק' מראפשיץ זי"ע שאמר בזה הלשון: מעיד אני על רבי ר' איצקיל מלובלין זי"ע כאשר בא אליו אדם מחדש מיד נטל את נפשו ונשמחו ורחצה וכיבם אותה וניקה אותה מכל עומאה וחללה והחזירה לו כאשר

תנה לו צענת הולדו, כך שמעתי. וזהו פירוש בדרך הלצה הקרא, דתן ואזירים אמרו לא נעלה ראה לומר שאמרו בדרך חסידות שאינו יכול להעלות נשמותיו למקום אשר נחלבו משם, ומשה רבינו ע"ה כבד ענותותו אמר: אמת לא חמור אחד מהם נשאתי, ראה לומר שלא טהרתי אתכם מכל תאוה וחמדה בדרך הצדיקים וגם נוכל לומר

רבינו היה מפורסם לחריף ובקי משנתו זך ונקי הצדיק קדוש וטהור חסידא ופרישא, המופלג בחכמה וביראתו הקדומת לחכמתו.

היה נאה דורש ונאה מקיים, בגדול זהירות וזריזות והתלהבות בתורה ותפלה ומעשים טובים.

רבינו מלא חן ושכל טוב בעיני גדולי צדיקים וגאוני עולם, וסיפר כאשר רבינו נסע עם אביו עוד קודם חתונתו להקביל פני הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע, ובעת צואו שם, ואז כראות הרה"ק מרימנוב זי"ע את רבינו תיכף הניח יד קדשו על פניו וברכו בצרכת חלקים יחנך בני.

והיה לפלא בעיני הרואים, כי עוד בימי הבחורות לקח לעצמו דרך עץ החיים, לעסוק בתורה ועבודה בתמדה רבה. ונתקיים בו אומרם ז"ל: מי שיש בו חן בידוע שהוא ירא שמים (מסכת סוכה מ"ט:)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת לאה ע"ה בתהרה"ח ר' יעקב מרימנוב ז"ל, ואחר חתונתו היה דירתו שם ברימנוב בבית חמוי שהחזיקו לערך י"ד שנים, ומאז קיים הוא גולה למקום תורה ולמד תורה אלכל מחותנו הגה"ק ר' יעקב צבי יאלעס בעל מלא הרועים אב"ד לינוב הנקרא יעקבי פרעמיסלר זי"ע וחיבב אותו עד מאוד.

והיבנה יתירה נודעות לכל גודל היקר והחשיבות אשר היה לרבינו בעיני כבוד רבו המובהק הרה"ק רבי נפתלי צבי הרוויץ בעל זרע קודש / אילה שלמה ראש פושלת ראפשיץ זי"ע אשר אהבה רבה ואהבת עולם אהבו, ממש אהבת אבות לבנים ולמדו

מתורתו של רבינו

(עיין מסכת מגילה ט:). על פי האמת אמר משה רבינו ע"ה כך דהנה איך יוכל להצדיק לטהר את המקורבים אליו, אם יש להם התחברות עם הצדיק, אבל אם הם אינם רוצים להתחבר עם הצדיק אזי אינו יכול לעזור להם ולטהר אותם, על כן אמר משה רבינו ע"ה לא חמור אחד מהם נשאתי רצה לומר מכל מקום לא נשאתי את החומריות והגשמיות שלכם, או לא חמד אחד מהם נשאתי רצה לומר מ"מ לא נשאתי את חמדה של אחד מהם בשביל ולא הרעותי את אחד מהם רצה לומר הרעותי הוא לשון ריעות והתחברות רצה לומר מחמת שלא היה להם התחברות ולא קרבו את עצמם באמת אלי. (רביד הזהב)

מתורתו של רבינו בדרך הלצה

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. והארץ היתה תהו ובהו ורוח עזרה על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים. (פרשת בראשית א' א' - ב') על פי הלצה נראה דהנה כל התחלות קשות (עיין מכילתא שבת פ"ז) ועל כן התחיל התורה תהו ובהו וחשך אף על פי שהיא כולה אור ומתוקה מדבש עם כל זאת התחיל בדברים קשים להראות שכל התחלות קשות, ועל כן בראשית היינו תחילה ברא אלקים, פירוש קט"ה שהשורש מאלק"ם היא א"ל, והיא קשה, ועל זה אמר: בראשית רצה לומר בהתחלה ברא אלקים רצה לומר השי"ת ברא העולם כן אשר כל התחלות קשות, כמו שראינו שבתחילת בריאת העולם היתה תהו ובהו וחשך ואחר כך עזר שהיה אור ולהראות שהתחלות קשות, וכן בסדר בדורות ברא הקב"ה שהדורות הראשונים אחר בריאת העולם

ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד מאת בני ישראל בריית עולם. (פרשת אמור כ"ד ח') נראה לי על דרך הרמז דהנה ידוע דרך היצר הרע שכל ששת ימי המעשה האדם היא טרוד בפרנסה וכשבא שבת קודש ורוצא לשוב מדרכיו נופל אל עצבות ובאמת אין זה דרך עבודה רק צריך לשוב מקודם שבת, בערב שבת קודש, ובשבת קודש יהיה בשמחה וידמה לו שכבר תיקן הכל וכל ששת ימי המעשה עשה רצון קונו כדאיתא בספרי מוסר שאמר רבי שמעון בר יוחאי אמר לאמו, אימא שתיקה שבת היום [עיין מסכת שבת ירושלמי פרק ט"ו ה"ג] רבי שמעון בן יוחי כד הוה חמי לאימיה משתעיא גינן (כאשר ראה שאימו מרבה בדיבור בשבת), הוה אמר לה: אימא, שובתא היא (שבת היום, ולא ראוי להרבות בדיבור) דהנה אימא נקראת תשובה אם לבינה תקרא, ובינה נקראת תשובה כדאיתא ולקבוהו יבין ושב ורפא לו. (ישעיהו ו' י') על כן אמר רשב"י דבשבת קודש צריך לשתוק מתשובה וצריך לעשותה קודם שבת וימרמר על עוונותיו, אבל בשבת עצמה צריך להיות בשמחה, וזה: ביום השבת יערכנו, לשון ערכין לשון שומא, לפני ה' תמיד, ורצה לומר ביום השבת יהיה בשמחה וידמה בעיניו כאילו כל ששת ימי המעשה הוא לפני ה' תמיד, הה"ד שיתני ה' לנגדי תמיד (תהלים ט"ז ח') והבין. (רביד הזהב)

ויחזר למושה מאד ויאמר אל יְהוָה אל תִּפְּן אֵל מִנְחָתָם לֹא חָמור אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא יִרְעַתִּי אֶת אֶחָד מֵהֶם. (פרשת קרח ט"ז ט"ו) הנה ידוע כששינו חז"ל לתלמי המלך כתבו לא חמד אחד מהם

רבינו הרה"ק רבי אברהם יעקב פריעדמאן מסאדיגורא זי"ע נולד כ' מרחשוון בשנת תק"פ לאביו הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה בת הגה"ק ר' משה ראש ישיבה בבארדיטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר מפניסק זי"ע

השומע חידושי תורה מפיו היה רואה שצאמת כן כתוב בתורה והוא הפירוש בלא עקמומיות ח"ו. וכמו כן ליצורי תפלתו התזונן התם פירוש הישך,

כשהגיע לששים שנה נסתלק לגנזי מרומים י"ט אלול, וזמן קודם פטירתו יאל מפיו הטעור שרלונו להיות מקום קברו בק"ק דיקלא.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' משה מק"ק יאשיניאל זי"ע הרה"ק ר' נפתלי כ"ז מהארבעענאה זי"ע, הרה"ק ר' ישעיהו מיכל מסאניק זי"ע, הרה"ק ר' אברהם יוסף יעקב זי"ע, וחתנו כבנו הרה"ק ר' יוסף שמואל ב' ר' משה דוב אב"ד קוטב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שהפירוש הוא שלך נשאתי את החומרות שלכם ראה לומר לזכך ולטהר אתכם מכל מיני גשמיות וחומרות כי חומר הוא לשון חומרות כי כן הוא האמת מי שמדבק ומקשר את עצמו בצדיק אמת יוכל לטהר את נפשו התלמוד מכל חמדה ותאוה ומכל מיני חומרות וגשמיות וזאת מדבק את עצמו ח"ו בצדיק שאינו הולך בדרכי אמת דארכבה יוכל להרע ח"ו לנפש בתלמוד על כל אמר משה רבינו ע"ה לא חומר אחד מהם נשאתי אף על פי שאינו בדרכי בצדיקים הגדולים אשר מטהרים את התלמידים מכל חמדה ותאוה או לא חומר אחד מהם נשאתי ראה לומר שלך נשאתי את החומרות והגשמיות שלכם היינו לזכך אתכם מכל מיני חומרות וגשמיות עם כל זאת, ולא הרעתי את אחד מהם, ראה לומר שחלילה לא הרעתי להתלמידים ואנשים המסתופפים בצילי שאביא אותם ח"ו לבחינת רע כמו צדיק שאינו הולך בדרכי אמת חלילה. (רביד הזהב)

וגם הגה"ק ר' אברהם דוד וואהרמון מבוטשאטש בעל אשל אברהם זי"ע חיבבו מאוד, ובראיתו את פניו בירך עליו ברכת שהינינו, ואמר לו בזה"ל: אודיע לכם שצרכתי עליכם ברכת שהינינו, בשם ומלכות. ופעם אחד צבאו אלנו אמר היום עליכם על מחצתי בשעת תפילת שמונה עשרה.

ועוד שימש רבינו תלמידי חכמים וצדיקים גדולים מפורסמים שהיה בדורו וכולם היה מחבבים אותו, ובכל חוקף החסידות הרבה קנין של תורה בהתמדה גדולה ונפלאה לא ייעף ולא יגע ללמוד וללמד תורה בחנם לתלמידיו, ויחדש חידושים בגמרא פירוש תוספות, וייעץ עם רבו הקדוש מראשפיץ אם ירשום בספר החידושים? והשיב לו ברוח קדשו: כחוב בני גלח קרב על דבר אמת (תהלים מ"ה ה') ואז התחיל לקיים וקנה"ה לך חבר, ונשאיר אחריו ברכה חידושים על כמה מסכתות ושיטות וחידושי תורה ודרושים לשבת שובה ושבת הגדול, כי נתן ה' לו לשון לימודים לדרוש בשבתות וימים טובים ועתה קודם דברי אמת נאמרים בלשון לא שפתותיו שושנים נוטפות מור, יכלכל דבריו במשפט. וזכה וזיכה את הרבים בצמרתיו הטהורים, להורות לנו ולכל הבאים להסתופף בצילו הדך אשר נלך בדרכי השי"ת ובתורתו הקדושה, וביחוד צעת עסקו בעבודה זו תפילה היו ליצוריו יולאים מפיו הקדוש בהתלהבות נפלא והשמחה ושיר ערב ורתת וזיעה ושאגת ארי והשומע אם אכן הוא נימוח ומנס לבו כמים. ונתקיים בו מה שאמר במיתת שאלו ויונתן שקונן דוד המלך ואמר ללמד לבני יהודה קש"ת ר"ת ק"ריאה, ש"מע, ת"פלה, תורה וגם משה"כ הגה כתובה על ספר הישך, כלומר כל

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתי אלה בקרבך. (פרשת בא' י"א) יש לומר על דרך הלצה: איתא לא דיברה הכתוב אלא כנגד היצר יצר רע. (פרשת כי תצא כ"א י"ג) ועל ידי זה נתהווה התורה והמצוות בגשמיות אף שבפנימית התורה הוא רזי התורה עם כל זאת הגשמיות התורה הוא הכל על ידי היצר כמו שאמר חז"ל כלום יצר הרע יש ביניכם (ענין מסכת שבת פ"ט:) רצה לומר דכל מצוות התורה באים על ידי היצר הרע, ועל כל אומר בא אל פרעה רצה לומר בא אל היצר הרע ותכניע אותו, כי אני הכבדתי את לבו היינו קושית הידיעה והבחינה, ואף על פי כן עשיתי זאת כדי שיתהווה על ידי זה אותיות התורה, וזהו: למען שתי אתי אלה, רצה לומר שנתהווה על ידי זה אותיות התורה, וזהו אתי אלה היינו התורה הנקרא אלה המצוות. (רביד הזהב)

אל תפנו אל האבת נאל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אפי' ה' אלקיכם. (פרשת אחרי' ט"א) הנה להבין מה שבא התורה דהיא נצחית לרמוז בזה, נראה לי על פי הלצה, דהנה הפגמים שבאו לאדם הוא בא מהתאוות ומה שרוצה הכל כמאמר חז"ל: אמר ר' יודן בשם ר' איבו: אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו (קהלת רבה, פרשה א' סימן ג') וגם כל החסרונות באים לאדם בשביל שרוצה לידע כל עניני עולם הזה, וזהו שזהויר הכתוב: אל תפנו אל האבת, לשון רצון כמו ולא אבה ה' אלקיך לשמע אל בלעם (פרשת בלק כ"ג ו') ורצה לומר לא תפנה אל האובות היינו תאוות ורצונות של שקר, ואל הידענים: רצה לומר שלא תרצה לידע כל עניני העולם הזה רק תמים תהיה עם ה' אלקיך. (רביד הזהב)

היו פגומים מעשים ואחר כך עזר השי"ת דאכשר דרא להראות שכן הוא התנהגות העולם, וזהו בראשית רצה לומר בהתחלה ברא אלקים לשון קשה תקיף ואחר כך שיתף עמו מדת הרחמים כמו שכתוב: אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום ששית ה' אלקים ארץ ושמים. (פרשת בראשית ב' ד') והבין. (רביד הזהב)

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלקים התהלך נח (פרשת נח' ט') פירש"י: יש מרבתינו דורשים אותו לשבח: כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי: לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם. ומקשים מפרשי התורה היאך שייך דורשין לגנאי על צדיק תמים כזה? יש לומר דהנה איתא דאדרבא ק"ך שנה צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא. (מסכת כתובות ק"ה:) ונראה מדבריהם ז"ל דפשוטי בני אדם אוהבין משבחין לצדיק אשר אינו מוכיח אותם ודורשין לשבח, והנה בנח איתא ב' דעות דיעה אחד איתא בזוה"ק דלא הוהיח אותו על כן היה צריך להסתיר אותו בתיבה מפני הקטרג, ודעה אחד איתא דאדרבא ק"ך שנה שבה התיבה היה כדי להוכיח אותם הורויע להם שיביא הקב"ה המבול, ועל כל נראה לי בדרך הלצה: יש דורשין לשבח רצה לומר שהו משבחין אותו על שלא היה מוכיח אותם וכמו שאמרי חז"ל האי צורבא מרבנן וכו' והדורשין לגנאי שהיו שונאין אותו על שהיה מוכיח אותם, על כן לא קשה מה שמזכיר התורה הדורשין לגנאי כיון שעל פי האמת הוא שבה, כן נראה לי בדרך הלצה. (רביד הזהב)

יט אלול תרמ"ה

רבי זאב נחום ב"ר אהרן זי"ע בעל אגודת אזור מביאלא

רבינו הרה"ק רבי זאב נחום בורנשטיין אב"ד ור"מ ביאלא בעל אגודת אזור זי"ע נולד בשנת תקפ"א בעיר שטקוטשין סמוך לקילץ לאביו הגה"ק ר' אהרן בורנשטיין משטצקאצין זי"ע מצאצאי הגה"ק רבינו משה איסרליש מקראקא בעל הרמ"א זי"ע והגה"ק רבינו שבתאי הכהן בעל הש"ך זי"ע

זי"ע ואחרי הסתלקותו כ"ב שבט תרי"ט, נסע להרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר ראש שושלת גור בעל חידושי הרי"ם זי"ע ואחרי הסתלקותו כ"ג אלול תרכ"ו המשיך לנסוע להרה"ק ר' העניך מאלכסנדר זי"ע ולאחר הסתלקותו קיבל עליו את מרות בנו הגה"ק ר' אברהם מסוכטשוב האבני נזר זי"ע ונסע אליו כחסיד לכל דבר,

ובפעם ראשונה שבה לבנו סירב בנו האבני נזר לשבת בראש השולחן וראה לפנות מקומו לאביו, אך רבינו סירב, ובסופו של דבר הציבו שתי כסאות ושניהם ישבו בראש, חסידים שבאותו זמן אמרו שקשה לתאר את גודל ההכנעה שהיתה לבנו ובאזיה ביטול היה יושב לפניו בשולחן הטהור, ואין לתאר גודל הכיבוד שהיה האבני נזר זי"ע מכבד את אביו.

סיפר הרה"ק ר' יצחק מנחם בורנשטיין משעלדיץ זי"ע: רבינו היה נוהג עצמו שנים רבות ליקח אתרוג במולאי יום הכיפורים בבוואו מצית הכנסת עוד קודם הבדלה, ולא הביט כלל על האתרוג אלא לקח ממנו האתרוגים אחד מכוסה עדיין בצללית, והניחו בקופסא סתום ופתחו ביום סוכות בבוקר, והיה תמיד האתרוג שלו הדר ויפה יותר מכל האתרוגים שבעיר, והיה גם גביר אחד ששילם אז חמשים ר"כ עבור אתרוג יפה והדר מאוד בכל שנה ושנה, ובכל זאת היה האתרוג הסתום של רבינו יותר משלו, ואחר כך איהו שנים קודם פטירתו חזר מהנהגתו זו, וברר לעצמו אתרוג ככל אנשים, ובהיותו שליח בקשתיו שיאמר לי טעמו וכוונתו מתחילה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? ועוד הלא באמת היה המורה בסנה אולי לא יהיה כשר ולא יוכל לבדך עליו, ולא רצה רבינו להשיבו דבר, אך אחר בקשות רבות וגעגועים אמר לי שהא פשוט: כי אלקים עשה את האדם ישר ואם כן אם מונח דבר טוב ורע מדוע ומהיכי תיתי יקח האיש את הרע, אך בעונות מקלקלן את האברים על כן הוד נוגע בהרע, אבל מולאי יום הכיפורים שצבר נמחלו העוונות שוב בטח יקח האדם הטוב ולא תגע היד בהרע, אבל בסוף ימיו היה ירא לעשות כן כי צננה האחרונה אי אפשר שיהיה סליחות העונות בשלימות לגמרי, שאל כן לא היה אפשר לפטור מן העולם, ואחר שאין הסליחה כראוי שוב יכול ליגע בידו באתרוג שאינו כשר או הדר ויש חשש סכנה להמורה, ועוד הלך עד היום האחרון לריד אדם לעבוד הש"ת בצורה ועבודה, ואם ידע על ידי זה שלא לקח האתרוג הטוב שיפטור בשנה ההיא לא יהיה דעתו כלולה ולא יעבוד העבודה כראוי, לכן הפסיק מזה. (אביר הרועים)

כשלושים שנה ישב רבינו על כסא הרבנות בביאלא ועד יומו האחרון ניהל ברמה את רבנותו ואת ישיבתו והרבין בה תורה וקדושה, בקיץ בשנת תרמ"ה נחלש וכוחותיו הלכו ואזלו, וביום ראשון י"ט אלול תרמ"ה נתבקש לייצגה של מעלה כשהוא בן ס"ד שנים, ונטמן בעיר ביאלא וההל הוקם על קברו. והספירו אותו כמה רבנים גדולים ובראשם בנו הבעל אבני נזר זי"ע, ואמר בתוך הספירו מדברי הרה"ק בהסתלקות הרש"י שאמר שחופפה הוא לעפר שקבלה גוף קדוש כזה, כלשון כמה העזה וכו' ולכאורה איזה חופפה הוא, הא ארצה הארץ עושה טובה להגוף שמקבלתו לכלות את הגוף וישאר רק הרוחניות הנשמה הקדושה? ומה דוקא ברבן שמעון בר יוחאי, ולא אמרו כן בתנאים ואמוראים אחרים כלשון כזה? אכן רש"י ישיב י"ג שנים צמעה זבוע צעפרא וכך היה מודרך כל כך שלא הורכך עוד לעפרא, כן אבי מו"ר עטרת ראשי הקדוש וטהור, איננו רייד להודרך מעפרא כי הוא רק עור ועצמות ממש בלא בשר וגוף, משקידתו בתורה לילה כיום יאיר לו עם תלמידים, מעודו ועד וקנה ושיבה, ועליו יאמר וי להאי שפרעא דבלי בצרעא. (אור פני יצחק)

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם מסוכטשוב בעל אבני נזר זי"ע והרה"ק ר' מאיר בורנשטיין זי"ע

וצותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה קדוש וטהור, ומלבד גדול חכמותו בתורה, עוד היה דקתה להפליא, מדת בטיין שהיה לו לא יוכל לזייף, וגם היה מלומד בנסים.

בצעיותו למד רבינו אלל הגה"ק ר' שלום כ"י הכהן אב"ד זגערניץ זי"ע

ובשנת תקל"ז נשא להרבנית האדוקה מרת דאבריש ע"ה בתו של הגביר הרה"ח ר' מרדכי כ"י ערליך מצענדין ז"ל, (וכידוע שהרבנית דאבריש ע"ה זכתה לגילוי אליהו ז"ל) ונתיישב עם צבענדין והיה סמוך על שולחן חותנו, צבענדין פתח את ישיבתו שהיה לבית יוצר לתלמידי חכמים מופלגים, והיה אומר שיעורים מדי יום ביומו ובצבתות וימים טובים, וכן השפיע בתלמידיו תורה ויראת שמים וחסידות,

באזיה זמן לאחרי נישואיו לא נתכרך בזש"ק נסע רבינו להרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע ונתן לו פתקה, וכשנסע הרה"ק מלעלוב ללובלין לקח עמו את הפתקה, ונתן את הפתקה להרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, כשקרא הרה"ק החוזה זי"ע את הפתקה אמר: א ווא וואס א גדולה סווארט דעם איד, (ואמר על זה הרה"ק האבני נזר: זיי האבען געמיינט אז איד וועל אויסוואקסן א לייט)

וכמו כן הגיש רבינו בקשה שיפקד בזרע של קיימא להרה"ק ר' מנחם מענדל מקואק זי"ע וסיפר שהרה"ק מקואק זי"ע התחיל לקרוא השם ושאל את רבינו מי הוא האב"ד. ענה רבינו שאמו האמה

לו שזה היה דודו תלמיד חכם. ושוב שאל מי ה'נחום? והרה"ק מקואק בעצמו ענה אולי הר"ר נחום מפשדבור זי"ע? כן נכון. ואחר כך קרא גם האשה לדאבריש, והתעמק לערך שעה. ובירך את רבינו ובאותה שנה בשנת תקל"ט נולד בנו למזל טוב הרה"ק ר' אברהם מסוכטשוב בעל אבני נזר זי"ע הנודע בשם העילוי מאלקאס.

סיפר בשם הרה"ק מקואק זי"ע שגילה פעם אחת למה זכה רבינו לכן כזה, מפני שפ"א צפורים אירע בעולם דבר גורא שכל האדוקים והלומדים היו טרודים כולם בשעה אחת במאות היום של פורים, ולא היה נמאף בכל העולם שום א' שילמוד אז בשעה ההיא, זולת רבינו היה יושב ולומד ונשמע קולו במרום, והיה רעש בשמים מזה כי אלמלא הוא כח העולם כולו עומד בשעה ההיא בלי עסק התורה הק' למטה על כן ניתן לרבינו משמים מתנה זו שיהיה לו בן הזה הגה"ק האבני נזר זי"ע השך התורה והיראה שיאיר את פני העולם כולו בצור תורו וקדושתו וטהרתו ויגלה בה עמיקתה ומסתרתה.

וסיפר פעם אחת ביום הכפורים שלח רבינו את בנו הר"ר אברהם מצית הכנסת לביתו לאכול ולשתות כדרך תינוקות. משחרר לבית הכנסת שאל אותו רבינו: אכלתה השיב התינוק: הן. שוב שאל אותו רבינו: קידשת קידוש היום? השיב בנו: לא. שאל אותו רבינו: מה טעם? מחזיר לו בנו: הם דברים כפשוטם, מפני מה קטנים מקדשים קידוש היום בשבת וציו"ט? כדי לחנכם במצוות, והיה רגילים בהן לכשיגדלו, ילא יום כפורים שאסור באכילה ושתיה, ואין קידוש היום נוהג בו, אם כן אין צו לין חינוך. (ויקהל משה)

בשנת תרי"ע עבר רבינו להתגורר בעיר אלקאס בתור אב"ד א"ס, ובשנת תרט"ו קיבל את הרבנות בביאלא ע"י השפעת רבו מובהק הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת קאקא זי"ע ושם הרחיב גבול בתלמידים בשיבתו המפורסמת. היה מגדולי חסידיו ומקורביו וכן מחותנו של הרה"ק מקאקא

מאמירותיו הקדושים

פעם אחת שאל הרה"ק ר' מנחם מענדל מקואק זי"ע את רבינו אם יש לו פרנסה? והשיב לו בזה הלשון: גישט קשה, ושאלו הרה"ק מקאקא בזה"ל: וואס טייטש? כי ידע שרבינו אין לו, והשיב לו רבינו בזה הלשון: איך האב א טבע אז אויף דעם וואס איז געוועזען איז מיר גישט קיין חילוק, און אויף דעם וואס וועט זיין קאן דאך השי"ת העלפין. (אביר הרועים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

י"ט אלול תרל"ד

רבי משולם פייבוש ב"ר נפתלי הירץ מברעזאן

רבינו הרה"ק ר' משולם שרגא פייבוש מברעזאן זיע"א נולד קודם שנת תקע"ט, לאביו הרה"ק ר' נפתלי הירץ אב"ד ברעזאן זיע"א

בהגיע לפרקו נשא את ז' הרבנית האדוקנית מרת חנה ע"ה בת הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א.

עד מהרה התפרסם רבינו בקדושתו ואהבתו לכל איש מישראל, כפי שבנו מ"מ הרה"ק ר' ליבוש זיע"א כותב בהקדמתו לספרו של רבינו "שפת אמת" וז"ל: סוב"ר הרזי"ם חכם חרשים, ידיד ה' וידיד אנשים, חכם מקובל אלוקי נבון לחשים, בזינא קדישא דחילא ופרישא כקש"ת משולם שרגא פייבוש זאוק"ל, לדיק חסיד ועניו, וחכמת אדם תאיר פניו לקבל כל אדם בסבר פנים יפות בנועם שיחתו, האיר מחשכים, ונשמע קולו צבואו לדבר בקודש ורבים מישיני אדמת עפר אולת הקיץ לחיי עולם בקול תפילתו, כל השומע אותו אף אם אבן הוא נימוח וכחץ כליותיו הפליח, ורוח חיים בקרבו הפיח, עד כאן לשונו, כאשר מכל שורה יכולים ללמוד רבות ממעלותיו של רבינו זיע"א.

רבינו היה מופלא בענוותנותו עד למאוד, וכאשר לפעמים הגידו לדקתו ותהלתו בסוד עדת ישרים, הרגיש מיד ברוח קדשו שמדברים ממנו, ומיד בא מחדרו ויאו להפסיק הדברים.

רבות היה נוסע להסתופף בכל לדיקי דורו, אבל ביותר הרבה להסתופף בכל חותנו הגדול זיע"א שמילא אותו ברוח אלקים כראוי וכיאות. כי עזה היתה אהבתו אליו והיה מחבבו תמיד בחבה יתירה, כי החזיקו לאיש אמת, וכפי שאמר פעם חותנו לאנשיו, אם תרצו ללמוד מדה אמת תלמדו מחתני זה, כי הוא איש אמת.

חיבה יתירה נודעת לו מחותנו, שנתן לו את התפילין שהיו לו בירושה מחותנו הרה"ק רבי נפתלי רבי מראפשיץ זיע"א.

הגדיל חתנו עשות כאשר נתן לו סמיכה. כפי שכותב בנו ר' ליבוש בהקדמתו לספרו של אביו, וזלה"ק: אאמו"ר נסמך מאת אריות שבחבורה בעלי אספקלריה המאירה מאת חותנו הדיק הקדוש מו"ה ישעיה אשר זללה"ה נשמתו באור החיים כרורה, ובעודו רך בשנים ניתן לו הסכמה ממנו שיכתוב ידו לה' מה שחידש בתורה הטהורה בתדירא, אף כי הוא היה מקפיד על זה והזהיר באזהרה, וגם הוא בעצמו בסוף ימיו תורת אלקיו בלבו עזרה ולא בשרסם בקהל רב בין ראשי יושבי שורה, ובכל זאת כאשר נודע לו מכתבים של אאמו"ר ז"ל אחר דרישה וחקירה לאמי הרבנית והאדיקת הוא בתו היחידה והיקרה מרת חנה תחיה, אמר, יכתוב יכתוב ידו לה' בתורה הקדושה בראשית ברא.

ביום י"ט אלול תרל"ד עלתה נשמתו הטהורה השמימה, ומנו"כ בעיר ברעזאן. בפטירתו כוה שלא ינעלו את אהלו וכשם שביתו היה פתוח לכל, כך יוכל כל אחד להתפלל על כיוון הקדוש כל זמן שיראה.

זרעו אחריו: בנו מ"מ הרה"ק ר' אברהם זרח אריה יודא ליבוש זיע"א מבערזאן מח"ס אמרי יהודה.

גם היה לו בחור בשם ישעי' אשר שנפטר בן טו"ב שנים בשנת תרכ"ז.

כ אלול תרל"ד

רבי יצחק ב"ר אלימלך זי"ע הנקרא ר' איציקל בראדער מבראד

רבינו הרה"ק רבי יצחק רובין מבראד הנקרא ר' איציקל בראדער זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אלימלך אב"ד סאקאלאו זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה מראפשיץ בעל אור ישע זי"ע בן הצדיק נסתר הגה"צ ר' אליעזר ליפמאן ז"ל

רבינו היה לדיק יסוד עולם חסיד מפורסם.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקה מרת איילדיל ע"ה בת הרה"ק ר' שלום רוקח בעל הגר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אור הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המהולל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע, והגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי בעל חכם צבי זי"ע

שנפתח לחוד סוכותו, והיה שולח לה את הד' מינים שלו לברך עליהם, אף על פי שאכל הרה"ק מאלנו לא היו הגשים יושבים הסוכה, ולא נטלו ד' מינים כדעת החכם צבי ז"ל כידוע.

פעם אחת היה אלכלה אחד שהרופים החיאשו משתי ריאותיו, באמרם שכלו לגמרי, אמרה היא שאכל צביה בל פעם איש כזה, ואמר צביה הקדוש: שאין כח לרופאים לומר שכלו ריאותיו, ואפילו אם לרקו דבריהם, מי שאמר שצריכים ריאה כדי לחיות, יאמר לפלוני לחיות בלי ריאות, ופלוני נתרפא, וגם זה האיש נתרפא כלי. (באהלי לדיקים)

ופעם אחת הזכיר לפניו חולה שהרופא אמר שריאותו נבקעה וח"ו לא יחיה, אמרה היא שהרופא עם הארץ ואינו יודע, לכל זמן שלא ניקב עד הסמפונות אינה טריפה, ונתרפא. (שחן זקנים)

הרה"ק ר' אלטר אייכענשטיין מירטרטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה יעקב מסטריא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב בעל ליקוטי תורה זי"ע נשא את הרבנית הצדיקה מרת מלכה דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יהושע הלוי ראזענפעלד מקאמינקא זי"ע בן הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע בן הקלון והחסיד הרה"ק ר' יעקב יוסף ראזענפעלד מלאווא זי"ע. החתונה נתקיימה בקאמינקא בערך בשנת תרכ"ח, והקטן של החתן הרה"ק מזידיטשוב בל להשתתף בשמחת נדו, צעת שהסחובצה הכלה סביב החתן כנהוג ז"פ, עמד עם הרה"ק מזידיטשוב וניגן את נוסח העבודה של מוסף דיוס הקדוש ובעת הזוית הדם על הפרוכתו ואמר אחת ואחת אחת ושחים וכ"ץ על כל סיבות שעשה, ניגן הרה"ק מזידיטשוב את סדר העבודה בניגון שהיה מנגן דיוס הכיפורים, בסיבוב הרביעי נפלה הכלה בחלשות ל"ע מרוב אימה, נתפחד צביה הרה"ק מקאמינקא

די אלטע שול אין בראד

סיפרו חסידיו בעלזא שרבינו זכה לגילוי אליהו הנביא זכור לטוב שצא פעמים, הדבר היה כשהיזן רבינו על עבודת חותנו הק' וחמותו הרבנית הצדיקה מרת מלכה ע"ה לעת ערב, בשעה שאמרו עליהם שעוסקים בחייון נשמות, ורבינו ראה איש גבוה מאוד מדבר עם חמותו ע"ה, אך את קולו לא שמע, בליל שבת קודש ראהו יושב בקצה השולחן, וכן דיוס שבת קודש, כששאל את חמותו ע"ה פשר הדבר? הזהירה אותו שלא יגלה סודו, באשר הלה היה אליהו הנביא ז"ל בעלזא.

וסיפר רבינו שהיה פעם אחת בשולחן הטהור של חותנו הגר שלום זי"ע, והגר שלום אמר תורה בסתרי הקבלה, שלא היה מי מן היושבים עם שרבינו את הדברים, והיה רבינו מתמה בלבו על חותנו, מדוע יאמר ברבים תורה שאין אחד מהמסובים מציון, ואחר כן אמר הרה"ק מבעלזא: שמלאכים ושרפים השתוקקו שיגיד הדיבורים האלו להעולם, והיה כל זה בעיניו לפלא. אחר הסעודה נכנסו הבנים והמקורבים אל הרה"ק מבעלזא, ואמר עוד הפעם שמלאכים ושרפים השתוקקו שיאמר דיבורים הללו, אמר רבינו לגיסיו שעמדו עם: אינו מציון למה לדיק לומר התורות לפני העולם שאינם מציינים, אם המלאכים משתוקקים לזה יכול לאומרו בינו לבין עצמו? ושאלו לו חותנו הקדוש מה שאמר? וחזר רבינו על דבריו, ואמר שאינו מתכוון ח"ו להקשות אלא שרואה לבין

הנהגות? אמר לו הגר שלום: ר' אייזיקל, הדיבורים האלו הם טובה להעולם, אף על פי שאין מציינים מה שאני אומר אלא שומעים איך שיאלו מפי. (זרעא קדישא)

ונכון לז"ן: גם הצדיקה מרת אידל ע"ה הייתה מפורסמת בצדקתה, ורבים באו להתברך מפיה כאחד מגדולי הצדיקים.

וסיפר שבשנת תרי"ב נחלה הגר שלום זי"ע וקרא לכל בניו ואמר להם: איהר זאלט וויסען דאס מין איידעלע איז ביי מיר פארעכנט ווי אז זהו. (כתבי ז"ל הערצבערג ז"ל מבאלטימארה)

הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית בעלזא זי"ע סיפר לבן בנה הרה"ק ר' פייוויש מיאברוב הי"ד זי"ע בזה"ל: פארצייטענס איז געוועהן אז ערליכע וועלט, ולא נתנו לבת ירושה בין הבנים, וכשנחלק אב"ד הרה"ק מהר"ש מבעלזא, נתנו לבתו הרבנית הצדיקה מאלעסקא איזה חפצים מאביה, אבער דער טאטע הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע הנקרא דער מיטעלער רבי מיסד חברה מחזיקי הדת, האט געזאגט: דער טאטע (הגר שלום) האט דאך געזאגט אז מין איידעלע פעלט נאר אז ספאדיק מיט אז שטעקען להיות רבי, אל כן כוחה יפה כבן, ונתנו לה ירושה שזה עשה עם שאר הבנים.

ובחלקה של הצדיקה אידל ע"ה נפל הרבה חפצים מאביה הקדוש, מנורה של חנוכה מאביה הקדוש, הלייטער של שבת קודש מאמה הצדיקה מרת מלכה ע"ה, והשולחן שהיה צביה הק' לומר עליו ולוקח קוויטלעך, והואזנט זייגער של צביה הקדוש.

כשהיתה חולנית ל"ע נסעה להיות אלכל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלנו זי"ע, והיתה אלכלו בימי חג הסוכות, הרה"ק מאלנו צויה לבנות עבודה סוכה קטנה עם חלון

ואמר: מחותן לעבן, וואס האט איהר געטוהן? ענה הרה"ק מזידיטשוב: סוועט זין אז הפסק, אבער שפעטער וועט גוט זיין, וכוונתו על ימי חייה של הכלה, ואכן אחרי החתונה לא נפקדו דש"ק למשך י"ז שנים ל"ע. הרה"ק ר' אלטר חזונו נשארו להיות סמוכים על שולחנו של הרה"ק מקאמינקא כל השנים הללו. פעם אחת באה לקאמינקא הרבנית הצדיקה אשת רבינו, הלכו כל העם אליה בפיתקאות כמו לדיק מפורסם, וכיון שהיתה מוחזקת ומלומדת ציינים לזוה הרה"ק מקאמינקא ושהיה חתן גיסו של הרה"ק מבעלזא זי"ע לבתו הצדיקה מלכה דבורה הג"ל שהלך אליה להזכיר את עצמה, וכן עשה, אמרה לה הרבנית: עה ביי אונז אין די פאמיליע איז דאס נישט געווען, היינו שאכלנו לא אירע דבר כזה שלא יהיו נפקדים! כשהזרה לצביה וסיפרה לו את דבייה, אמר בחרדה: וואו קומט אז בעלזער רב'ס טאכטער אזא ווארט, לומר פאמיליע, בלשון אשכנז ולא משפחה כנהוג מקדמת דנא, לא עברה ימים מועטים ונפקדה דש"ק והולידה בת, ועוד אחר כן בן. (זרעא קדישא)

נכתב לגנני מרומים כ' אלול שנת תרל"ד ומנוחתו כבוד בבית החיים בראד.

ביום א' י"ד כסלו בשנת תרמ"ו נפטרה זוגתו ומנוחתה כבוד בק"ק בראד.

נשארו אחריו בניו הקדושים: הרה"ק ר' נפתלי צבי מראדיכאו זי"ע, הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מסערענט זי"ע הרה"ק ר' אלימלך מיאברוב זי"ע, חתנו הרה"ק ר' מאיר מאשקאוויטש משאץ זי"ע, חתנו הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל שפירא מראדיכאו זי"ע והרה"ק ר' שמעון יצחק מאיר רוקח מרעדים זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

לע"נ רז"ל בת משה אהרן נ"י

כ אלול תשנ"ו

רבי משה אריה ב"ר ישראל גאב"ד ירושלים בעל עטרת יהושע

רבינו הרה"ק רבי משה ארי' פריינד גאב"ד ירושלים עדה החרדית בעל עטרת יהושע זי"ע נולד בשנת תרס"ד לאביו הרה"ק ר' ישראל פריינד אב"ד הוניאד זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד אב"ד נאסאד זי"ע

טובה שגולד לאחד בן, או שעושין שידוך וכדומה היה שש ושמה מאוד, וראו שדבר זה הוא אלול כמו שמחתו, וכמו כן כשהביאו לו ילד לבדך השתעשע בהילד כבן שלו.

בשנת תשכ"ט נבחר לכהן כחבר בבית דין לדה העדה החרדית ירושלים, ובשנת תשל"ט נתמנה כראב"ד, ואחר פטירת הגה"ק ר' יצחק יעקב ווייס בעל מנחת יצחק גאב"ד ירושלים זי"ע נתעטר רבינו בעטרת הרבנות של ירושלים.

וספר שפעם אחת נתן לו אחד מקל של כסף במתנה, אמר רבינו להרבניתי: שהוא בוש בזה שאינו יאות לאדם פשט להלוך במטה של כסף, הישגה לו הרבניתי: הלא כל הרבנים מהבית דין הולכים במקלות של כסף? ענה רבינו בפשטות ובצבירת לבו: להם להרבנים צודאי ראוי ויאור להלוך במטע של כסף מפני שהם אנשים גדולים, אבל אני באמת איני יודע למה בחרו בי לשמש בתורת האב"ד, הלא המה גדולים וטובים ממנו, אלא שמזלי גרם לי שצחרו בי על אף שהם גדולים יותר ממנו.

בשנה האחרונה לימי חייו בעת רעוא דרעוין כשאמר הפסוק שמע ישראל משך זמן רב בחיבת אחד, וביומו האחרון י"ט אלול קרא קריאת שמע הרבה פעמים בזה אחר זה, ובכל פעם קרא קריאת שמע מלה במלה בקול בהיר, אפשר עשירים פעמים.

נשתלק לגנוי מרומים כ' אלול בשנת תשנ"ו ומנו"כ בהר הזיתים..

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו עבד ה' במסירת נפש ממש, היה גאון ולדיק אמת קדוש וטהור גדול בתורה וחסידות אוהב שלום ורוך שלום, ענוותן גדול וספל בך, שכל ראויו יכירון ויעודין על זה, שהכניע עצמו לכל אדם אף לאנשים פשוטים, ליבורו היה תמיד בנחת וברוב הכנעה מלאים חן, ופניו הפיקו נוגה מאירים כספירים בקדושה וטהרה, ורבים בלו אליו רק לשבוע מזיוו תואר קלסתר פניו הק'.

מדריגותיו בענוה ושלמות רוח היה עד להפליא. פעם אחת בקש אחד שיחזק אותו בדברים, ענה רבינו: אני רצין לעצמי גם כן דברי התחזקות, אין לי כלום. וכמו כן סיפר שאחד בקש מאתו שיברך לו בתורה ויראת שמים: ענה רבינו במריכות ובשלמות רוח: היו ראוי שאתה תברך אותי שאני יהיה ירא שמים! ופעם אחת ביקש אחד מאתו שיתן לו התרת הוראה, אח"כ התגלגל רבינו ואמר: כל אחד רואה מאתי הוראה והסכמות, איני יודע מה רואים ממני, הלא אני לא הדפסתי אפילו ספר אחד.

בגיל צעיר יצרפו רבינו להנהיג ישיבתו בהוניאד, גם שימש בהוראה אלל זקנו שאירפו לדין תורה בהיותו רק בן שמונה עשרה שנה, וכשגלגלו יצא הגה"ק ר' אברהם שלמה הכהן כ"ז אב"ד ריסקוואל זי"ע שהיה ידוע כאחד המומחים הגדולים בעולם דיניי ממנות.

רבינו שמש כראש הישיבה צעיר סאטמאר בשיבתו של רבו מובהק הרה"ק רבינו יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר זי"ע,

בשנת תש"ד הוגלה לאושוויץ ושם שיכל אשת נעוריו ושמונת ילדיהם, כל משך שהותו במחנות השתדל שלא לחלל את השבת קודש ולא להגעל במאכלות אסורות עד כדי מסירת נפש, הוא גם הרבה ללמוד תורה בעל פה.

אחר השחרור חזר לעיר סאטמאר והחל בשיקומה של הקהילה תחת הנהגתו פריחה הקהילה והפכה לשם דבר בצרף רומניא כולה,

כשיד הקומוניסטים גברה ברומניה עזב את המדינה ובשנת תשי"א השתקע בירושלים עינה"ק.

היה נערץ ונקדש אלל כל בית ישראל בהיותו סמל של קדושת ישראל ולחם מלחמתה של תורה מתוך ענוה יתירה.

אוהדי בית סאטמאר וגם הרבה מיקירי ירושלים שמוהו עליהם לראש, כשמרן רבינו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר זי"ע יסד את ישיבת ייטב לב בירושלים עינה"ק, נתמנה רבינו כראש הישיבה, בה הרביץ תורה משך כארבעים שנה, ובו בזמן שימש כמורה לדק של העדה החרדית, מכל שכבות העם פנו אליו בשאלות בדבר ה' זו הלכה.

דרכו של רבינו שהיה שמה בשמחת בכל אחד ואחד כמו בשמחה שלו, כמו כן בכל צער ה' ישמרנו היה מילר לו כמו לערו, עד שהיה ממש כאב לכל אחד. כשצקרו לו בשורה

מתורתו של רבינו זי"ע

במסכת אבות: (פרק ב' משנה ח') רבי יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת. וצריך ביאור הלשון לעצמך, וגם צריך ביאור הלשון נוצרת. ואפשר לפרש על פי משל: לעבד שלמדו אותו טכסיסי מלחמה האין להתנהג במלחמה, והאין צריך לעמוד נגד השונאים העורכים אתו מלחמה, והסדר הוא כי בשעה שלומדים עם העבד אין משימים אש בתוך הכלי זיין, והיה מעשה שהיה באמצע מלחמה, ולקח העבד הכלי זיין אבל אש לא שם בתוכו, וכך היה עורך מלחמה נגד השונא, ובוודאי שהיו השונאים כובשים אותו.

והנמשל הוא כי הבורא ב"ה נתן לנו את תורתו באש שחורה על גבי אש לבנה, כדי שנלחם עם החומר שהוא היצר הרע, ואנו אומרים בכל ברכה אשר קדשנו במצותיו, קודש הוא מלשון פרישה, וכמו שפירש רש"י על הפסוק: קדושים תהיו, הו פרודים מן העריות, (פרשת קדושים י"ט ב') והכוונה היא כי על ידי המצוה שאנו עושים בחשך נמרץ ובגודל התלהבות נעשים דבוקים בפנימיות המצוה שזוהו האש לבנה, ואנו מתרחקים ומתפרשים מהחומר, ולפי גודל ההתלהבות כן הוא גם גודל הפרישות מן החומר, ובאים ע"כ להשגת הבורא ב"ה, אבל אם עושים מצוה מבלי התלהבות כמצות אנשים מלומדה, הרי הוא דומה לאותו העבד שאין שם אש בתוך הכלי זיין. וזהו שאומר התנא אם למדת תורה הרבה, שלמדת תורה וקיימת הרבה מצוות, אל תחזיק טובה לעצמך, שתחזיק זאת לעצמך הוא הגוף, כי לך נוצרת, פירוש הרי נבראת עם צורה כדי שתגביר את כח הצורה הרוחנית אל הלב ותתגבר על החומר ותהיה דבוק בצורה העליונה..

פעם אחת התנצל את עצמו איש אחד לרבינו שהוא נכשל בעונות רח"ל: אמר לו רבינו: זהו מעשה יצר הבא מעצבות ומרה שחורה, צריכים לעבוד הש"ת בשמחה ובטוב לבב.

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

כא אלול תקכ"ד

רבי יהונתן ב"ר נתן נטע זי"ע הנקרא רבי יונתן אייבשיץ

רבינו רשכבה"ג הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ בעל יערות דבש אב"ד דג' קהילות אה"ו: אלטונא-האמבורג-ואנסבעק זי"ע נולד בשנת תנ"ד לאביו הגה"ק ר' נתן נטע ר"ם בק"ק אייבנישיץ זי"ע, שהי' נכד מהגה"ק ר' יונה ב"ר ישעיה תאומים פרענקל מפראג בעל קקיון דיונה זי"ע. ולאמו בת הגה"ק ר' משה יצחק יהודה לייב צינץ אב"ד העלישוי ופינטשוב זי"ע

ובשנת תע"ד חזר לפראג ונבחר לדרשן הקהלה ונתמנה לריש מתיבתא דמתא, ומשנת דע"ת לא פסקה ממנו ישיבה ולא חל להרביץ תורה עד סוף ימיו, ורבים מישראל התקבצו אליו לשחות בצלמא תורתו העמוקה

ואחר הסתלקות הגה"ק ר' דוד אופנהיים אב"ד פראג זי"ע ב' תשרי בשנת תל"ז, נתמנה למלאות מקומו כאב"ד פראג,

ובשנת תק"א נקרא לשמש כאב"ד בקהילת מיץ שברפא במקומו של הגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא בעל פני יהושע זי"ע שעבר לפראנקפורט דמיין, וגם במיץ החזיק ישיבה גדולה,

בשנת תק"ה כשנצרך גירוש ר"ל על יהודי אסטרייך, לא נח ולא שקט רבינו עד שבעצה"ח נחבטל על ידו הגזירה רעה,

בשנת תק"י הוזמן לשבת על כסא הרבנות אה"ו אלטונא-האמבורג-ואנסבעק במקומו של הגה"ק ר' יחזקאל קאנלבויוג בעל כנסת יחזקאל זי"ע ובסוף שנת תק"י עבר ממיץ לזה"ו ושם המשיך לתפוס ישיבה, ושם קפץ רוגזו של הגה"ק ר' יעקב עמדין זי"ע אשר חשדו מכת ש"ץ רח"ל אודות הקמיעות שנתן ליוולדות לעלור המגפה אשר פרצה בעת ההוא, ויאל ריב גדול ונורא בקרב מחנה ישראל אשר הרעיש כל העולם כולו, עד שסופרו ראו כל עמי הארץ כי שניהם נחכונו לש"ש ושאדקת הרבני עומדות לעד

סמוך לפטירתו בשנת תקכ"ב הדפיס את ספרו כרתי ופלתי על יו"ד ח"א,

נסתלק לגנוי מדומים ביום ג' כ"א אלול בשנת תקכ"ד ומנו"כ בעיר אלטונא.

נשאר אחריו ספריו הק' ה"ה: תפארת יונתן, חזי יונתן, בני אהבה, קשת יהונתן, אורים ותומים, כרתי ופלתי, אהבת יהותן, יערות דבש.

ביתו של רבינו זי"ע עבדה משרתת במשך שנים רבות ואחר הסתלקתו סיפרה ב' דברים מרבינו. א. שהגם שעבדה אצלו שנים הרבה מ"מ לא ראה אותה ולא הסתכל עליה אף פעם. ב. שבכל לילה בשעת חלוא געה רבינו בזכיות רמות כאלו, עד שהיה דומה הדבר שזה לו הלילה האחרון לחייו.

פעם אחת בימי החורף היה בליל שבת קודש שחל תקופת טבת והרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר בעל חידושי הרי"ם ראש שושלת גור זי"ע אכלו ליל ש"ק עם קהל החסידים הסמוכים לשלחנו הטהור, ולא אמר אז דברי תורה לפני העם כדרכו בכל ש"ק, רק סיפר כי פעם אחת שאל כומר אחד את הגה"ק רשכבה"ג הרבי ר' יונתן אייבשיץ זי"ע: הלך יש לכם היהודים עת שאינכם לומדים תורה, וחכמים כתבו כי העולם עומד על התורה, ואם כן על מה העולם עומד בשעות הללו? והשיב לו הרבי ר' יונתן זי"ע: כי מנהג ישראל תורה, וזהו בעצמו שאין לומדים אז, הוא תורה, ועל זה יש קיום העולם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מקובל אלקי גאון וחריף בתורה חכם ומוח ועלם מרביץ תורה ותופס ישיבה, והיה בקי בכל החכמות, וזמן ילא בכל העולם לשם ולתפארת.

והיה מכוזב גם צעני המלכות והשרים והתוכח הרבה פעמים עם ראשי הכומרים צעני האמונה, ועשה חיל ופעל שלו נתנה הרשיון לבדו להדפיס הש"ס במדינת פיהם, שהי' אסור לפרסם מטעם הממשלה במדינה זו, ובכמה מקומות ובכמה ארצות פעל טובות גדולות לעם ישראל כי היה מכוזב גדול צעני המלכים ושרים וקובל מהם הרבה אריות הכבד, והמלך דלנעמארק כיבדוהו בתואר "בארן" והוא לא התנהג עצמו בתואר זה מעולם, ולא הזכירו ואפילו מקרוביו לא ידעו מזה עד אחר פטירתו שצנו הצעיר הגה"ק ר' בנימין וואלף זי"ע השתמש בראשונה בתואר זה.

וסיפר פעם ילא רבינו מציתו לרחוב, פגשו בו המלך ואמר לו: הרגלים לאן? השיב לו רבינו: אדוני המלך, איני יודע! כעם המלך וזה לאסרו, לאחר ששכבה חמת המלך שלח להביא את רבינו ואמר לו: מפני מה לא החזרת לי תשובה כהלכה על שאלתי? אמר לו רבינו: אדוני המלך, תשובה כהלכה החזרתי לך, אין אדם יודע להיכן רגליו מובילות אותו ועיניך הרואות שרק יאלתי מציתי על מנת ליכך לבית המדרש, ורגלי הובילו אותי לבית האסורים.

למד בישיבת הגה"ק ר' מאיר אייזנשטאט בעל פנים מאירת זי"ע בנת שהיה אב"ד בקהילת פרוסטיץ הסמוכה לאייבשיץ,

וי"ב מרחשון בשנת תס"ח נסתלק אביו הק' זי"ע,

בשנת תס"ט כשעזב רבו הבעל פנים מאירת את פרוסטיץ וחזר לארץ מולדתו פולין לק"ק שידלואווי, עזב רבינו אל דודו זקנו הגה"ק ר' אליעזר הלוי אייזננא אב"ד הלישוי זי"ע ונתגדל אצלו ושם למד עם בן רבו הגה"ק ר' יוסף בעל עדות ביוסף זי"ע.

וכשהגעו לפרקו בשנת ת"ע נשא בת הגה"ק ר' משה יצחק ספירא אב"ד בומסלא זי"ע ואחר נשואיו היה סמוך על שלחן חותנו וסייע לו בהוראת איסור והיתר, ורבינו כתב בספרו על חותנו: הוא אשר לקחני מצית אבי באשר אבי ואמי עזבוני בילדותי והוא נתן לי את בתו לאשה וגדלני והלבשני לא חסר לנפשי מאומה. ושם למד בקדושה ובטהרה על התורה ועל העבודה וימס ולילה עם החזרותא שלו,

זמן קצר אח"כ עבר לפראג לבית זקינו הגה"ק ר' אהרן יחיאל מיכל ספירא מפראג זי"ע, ושם קיבל תורה מתלמידי הגה"ק ר' אברהם ברוידא זי"ע וביניהם הגה"ק ר' יונה לאנדספר בעל מעיל צדקה זי"ע והגה"ק ר' נתנאל ווייל בעל קרבן נתנאל זי"ע, כשנתיים ישב בפראג,

ובשנת תע"ג נסע להאמבורג לבית אבי חמותו הגה"ק ר' מרדכי כהן זי"ע

בעמוד העבודה עבודה שבלב זו תפלה היה רבינו עובד ה' מאין כמותו, רבינו היה בתפלתו בעל בכי ובסוף התפלה היו מוצאים במקום מושבו כאילו מים נשפכו שם, רבינו היה אומר כי שעת התפילה בעמדו לפני ה' היא חלקו בכל עמלו. (בית יהונתן הסופר)

הגה"ק ר' צבי קינטסליכער זי"ע אבד"ק סבע, היה לפני המלחמה אב"ד בית הכנסת בעיר הערמענשטאט והיות שהיה אז זמן מלחמה היה הרבה פעמים שקבוצות אנשים דברו נייע"ס בבית הכנסת, הר"ר צבי אמר לפניו דברי מוסר, ותוך הדברים סיפר שפעם שאל גלח להגה"ק ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע הרי אפילו האומות העולם בבית תפילתם עומדים באימה וביראה ואמאי בתי כנסיות של בני ישראל רועשים וגועשים? , ענה לו ר' יהונתן: אתם באים לפני אדון הכל כעבד לפני רבו ולכן עמידתכם הוא כעבד לפני המלך, אבל אנו הרי אנחנו בניס למקום ולכן עמידתנו הוא כבן לפני אביו. ואמר הר"ר צבי: שזה רק ללימוד זכות על ישראל, אבל באמת צריך לעמוד לפני הבורא ב"ה באימה וביראה. ובה פירש הפסוק "בנים אתם לה' אלקיכם" ועם כל זה "לא תגודדו" בבית הכנסת, וכדרכת ח"ל על זה (יבמות ג) לא תעשו אגודות אגודות. (פניני תורה וחסידות)

כבר נודע במקובלים כי כל אומה ואומה אין להם צלם שווה לאומה אחרת, וכן צלמא דישראל לצלמא דשאר עמין. (תפארת יונתן תצ"א)

כב אלול תרס"ו

רבי ישכר דוב בער ב"ר מרדכי זי"ע אב"ד סאטמאר

רבינו הרה"ק רבי ישכר דוב בער לייפער אב"ד בסאטמאר, הנקרא רבי בערצי מסאטמאר זי"ע, אחי הרה"ק ר' יצחק מסאטניסלוב זי"ע, הרה"ק ר' מאיר ראזענבוים מקרעטשניף זי"ע, הרה"ק ר' ישראל יעקב מחוסט זי"ע הרה"ק ר' אהרן משה מלאנצוט זי"ע הרה"ק ר' יוסף מנירעדהאז זי"ע, נולד בשנת תר"ה לאביו הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע הנקרא ר' מרדכי'לע מנאדבורנא בן הרה"ק ר' ישכר בערטשע מנאדבורנא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מקאליש זי"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר הגדול ראש שושלת פרעמישלאן זי"ע, ויחוסם למעלה ראש עד רבינו יעקב מקורבל בעל שו"ת מן השמים זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש אב"ד יאס זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן משה טויבש בעל שו"ת תועפות ראם וקרני ראם זי"ע בן ר' יעקב זי"ע שהיה ממשפחה מיוחסת לרבינו הגה"ק רבי יואל סירקס אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע והגה"ק המהרש"ל זי"ע והגה"ק בעל הלבוש זי"ע

עד רבינו הגה"ק רבי יוסף טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא צעל חוספות יום טוב זי"ע

וסופר שטרס נישואיו סיים רבינו שתי פעמים ש"ס, אביו הרה"ק מנאדבורנא זי"ע הכיר עליו שביעות רצון מיוחדת, וספט שלפי גודל חשיבותו בנו יצא זה מעין פנס, ואמר לו: בני חביבי אם מסיימים פעם שניה את הש"ס לפני הנישואין אין מקום להתנשאות. (אוהב חסד)

רבינו כיהן בהתחלה בצאכניע גאליליא, ולאחר מכן בסעליש, ובסוף ימיו לאחר הסתלק אביו בט"ו תשרי לביל ראשון של חג הסוכות בשנת תרנ"ה בעיר סאטמאר.

סיפר בנו הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זי"ע שאחד מחסידיו הרה"ק ר' יצחק דוב רוקח האדמו"ר השלישי לבית צעלזא זי"ע היה לו משפט, וכל אל רבו מצעלזא להזכיר עצמו לישועה, אמר לו רבו: עכתי שחסע להרבי מצאכניא בענין זה, הוא גדול מאד צענינים אלו ואיך ראט דיק לו פארן וועגען דעם אום צאכניער רבי, ער איז זייער גרוים אין דעם ועכשיו כבר אינו גר בצאכניע, וגר כעת באיזה מקום צאונגארן, סע לצאכניע, וסם יתודע לך איפה הוא גר עכשיו. כן עשה האיש ונסע לרבינו וסיפר לו אודות המשפט, כתב לו רבינו על נייר אות באות מה שיטענו עבורו האדוואקאטן, ולקח האיש את הנייר, והם טענו ככל מה שהיה כתוב על הנייר, ויאל זכאי בדינו.

ואחר כך כתב מכתב לרבינו שיאל זכאי בדין, והמכתב הגיע בצלמלע השבעה מרבינו אחר הסתלקותו, והרה"ק ר' איתמר מבישטינא זי"ע ענה לו במכתב, ואחר כך בא הוא בצלמלע עם פיוון, ואמר אז: שאל לו מדוע לא נסע לרבינו כל השנים הללו. (שיח זקנים – עיין בספר עבודת עבודה שסיפר המעשה זו על יהושע רוקח מצעלזא, הגקרא דער מיטעלער רב זי"ע"א)

פעם שלח שר המחוז שוטרים לאמר לרבינו צפוקותו שעד שגושים יום ילך רבינו מעירו, והשיב רבינו לשוטרים שיאמרו לך בשמו שהוא יסתלק קודם ממקומו, וכן היה שכתוב שבעו צא אל השך מפלה. (אוהב חסד)

נכתב לגנוז מרומים כ"ב אלול שנת תרס"ו ומנוחהו כבוד בבית החיים סאטמאר.

נשאר אחריו בניו הקדושים כולם היו לאדמו"רי"ם הרה"ק ר' מאיר מקליוולאנד זי"ע, הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זי"ע, הרה"ק ר' דוד מצאנא זי"ע, הרה"ק ר' אהרן משה מנגוסווארדיין הי"ד זי"ע הרה"ק ר' יוסף מפיטסבורג, פענסילוועניע בעל דקת יוסף זי"ע, הרה"ק ר' שלום מנדבורנא ברייטן-ביטש ניו יארק זי"ע, וחתנו הרה"ק ר' ישכר בער רויזענבוים מסטראזניץ זי"ע חתנו הרה"ק ר' מאיר רויזענבוים מסאטמאר זי"ע, חתנו הרה"ק ר' יצחק לייפער זי"ע

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש מאוד, צעל מפות ופעול יצועות, וידוע ומפורסם לגאון אדיר בקי ב"ס ופוסקים, וכמו שהיה נחשב כמאד מגדולי החוזה בתורות הגולה, הרי בחכמת הקבלה השיג שיאים גדולים ביותר. מספרים כי פעם נזדמן ברככת עם הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס ראש שושלת ספינקא צעל אמרי יוסף זי"ע, ובכל הדרך שוחחו ביניהם וזכרו שאלות מסוככות בתורת הקבלה, ובעל אמרי יוסף חזר מספר פעמים על דבריו שנאמרו בפשטות ובענוות חן. (ראשי גולת אריאל) וחסידים רבים נהרו אליו לשמוע מפיו תורה ודבר ה', והיה אומר דברי תורה שעות ארוכות.

בהיות רבינו עדיין רך בשנים כבן שש, כבר היה לו הכח לפעול יצועות, כי פעם בעודו ילד בן שש, בא איש אחד לבית אביו הרה"ק ר' מרדכי'לע מנאדבורנא זי"ע לישועה, כי איש זה התפרנס ממכירת מתכת להממשלה, וכעת תפסו אותו השוטרים, כי פעם בזמרו מהסחורה הג'ל חסרה מן המדה כמו חצי קילא, ואסרוהו בבית הסוהר עד זמן המשפט, ועל ידי השתלחות נתנו לו חופש ללכת מבית הסוהר עד זמן המשפט, שיתקיים בעוד כמה ימים, ומתיאר שישארו אותו לכמה שנים על חטא זה, כה דיבר האיש בבכי בבית ר' מרדכי'לע זי"ע, והיות שהרבי ר' מרדכי'לע לא היה אז בביתו, אמר רבינו שהיה בן שש להאיש: אם נתן לי כמה פרוטות אני מבטיחך שנתלך מהמשפט, ונתן לו כמה פרוטות, ואמר רבינו להאיש: צבא עת המשפט, תאמר אל השופט שלדעתך לא החסרת כלום מהמשקל, ושימלאו בקשך לשקול עוד הפעם, וכן הוה. בהגיע יום המשפט, אמר האיש שזבקה בקשך לשקול עוד הפעם כי לדעתו לא יסר כלום, ושקלו עוד הפעם וראו שהכל מכוון ואינו חסר כלום, ואחר שיאל האיש זכאי מהמשפט, בא אל הרבי ר' מרדכי'לע וסיפר שעשה כלעת בנו בערצילע ועבר הכל השלום, שאל הרה"ק ר' מרדכי'לע את רבינו: האיד עשית דבר כזה ליטול מעות מיהודי וכי מה עשית לזה? והשיב רבינו: היות שאבא לא היה אז בבית, חשבתי שאבדק את המלאך מיכאל, שבעת שישקלו השופטים המתכת יכבדו את ידו עליהם. (עבודת עבודה)

כשהגיע לפרקו נשאל לבנו של הרה"ק ר' אלעזר (לזכרו) בראגוויין מאחזיפולה סטרעטין זי"ע, בן הרה"ק ר' יהודה לבי ראש שושלת מסטרעטין צעל שארית יהודה זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זאנוויל אב"ד זואלא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי פעשעם ממדינת רוסיה אב"ד נראווב זי"ע שאר כתב הרה"ק ר' דוד אלימלך יואלש מקאליש זי"ע ששמע בשם הרה"ק ר' יהודה לבי מסטרארעטין זי"ע שאמר בשם הרה"ק ר' יצחק מדראבהיטש זי"ע שהיה פעם אחת אלל זקינו הרה"ק מרדכי שנתגלה לו מן השמים שהוא שר התורה דבורו, בן הרה"ק ר' אברהם צ"ר אברהם זי"ע דוד אחר דוד צעלי רוה"ק עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר ע"ה ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ובזיווג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' יהושע העשיל אייכענסטיין מחודורוב זידיטשוב זי"ע (שהיה חתנו של הרה"ק ר' אלעזר מאחזיפולה זי"ע) בן הרה"ק ר' אלכסנדר סנדר יום טוב ליפא מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענסטיין מזידיטשוב צעל פירוש מהרי"א על המדרש זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בערש אייכענסטיין מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולמעלה בקודש

מתורתו של רבינו
 יואמר משה לחתנו פי יבא אלי העם לדרש אלקים. (פרשת יתרו י"ח ט"ו) כי יבא אלי אזי יפעלו שתיהם חן בחינת, העם, שיהיה להם ישועה בעיני עולם הזה, והן לדרש אלקים, שיקבלו יראת שמים. (גדולת מרדכי)
 פעם אחת היה הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זי"ע במאריענבאד בט' הימים של בין המצרים, והיה שם גם הרה"ק ר' צבי הירש ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע. הדרכי תשובה זי"ע עשה סיום מסכת וערך סעודה עם בשר, וכאשר ראה את הרה"ק מבישטינא ביקש מאתו שגם הוא ישתתף בהסעודה, אמר לו ר' איתמר: אבי הרה"ק מסאטמאר לא היה דעתו נוחה ממה שעושים סיום כדי לאכול בשר, והיה מפרש הפסוק: התאוו תאווה וישבו ויבשו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר.
 (פרשת בהעלותך י"ד) התאוו תאווה, מפני שמתאווים, ויאמרו, עושים סיום, ואומרים, מי יאכלנו בשר. אמר לו הדרכי תשובה: איך וועל מאכן פאר אייך פיש, אבל הרה"ק מבישטינא לא רצה כלל לבוא למסיבה שאוכלין בה בשר. (שיח זקנים)
 ולא ישיגוהו משיגי הגוף, פירש דהיינו כל זמן שאדם הולך אחרי תאוות עולם הזה ושקוע בצרכי גופו אי אפשר להשיג את הבורא ברוך הוא. (אוהב חסד)
 כידוע המאמר שהאדם צריך ללמוד שלשה דברים מנער קטן. א) שדרכו תמיד לעשות מעשה ואינו יושב בטל אפילו רגע אחד. ב) שאם חסר לו דבר מה, אזי הוא מרים את קולו וזוכה עד שנותנים לו. ג) כל מעשיו ותנועותיו ודבוריו הוא עושה באמת ובתמים בלי שום פניה ומחשבת פסול, ועל זה אמר רבינו ומשום הכי כל מה שהתינוק עושה, נושא חן בעיני כל רואיו. (צדקת יוסף)

כב אלול תרע"ח

רבי אברהם משה ב"ר עמואל זי"ע מפשעוורז ראספשא

רבינו הרה"ק רבי אברהם משה וולטפרייד מפשעוורז ראספשא זי"ע נולד בשנת ת"ר לאביו הרה"ק ר' עמואל מפשעוורז זי"ע בן הרה"ק ר' ישעיה וולטפרייד ראש שושלת פשעוורז זי"ע [בימיו יצא צו מטעם הממשלה כי כל איש צריך להקרא בכנוי משפחה, וכאשר שאלוהו את רבינו איזה שם לוואי יקרא משפחתו, ענה ואמר: מיין משפחה נאמען זאל זיין (שמחת עולם) "וועלטפרייד". ובנוסח אחר מספרים כשהלכו הפקידים לדרוש ממנו את כינוי היה הרה"ק ר' ישעיהו אומר באותו פרק זמן את תפילת ידיד נפש, ואמר והיתה לה שמחת עולם, ולשון שמחת עולם וועלט פרייד.] נולד בשנת תקי"ח לאביו הרה"ק ר' מאיר בלאסק זי"ע בן הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד בלסק זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק ר' אליקים געץ אב"ד הילדוסים בעל אבן השוהם וראב"ד הנובר זי"ע, ולאמו בתו של הרה"ק ר' ישראל הורביץ זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק בעל החוזה מלובלין זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אליעזר משברשין זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע

הסמוכה לפעטריקוב, למן העת ההיא נקרא אנשי שלומו "חסידו ראספשא" ובשנת תרע"ו חזר והעתיק שוב משכנו לעיר פשעוורז, וטעמו ונימוקו עמו, כי מהאוהו הוא לשכב עם אבותיו, ואמנם לא ארכו הימים וכב"צ אלול שנת תרע"ח נסתלק לגנוי מרומים בלוהל של זקינו הרה"ק ר' ישעיהו זי"ע

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' שלמה זלמן הי"ד זי"ע שמילא מקומו, הרה"ק ר' עמואל מפאצ'אניץ זי"ע, הרה"ק ר' ישעיה מקאליש זי"ע, והרה"ק ר' ישראל מראדאמסק זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לדיק הדור שחסידים למאות נסעו אליו לשמוע ממני תורה וקדושה, היה בעל עבודה גדולה ונשגבה, מופת הדור והדרו.

רבינו היה ממליץ על כנסת ישראל בהגלות המר הזה ואמר: וְיִזְדוּ שְׁמַיִם פְּלִאָה ה' אִף תִּמְוָקֶךָ פְּקַהֵל קְלָשִׁים. (תהלים פ"ט ו') שהשמים נותנים הודאה להשם יתברך על הנפלאות הבורא

בית המדרש בעיר פשעוורז

שהאמונה מחזקת אף בזמן בגלות המר הזה בקהל קדושים בעם בני ישראל.

כאשר נסתלק רבינו לגנוי מרומים כב"צ שבט בשנת תרכ"ה, עלה רבינו למלכא כסאו, והרה"ק ר' חיים האלכזרעבסקאט בעל דברי חיים מלאנו זי"ע תמך בימינו שימלא מקום אבותיו לשבת על כסא הרבנות, וכתב אגרת לאנשי פשעוורז: ואם כי עודנו רך בשנים, עוז פניו תאיר ביראה וחכמה, למרות זאת עוררו אנשי דלא מעלי מחלוקת כנגדו, ונאלץ לעזוב את העיר.

ונכון לזיין מה שאמר רבינו פעם אחת: וְיִזְדוּ שְׁמַיִם וְיִזְדוּ שְׁמַיִם (קהלת א' ה') עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע (קהלת רבה) וקשה לפי זה המימרות של הגמרא גדולה סילוקו של דליקים כשריפת בית אלוהינו (עין מסכת ראש השנה י"ח) ולפי הג"ל מה גדולה כל כך החורבן של מיתת דליקים, הא בלא דליק אחר לעולם? ויתכן לפרש דהנה כל אחד ואחד רואה ויודע כי בהשקיעת שמש אין דומה לזריחת שמש וחילוק גדול יש, וזה הכונה בהמימרות הג"ל אף על פי שבא דליק אחר לעולם, וזרח השמש וצא השמש שהזריחה של הדליק החדש הוא כמו השקיעה של דליק הישן, ועיין היטב בזה.

בשנת תרמ"ה נתקבל כאב"ד בעיר סולעיאוו, וכעבור כמה שנים איוה למושב לו בעיר ראספשא

שטח הבית החיים

מתורתו של רבינו

יִגְשׁ אֵלָיו הַיְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדָבָר נָא עֲבֹדָה דְּבַר בְּאֲזִי אֲדֹנָי וְאֵל יְחִיר אֲפָךְ בְּעֶבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כְּפָרְעָה (פרשת ויגש מ"ד י"ח) דהנה מצינו שהתפלל משה רבינו ע"ה: וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר (פרשת ואתחנן ג' כ"ג) כוונתו היתה על עקבתא דמשיחא, אשר הדעת התורה אזי יהיה בהגלות והגשמיות מתרבה בכל יום ויום, ביקש משה רבינו ע"ה שיקבל השם יתברך מכל ישראל אז אמירה בלבד בתפלה, וזה בעת ההיא לאמר, בעקבתא דמשיחא הדיבור בתפלה לחוד יקבל הש"ת מיישראל לפני, וזה ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני: בעקבתא דמשיחא יקבל הש"ת ויהיה באזני, וכמאמר הפסוק: כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבֹו גָדֹל לְאֱלֹקֵינוּ. (פרשת האזינו ל"ב ג') באותו הזמן האמירה בלבד יהיה בזה גדלות ה' אליקינו למען גדול הלחץ זו הדחק אשר יהיה בימים ההם.

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כב אלול תרס"ג

רבי מרדכי דוב ב"ר משולם זוסיא בעל עמק שאלה מהורנסטייפל

רבינו הרה"ק רבי מרדכי דוב טערווסקי ראש שושלת הורנסטייפל בעל חיבור לטהרה זי"ע נולד בעיר הורנסטייפל יום ה' דחנוכה כ"ט כסלו בשנת ה' ת"ר לאביו הרה"ק ר' משולם זוסיא אוערבאך אב"ד טאלמיטש זי"ע בן הרה"ק ר' מיכל קרימער זי"ע בן הרה"ק ר' הערש מענדל מהניפאלי זי"ע בן הרה"ק רבי ר' משולם זושא מהאניפאלי זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שטערנא פייגא ע"ה בתו של ר' יעקב ישראל טווערסקי מטשערקאס זי"ע בן הרה"ק המגיד ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע וחתן ר' דוב בער שניאורסאהן דער מיטעלע רבי מליבאוויטש זי"ע חתן הרה"ק ר' יעקב ישראל טעוורסקי מטשערקאס זי"ע בן הרה"ק המגיד ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע

לפעמים יהודי עם קוויטל ואי אפשר להשיעו, אז כואב הרבה יותר, ומוכרחים ג"כ לשתוק.

פעם אחת נקרא רבינו לזקנו הרה"ק ר' יעקב ישראל טעוורסקי מטשערקאס זי"ע לבוא אליו שאל רבינו למטרת הזמנתו? אמר לו הרה"ק מטשערקאס זי"ע בוא עמי לחדרה של סבתא, נכנסו לשם, אמר זקנו זי"ע: יש לי סכסוך עם סבתא, והחלטנו שהיינו להציע הסכסוך לפניך וככל אשר תפסוק כן יקום, וזה דבר הסכסוך: סבתא אומרת, שהיא צריכה להסתלק מן העולם קודם לי, לפי שאם תישאר אלמנה, וחסידים ודאי לא יבואו אז, לא תוכל להסתלק לחיי צדיקות, ואני אומר שעלי להסתלק קודם, שאם תישאר אלמן, פלג גוף לא אוכל להסתדר, ועכשיו: תפסוק אתה אנחנו סומכים עליך, אמר רבינו בחכמה: בעלם סבתא אודקת, חייה היא כאלמנה יהיו קשים יותר, אלא שמכיון שלעת סבא היא אחרת, אינני רוצה לעבור על דעת סבא, ולכן דעתי היא שכשיגיע זמן הסתלקותם, תהיה הסתלקות שניכם בשנה אחת, וכן היה, בסיון שנת תרל"ו נסתלקה הרבנית ע"ה, ובאותה שנה נסתלק י"ג אלול הרה"ק מטשערקאס זי"ע.

רבינו נסתלק לגני מרומים במוצ"ק אור ל"ב אלול תרס"ג בהונסטייפל אחרי ששפט את ישראל ארבעים שנה ושם חלקת מחוקק ספון.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' אהרן אלימלך שניאור זלמן מקראסנא זי"ע הרה"ק ר' חיים משה צבי מרחמיסטריווקא זי"ע הרה"ק ר' בנימין יהודה לייב משיקאגא זי"ע הרה"ק ר' צדוק דוד מראשקוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו נקרא צדיקו של אברהם אבינו מרדכי על שם זקנו מטשערנאביל זי"ע ודוב ע"ש זקנו מליבאוויטש זי"ע בהיותו כבן שש נתייתם מאמו ונתגדל על צרכי זקינו הרה"ק מטשערקאס זי"ע בהיותו כבן י"ג התארס עם הרבנית הצדיקת מרת רייזל ע"ה בת הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת אלזנ זי"ע. החתונה התקיימה בשנת תרט"ו בעיר הוסיאטין,

בשנת תרכ"ג הטיל עליו זקינו מטשערקאס זי"ע עול הנהגת עדת ישורון, והתחיל בהנהגת עדתו בעיר הארנסטייפל, עם פטירת זקינו מטשערקאס זי"ע ב"ג אלול בשנת תרל"ו, התקשרו אליו הרבה מחסידי טשערקאס ונתמנה למלאות מקומו בנשיאות קופת הצדקה רמבענה"ג, שהיתה תחת נשיאות זקינו הק' מטשערקאס זי"ע בד בבד עם הנהגת עדתו הק',

רבינו היה איש קדוש מאוד גאון וחסיד נהג לסיים ש"ס מדי שנה בחג השבועות, ונהג ללמוד תורה בקול רם, כמו שסיפר בתו הרבנית הצדיקת מרת שרה מרים ע"ה אבי נהג ללמוד בקול רם כזה שנשמע בכל חלל הבית עד כי אמרו בצחות שאף המשרתת כבר יודעת ללמוד. כמו כן היה רבינו עניו וסבלי גדול, מפורסם כאחד מגדולי הפוסקים, והשיב להשאלים בדבר ה' זו הלכה, חיבר כמה ספרים מהם עמק שאלה, תורי זהב, חיבר לטהרה, פלא יועץ על התורה, עמק החכמה, ועוד.

הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע אמר על רבינו שאליו צריכים לנסוע כל האדמו"רים, לעיריכם וגם זקנים, הצעירים צריכים ללמוד ללכת בדרכיו הק', והזקנים יראו את עבודתו ויהביישו ממנו (מפי ספרים וסופרים)

ופעם אחת היה רבינו אצל הרה"ק מטאלנא זי"ע וביקש מרבינו שישאר לשבות בשבת קודש בטאלנא, התנכל רבינו ואמר שהיות ולא היה בדעתו לישאר כאלו על שבת קודש לא הביא מלבושי שבת עמו, תוך כדי דיבור נכנס לחדר יהודי זקן מעוטר בזקן לבן, והורה הרה"ק מטאלנא זי"ע לרבינו לקום לפניו, ורבינו הבין שהזקן הוא אדם נכבד מאד ומפני כבודו נהפך לקום אך תיכף הבחין שהוא חייט ובא למדוד עבורו קאפוטע, ונשאר שם לשב"ק. לאחר השבת בעת שנסע משם אמר הרה"ק מטאלנא: יונגלייט לערענט אייך פון אים, און אלטע לייט שעס אייך פון אים.

פעם אחד חלה רבינו והרופאים החליטו שיש צורך לכרוז מקום אחד בגבו בשפוד רותח, הסכים רבינו לכך, ורופא אחד ניגש לעשות זאת. ולהרופאים יש ג' דרגות של חוס בצאתו השפוד שצריכים בו בגבו של חולה. אם החולה אינו מרגיש כלום בחומו של השפוד הראשון, אם הרופא שם שפוד שני בדרגת חוס גבוהה יותר, ואם גם אז אין החולה מרגיש הוא נותן שפוד שלישי בדרגה העליונה של חוס, ברם רוב החולים מרגישים כבר בשפוד הראשון. וכשתן הרופא השפוד הראשון, סבל רבינו ושתק, חשה הרופא שדלתי עדיין אינו מרגיש בהחוס, והחליף השפוד הראשון בשני, רבינו הרגיש היטב בכאב אבל מתוך סבלנותו שתק טוב ולא הוציא אף אנחה אחת מלבו, החליף הרופא שוב את השפוד השני בשלישי, ורבינו מוסיף לקבל את יסוריו בזהבה, ואינו מוציא אף הגה מפיו. נשתומם מאוד הרופא וקרא: אינני יודע אם הוא מלאך או שד! הרופא היה רוסי, ודיבר רוסיית. פנה רבינו. שלא הבין כ"כ רוסית אל הסובבים אותו בשאלה: מה אומר הרופא? מסרו לו את דבריו, אמר רבינו להם: תאמרו לו, שאם בא

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

כג אלול תקפ"ו [א]

רבי אורי ב"ר פנחס השרף מסטרעליסק בעל אמרי קדוש

רבינו הרה"ק רבי אורי קלוגהויפט בעל אמרי קדוש מסטרעליסק הנקרא השרף סטרעליסק זי"ע נולד בעיר יאנוב הסמוכה ללעמבערג לאביו הרה"ק ר' פנחס זי"ע החייט מיאנוב. אמו ע"ה היתה צדיקת גדולה והרה"ק המגיד הגדול ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ניבא עליה שתוליד בן שיהיה אור המאיר לכל העולם

רבינו היה איש קדוש מאוד, לדיק יסוד עולם.

פעם אמר רבינו לכל זמן שלא עשה הוא הבדלה במו"ש"ק המפתחות של הגיהנם הם בידו. (מיכלא לאסותאל)

היה גדול בתורה ועבודה והיה מפורסם כפועל ישועות בקרב הארץ, ומשפיע שפע רב לכל הבאים בזילו שפע של פרנסה רבה ועשירות והיה תלמיד מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע

והרבה לנסוע ללדיקי דורו, ומליזענסק הלך לאוסטרא להרה"ק ר' יעקב יוסף מאוסטרא הנקרא רב ייבי על שם ספרו זי"ע, ומשם הלך להרה"ק ר' פנחס שפירא מקארין זי"ע שהיה אז זקן לדיקי הדור, אך תיכף כאשר הרה"ק מקארין זי"ע ראה את רבינו, נתן לו שלום ואמר לו לך שלום כי אני איני הרב שלך, ואחרי כן נסע לנעשכין להרה"ק ר' מרדכי הזקן מנעשכין זי"ע, וממנו הלך להרה"ק ר' משולם זשא מהאניפולי זי"ע שקיב אותו מאוד, ובשעת פטירתו ממנו ביך אותו שהשכינה לא תסתלק ממנו כל ימי חייו, ובקרב ימאל לו רב לפי שורש נשמתו, ואז הלך לקארלין להרה"ק ר' שלמה הלוי מקרלין זי"ע, וכשבא שם מאל אותו כשהוא יושב על גל אבנים (שקורין פריזמא בלע"ז) על הדרך שהיה סמוך לביתו, נתן הרה"ק ר' שלמה זי"ע לו שלום, ומיד נפלה עליו אימה גדולה, ומזה הבין כי זהו רבו כמו שאמרי חז"ל ומורא רבך כמורא שמים, ונשאר אצלו זמן זמנים טובא, ונעשה תלמידו המובהק, ואליו נדבק ביותר והיה מגדולי החב"ריא,

ורבו מקארלין אמר על רבינו שהוא שקול בעיניו כמו אלפי חסידים,

וכשהגיע לפרקו נשא בזיו"ר את הרבנית פריידא ע"ה בת איש יר"ש ולמדן, ובזיווג שני נשא הרבנית הצדיקת מרת בלימא ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד מקולומייא זי"ע

ולאחר הסתלקות רבו הק' בכ"ב תמוז שנת תקנ"ב שב ללעמבערג והחל להנהיג את העדה, ומשם עבר לסטרעליסק.

רבינו היה כמו אחד משרפי אש כל היום וכל הלילה מגודל פחד יראת דוראו והיה כל כך מתדבק בקונו שבכל יום ויום כשהלך לתפלת

שחרית, הלך להקעך זיך גיזעגינין, לפטור מאשחו וכל בני ביתו, כי אולי יסתלק מרוב דביקותו בתפילה. (עשר כאכחות)

כמו כן יספר כשהיה בנו יחידו הרה"ק רבי שלמה זי"ע אחרי פטירת אביו בסאליגורא שאל אותו הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע לספר איזה הנהגה מאביו. סיפר הוא: שני דברים היינו שקודם שהלך להתפלל תפלת שחרית היה הולך בכל יום ויום לחדר הבישול זיך לו געזעגנין עם הרבנית שלו ובני ביתו, כי אולי יסתלק בתפלתו מרוב דבקותו בהבורא ברוך הוא. וגם אמר להם בהתפרדו דעו כי יש אחי דביתי תיבה אחת עם כתבים ואלו הכי"ק שבתובה הוא מרבי ומורי הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע לא ממני, ולא יתלו החדושי תורה האלו בי.

וקול תפלתו היה נשמע כמה פרסאות בקול חזק ושאגת ארי ואפי' אבן נימס למים, ולא נח ולא שקט כל היום ממסירת נפש עד שגבהלו מגודל פחדו להתקרב אליו.

פעל פעולות רבות בעת תפלתו בעת תפלת עזרת כיבס נשמות תלמידיו, בילדותו היה רועה אצל, ובכל פעם כאשר עמד להתפלל בשדה עמדו האלף על שתי רגליהם ועיניהם נשארות למעלה

פעם אחת בא רבינו לעיר אחת וכדרכו בקודש התפלל בהתלהבות עמומה ובמסירות נפש והאריך הרבה בתפלתו, אחר התפילה אמר הרב דמתא לרבינו: וכי אין חושך מר לטורח לציבור? הלא בר' עקיבא מנינו (מסכת ברכות ל"א) כשהתפלל עם הציבור היה מקצר ועולה מפני טורח הציבור, השיב לו רבינו: הלא היו לר' עקיבא עשרים וארבעה אלף תלמידים, ובוודאי שהיו ציניהם על כל פנים עשרה למנין, שתפילת רבם לא היתה להם לטורח, ולמה לא התפלל עמם ולא היה צריך לקצר? אבל כך הוא הפירוש: כשהיה מתפלל עם הציבור, היינו שהציבור היו מתפללים אף הם כמותו בכוונה, כי אז נתקבלה מיד תפלתו, ולא היה צריך להאריך, אבל אם בין כל הקהל התפלל ביחידות, רק הוא לבדו, אז מפני הטורח להעלות תפילותיהם של הציבור הוכרח ר' עקיבא להאריך, לתקן גם אותם.

אלפים הלכו לאורו, ובין תלמידיו הגדולים היו בנו הרה"ק ר' שלמה מסטרעליסק זי"ע, הרה"ק רבי ישכר בער לייפער ראש שושלות נדבורנא זי"ע הרה"ק רבי דוב בער פלאס מאלאסק זי"ע, והרה"ק ר' יהודא צבי מסטרעטין זי"ע.

מתורתו של רבינו

אמרו בגמרא (מסכת מגילה י"ז) תפלה מנלן דתניא וכו' פירוש דח"ל מקשי: תפלה מנלן? מנין ישיג האדם כח להתפלל כראוי לפני הכבוד? ומשני: שתניא, כלומר על ידי לימוד התורה, שעל ידי לימוד התורה קודם התפלה, זוכה האדם להתפלל בלב זך ונוכח. (אמרי קדוש)

רבינו זי"ע אמר טעם אשר המנהג הוא בין החסידים יראי ה' לשתות מעט י"ש ולומר "לחיים" זה לזה על כל צרה שלא תבוא, כי לחיים בגימטר' מנה"ג ומנהג משבר ומבטל הדין.

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

כג אלול תקפ"ו [ב]

רבי אורי ב"ר פנחס השרף מסטרעליסק בעל אמרי קדוש

ויסיר מהם לב טיפף ונשחץ. אחד מן החסידים בעמדו כך בצכיה והתבוננות בגדלות הבורא ברוך הוא נפל בצרעיונותיו חקירה עמומה וזהו: בשלמא בן אדם שהוא בעל גבול ובעל תכלית יש אלכו חילוק בין דבר גדול לדבר קטן, למשל דבר גדול כגון חתיכת זהב הוא חשוב אלכו ומשגיה עליו היטב שלא יאבד ממנו, ועל חתיכת כסף גם כן משגיה אלכו שהשגחה פחותה משל זהב, ועל חתיכת נחושת גם כן משגיה אלכו שפחותה משל כסף, וכן הלאה, עד שעל חתיכת קש קטנה אינו משגיה מפני קטנות שויה, וכל זה שייך אלכו בן אדם שיש אלכו הפרש וחילוק בין דבר גדול לדבר קטן. אבל הבורא ב"ה דכולא לעלמא כלא חשוב קמיה א"כ כיון שאני מאמין שאפילו כל העולם כלו כלא חשוב קמא קוב"ה ועם כל זה הוא יתבדק משגיה על העולם, א"כ מה חילוק יש בין כל העולם, תבל ויושבי בה, לבין חתיכת קש קטנה, לכיון שהקב"ה בלתי בעל תכלית, א"כ אין הפרש בין דבר גדול לקטן, ולפי גדולת בוראנו ית"ש שאין ערוך אליו גם כל העולם כלו לקטן יחסך ועכ"ל משגיה עליו, א"כ משגיה גם על כל פרט שפרטים, וא"כ מי שאינו מאמין שהקב"ה משגיה על חתיכת קש הנ"ל א"כ הוא מפריד אלכו ונותן ח"ו קצבה לגדולתו יתבדק, ר"ל. וא"כ באמת אפיקורס יחסך כמו שאמר רבינו הקדוש. ובכן התחזק החסיד הזה באמונתו זו והתעמק בה מאד שמעתה יאמין באמונה שלימה בהשגחה פרטית שאפילו על חתיכת קש קטנה השי"ת משגיה. וכאשר זכה להתבוננות זו רץ בשמחה לחזירו לומר לו שזכה לכך, ופתאום רואה שגם חברו רץ אליו, ונפגשו באמצע הדרך, וכשהתחיל לספר לחברו שזכה להתבוננות הנ"ל סיפר חברו שגם הוא האירו עיניו בהתבוננות הנ"ל וזכה להגיע לאמונה זו, ושמחה שניהם שמחה עמומה, ופתאום בא הרבי ונתן להם שלום בהארת פנים באהבה עזה וקירבם מאד וקשרם על לוח לבו הטהור. א"כ הבינו החסידים שרבינו התפלל להקב"ה שיזכו להגיע לאמונה זו השלימה והארוכה וההכרחית לכל בר ישראל, כי אם לא תפלת רבינו, היחכן שצרכנו אחד ממך האירו לבותיהם של שניהם יחד. (דברי שלום)

ביום כ"ג אלול עלה נשמתו הטובה בסערה לשמים בשנת תקפ"ו. ומובא בספרים שנתבקש בשיציה של מעלה, להיות מב"ד הגדול להקל בחומר העונשים כי הי' מליץ גדול לישראל. ומנוחתו כבוד בבית החיים בסטרעליסק.

וסיפר שבעת סתימת הגולל התחיל בנו יחידו הרה"ק רבי שלמה זי"ע לאמר קדיש אבל לא אמר יותר מד' תיבות יתגדל ויתקדש שמהי רבא ופסק, שאל אותו הרה"ק ר' יהודה כבי מסטרעטין זי"ע למה לא יאמר יותר? ענה הוא: אבי הוא שרף וכבר הוא תחת כסא הכבוד, ואין אורך להעלותו. כאשר ספרו מזה להרה"ק ר' כבי הירש מזידיטשוב זי"ע אמר: ווי נעמט מען א זאלכע קינדער וואס זאלען ווייסען ווי זייער טאטע איז.

בנו יחידו הרה"ק רבי שלמה זי"ע מילא מקומו בסטרעליסק אולם לא האריך על כסא ממלכתו, אלכו עד ארבע חדשים, ונתקטר בהאי קטירה ועלה השמימה ביום כ"ב טבת תקפ"ז וסיפר שאמר: איך ווייס נישט ווי מ'קען לעבן נאך אזא טאטען.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וסיפר שפעם אחת ביקש הרה"ק ממיקאלוב זי"ע להרה"ק ר' יהודה כבי זי"ע שיאמר לו איזה דיבור תורה מרבו הרה"ק מסטרעליסק זי"ע? אמר בזה"ל: התורה של רבינו הוא כמו המן, שהיה מכניס ואינו מולא, והפאיר בו מאד אז פתח הרה"ק ר' יהודה כבי את לבו ואמר בזה"ל: קוקט אריין אין מיין הארטצן וועט איר וויסען וואס מיין רבי איז. (שארית יהודה)

וכל גדולי דורו מרומים רבינו ומהם הרה"ק החוזה ר' יעקב יצחק הורוויץ מלובלין זי"ע והרה"ק ר' ישראל ראש שושלת ריון זי"ע.

וסיפר הגה"צ ר' גרשון מקאלימניא זי"ע שכשהיה בקאסוב אלכו הרה"ק מרזין זי"ע לקבל פניו שאל לו: אם היה אלכו איזה דמיון? והשיב לו שהיה רגיל אלכו הר"ר אורי הקדוש מסטרעליסק זי"ע. וביקש שיספר לו איזה עובדה ממנו: וסיפר שפעם אחת קרא אותו לביתו קודם התפלה וראה לו לכתוב לו שער לאיזה ספר כתי"ו וענה לו שלזה כריך מחטות ויעשה אחר התפלה, ואמר לו הקדוש: הכתי"ו אינו שלי ואני הולך להתפלל על אופן למסור נפשי בשעת התפלה ואינו יודע אם אחזור עוד לביתי וביני יסברו שהכתי"ו הוא חידושים שלי, לזאת תכתוב היקף קודם התפלה שער בשם אומרו, ונתפעל מזה מאד הרה"ק מרזין זי"ע. (מעשה יחיאל)

ס פ ד

אמרי קדוש

ה של מ

דברים עמוקים ומתוקים, שיצאו מפה קדושה, איש אלהים, צדיק יטוב עולם, האי גיהו

הנאמן הקדוש רבינו אורי השרף מסטרעליסק זי"ע

אשר אסף איש טהור תלמידו מסוודתק הרב הצדיק המפורסם כקש"ת סוהר"ר בנימן זאב הנקרא ר' וואווישני שטיינבלוב זצ"ל,

עם חסידות חדשות מעצם כחב יד קדשו שהביא בשם טורו רבינו הקדוש ולא נדפסו עוד עד היום, ועם לקוטים יקרים שנכתבים ביוקיים שהובאו בשם רבינו בספרים שונים

ותחת להם קובצים

אור עולם

תולדות רבינו הקדוש, תחלובותיו ועבודתו בקדוש, רבותיו ותלמידיו, שיהותו זמריגותיה עם שפודים נפלאים מסקורות האמונה שפי שפודים הנפדים.

ימצא לאור כחודש ע"ג הרבה דיקונים ושכלולים ובהנהגה נדויקת

שנת ה'תקפ"ו רבי אורי זי"ע לפ"ג

סיפר הרה"ק ר' אברהם שלום האלבערשטאם האדמו"ר הראשון מסטרעליסק בעל דברי שלום זי"ע אלכו הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע שבזמנו שבק לן חיים אחד מזדיקי הדור ובלאו שנים מחסידיו לפני הרה"ק הנ"ל ואמרו לו שרואים להסתופף בכל קדשו ורואים שרבינו יקח אותם ויקשר אותם אל שורש נשמתו כדי להאיר להם את הדרך ילכו בה. שאל אותם רבינו: וכי אתם מאמינים שהשי"ת משגיה על עולמו ובכל אשר בו בהשגחה פרטית? השיבו, בודאי שאנחנו מאמינים בהשגחה פרטית, קרא רבינו אותם אל החלון והראה להם שעגלה מלאה לה עמיר קש ותבן עוברת לפני החלון, ושאל אותם אם המה מאמינים באמונה שלימה שכל חתיכת קש ותבן שמוסדרים על עגלה, זה למעלה מזה, הכל נגזר מהקב"ה עוד משעת ימי בראשית שחתיכת קש זה יהיה למעלה זה למטה, וכן כל חתיכות קש איפה שיהיו מונחים זה כאן זה כאן, ועוד נגזר מהקב"ה בשעת ימי בראשית שכלמעט נסיעת העגלה על אם הדרך נופלים חתיכות קטנות מן הקש זה צכה זה צכה, הכל הוא על תכלית נראה מהקב"ה שחתיכה זאת תהיה כאן דוקא בלוחו מקום שגפלו ולא הלחה אפילו מקום קטן כלל, ואם בוא יבוא רוח ויפזר הקש מכאן לכאן גם זה הוא הכל בהשגחה פרטית? המה החסידים הנ"ל ראו כן תמהו, והתבוננו בעצמם באמינות לבדם בתוכיות פנימיות נקודת האמת, ענו ואמרו, רבינו, אין לנו במדרגה זאת להאמין כל כך כי מה איכפת ליה להקב"ה אם חתיכה קטנה של קש מונחת כאן או כאן. כשמוע רבינו דבריהם כעק עליהם, אפיקורסים! לאו מציתי מהר, כי לא יוכלני לראות פניכם כי היא כפירה ממש במציאות הבורא כל עלמים הממלא כל עלמין ולית אחר פנוי מיניה, וגירש אותם מחדרו, המה יאלכו צבער גדול מאד וצבו צכיה עמומה. זה פנה לוית זה זה פנה לוית זה ומתמרמרים מאד מאין הפגות, והתפללו להקב"ה מתוך לבב נשבר ונדכה שהשי"ת יאיר עיניהם

ואמרו, רבינו, אין לנו במדרגה זאת להאמין כל כך כי מה איכפת ליה להקב"ה אם חתיכה קטנה של קש מונחת כאן או כאן. כשמוע רבינו דבריהם כעק עליהם, אפיקורסים! לאו מציתי מהר, כי לא יוכלני לראות פניכם כי היא כפירה ממש במציאות הבורא כל עלמים הממלא כל עלמין ולית אחר פנוי מיניה, וגירש אותם מחדרו, המה יאלכו צבער גדול מאד וצבו צכיה עמומה. זה פנה לוית זה זה פנה לוית זה ומתמרמרים מאד מאין הפגות, והתפללו להקב"ה מתוך לבב נשבר ונדכה שהשי"ת יאיר עיניהם

כד אלול תרע"ח [א]

רבי אברהם יוסף ב"ר אריה יהודה ליבוש זי"ע בעל אורה ושמחה

הרה"ק רבי אברהם יוסף מזשילין זי"ע נולד בשנת תר"א, לאביו הגה"ק ר' אריה יהודה ליבוש איגרא זצ"ל אב"ד זאליטשטיק, ולאמו בת הנגיד הר"ר צבי הירש מענדלסבורג מקאזמיר ז"ל, שהיה חתן הגה"ק רבי משולם איגרא זי"ע אב"ד טיסמניץ ופרעשבורג

בשעה ארבע.

בלידת ברירה הלך הוא ללות מידיו את המעות והביא לו את כל הסכום.

כלילה הוא ב"ג אלול בשנת תרס"ח נסתלק הרה"ק מקאזשניץ בבית רבינו ונתברר מדוע לא ראה הוא לחכות ג' חדשים ולתשע חדשים נולד בן זכר להר"ר אברהם'טשניץ.

אזכר רבינו נתן אחר כך במתנה להרה"ק ר' שמעון נתן נטע מלעלוב זי"ע המטה שעליה נסתלק הרה"ק ר' ירחמיאל משה זי"ע בביתו. (שיח זקנים)

נהג רבינו שבעת שהתפלל קבלת שבת לא נתן לאף אחד להיות בבית המדרש, רק עמדו לידי החלון ושמעו קול תפלתו שהיה ברשפי אש וממש נגוע בעת תפלתו, והתפלל קבלת שבת עד אשמורת הבוקר, ותפלת בריך שמייה לקח אכלו לערך שעה או יותר, ובשבת קודש במנחה העמיד עלמו להתפלל בזמנו, וטרם שאמר ואני תפילתי התחיל לומר הזוהר המובא שם והתחיל כל כך לתוסס יותר ויותר עד קרוב לכלות הנפש, ועד שאמר תפלת מנחה של שבת קודש היה כבר קרוב לחצות לילה, וסעודת מלכה אכל ביום ראשון אחר האהרים. (אוצר ישראל)

וסיפר הגה"ק ר' שמעיה שווארץ אב"ד וועלץ סאטמאר מאנטריאל זי"ע כי בימי בחרותו גר בסעמיהאלי, ובעת ההוא שהיה רבינו עם בבית הרה"ק ר' חיים ציערמאן ז"ל ראה"ק דש, וראה שאמירת בריך שמייה נמשכה אכלו שעה וחצי כי רבינו התעמק במחשבותיו בזמן ארוך ברציפות. (עבודת עבודה)

וכמו כן סיפר הרה"ק ר' מרדכי כ"ץ שמערלער ז"ל שהיה פעם אחת משוכתי שבת קודש אכל רבינו, ובשבת קודש התפלל מהבוקר ועד הערב, ודרכו היה להתפלל בחדר מיוחד בתוך הבית המדרש, ורק לקריאת התורה יצא מחדרו להבית המדרש.

וסיפר שרבינו האריך בברוך שמייה בפתיחת הארון שעה ורבע, והיה שם קהל רב מאוד, גם כששים או שבעים אורחים שבאו אליו לשבת קודש, וכל הקהל היה עומד משני האדלים על יד הארון קודש, ובוכים ומתוודים בתשובה ממש כיום הכיפורים, ופחד רב שרר באותה שעה שאי אפשר לתארו. (ראו דעובדא)

בימי נעוריו נתגדל אצל דודו הגה"ק ר' משולם ישכר הלוי הורוויץ זי"ע אב"ד סטאניסלאוו בעל שו"ת 'צר ליואי', ונתפרסם לעילוי וחריף. אחר כך היה תלמיד מובהק מהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע שכבדוהו עד למאוד.

פעם נסע רבינו להרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משיאווא זי"ע, ואמר הרה"ק משיאווא זי"ע על רבינו: די וועלט איז נישט ווערד לו דעם לדיק, האט מען אים פארדרייט די זמנים.

כידוע יצב רבינו בשולחנו הטהור של הרה"ק משיאווא זי"ע בלי שבת קודש והחזיק עדיין קודם קבלת שבת, וכשנתן לו הבעל דברי יחזקאל שריים ארום רבינו לאכול אחר כך, ואף שידע מזה הדברי יחזקאל, כידוע שהיה מקפיד מאוד לקיים דברי השו"ע כפשוטו עם כל זה לא אמר כלום. (אוצר ישראל)

נהג שעל חג הפסח אפה בית מלא עם מצות וחילקם לעניים, וכמו כן שלח הרבה מעות לעניי ארץ ישראל. (אוצר ישראל)

רבינו היה גאון בנגלה ובנסתר, מקובל ועובד ה' במסירות נפש היוצאות מגדר האנושי, ונדע בתפלותיו הטהורות לשעות ארוכות ביום, עד שהגיע לקיים מאחז"ל (מסכת ברכות דף כ"א) ולוואי שיתפלל אדם כל היום, תפילתו התעוררו לבות המתפללים לבכיה בכל יום פשוט כביום הכיפור.

נדד כל ימיו ממקום למקום. הוא גר בצוטשאן, בקאלאמייא, בטארנא, בזשילין שעל שמה נתפרסם, בקשאטוב, בטשעניץ, ובשנתיו האחרונות התגורר בקרקא.

וסיפר הרה"ק ר' אברהם'טשניץ קאשילקי ז"ל שגר בטריעסט שנים זכרים לא התקיימו אצלו, ואביו הרה"ק ר' חיים יחיאל ז"ל היה רגיל לנסוע לרבינו שגר בעת ההוא בקשאטוב, והוא ואביו היו מזכירים עלמם לרבינו שיושע בן זכר.

פעם אחת כשבא הר"ר חיים יחיאל לקשאטוב לרבינו, אמר לו רבינו: יש אצלנו אורח חשוב הרה"ק ר' ירחמיאל משה מקאזשניץ זי"ע, סוואלט געווען כדאי לו זאלסטו דיך פראווען ביי אים.

נכנס הוא אליו וביקש שבו יושע בן זכר. שאל אותו הרה"ק מקאזשניץ: ס'גייט דיר שטארק אין לעבען? ענה לו: כן | דבנו עזב שידוך והשב הוא שאפשר זהו מחמת הפידת הכלה

אמר לו הרה"ק מקאזשניץ: אם זהו נוגע כל כך בחיים שלך, אז תן לי סכום מסוים, והגני מבטיחה שיוולד לבנך בן זכר, ואמר סכום גדול מאוד.

הרה"ק חיים יחיאל נבהל לשמוע סכום כזה, ורץ החוצה מחדרו של הרה"ק מקאזשניץ לחדרו של רבינו, ואמר לו: הוא מבקש סכום גדול מאוד!

שאל אותו רבינו: אין לך הסכום? אמר לו הר"ר חיים יחיאל: יש לי נכסים כסוכים הזה, אבל זהו כל רכושי.

אמר לו רבינו: אם רצונך שבנך יושע בן זכר, תן לו, אין ביכולתי להגיד לך מה תעשה.

אמר הר"ר חיים יחיאל: אם הייתי יודע שזהו מוציח מאה פראענט, הייתי נותן.

אמר לו רבינו בזה"ל: אויב ער האט דיר אונגעזאגט, בין איך ז'סירע וערבן.

חזר הר"ר חיים יחיאל להרה"ק מקאזשניץ, ואמר לו שמשכים לתת הסכום, אבל כריך לזה זמן של ג' חדשים לאסוף כסף מנכסיו.

אמר לו הרה"ק מקאזשניץ: לא, אלא כריך אתה להביא לי את הסכום עד ליום מחר

כד אלול תרע"ח [ב]

רבי אברהם יוסף ב"ר אריה יהודה ליבוש זי"ע בעל אורה ושמחה

הרה"ק רבי אברהם יוסף מזשילין זי"ע נולד בשנת תר"א, לאביו הגה"ק ר' אריה יהודה ליבוש איגרא זצ"ל אב"ד זאליטשטיק, ולאמו בת הנגיד הר"ר צבי הירש מענדלסבורג מקאזמיר ז"ל, שהיה חתן הגה"ק רבי משולם איגרא זי"ע אב"ד טיסמניץ ופרעשבורג

חתנו של רבינו בזיו"ש היה הרה"ק רבי מרדכי'לע מנדבורנא זי"ע, שהתבטא עליו: שאינו יכול לפעול עבורו שיושע צנים, כי יכול הוא לפעול רק עבור בני אדם, אבל לא בשבילו שאינו בגדר אנושי כי אם מלאך חלקים ממך, ומלאך אינו מוליד.. ומטעם זה דרשה גם היא להתגרש הימנו, ונשא בשלישית את הרבנית הצליקה מרים סעריל ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק קטן מטיסמניץ זי"ע הרבנית זו הולידה לאור את ספר בעלה הקדוש 'תולדות אברהם יוסף' ובסופו ארבעה דפים סיפורים פלאי פלאים שפעל ועשה בין שנות תרנ"ח-תרע"ב ונרשם לנצח ע"י תלמידו הר"ר אהרן זילבערבערג מביאלא ז"ל.

בשנת תרל"ג הוליד לאור יחד עם אביו את הספר אגרא רמה של זקנו הגה"ק רבי משולם איגרא זי"ע בשנת תרע"ד הדפיס בקשאנוב את הסידור 'אורה ושמחה' עם תוספות שונות שנלקטו על ידו מסידורים של מקובלים ומסידורי הספרדים. באתה שנה הדפיס בפאדגורזע השלמות לספר 'ליקוטי אבי' בשם ליקוטי יוסף.

נכתב לגנזי מרומים ביום כ"ד אלול שנת תרע"ח, וארון קדשו נגזו צביה"ח החדש בקראקא סמוך לציון של הרה"ק ר' קלונימוס קלמן עפשטיין בעל המאור ושמש זי"ע

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

נשאר אחריו ספר ליקוטי יוסף, תולדות אברהם יוסף, קונטרס מקיף הכולל, סידור אורה ושמחה

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אמר רבינו זי"ע שהגיד לו הרה"ק משינאווא זי"ע, שסופר סת"ם אל יכתוב ספר תורה בלילה.

לע"נ רז"ל בת משה אהרן נ"י

כד אלול תרצ"ג

רבי ישראל מאיר ב"ר אריה זאב בעל חפץ חיים מראדין

רבינו שר התורה והיראה הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן קאגאן בעל חפץ חיים מראדין זי"ע נולד ביי"א שבט בשנת תקצ"ח בעיר זיטל - הורדנה סלאנים לאביו הגה"ק ר' ארי' זאב מלמד לבני עשרים בעיר ווילנא זי"ע

רבינו הקים בראדין ישיבה לתלמידים מופלגים, כשהוא בעצמו טורח בהקמת הבנין ובדאגה לכל כרכי התלמידים. בישיבה זו הרביץ תורה למאה תלמידים, כשחתנו הרבנים מסייעים על ידו, מישיבתו ילאו רבנים ומרביצי תורה רבים.

ומסופר: שגדולה היתה שמחתו של רבינו בראותו שצחורים מאמריקה באים ללמוד תורה אלכו, מאורע כזה היה מרגשו עד לידי דמעות דומה כאילו ראה בהופעתו של צחור ישיבה אמריקאי בישיבות הגדולות באירופה הקדמה לקיבוץ גלויות. בערב יום כיפור אחד הבחין בין התלמידים שהתכנסו לביתו בכמה תלמידים אמריקאים, פתח ואמר מעין כן: התנא רבי נהוראי שמקום מגוריו היה בארצנו הקדושה אמר: הוי גולה למקום תורה, היהודים מפוזרים ומפורדים המה כעת בעולם כולו, אמריקה הלוא אף היא גלות היא, ובמלמלו כאילו בעצמו נדס לפתע כמהרהר ושזב החל טוען בהתלהבות: הדיעה וראה רבש"ע עומד לו צחור ועוזב את ביתו, את הוריו וקרוביו באמריקה אף שמכילה את כל התענוגים והנוחיות הלוא גם שם מלוות כבר ישיבת ואילו הוא בא לכאן לעיירה קטנה ונידחת לחוות חיי אכזר הרי זו ללות בתוך ללות לשם מה ולשם מיי? לשמן ולשם תורתך, בגלל זה למד, הלוא עליך לרחם כבר על עמך ישראל ולקבצנו מכל גלויותינו, חייני הגיעה העת הגיעה! ופרץ בצכי (ספר החפץ חיים)

כמו כן הקים רבינו בראדין כולל מיוחד ללימוד סדר והלכות קדשים, כזכי להתכונן לביאת משיח העומד אחר כהלנו כאשר נלטרך להתחיל בעבודת צבית המקדש.

בצבות השנים נתפרסם כשר התורה וכגדול הדור. וסיפר הרה"ח ר' פרץ אנפאנג ע"ה ששמע מהרה"ח ר' משה באלזער ע"ה שהי' צעת המעשה, כשגזרה ממשלת פולין שילמדו לימודי חול, נתאספו הרה"ק ר' אברהם מרדכי אלטר בעל אמרי אמת מגור זי"ע והרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע ורבינו החפץ חיים זי"ע כדי לטכס עצה, אמר הרה"ק מגור: שישלחו את הגה"ק ר' אהרן לעווין אב"ד ריישא בעל אבני חפץ זי"ע אל השר (שהשתדל אודות הגזירה) משום שיודע היטב לדבר בשפה הפולנית. אמר הרה"ק מהר"א מצעלזא: כיון שכבר נגזרה גזירה אי אפשר לבטלה בדרכ הטבע, ועל כן ישלחו דוקא אחד שאינו מכיר בשפת מדינת פולין, ושנית, אם ישלחו מי שיודע בטיב את לשונם, יגיד השר שאדברנה משם ראיה שרבינו ללמוד לימודו חול, שהרי לפנינו רב גדול ויודע בטיב השפה. כשגמר הרה"ק מצעלזא את דבריו, עמד החפץ חיים ממקומו והגיה את ידיו הק' על כתופו של הרה"ק מצעלזא ואמר: אין לנו על מי להשען אלא על הרבי מצעלזא, וכה הי', שהלבו הגדולים הנ"ל אל השר, ורבינו פתח בצכי, ורלו לקחת אדם שישמש למליץ שיתרגם את דבריהם לפני השר, אמר השר על זה: שהחפץ חיים דיבר הארץ שפלאך, ולשון זה מבין כל אחד, ונתבטלה הגזירה. (שיח זקנים)

וביום כ"ד אלול תרצ"ג זקן ושבע ימים בן 77 שנים נסתלק רבינו לגנוי מרומים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהיותו ילד בן יו"ד לקחו אביו עמו ללמוד שם לווינא, ובהיותו כבן 7"ד נפטר עליו אביו, ואחיו הגדול הגה"ק ר' אהרן קאגאן ז"ל למד עמו ופיקח על חינוכו. אמו האלמנה נישאה אחר כן לאיש תלמיד חכם ועושר בעיר ראדין,

ובהגיעו לפרקו השיאחו אמו עם בת בעלה, והם החזיקוהו משך מספר שנים כזכי שיוכל להמשיך ולהתמיד בלימודיו,

לאחר מכן עבר למינסק ואחר כן לווינא, שם למד בהתמדה וביגיעה עמומה, הוא התפרנס אז מלימוד עם תלמידים צעלי כשרונות.

ואחר כך שב לראדין ושם ישב בביתו בקביעות ועסק בתורה, חוג' הרבנית ניהלה חנות קטנה לפרנסתו, בימים ההם נתן ליבו למסור צבית המדרש שיעורים לבעה"ב ופועלים, כשהוא משריש בהם יראת שמים ואהבת תורה, כן ייסד גמ"ח להלוות לנצרכים, ופעל גדולות ונלכות במעשי דקה וחסד לבני עירו וכל הערים מסביב, כשהיה בן 6' התעורר לכחוב את חיבורו חפץ חיים.

כשסיים את החיבור נסע מעיר לעיר למוכרו ולא כתב שמו על חיבורו, והשתדל שלא לגלות מי הוא המחבר.

רבינו היה מקפיד לקנות נעלים ללא שרוכים ונימוקו עמו: שעל ידי כן מרויח ככל יום לפחות עוד דקה אחת של הזמן שקושר וחולץ את נעליו. ובמשך שנה הרי הוא מרויח שלש מאות וששים דקות שהם שש שעות, ובמשך שבעים שנה ימי שנותינו בעולם הוא הרי הוא מרויח ארבע מאות ועשרים שעות.(היא שיחתו)

כל ימי חייו סירב להצעות רבנות, והיה מסביר כי הוא טרוד בכתיבת חיבוריו ויש לו גדר שלא להפסיק ממלאכתו כל זמן שלא יסיים את המשנה ברורה. במשך השנים כשהגיע לכל הערים למוכר את חיבוריו, ילא שמו כגאון עולם ומרביץ תורה ויראה, ככל עיר ועיר היו לו מכירים שהערימוהו עד מאוד, ובכל מקום כיבדוהו להשמיע שיחות חיזוק, בשיחותיו המעוררות וביחבוריו הרבים שגפולו באלפי עותקים ובכמה שפות, חיזק וביסס את יסודות התורה והיהדות בכל ערי ליטא ופולין.

חיבר עוד ספרים ומהם משנה ברורה, שמירת הלשון, חפץ חיים נדחי ישראל, תורה אור, תורת הבית, שם עולם, תפארת אדם, איפית לישועה, ספר המנוחות הקצר ליקוטי הלכות, מחנה ישראל, זכור למרים, אגרות החפץ חיים, אהבת חסד, חומת הדת, דבר בעתו ועוד.

הגה"ק ר' אלחנן וואסערמאן מבאר אנאווויטש הי"ד זי"ע בסדר הישיבה שלו בצאר אנאווויטש היו לומדים מוסר בכל ערב חזי שעה קודם תפלת מעריב בשעה השש, וגם הגאון הנ"ל התיישב על כסא, ולמד מוסר, פעם אחת לקח ספר חפץ חיים, והוילא מטפחת (טיכל) ותיכף התחיל לכתוב, וכה למד בספר חפץ חיים. (שיח זקנים)

מישראל לבין גוי רשע? אדם מישראל כשהוא בצרה, מתפלל להש"ת ומבקש ברכה מצדיק. לא כן בלק, שבהיותו בצרה, הלך אל בלעם לא לדרוש ברכה לעצמו, אלא לבקש קללה לזולתו.
מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי נמהו. (פרשת בלק כ"ג י') מובא מרבינו: שבלק ביקש מבלעם: תספור היהודים וכן יהיה בהם נגף, וכי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. (פרשת כי תשא ל' י"ב) אמר לו בלעם והלא אצל היהודים הם צדיקים, וצדיקים במיתתם קרויים חיים, ואם כן אני צריך לספור גם את "שוכני העפר" וכיצד ייתכן הדבר - "מי מנה עפר יעקב"?

מסופר: רופא לא דתי ביקר פעם אצל רבינו זיע"א. שאל אותו רבינו: איך אתה יודע שמחר תזרח השמש? ענה לו הרופא: הרי ידוע שבכל יום זורחת השמש, מדוע עלינו לחשוב שמחר לא תזרח השמש? אמר לו רבינו לא בגלל זה חייבת השמש לזרוח, המחייב הוא, הפסוק בתורה "ויום ולילה לא ישבותו", (פרשת נח ח' כ"ב) בתורה כתובה מציאות, ולכן לא ייתכן שהשמש לא תזרח מחר. (סיפורי צדיקים)
ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגןשנו מן הארץ כי ידעתי את אשר תבדך ואשר תאר יואר. (פרשת בלק כ"ב ו') רבינו היה אומר: מה בין אדם

לע"ג ריזול בת שש מאות ג"י

כה אלול תרנ"ד

רבי דוד ב"ר חיים זי"ע בעל דרכי דוד מקשאנוב

רבינו הרה"ק רבי דוד הלבערשטאם מקשאנוב נולד ברודניק בשנת תקפ"א לבן שני לאביו הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד טארניגראד זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו הגה"ק רבי שלמה לוריא אשכנזי בעל המהרש"ל זי"ע מגזע רבינו רש"י הקדוש זי"ע

היתה העיר חשובה בעיני הלדיקים אשר כינו אותה בכינוי של חיבה "יראה – תשובה" (כעין נוטריקון לחיבת יאריטשוב) לוח בית הכנסת] ואותו רב היה רגיל להתפלל עם ר' דוד בדברי תורה, ומפני שר' דוד היה גדול בתורה יותר ממנו, נגרס בלא הודע חלישות הדעת לאותו רב על ידו, והיה לו קפידא על ר' דוד בן החכם כזי. וכיון שבנו ר' דוד מקשאנוב נקרא על שם ר' דוד מיאריטשוב הג"ל, חלה עליו הקפידא של אותו רב, ובעבור זה נגזר עליו לסבול חלישות הדעת. מיד שלח הדברי חיים את בנו רבינו יוסף עם מנין אנשים לעיר יאריטשוב להשתטח על קברו של אותו רב ולבקש ממנו מחילה. מיד כאשר חזרו משם, הגיע טעלעגראס ללאנו: כי הרה"ק ר' שלמה מראדאמסק בעל תפארת שלמה זי"ע הודיע: כי בא יבא לחוג את חוג השבועות בלאנו עם חסידים רבים, כדי לפשר חילוקי הדברים שבין חסידי לאנו לחסידי ראדאמסק שבקשאנוב ולעשות שלום ביניהם, ומאז נשקטה המחלוקת והיתה שלום והשקט בין החסידים. (עבודת עבודה)

מצבה

רבינו היה גאון עולם דקי בנגלה ובנסתר תלמיד חכם ערום והתמדתו בתורה היתה להפליא, מנהגו הי' שכל פעם שהיה מתעורר אף אם הי' באמצע הלילה, קוב לא חזר לישון אלא קם ממטתו וישב ללמוד עד אור הבוקר. ואף על פי שלא ראה להתנהג נשיאתו ברמה, מכל מקום נתקבלו אליו חסידים מכל הפינות, ובע"כ נענה ראשו להם. אחיו הגדול הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע נהג בכל שנה ושנה בעשיית ליתן פיתקא לרבינו, ואמר שרבינו הוא צדיק הדור, והעיד עליו שלומד תורה לשמה. וכמו כן אמר כשראה לקיים ועשה לך רב, נוסע לאחיו לרבינו לקשאנוב. (מליצי אש)

הגה"ק ר' יעקב גראנער מקשאנוב זי"ע למד בחברתו עם רבינו זי"ע, פעם אחת ביקש הוא מרבינו שהוא רואה לראות את אליהו הנביא ז"ל, הבטיחו רבינו שבצוא הזמן יזכה לראותו, אך הוסיף ואמר זאלסט זיין א בר שכל. בצוא"ק אחד קרא אותו רבינו וביקש ממנו ללוותו אל מחוץ לעיר לשאוף אויר נח, בהיותם מטיילים בשבילי פאתי העיר, והנה הגיע למולם איש לבוש הדר רוכב על סוס אציר. האיש נעצר לידם, ירד מעל סוסו ונעמד לשוחח בל עם רבינו. כשראה הר"ר יעקב נזכר בהבטחה שהבטיח לו רבינו, ניגש הוא אל הרוכב ההדור והושיט לו יד ואמר לו שלום עליכם, הלה השיב לו עליכם שלום, ומיד עלה על הסוס ונעלם, פנה רבינו על הר"ר יעקב בחיוד ואמר: מעתה אתם נכללים במה שנאמר: מי שנתן לו שלום והחזיר לו שלום. (לבו ישראל)

רבינו היה תלמיד מאת אביו הק', ומהרה"ק ר' אבי הירש מרומנוב זי"ע, ומהרה"ק ר' יסר צער מראדוויץ זי"ע, בשנת תרי"א נתקבל לראש"ד קשאנוב בגאליציע, ומשנת תרל"ו החל לשמש באדמו"רות.

בזיו"ר היה חתנו של הגה"ק ר' יוסף זאב מטרניגרד זי"ע ממנה נולדו לו שני בנים הגדולים, ובזיו"ש שני נישא להרבנית הצדיקה מרת לאה זיסל לבית אינץ זי"ע נכדת הגה"ק ר' דוב צעריש גוטליב משינאווא בעל היד הקטנה זי"ע.

רבינו נהג לחלק "אוקערליך" לילדים קודם התפלה, כי ר' אליעזר יהיב פרוטה לעני והדר מזליה (בבא בתרא דף ט"ו), ומי עוד עני ונלך כילד לאוקערעל.

בניו היה הרה"ק ר' נפתלי הרב האחרון בקשאנוב זי"ע, הרה"ק ר' יוסף זאב דומ"ץ קשאנוב זי"ע, הרה"ק ר' אריה לייבוש אב"ד אוקלער זי"ע, והרה"ק ר' משה זי"ע, חתנו היו הרה"ק ר' אלעזר וויסבולס זי"ע נכד הרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע הרה"ק ר' יחיאל הורוויץ מפאקאוויץ זי"ע והרה"ק ר' משה יוסף טייטלבוים מאוהעל זי"ע הרה"ק ר' שלום שפירא מפשיטיק זי"ע והרה"ק ר' שמעון אלחנן תאומים-פרנקל רב בפדגורזע קראקא זי"ע, וזכה ג"כ שכל יוראי חלצו המה לדיקים וגדולי ישראל.

רבינו הקפיד מאד על חינוך ילדיו שלא יתרגלו לחיי מותרות ומסופר: כי פעם עבר במטבח ושמע שאחד הילדים אמר על מאכל אחד שבישלו באותו היום כי אינו אוהב מאכל זה, אז איווה רבינו שכל השבוע יבשלו רק מאכל זה כדי שבהכרח יתרגל היילד ולא יהיה בדרך במאכלים. (אולר החסידות)

היה מרגלל בפומיה דהרה"ק ר' לייבוש מצרעזאן בעל אמרי יהודה זי"ע משמיה רבינו: שכאשר אדם שומע איזה בני אדם המדברים ביניהם מענייני וסיפורי לדיקים וממנהגיהם ומעלתם, כדאי אפילו לסגור הגמרא וליכך לשמוע מה שהמה אומרים. (אמרי יהודה)

ובספר דרכי דוד הביא גם בנו"א: זאל מען מאכען א קנייטש אין די גמרא, און גיין הערען וואס זיי פארלייען.

נסתלק לבנו מרומים כ"ה אלול תרנ"ד ומנו"כ בקשאנוב זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כה אלול תקמ"א [א]

רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק המגיד הקדוש מזלאטשוב

רבינו הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד הקדוש מזלאטשוב ויאפלא זי"ע נולד בבראד בשנת תפ"ו לאביו הרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש זי"ע הנקרא רבי איציקל מדראביטש בן הגה"ק ר' יוסף מפיסטין שנקרא רבי יוסף איש אמת זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסוירז הי"ד זי"ע, נכד הגה"ק ר' יצחק חיות בעל זרע יצחק וס' אפי רברבי זי"ע גיסו של רבינו הגה"ק המהר"ל מפראג זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו רש"י הקדוש זי"ע ודוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. לפי המקובל היו אבותיו צדיקים נסתרים, ולפי מסורת המשפחה, שבעים ושתים דורות היו אבותיהם בעלי רוח הקדוש. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יענטא ע"ה. הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע אמר שרבינו היה לו נשמת התנא רבי אליעזר דמילה ע"ה

זאת? הלל השארתני בחוסר כל? אמר הר"ר איציקל: איני כריך לשאול לך כלום, כי אליהו הנביא בא אלי לבית המדרש, והתאונן לפני כי הילד מיכל'ע אמר עליו שהוא גנב. (עבודת עבדה)

בלעירותו כבר היה גאון ועילוי נפלא ועלה ונתעלה בחורה ובקדושה מפי אביו זי"ע ואחר כך היה המהר"ת שחבורת לומדי הקלוז הגדוע בצראלי.

ראש הקלוז הגה"ק ר' חיים כאזנער זי"ע העיד שהינו לומד תורה לשמה.

וכיפר שפעם אחת בא המגיד רבינו זי"ע להקלוז, וראה איש אחד מתפלל לפני התיבה, אמר הוא לרבו הגר"ח זי"ע מדוע מניח אתה לאדם שאינו הגון לירד לפני התיבה: אמר לו הגר"ח זי"ע: מנין אתה יודע שאדם שאינו הגון הוא? אמר לו רבינו: הלל אמרי חז"ל בגמרא (מסכת עבודה זרה ה') כל העובר עבירה קשורה בו ככלב! ואני רואה קליפה זה קשורה בו, אמר לו הגר"ח זי"ע: אני מבקש ממעלתו להראות גם לי מה שענינו רואות, והעביר רבינו את ידו על פני רבו הגר"ח זי"ע וראה גם הוא אותה קליפה קשורה בו רח"ל. (ערוגת הבושם מהגה"ק ר' משה אוסטרער זי"ע)

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בת המקובל הגדול הגה"ק ר' מאיר פופריס הכהן כ"ץ זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב כחמ זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל אשכנזי זי"ע.

אחר חתונתו התבודד עצמו אלף ימים ולא דיבר עם שום אדם ולא ראה שום בריה והקדיש בדבקות נפלא כל רגעיו לעבודת ה', ואח"כ נעשה מלמד חינוקות בעיר צראלי עיר מלאה תלמידי חכמים וסופרים והי' גם באותו עת גאוני ארץ לומדים מופלגים שיאל טבעם בכל העולם.

והתיעצו לנדות ולהחריס את רבינו הבעש"ט זי"ע אודות שיטתו החדשה שיטת החסידות והשדו אותו שח"ו אינו מסטרא דקדושה אך הסכימו לעשות החרס והנדוי בהסכמת כל תלמידי חכם שבעיר וקראו את רבינו המלמד שגם הוא יסכים עמם שהכירו בו שגדול בחורה הוא ולומד תורה לשמה בקדושה וטהרה, אך רבינו מנע עצמו להסכים להחרס באומרי: כי הוא נגד דין תורה הקדושה דקיי"ל (קידושין כ"ג) זכין לאדם שלא בפניו אבל אין חזין לו אלא בפניו, ואין לך חוב גדול מנדוי וחרס ואיך אפשר לנדות הבעש"ט מטרים ששאל אותו על התמיהות ושיטה חדשה שלו אולי יכול לתרץ עצמו ולא יקשה עליו מידי ועי"ז נתבעת הכנת החרס, אבל רבינו לא רצה שוב להתמיהה בצראלי שראה עד כמה מתנגדים גאוני צראלי לדרך החסידות והקבלה ולבו הי' נוטה לדרך החסידות ונסע למעזיבזי הבעש"ט זי"ע. שקבלו באהבה ובחבה, ואמר לו

רבינו היה איש אלקים נורא מנורה הטהורה וכה להיות מבני היכלא קדישא של מרן הבעש"ט זי"ע, אשר העיד על רבינו שלא טעם טעם חטא מימיו.

והיה אחד ממסדרי הניגונים ואף חיבר הניגון המפורסם הנקרא "דער התעוררות רחמים רבים ניגון".

וכיפר שפעם ההסתלקות של הבעש"ט זי"ע ביקש מתלמידיו לשיר הניגון זה, ובסופו הצייתו הבעש"ט זי"ע לכל אדם שישיר את הניגון הזה ברגש של התעוררות תשובה בכל עת, שהוא יטרף לשירה בשמחה ועוררו עליו רחמים רבים לפני השי"ת.

וגם זכה לשמש אותו שנים אחדות.

כשהיותו עוד ילד קטן בבית אביו, היתה העניות גדולה מאוד, עד שלא היו אפילו מנעלים עבור הילד רבינו לנעול על רגליו.

פעם אחת בערב שבת לא היה בבית מאומה להכין לכרכי שבת, הרה"ק ר' איציקל בטח בה' שבולאי לא יעזבו והלך לבית המדרש להתכונן לכבוד שבת, פתאום דפק ערל אחד בבית, וזידו עוף למכור, אמרה הרבנית שרעונה לקנותו ממנו, אבל אין לה כלום במה לשלם בעדו, אמר הערל שהוא מסכים לתת לה בהקפה, ותשלם כאשר יהיה לה לשלם. כאשר שמע זאת רבינו הילד אמר לאמו: אנח אל תקני עוף זה ממנו, כי אם הוא מסכים ליתן בהקפה בולאי גנב הוא, ועוף זה גנוב הוא בידו. השיבה לו אמו: הלל אני לא גנבתי את זה, והמזיל מוזטו של ים הרי אלו שלו, ולקחה העוף בשמחה רבה, ולתתה אל השוחט לשוחטו ולהכינו לכבוד שבת. לא עבר זמן רב ויבא אותו ערל שנית וזידו שק קמח למכור, אמרה הרבנית שוב שאין לו לשלם לו, השיב הערל קחי גם זאת בהקפה. חזר הילד את דבריו לפני אמו: כי

ודאי ערל זה גנב הוא, כיון שנתן הכל בהקפה ואין ליקח ממנו שום דבר, אבל אמו לא שמעה לדבריו ולקחה גם הקמח בשמחה גדולה, ובקמח זה אפתה חלות לכבוד שבת. כעבור זמן קצר בא שוב אותו הערל וזידו דג למכור, כך נשנה הדבר כמה פעמים, עד שהערל הביא כל כרכי שבת בהקפה, והרבנית הכינה כל טוב לכבוד שבת. כאשר חזר הר"ר איציקל לביתו אחר התפילה, מלא שלחן מוכן מכל טוב וטוב, אבל לא אמר דבר, אלא קידש על היין בשמחה רבה וערך סעודת שבת ברינה. הרבנית המתינה שבעלה ישאל לה מאין השיגה כל זאת? אבל כאשר לא שאל כלום, לא יכלה להתאפק עוד ואמר לבעלה: ניטאמאל פרעגסטו מיך מאין השגתי כל

מתורתו של רבינו זי"ע

ובאמת מצוה זו לא נאמרה בתורה רק התורה מספרת שבו משה רבינו, והאיש משה ענו מאד, מכל האדם אשר על פני האדמה. (פרשת בהעלותך י"ב ג') ובאמת ה"ס העלל בלבם דבר זה שמצוה להיות עניו כי מקודם מגדיל לב כל האדם בגבוהותו ומדמה לו שהוא למדן גדול ויחסן גדול ועשיר וחסיד וצדיק ובעל מדת טובות וישרות וירא נעים ונחמד, ובאמת לפי מעלתו היה ראוי להיות גדול מכל עמו ולא לפנות עליהם ולא להתחבר עליהם רק שזו מדה גרועה שמצד זה מאס בעיני העולם שיחזיקוהו לבעל גאווה ובאמת מצוה הוא להיות גם עניו ושפל בדרך ולדבר עם כל עלוב מכל ע"כ הוא עושה עצמו עניו, כל זה הוא פיתוי היצר כי מתחילה הגביה לבו בקרבו ותוקד עד שאול תחתית ואחר כך הוסיף לו מצוה זו למעלה להוסיף גאווה על גאותו. (יושר דברי אמת)

רבינו זי"ע מפרש את הפסוק (פרשת דברים ה') אנכי עומד בין ה' וביניכם "אנכי" מה שאדם מחזיק עצמו לאנכי, היינו לאני יש, ומתנאה ברוחו, זה עומד ומפסיק כמחיצה בין ה' וביניכם. (עבודת עבדה)

אמרי חז"ל: הא למדת שעונה גדולה מכולן (מסכת עבודה זרה כ') ובאמת שמעתי כעת בחג השבועות הזה מפי ק"ק הרב המגיד מוהר"ם נ"י שאמר בזה"ל: העולם חשבו שמצוה להיות עניו

כה אלול תקמ"א [ב]

רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק המגיד הקדוש מזלאטשוב

רבינו הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד הקדוש מזלאטשוב ויאפלא זי"ע נולד בבראד בשנת תפ"ו לאביו הרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש זי"ע הנקרא רבי איציקל מדראביטש בן הגה"ק ר' יוסף מפיסטין שנקרא רבי יוסף איש אמת זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסוירז הי"ד זי"ע, נכד הגה"ק ר' יצחק חיות בעל זרע יצחק וס' אפי רברבי זי"ע גיסו של רבינו הגה"ק המהר"ל מפראג זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו רש"י הקדוש זי"ע ודוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. לפי המקובל היו אבותיו צדיקים נסתרים, ולפי מסורת המשפחה, שבעים ושתים דורות היו אבותיהם בעלי רוח הקדוש. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יענטא ע"ה. הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע אמר שרבינו היה לו נשמת התנא רבי אליעזר דמילה ע"ה

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' יוסף ראש שושלת יאמפלא זי"ע הרה"ק ר' יצחק מראדוויל בעל אור יצחק זי"ע הרה"ק ר' בנימין זאב וואלף מזבארזי זי"ע הרה"ק ר' משה ראש שושלת זוויהעל זי"ע והרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זי"ע שאמר רבינו עליהם שהם נגד חמשה חומשי תורה ועל זכורו הר"ר ר' יוסילע מיאמפלא אמר שהוא נגד חומש בראשית. (עבודת עבדה)

מסופר על אחד מבני רבינו שנפטר בחיי אביו, כשעלה לבית דין של מעלה וראו כל מעשיו הטובים הרבה מאד, הגיע מלאך גדול אחד וברוח פיו הפיח כל מעשיו הטובים והיו כולם כלא היו, מלבד אות ה' אחת שלא היה יכול המלאך להפיחו ולבטלו, אמר רבינו: שזה אות ה' היה מספיק לו לבנו להכניס לחיי עולם הבא. (מרה"ג ר' מנשה ישראלי רייזמאן שליט"א)

ויגדלו הנערים" (פרשת תולדות כ"ה כ"ז) פירש רש"י, שכל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם, אולם כיון שגששו בני שלש עשרה זה פירש לבתי מדרשות, וזה פירש לעבודת גילולים. בנו של רבינו היולד זאב (הרה"ק ר' בנימין זאב וואלף מזבארזי זי"ע) ככל היולדים בני גילו, כמותם למד, וכמותם השתובב ושיחק. כאשר התקרב לגיל שלוש עשרה, פנה רבינו אביו לסופר סת"ם מומחה בדקשה כי יכתוב תפילין עבור בנו יקירו. ניגש הסופר למלאכה בקדושה וצטהרה וברוב רגש, לא בכל יום מזדמן לו לסופר לכתוב תפילין לבנו של לדיק הדור. כאשר סיים, בא הסופר לרבינו והראה לו את הפרשיות. שמה רבינו בפרשיות המהודרות, אולם בקשה אחת הייתה בפיו לפני שתכניס את הפרשיות לבתיים, הבא אותן אלי שוב. כעבור זמן בא הסופר ובידיו הבתיים והפרשיות. נטל רבינו את הבתיים בידיו והחל בוכה, כבי חרישי מעומק הלב. והדמעות, דמעות קודש, גולשות לתוך בתי התפילין, והסופר רואה ומשתומם. כאשר נרגע הרבי מזכיו, היו בתי התפילין מלאים מדמעותיו. רוקן רבינו את הבתיים, ייבש אותם פנה ואמר לסופר, עתה ראוי אחת להכניס את הפרשיות אל תוך הבתיים. בהגיע היום והנער זאב החל להניח תפילין, חל שינוי בענר ללא הכיר, ליבו התמלא באהבת תורה ויראת שמים, ומאז עלה ונתעלה עד שהיה לאחד מלדיקי הדור, הרה"ק ר' בנימין זאב וואלף מזבארזי זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עליך אמר דוד מלך ישראל ע"ה הקרא (תהלים מ"ה ח') אהבת לדק ותשנא רשע על כן משחך אלקים על שבתלת ענת גאוני בראד תהי' מגיד מישרים וינהרו אליך תלמידים הרבה מישראל. ולדיק גוזר והקב"ה מקיים, שרבינו נעשה איש אלקים מכל אפסי ארץ לראות עבודתו ודיקתו בה' וכל דבריו כנחלי אש בוערים עד לב השמים,

הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת מנעשחיו בעל רשפי אש זי"ע, והרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע והרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע, והרה"ק ר' ארון לייב מפרימישלאן זי"ע והרה"ק ר' חיים מטשערנוויץ בעל באר מים חיים זי"ע הרה"ק ר' יצחק אייזיק הכהן בעל ברית כהונת עולם זי"ע והרה"ק ר' משולם פייבוש הלוי העללער מזבארזי זי"ע הגה"ק ר' דוד שלמה אייבשיץ בעל לבושי שרד זי"ע, והרה"ק ר' צבי הירש המגיד מנדבורנא בעל כמה ה' לבני זי"ע, הרה"ק ר' ארי לייב הנקרא דער שפאלער זיידע זי"ע, והרה"ק ר' יוסף מזמיגראד זי"ע. ועוד שאר קדושי עליון היו תלמידיו.

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע התבטא שכאשר רבינו לובש את מלבושו לקראת התפילה ומחבר את הקרסים, הוא ממשיך שפע למעלה לפ' אלפים כחות מלאכים וחיותם.

ניגון לר מיכל'ע מזלאטשעוו'ע

הרה"ק ר' פנחס הלוי הורוויץ הנקרא בעל הפלאה מפראקנפורט זי"ע אמר שכל כוונותיו הוא לשם שמים, ואסור לבטלו מעבודתו הקודש.

בעת רעוא דרעוין צב"ק נלצים וילך כ"ה אלול בשנת תקמ"א בהיותו בן נ"ה שנים השיב נשמתו לאלקים פתאום בעת הלכו אנה ואנה בדביקות נפלא בחדרו, ואמר: בהאי רזא אסתלק משה (זוה"ק) כי לענך ב' שנים קודם פטירתו היו צריכין לשמור אותו שלא יאב נשמתו מרוב דביקות בוראו, כי היה דרכו לילך אנה ואנה עד שפניו היו בוערות כמראה הלפידים והיה כריך שמירה יתירה, והיה דרכו לאכול סעודה שלישית בחדרו מיוחד עם איזה מבניו, ואח"כ היה הולך לבית מדרשו לומר תורת וסירות עד שגמר הסעודה שם. ובעת

הזאת לא היה שם אדם והיה רץ בחדרו אנה ואנה, עד שראתה בתו הצדיקת וראתה ואמרה לאחיה הרה"ק ר' יצחק זי"ע ורץ לחדרו ותפסו לבלבל אותו ולהורידו, ונפל על שכמו ואמר בקראו שמע ישראל, ומנוחתו כבוד בעיר יאמפולי.

אמר בנו הרה"ק ר' משה ראש שושלת זוויהעל זי"ע בשם אביו רבינו זי"ע ששמע מפה קדוש הבעש"ט זי"ע שאמר בזה הלשון, פעלתי אצל השי"ת שהטבילה שאדם טובל את עצמו במקוה בבוקר יהיה נחשב לפני הקב"ה כמו תענית יום אחד. (בעש"ט פרשת יתרו אות י"ד)

כו אלול תקפ"ט

רבי מאיר אברהם ב"ר משה יוזפא זי"ע בעל פרי צדיק

רבינו הגה"ק רבי מאיר אברהם בעל פרי צדיק זי"ע היה אב"ד טשאבא לאביו הר"ר משה יוזפא זי"ע

קודם

רבינו היה גאון וחריף עלום מקובל גדול איש מופת, מפורסם בגודל דקתו אשר מנעוריו היה חבוש בבית המדרש וריו ונסגר במחילות פלוגתותיו ד' אמות של הלכה עם תלמידים הגונים והרבה והפריץ לקנות קנין שלימות נפשו על התורה והעבודה לילה כיום האיר לו, ולמד תורה מתוך הדחק ויסורים של אהבה כידוע לכל מכיריו.

הגה"ק ר' דוד דייטש אב"ד עיר חדש בעל אהל דוד זי"ע כתב על רבינו: חבל נביאים מתנבאים וספה אחת לכולם משבחין להאי גברא רבא ויקירא ה"ה הרב המאה"ג המופלא בתורה בחריפות ובקיאיות הגדילה המפורסם מו"ה מאיר אברהם זללה"ה אשר היה אב"ד בק"ט טשאבא, וזה שנים רבות נתאכסן אליו ודאס יראה וכו', וראיתי שכל מעשיו לשם שמים וגם שמעתי ממנו כמה פלפולים בדרך נכון מיוסדים על קיטב היושר וכו' (פרי לדיק הסכמה)

היה תלמיד מהגה"ק רבינו שמואל הלוי קעלצין בעל מחצית השקל זי"ע שהתגורר בעיר בוסקוביץ, וגם הסתופף לכל הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע.

אגדות רבות התהלכו מסביב לאישיותו של רבינו, פרישותו וקדושתו נודע למרחקים, ספרו עליו כי במשך עשרים שנה לא אכל דבר מן החי. התבודד במערה מחוץ לישוב ועסק שם בתורה בקדושה.

אשתו הרבנית הגדולה פרומעט פעסל ע"ה הייתה גם כן מפורסמת בצדקתה וזכותה הקודש שלה, הפילה נמשכה כמה שעות ביום

בדביקות, גדולי ולדיקי דורה כבודה למאד וקמו מפניה, ספרו עליה כי בזמנא עבודת הבית התחילה לקפוץ כמו בקדושה, כי שמעה קדושה של המלאכים שרפי ממרום.

היה אב"ד העיר טשאבא משנת תקס"ט עשרים שנה עד הסתלקותו, חיבר כמה חיבורים על הש"ס אמנם לא יאל לאור בחייו ונשארו בכתובים, וזה לפני פטירתו שיחוקו דבריו בעט ברזל ועופרת ולהפסיק את חידושי.

נסתלק לבגיו מזומים כ"ו אלול בשנת תקפ"ט

הסתלקתו ביקש בצוואתו להוליכו לקבורה לעיר הסמוכה מיסקולץ, לא הבינו את הסיבת לזה, אחרי עשרים שנה סללו השלטונות מסילת ברזל לאורך הדרך שעברה בבית העלמין המקומי, והביא לידי חיטוטיו שכיבי. אז הבינו למפרע כוח רוח הקודש הופיע בבית מדרשו.

חגני רבינו היה

הגה"ק ר' פנחס דוד מציקין זי"ע הגה"ק ר' שמעיה וויזנער זי"ע, הגה"ק ר' יוסף פינקלשטיין שו"ב במסקאלץ זי"ע שהוציא לאור את ספרו פרי לדיק, הגה"ק ר' נתן בליך רב בגאווה זי"ע, הרה"ק ר' שמעון ליבערמאן אב"ד שעניע זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל וידא הלוי מליסקא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

למצרים וטוב להם לישראל, וזה שני הפכים בנושא אחד, ועל זה רומז השם הויה ברוך הוא כנודע ואתי שפיר מה שאמר בזאת תדע כי אני ה' שעל ידי זה נתגלה לך טעותך ונבלותך. (פרי צדיק)

נהויה ישרי בה. בקידושא רבא. ובחמרא טבא. דבה תחדי נפשא. (פיוט שנוהגים לשיר בזמירות שבת בבוקר בשם האריז"ל) דיין יש שותהו וטוב לו ויש להיפך (עיין מסכת ברכות נ"ז א') אנחנו מבקשים: ובחמרא טבא. דביה תחדי נפשא, שמחת הנפש ולא שמחת גופניות. (פרי צדיק)

מתורתו של רבינו

לה אומר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר ביד י על המים אשר ביאר ונהפכו לדם. (פרשת וראו ז' 12) וצריך להבין ממה יודע לו עכשו יותר ממה שאמר לשעבר: ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח. (פרשת שמות ה' ב') ונראה דהנה נודע מזה"ק ומכל הסה"ק: דפרעה לא ידע רק משם אלקים ולא משם הויה, והטעם: מפני שאמר שא"י מן הרחמנות שלו כי אם מהדינים והעונשין ממה שעשה לדור המבול ולדור הפלגה ולסדום וכח"ל לא ידע רק משם אלקים שהוא דין כנודע, ועוד שייקר טעותו היה שאמר שב אי אפשר שיהיה שני הפכים בנושא אחד, כמבואר מזה בכמה ספרים, אמנם דמכת דם היה נראה ונגלה שיש ב' הפכים בנושא אחד, על דרך שאמרי חז"ל: ממכת דם נעשרו ישראל, שהיה ישראל מוכרין המים בדמים יקרים כי בלאו הכי לא היה אפשר להם למצרים לשתות נמצא היה רע

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כו אלול תרל"ט

רבי שמואל אבא ב"ר זעליג ראש שושלת זיכלין בעל להב אש

רבינו הרה"ק ר' זעליג מעיר לויביטש ז"ע בן הרה"ק יצחק איצק מזיכלין ז"ע בן הרה"ק ר' שמואל מטשערנוויסק ז"ע הנקרא ר' שמואל רש"י ע"ש שצדיקי דורו העידו עליו שהי' לו פעם גילוי רש"י הק' ז"ל, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת יוטל ע"ה נכדת הגה"ק ר' יואל סירקש בעל הב"ח ז"ע והגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הט"ז ז"ע הר"ר איצק הנ"ל נשא להרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק ר' פישל מסטריקוב ז"ע. וקרא שמו בישראל, שמואל ע"ש זקנו הרה"ק ר' שמואל מטשערנוויסק ז"ע, ואבא ע"ש דודו הגה"ק ר' אבלי חריף מקאליש ז"ע גיסו של ר' שמואל זקנו

לבינו הק', ואם אמר זה המבקר שהוא דבר קטן אזו הי' רבינו שבע רלון מזה. וכבר הי' זה המבקר יודע ומבין לומר תמיד שח"ו אינן כאלו שום בית מיחוש, כי היה יודע שדברים אלו ישא חן בעיני רבינו ז"ע.

ובכלל הי' רבינו מתנגד תמיד לכל דרכי הרופאים, והי' מרגלל בפומיה הק' שאינם יודעים, והרפואות שהמה נותנים הם הכל וריק. ופי' רבינו בזה בדרך האחות (תהלים קמ"ד) מאמר הכתוב: אשר פיהם דיבר שור וימינם ימין שקר. שקאי על הרופאים שמה שאומרים בפיהם היא שוא, וגם מה שכותבים רפואות ביד ימינם הוא ג"כ שקר.

בשנת תרל"ט כ"ו לחודש אלול כמו שקי רגעים קודם הסתלקותו הוציא את ידו הק' מתחת המכסה ולקח את הדיוקנא קדישא דילי' וגם את הפיאות הק' שלו והשקה אותם בידו הק' ואחר זה לקח את ידו הק' ושם אותה על עיניו הקדושות כמו ביחוד דק"ש וכך עלתה נשמתו הק' השמימה לביל מולאי שבת קודש פרשת נצבים וילך א' לסליחות בשעה חצי י"ב ומונ"כ בעיר זיכלין ז"ע.

זאת היתה לפליאה בעיני כל, כי ברגע היא שעתה נשמתו הק' השמימה, נשברה פתאום רגל אחת מהמטה הק' ששכב עליו רבינו ז"ע, וגם זאת היתה לפלא, שבחדר רבינו הי' חלום על הכותל שני מורה שעות, ובאותה רגע שעלתה נשמתו עמדו שניהם פתאום מלכת, וגם אח"כ הבחיין בעלי מלאכות לחקן את שני המורה שעות הללו, ולא הועיל וגשחרו בלי הילוך עד עתה.

נשאר אחרינו בנו יחידו הרה"ק ר' משה נתנאל ז"ע שמיכל מקומו זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש וגאון אלקי קדוש עליון נורא מאוד, אשר האיר את העולם בקדושתו וטהרתו ועבודתו, ליסוד"ע מופת הדור פועל ישועות בקרב הארץ, הפך כח הטבע מאלד מי מושל בי לדיק לטובת ישראל, שבת קודש לא דיבר כלל אבל אמר דברי תורה בלשון הקודש עפ"י חכמת הקבלה וסתי תורה משך לכמה שעות, ופניו היה בוער כלפיד אש.

היה נוהג להריח אס מקור הכסף כשר והיה מחלקו לעניים המחזרים על הפתחים. כשצאו אלכו עניים בני טובים היה ממלכלם על שולחנו ונותן להם מעות ביד רחבה. ואילו ללרכי בני ביתו היה מפריש מעט, והיו מוכרחים לקחת בהקפה. לבנו יחידו ולבתו היחידה היו רק שני בגדים, אחד לחול ואחד לשבת קודש ולחו. מעולם לא נשא פניו לאף אדם.

משנות קטנותו וילדותו ניכרו בו כשרונות מזהירים וחרופת שכלו, כל מה ששמע מפי המלמד פעם אחת נחקק בקירות מוחו לבל ישכחו עוד, והוכרח אביו ז"ל להחליף מידי פעם בפעם למלמד יותר טוב מקודמו, ובהיותו בן חמש שנים למד כבר גמרא ותוס', ובהיותו בן ח' שנים כבר למד בעלמו גפ"ת בדרך חריפות ויאל שמו לתהילה בשם העילוי מלויביטש

בעת שהי' הגה"ק ר' משה אהרן אב"ד קוטנא ז"ע עודנו אב"ד בסטריקוב, הי' נקרא פ"א לבוא לבדיקות עניני א' לעיר לויביטש, וכאשר שמע שהר"ר זעליג יבן ילד עילוי, שלח עבדו להביא את העילוי לפניו למען השתעשע עמו בחידושי אוריותא, ורבינו היה אז ילד בן ח' שנים, והגאון הנ"ל דיבר אז עם רבינו בח"ת משך כמה שעות ואח"כ הלך לישן, ויהי צבוקר כאשר נכנסו אל הגאון מלאוהו שוכב על המטה וסממרוטין כרוכים על ראשו סביב סביב, ונתזהלו לשאלו מה זאת? והשיב להם: הבאתם אלי אמת את העילוי הגדול הזה וייגע כל כך את מוחי בחידושי ופלפוליו עד שהביאתי לכאב הראש, וסיים הגאון את דבריו: אינן לקרוא עוד את הילד שעשועים הזה בשם עילוי, רק שם גאון בתורה נאה ויאה לו.

וכשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת גאלדא ראלא ע"ה בת דודו הרה"ק ר' מרדכי מצודזאנוב ז"ע, אחר חתונתו הי' סמוך על שלחן אביו, והיה שוקד על עבודתו עבודת הקודש בקדושה וטהרה, והגה יוס ולילה בתורה, ואחר כמה שנים ירד אביו מנכסיו וע"כ לקחו חמיו לגור על ידו בצודזנוב ששם פתח בית המדרש,

בשנת תר"ד נולד לו בנו הרה"ק ר' משה נתנאל ז"ע באותה תקופה ירד חמיו מנכסיו ולכן בסוף שנת תר"ד עבר לזיכלין ששם התגוררה דודתו מרת ביילא ע"ה המפורסמת בלדקתה אחות אביו שהבטיחה לו לספק לו את ארכיו.

כל ימי חייו לא נתבקר מעולם משום רופא, וגם לא ראו קורות ביתו שום רופא, ואם קרה חלילה איזה חולי ר"ל לאחד מאנשי ביתו, אז לא הגיח להשתמש כלל בשום רפואה מהרופאים. רק בעיר זיכלין הי' שם דימי רבינו איש אחד ירא אלקים, והי' נקרא שמה דפי כל בשם מבקר (כמוכן לא הי' יודע זה האיש לגמרי מתהלוכי רפואה הנהוג בין הרופאים) והי' אם קרה ח"ו איזה חולי לאחד מאנשי ביתו אז נקרא זה האיש המבקר

מתורתו של רבינו ז"ע

והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו: פ"א קודם תקיעת שופר ברה"א אמר רבינו ז"ע לכאורה עונותיהם הוי ליה לומר? אך הענין הוא דבעת שישראל עושים תשובה הקב"ה מתחרט על אשר ברא את היצ"ר, ותולה עונות ישראל בו בכיכול שהוא בכיכול הגורם לזה, וכדרך שאמרו חז"ל ברכות ל"ב ע"א עיי"ש, וזהו הכוונה והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו בכיכול. והבן היטב.

כז אלול תש"ע

רבי יהודה זאב ב"ר יחיאל צבי ליבוביץ זי"ע

רבינו המקובל הרה"ק רבי יהודה זאב ליבוביץ זי"ע נולד בכפר ליד העיר סאטמאר בו' תשרי תרפ"ב לאביו הקדוש רבי יחיאל צבי הי"ד

זי, וכמו שבתקופה של הפיגועים המיד ידעו כשהוא לחוץ מאד סימן שצריך להתרחק איזה פיגוע, ואכן תמיד היה קולע.

נסתלק לגנזי מרומים בפתע פתאום לפני ראש השנה בכ"ז אלול תש"ע ירושלים תלכ"ז

השאיר אחריו עשרות ספרים בנגלה ובנסתר, ומהם תורת יהודה זאב, אור לוי, זוי יהודה, יז מים מדליו.

והיות שלא נשאר זש"ק, נא ללמוד משניות לע"י. וזכותו הגדול בוודאי תגין עליו.

רבינו המקובל הרה"ק רבי יהודה זאב ב"ר יחיאל צבי ליבוביץ זי"ע תלמיד מהרה"ק מרן רבינו יואל מסאטמאר

זי"ע אשר גדולי ישראל העידו עליו שהיה מגדולי לדיקים נסתרים בדור, היה מצעירותו נודע כמתמיד גדול, גאון בנגלה ובנסתר ובעל כוח הקודש

למד אלל אביו שהיה מלמד ואכל הגה"ק ר' מרדכי עזריאל ווינבערג אב"ד מארגערטין זי"ע ואלל הגה"ק ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סקלהעיד זי"ע

בהיותו ילד כשהיה רבינו הולך עם אביו ברחוב ראה נשמות מוגלגלות בעצים כשאל את אביו אבא מה זה, ענה לו זה עדיין לא בשבילך כשתגדל תתעסק עם זה.

במלחמת העולם השנייה איבד את כל משפחתו, והוא עלמו שהה במחנות עבודה.

אחר השואה עבר רבינו לארץ ישראל, וכשהגיע שם על פי הוראת הגה"ק בעל החזון איש זי"ע קיבל על עצמו עבודה בסליחת כניסים בעירית תל אביב ושמה היה עוסק בתורת הגסתר ומיוחד ייחודים. ספון היה בחדרו ועוסק שעות על גבי שעות בתורת ה'.

כל חייו היו עבור כלל ישראל, פעם אמר שכל היסורים שקובל זה עבור כלל ישראל, אנשים רבים ניסו להתקרב אליו אך הוא תמיד התרחק מאנשים ולא היה מוכן לקבל אנשים, היה תמיד צועק על אנשים תלכו מפה תעזבו אותי, אך דוקא לעקות אלו הם המתיקו את הדינים והביאו לאדם את הישועה.

כמו שמספר אדם שנכנס לרבינו ושנים לא היו לו ילדים, צעק עליו הרב ליבוביץ תלך מפה אני לא רב, והרגיש שהמתיק לו את הדינים, ובאחרון היום אשהו נפקדה,

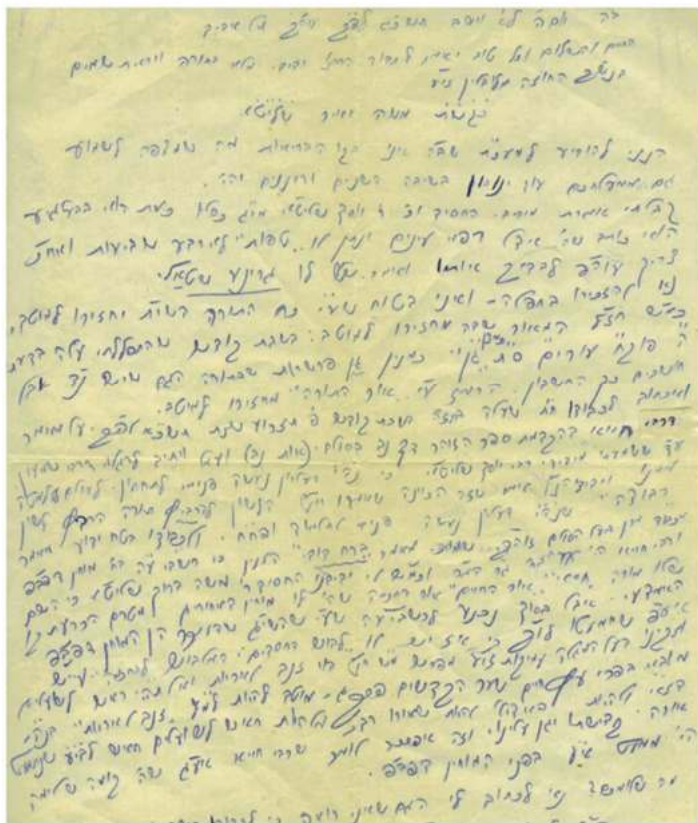
ומספר אדם שהגיע לרבינו וסיפר לו שבתו קבלה ארוע מוחי ומאבה אנוש, לקח רבינו את הפיתקא שהגיש לו קרע אותה לגזרים, ואמר בקול אביו מלכינו קרע רוע גזר דינינו, ומיד התרפאה אותה הילדה ויצאה מכלל סכנה.

מקורבו של רבינו שהגיע לגיל השידוכים ראה להתארס וכל שידוך שהגיע סיפר לרב ליבוביץ, ואמר לו אתה עוד קטן, אך כשהגיע השידוך האמיתי קרא בקול גדול מזל טוב זה השידוך ובירך ברכות גדולות ואכן כך היה

פעם נכנס לחדרו אחד מן המקורבים, שאלו רבינו: וואס איז מיט פסוקי דזמרה? דאס דארף מען נישט זאגען? התברר אחר כן כי אותו מקורב בואתו יום הזדרז מאוד בתפילת שחרית ומפאת קוצר הזמן דילג על פסוקי דזמרה, ובמרוצת השעות פרח מזיכרונו האורך להשלימם.

כמה חודשים לפני פטירתו שמעו זעקות נוראות מחדרו תעזבו אותי די די, כשנכנסו לחדרו ראו אותו פצוע וחבול שאלו אותו מי עשה לך את זה, הרי אף אחד לא היה בחדר, אמר למשמשו זה הם הסטרא אחרא ניסיתי לפעול עבור כלל ישראל והם פגעו

כתב יד קדשו

כז אלול תרט"ו [א]

רבי שלום ב"ר אלעזר זי"ע השר שלום ראש שושלת בעלזא

רבינו הרה"ק רבי שלום רוקח השר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע נולד בבראד בחודש שבט שנת תקמ"ג לאביו הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע מצד אביו נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אוצר הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המקובל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע, והגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי בעל חכם צבי זי"ע

וראה כי גם היה אצרך מהיושבים שלקה את הקערה עם הטשאלענט כדי לאכול, ולקחו החסידים הכפות ממנו, ולא היה יכול לאכול בלי כף, והתחילו הם לאכול, אז לקח הקערה והוריקה לתוך הזידינע קאפאטע ש'ו, ונכנס אל הרבנית ובקש ממנה כף. ואמרה הרבנית כי יען שלקה את הרוטב לתוך הזידינע קאפאטע החדשה שלו תתן לו כף של כסף, וזה האחוק הגדול כשראו שאכל בכף כסף מתוך הקאפאטע, ובתוך כך נכנס גם רבינו זי"ע וספרו לו כל הענין ואת אמרת הרבנית, ואמר רבינו: כן כן, מגיע לו כף של כסף, ויפה עשה שלקה את הטשאלענט לתוך הקאפאטע שלו תדעו כי אצלי מקוים הכתוב ובדך את לחמד, ומאכל סעודתי הוא רפואה לחולים, והאצרך הזה היה חולה על הריאות, והיה חולה מסוכן רח"ל ואחר כך הבריא לגמרי. (קובץ אליהו דף קי"ג אות שמ"ו)

רבינו היה גם כן מתלמידי הרה"ק ר' אורי קלוגהויפט בעל אמרי קדוש הנקרא השרף מסטרעליסק זי"ע ומהרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע ומהרה"ק ר' אברהם יהושע העשל ראש שושלת אפטא בעל אוהב ישראל זי"ע.

פעם אחת שבת רבינו אצל רבו בסטרליסק, במוצאי שבת צעת שעה השרף מסטרעליסק הבדלה על הכוס אירע שנספך היין וחזרו ומילאו את הכוס ואירע עוד הפעם וכך נשנה כמה פעמים ולא ידעו פשר הדבר, לאחר הבדלה ניגשו כמה מהמקורבים של השרף מסטרעליסק אל רבינו, ואמרו שהוא בודאי יודע מה פשר הדבר הזה וביקשו שיגיד להם ולא רצה ולא הרפו ממנו והפזירו בו עד שנענה להם ואמר להם שיקראו ליהודי מאזיה עיירה שאמר להם את שמה, וקראו ליהודי משם ושאלו אותו מה אירע אצלכם, ענה להם שביום שישי ממש לפני שבת נפטר אצלינו יהודי אחד וממש לפני כניסת השבת הספיקו לקבורו, אמר להם רבינו שיהודי זה היה מהחומים בהשרף מסטרעליסק וכשעלה למעלה לבית דין של מעלה הכניסו אותו לנן עדן כי היה שבת, אצל במוצאי שבת שנפתח הגהנוס עשו לו משפט ושילחו אותו לנהנוס, אצל השרף מסטרעליסק אמר להשליחים שלקחו אותו שאינו מסכים שהוא ילך לנהנוס, וענו לו שאינם שואלים אותו, אמר אם כן אלך ואכבד את הגהנוס, וזה היה מה שנספך היין בהבדלה שכל פעם שנספך כיבה עוד קצת מהגהנוס.

סיפר הרה"ג ר' דוד שפערבער אב"ד בראשאו זי"ע ששמע מאיש תלמיד חכם וחסיד שבעת שהיה הרה"ק ר' אברהם יהושע העשל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע עוד אצל בית דין בעיר יאס, היה דר עם עשיר אחד וחסיד בשם ר' מיכל יאססקי ע"ה שהיה מאוד דבוק לרבו מאפטא וכשעזב ה בעל אוהב ישראל את העיר יאס נסע הרב ר' מנחם רבינו

אצו נפטר בדמי ימיו בן ל"ו שנה, והניח אחריו ח' יתומים, ובהיות רבינו ילד קטן, הובא לבית דודו הגה"ק ר' ישכר צער אב"ד סקאהל זי"ע שגדלו ונתן לו בתו לאשה הרבנית המפורסמת מלכה ע"ה, ולמד אצל הרה"ק ר' שלמה לוצקער המגיד מסקאהל זי"ע.

בהיותו למד אצל המגיד מסקאהל, גמרו רבינו ושני חביריו שלא לישן אצל לילות ולעסוק בתורה, אחד מהחברים נפרד מהם אחר עבור איזהו מאות לילות, והחבר השני נפרד אחר עבור ת"ת לילות, ורבינו לבדו נער האלף לילות, ובלי ליל האלף היה לו גלוי אליהו הנביא ז"ל שלמד עמו תורה כל הלילה, וההלכה האחרונה אשר למד עמו היה הלכות בית הכנסת, ואחר זה בנה רבינו בעצמו ביהמ"כ הגדול בבעלזא בדקושה ובטהרה, שהי עוסק בו כל ימיו.

פעם אחת שאלו החסידים את חתנו הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מיינער הלב שמה מאלעסק זי"ע: אם אמרת הדבר שהיה חותנו נעור אצל לילות ועסק בתורה ענה הרה"ק מאלעסק ואמר: "אני בעלמי הייתי נעור עמו יותר משלשת אלפים לילות ועסקנו יחד בתורה

וסיפר בעת שהיה רבינו סמוך על שלחן חותנו, יאלה הגזירה לקחת יהודים לכבא, והשטרים היו מסתובבים בבתי היהודים ומחפשים אנשים לבחור מהם חיילים, פעם הרגיש חותנו שהשטרים עומדים להכנס לביתו ולקחת את רבינו, לעק לרבינו שילך להחבא מפניהם, אצל רבינו לא שמע אליו, רק הלך ורחץ את עצמו במים חמים כמו לשבת קודש ולבש בגדי שבת, וישב אל השלחן ללמוד. השטרים באו והביטו בכל החדרים, ולא ראו אותו כלל, והלכו לדרכם. שאל אותו חותנו בתמימה רבה: איך קרה כדבר הזה? שלא ראו אותך בבית כלל? השיבו רבינו: הלא מקרא מפורש הוא במגילת רות: ורחלת וסכת ושמת שמלותיך, אל תודעי לאיש, ופירש רש"י בגדים של שבת שאם כן תעשה כסדר הזה לא יראה אותך איש. בשנת תקע"ז נתקבל רבינו לאב"ד בעלזא.

רבינו היה גאון גדול ובעל מופת נורא, אם נתן ידיו הק' על אבר של החולה מיד נתרפא אותו אבר, וכך רפואה זו אמר שלמד מהרה"ק ר' ישראל הופשטיין המגיד מקאזנין זי"ע.

פעם אחת שמע הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מיינער הלב שמה מאלעסק זי"ע לחוק גדול מחדר הרבנית, ויען שהוא לא היה רגיל בלחוק גדול כזה, נכנס לראות סיבת הדבר,

מנחם רבינו אמר רבינו: שהמקובל האלוקי רבי שלמה אלקבץ זי"ע מחבר הזמר הקדוש "לכה דודי" שהתקבל בכל תפוצות ישראל, הזהיר על שלשה דברים שיונהגו בעת אמירת הזמר, ואלו הן: א' למרו ב' להיזהר משיחה בטילה. ג' לשוררו בניגון ובנעימה. (רשומים בשמך)

הוא היה אומר: מרגלא בפומייהו דינשי: שלספר במוצאי שבת קודש, עובדות ומעשיות, מאור שבעת הימים הבעש"ט הק' הרי זה סגולה לפרנסה. ואמר בדבר זה ישנם ג' לאו דווקא. לאו דווקא במוצאי"ק, אלא אף בכל ימות השבוע. לאו דווקא סגולה לפרנסה, אלא סגולה לכל הרפואות ולכל הישועות שבעולם. ולא דווקא על הבעש"ט הק' אלא על כל צדיקי עולם, [אפילו מאתנו גם] אפילו פון אינו אויכעט. (רשומים בשמך)

מתורתו של רבינו זי"ע

ואתה את בריתי תשמור (פרשת לך לך ז"ט ט') רבינו פעם הוזמן לסעודת ברית-מילה ובתוך הדברים אמר לאבי הבן: "היום הושלמה ברית-המילה שלך". תמה האיש: "ברית-המילה שלי?" הסביר רבינו:

"כל מצוה צריך לקיים בשלמות במחשבה, בדיבור ובמעשה. את ברית המילה אנו מקיימים בתינוק במעשה, אבל במחשבה אין הוא מקיים את המצוה, שכן עדיין אינו בר דעת. רק כשהוא מכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו, הוא מתקן את המחשבה שהייתה חסרה בברית שלו עצמו. והוסיף: "זהו שנאמר לאברהם 'ואתה את בריתי תשמור, אתה זורעך אחריו'. לשם-מה נאמר שוב 'אתה?' אלא כאשר תקיים את הברית לזרעך', תגיע 'אתה' לשלמות במצוות המילה.

שר אחד שאל את רבינו זי"ע: כתיב בתורתך ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה וכו' ונשתחוה ונשובה אליכם (פרשת וירא כ"ב ה') אם כן איפה נראה שאברהם לא הלך על דעת לשחוט את בנו, שהרי אמר בלשון רבים ונשתחוה ונשובה שגם יצחק ישוב עמו? והשיב לו רבינו: הנה זה דרכו של מלך לדבר בלשון רבים "וויר" ואברהם היה מלך כמו"ש ח"ל: תחלה היה אב לארם ואחר כך לכל העולם כולו, ולכן אמר שפיר ונשובה בלשון רבים, אבל כונתו לא היה אלא על עצמו.

ה' אלקיכם הרבה אתכם והיום ככוכבי השמים לרב (דברים א') ובמדרש רבה (פרק א) איתא: "ה' אלקיכם הרבה אתכם זהו שאמר הכתוב (תהלים ה' ח') אֲשַׁתְּנוּהוּ אֵל הַיָּבֵל קְדוֹשׁ בְּרִאֲתָךְ. וצריך ביאור. ויש לפרש, ע"ד שתרגם יונתן על הפסוק (פרשת וירא י"ח ח') וְשָׂרָה שָׁמְעַת פֶּתַח הָאֵהָלָה, והוא אֲתָרְיוּ דקאי על ישמעאל, ולא על המלאך. ור"ל, דכשראתה שרה שישמעאל שמע

כז אלול תרמ"ו [ב]

רבי שלום ב"ר אלעזר זי"ע השר שלום ראש שושלת בעלזא

וביום א' השיח לו את כרתו ואמר לו הרה"ק מצעלזא שיסע ליאם אל ר' מיכל וימלא אצלו כל כרכו והוא נתרשל ולא נסע ונסע קודם לביתו ונתעכב זמן מה עד שצא לבעלזא עוד פעם ושאל אותו הרה"ק מצעלזא מדוע לא נסעת ליאם כמו שאמרתי לך? והשיב: שאין לו תעודה מסע ונתן לו השר שלום שמירה ואמר לו שיך לרחוב פלוני בצעלזא ושם ימלא עגלה עם סוחרים הנוסעים גם כן ליאם ויסע עמהם וכן עשה ומלא תיכף עגלה עם סוחרים ובעת נסיעתם שאלוהו הסוחרים אנא הוא נוסע ובאם יש לו תעודה מסע וענה להם שנוסע ליאם ויש לו שמירה מהרב הקדוש מצעלזא, ושחקו עליו אמרו לו טוב הדבר אבל קודם שנגיע לגבול חרד מהעגלה פן יבולע להם בגללו, וכן עשה וירד מן העגלה והלך רגלי עד בואו לגבול והסוחרים הלכו מקודם למשרד המכס שם ונתנו תעודותיהם והלכו החולה והמתין עד שיביאו להם הרשיון וכן השקף נשאר עומד בחזק והמתין על הסוחרים ואחר כך בא הפקיד והביא לסוחרים את הרשיונות שלהם ובראיתו את בן השרף ביקש מאתו סליחה על שלא הביא לו גם כן את הרשיון ובעוד איזה רגעים הביא לו גם כן רשיון ונסעו יחדיו על העגלה הלאה, וכשעברו את הגבול שאלו

אותו הסוחרים אל מי אתם כריכים בעיר יאם והשיבם שהוא כריך לר' מיכל מיאם אמרו לו שגם הם כריכים לו אודות עסקם וכאשר באו קרוב לעיר יאם אמרו לו שימחול שירד מהעגלה שלא יבוא עמהם ביחד וכן עשה וצבאו בחנותו

הגדולה של ר' מיכל ורכו ליתן לו נדבה הגונה לא ראה לקבל ואמר שרואה לדבר עם ר' מיכל עצמו, ואמרו לו הפקידים אם כן תשבו פה עד שיבוא ר' מיכל, וישב שם עד שצא ר' מיכל וראהו שיושב אלל הפתח, ותיכף הכירו ונתן לו שלום בשמחה ובכבוד גדול, וקרא אותו לביתו ואמר לו הלא כבר המתנתי עליכם זה זמן רב וברוך השם שכבר באתם ומיד אה לבני ביתו שיכינו סעודה גדולה לכבוד האורח החשוב וקרא לכל בני המשפחה ויספר להם את גודל חשיבות האורח וכל המעשה אשר אירע לו בעת הליו ונתן לו אחר כך את כל צרכי החתונה בהרחבה בכבוד גדול (אוצר הספורים)

הרבה אלפים אנשי שם נהרו אליו לשמוע בקול דברו וללמוד דרכיו הק' ובתוכם הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנז זי"ע הרה"ק ר' שלום הלוי מקאמינקא זי"ע, והגה"ק האדיר ר' שלמה קלוגער זי"ע היה מבקר רבינו הרבה פעמים, וכן היה מתלמידיו הרה"ק ה'שיש ר' שמעון מיערוסלאוו זי"ע, הרה"ק ר' יהושע מלענטשנא זי"ע והרה"ק ר' משולם פייביש מצערזאן בעל שפת אמת זי"ע והגה"ק ר' לייביש טאמישאצבר זי"ע והגה"ק ר' ארי' לייביש ממאשקא זי"ע הרה"ק ר' אורי מסמבור

מיכל ללוותו רחוק הרבה מהעיר, אמר לו בעל אוהב ישראל: למה אתה מטריח את עצמך כל כך ואינך חוזר לביתך, והשיב שאינו יכול ליפרד מרבו, ואמר לו בעל אוהב ישראל: חזור לביתך וכל זמן שיהיה לך איזה אורח לישועה תודיעני, ולאחר פטירתו צבל פעם שתייך לך את אורחי תהיה לך ישועה, ואחר זמן שכבר לא היה בעל אוהב ישראל מאפטא בעולם נפל ר' מיכל במחלה כבדה, ובכל עת הליו התאמץ לאייר לעצמו אורת רבו ולא עלתה בידו בשום אופן והשב את עצמו כלאחר ייאוש רחמנא ליאלן, וצביל צבת קודש שכבר עמדו אנשיו אלל מיטתו ברגעיו האחרונים, הקיץ פתאום וכשקצב לאיתנו סיפר את חלמו שחלם בצאתו ליל צבת קודש, שכבר היה נשמתו בעולם העליון וביקש את המוליך אותו שיוליככו אל הרב הקדוש מאפטא והשיב לו שאין לו רשות לילך למקום גבוה כזה, אלא בשעה זו הבוא נשמת לדיק אחד מעולם התחתון וילאו נשמות כל הגדיקים לקראתו ואם תראה גם את רבך שם הולך לקראתו תלעה אליו ויהי כן שראה שיאל גם הרב הקדוש מאפטא לקראת נשמת הגדיק הנ"ל והכירו וזעק זעקה גדולה ומרה ועמד רבינו הקדוש מאפטא ושאל לו מה לך פה וסיפר לו את מצבו ויתחנן

שיהיה לו לעזר, כי יש לו עוד בנימ לגדלם. השיב לו בעל אוהב ישראל: אני אין ביכולתי לעזור לך עוד להושיעך כי כבר אין לי התקשרות לעולם התחתון, אבל הרה"ק ר' אורי השרף מסטרעליסק נפטר בזמן מאוחר אולי יש לו עוד התקשרות לעולם התחתון, ונלך ביחד להרה"ק מסטרעליסק ונבקשה שהוא יהיה לך לעזר, והלכנו אליו ומלאנו אותו על שלחנו הקדוש, וישאל הרה"ק מסטרעליסק את בעל אוהב ישראל מאפטא מה לידדי בביתו וסיפר לו שאני כריך לישועה וכי אני אחד מאנשי שלומי ועכשיו אני כריך לרפואה ולישועה, והוא כבר רחוק מן העולם התחתון ומבקשה שיעשה לי טובה, ואמר הרה"ק מסטרעליסק שגם הוא רחוק כבר מהעולם התחתון אבל נקומה ונלכה ביחד אל לדיק הדור הרה"ק ר' שלום רוקח בעל השר שלום מצעלזא זי"ע שהוא חי עוד בעולם התחתון והוא צודאי ויכל לעשות לו טובה והלכנו ששוחטנו אל הרה"ק

מצעלזא אשר לא ראיתיו מעולם ובאנו אל ביתו והוא יושב אלל שולחנו הטורח ועוסק בתורתו וקיבל את פני האורחים ושאל מהם מה אתם מבקשים והשיב רבינו בעל אוהב ישראל מאפטא את כל הענין הנ"ל השיב הרה"ק מצעלזא ואמר להרה"ק מסטרעליסק הנה צנכס (הכוונה על חתנו הרה"ק ר' יצחק) וכידוע שאחרי פטירת הרה"ק מסטרעליסק זי"ע נתגלה לתלמידו רבינו השר שלום זי"ע ואמר לו: שישתדל להשיא בנות חתנו הר"ר יצחק זי"ע (אור עולם) הוא אצלי על צבת קודש והוא נכרך לישועה להשיא את בתו ולרש אין כל ואם יקבל ר' מיכל על עצמו שישלך את כל צרכי הנישואין אזי יהיה לו רפואה שלימה, מיד קבלתי על עצמי, ואמר לי הרה"ק מצעלזא הלא אינכם מכירים אותו ואתה אקרא לו ואראה לכם אותו כדי ששכניבוא אליך תכירנה ותמלא בקשתו, וקרא תיכף אותו את אורת נשמתו והסתכלתי בו היטב ומיד חזרה נשמתו בקרבי ואני המתנתי בכליון עינים מתי יבוא לביתי בן השרף כדי לקיים את נדרי לתת לו, ועבר זמן ועידן ולא בא, ונסעתי לבעלזא והכרתי מיד את הקדוש הרה"ק מצעלזא, ושאלתיו איפוא הוא בן השרף מסטרעליסק שלא בא עוד אלי, והעובדל היתה כך צבת שהייתה נשמתו עם הגדיקים הנ"ל בבית הרה"ק מצעלזא היה שם על צבת קודש בן השרף

את הבשורה שבשר המלאך לאברהם אבינו ע"ה פחדה מעין הרע של ישמעאל, ולכן צחקה ועשתה הדבר לריק להבל, א"פ שבלבה האמינה באמונה שלימה לדברי המלאך, מ"מ צחקה לפנים. ואף על פי כן אמר לו הקב"ה לאברהם: למה צחקה שרָה לאמר, האף אָמנם אֵלֶּד וְאֵנִי זָקְנָתִי. (פרשת וירא י"ח א') כלומר, למה השתמשה בדרך זה למנוע עין הרע, הלא ישנה דרך אחרת: האף אָמנם אלד' ראשי-תיבות ה'א'א' שהוא שם סגולה נגד עין הרע שלא תשלוט, וכיוון שישנה עצה אחרת, לא היה לה להראות כאילו אינה מאמינה לדברי המלאך ח"ו. והוא פירוש המדרש הנ"ל, דמשה רבינו ע"ה אמר: ה' אלקיכם הרבה אתכם", והקשה בספר קרינים (להמקובל האלקי רבי אהרן קרדינא זי"ע) על הלשון שאמר משה על ישראל 'הרבה אתכם' שהוא ח"ו כמו להכניס בהם עין הרע. ותיירץ, שיש בקבלה מרב הונא סגולה נגד עין הרע לומר הפסוק: 'א'שחוחו א'ל ה'יכל קדשך ביראתך שיש בו השם הא'א' ב"ה. שהוא שמירה מעין הרע. והוא כוונת המדרש, לתרץ איך אמר משה רבינו לשון 'הרבה אתכם' להכניס ח"ו עין הרע על ישראל, ותיירץ: זהו שאמר הכתוב אשתחוו אל היכל קדשך וגו', שמשאמר גם פסוק זה שהוא שמירה.

לך אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאֶלְהֵיכֶם. (פרשת ואתחנן ה' כ"ו) הרה"ק ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן אב"ד ברעזאן הנקרא המהרש"ם ברעזאן היה פעם בבעלז, שאל אותו רבינו איתא בגמרא (מסכת מגילה ז') קם רבה שחטיה לרבי זירא, מהו הדין לאחר שנעשה נס וחי, האם האשה מותרת להינשא לאחר, במות הבעל, גם אחרי שקם לתחיה, דכיון כשמת פקעו הקידושין, כי חזרתו לתחיה הוא דבר חדש, או דילמא הא דאשה קונה את עצמה במיתת הבעל, היינו דוקא כאשר מת לחלוטין, אבל קם לתחיה על ידי נס, אין המיתה מתרת ולא פקעו הקידושין הראשונים ואסורה לעלמא מטעם אשת איש? לא השיב הגאון מבערזאן כלום. אמר לו רבינו יש להביא ראיה איתא בגמרא (מסכת שבת פ"ח) אמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, יצתה שמתן של ישראל, שנאמר: נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְרוֹ (שיר השירים ה' ו') ומאחר שמדיבור ראשון יצתה שמתן דיבור שני היאך קיבל, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, וכתיב בפרשת ואתחנן: לך אמר להם שובו לכם לאהליכם, הרי שלא פקעו הקידושין הראשונים, כי לא נצטוו לקדש עוד פעם. אמר הגאון מבערזאן שבעת ששאלו רבינו שאלה זו, עבר ברעיונו על כל הש"ס ולא מצא תשובה לשאלה

כז אלול תרט"ו [ג]

רבי שלום ב"ר אלעזר זי"ע השר שלום ראש שושלת בעלזא

לקטפאת (פרשת תזריע י"ב ב' ו') והכתוב מסיים ואומר (שם פסוק ז) זאת תורת היגלות. משמע כאן נגמרים דיני היולדת. והנה תיכף לאחר מכן (פסוק ח) נאמר עוד בפסוק: וְאֵם לֹא תִמְאַל יָדָהּ דֵּי שָׁה וְלִקְהָה שְׂפִי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֵלָה וְאֶחָד לְתַטָּאת וְכָפַר עֲלֶיהָ הַפֶּה וְטָהְרָהּ. והדבר קשה: אם גם הפסוק 'ואם לא תמאל ידה די שיהי לדיני הקרבנות של היולדת, ויש דינים נוספים, אם כן למה הפסיק הכתוב וקדם לכן ואמר 'זאת תורת היולדת' וקדם שאמר 'ואם לא תמאל ידה', והרי גם דברים אלו ישיכים לתורת היולדת, ואם כן התורה הייתה כריכה ולכתב את הפסוק 'זאת תורת היולדת' בסוף הפרשה אחר הפסוק, ואם לא תמאל ידה. אלא, מכאן אנו רואים, כי באמת, תורת היולדת, היא, שידה תמאל לקרבן עשיר. כלומר, על פי התורה כריכה כל יולדת שיהיה לה מיזוי כריכה להביא מהמשובח לקרבן. אבל לזאת ממשיך הפסוק ואומר, באם יתרחש לפעמים שלא תמאל ידה די שיהי, אז די לה גם בקרבן פחות, ותביא שתי תורים או שני בני יונה, אבל דבר זה עצמו שלא תמאל ידה, כבר איננו לפי התורה – לפי תורת היולדת. הרי שלפי התורה כריכה שיהיה לישראל די כרכם ברות. (אמרות חכמה)

פעם אחת ביום הכיפורים באה איזה גזירה גדולה ח"ו, והיה שם בכל עולם גדול, וקרא רבינו לזיזה איש המוני עם הארץ שיבא לפניו, ובטורח ובקושי היה עד שמלאו אותו והובא לרבינו, ושאלו: תאמר לי בני הפירוש של: אם עוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ ה' עֲשֵׂה לְמַעַן שָׁמְךָ (ורמיהו י"ד ז') שאמורים הוהוא רחום? והשיב האישי: וכי הרבי חושב שאני אינני יודע, הלל הפירוש הוא: אם עוֹנֵינוּ, אם אפילו שחטאנו, ענו בנו, בכל זאת אנו בניך, ונעשה שחוק גדול בבית המדרש בין ההמון לאלפים מבני ישראל, ונתמלא רבינו בשמחה גדולה מזה הפירוש (כי זה היה בשעת התפלה כשהגיע זה העם הארץ לאלו הדיבורים, ככה מאוד אם עוֹנֵינוּ אנו בניך) ונעשה מזה הפירוש שמחה בשמים ושעשועין דמלכא, ונמתקו הדינים על ידי זה. (טהרת הקודש ח"ב מאמר תשובה בתפלה)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ז אלול תרט"ו ומנוחתו כבוד בבית החיים החדש בעיר בעלזא זי"ע,

דברי תורתו נדפסו בספרים ביאורי החסידות, מדבר קדש, מהר"ש, לקט אמרי קודש.

נשאר אחריו בניו הקה"ה הרה"ק ר' אלעזר זי"ע הרה"ק ר' יהודה זונדל מאוחאן זי"ע הרה"ק ר' שמואל שמעלקא זי"ע ובנו וממלא מקומו הרה"ק ר' יהושע הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע הרה"ק ר' משה מקארוב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

זי"ע הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאט משינאווא זי"ע, וחתנו הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מיינער הלב שמה מאלעסק זי"ע,

והרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס מסוואליווא בעל בית יצחק זי"ע שסיפר שרבו החזיק תמיד קרדום תחת מיטתו, והחסידים לא ידעו ולא הבינו את פשר הדבר, והיה לפלא.

הרה"ק ר' דוד שפירא מדינוב בעל כמה דוד זי"ע היה אומר על רבינו זי"ע: היודעים אתם מה הוא היה? הוא היה יכול להחזיר את כל העולם בתשובה ברגע אחד, ומה שאינו עושה כן הוא משום ד'הדבק במדותיו בעינו, וכשם שהקב"ה בעלמנו יכול להחזיר את כל העולם בתשובה ואינו עושה כן, לכן גם הוא לא עשה כן.

אחד מחסידי בעלזא סבל רבות על רגליו, עד שלא היה ביכולתו לילך ולעמוד על רגליו, באחד השבתות בפרשת יתרו, נקרא אותו חסיד לעלות לתורה בבית מדרשו של רבינו זי"ע, ורבינו שהיה הבעל קורא, סיים אצלו את הקריאה בתיבות (שמות י"ח כ"ג) ויכלת עמוד וג"ו, למרבה הפלא, כשצריך אותו האיש את הזכרה שלאחר הקריאה, נעמד על רגליו כאחד האדם ושב למקומו ברגליו. והרה"ק ר' אבי אלימלך שפירא ראש שושלת בעלזא בעל צבי לדיק זי"ע נסע פעם במיוחד לראות את האיש ההוא, שהתחיל לילך על רגליו בזכות ברכתו של רבינו זי"ע.

דימויו של רבינו, שררה עניות גדולה בקרב אחינו בני ישראל, עד אשר היו יהודים רבים אשר חילו בכל עת ובכל שעה את פניו של רבינו כדי שיבקש רחמים עליהם שיושעו בפרנסה טובה ובכלכלה מתוך הרחבה. פעם בשבת קודש פרשת תזריע, פתח רבינו בדברי קדש קודם הקידוש בצפרא דשבתא, כדי לעורר רחמים על בני ישראל ושישעו בפרנסה. וכך אמר: אף על פי שכבר אמרו רבותינו (מסכת חגיגה ט' ז): יאה עניותא ליהודאי, ואם כן העניות היא לכאורה יאה ויפה לבני ישראל, ומה לנו לבקש רחמים עליהם, אבל הרי כבר כתוב וַיֵּלֶךְ מִצַּת לְיוֹן פֶּל הַקָּדָה, (איכה א' ו') ואם כל ה'הדר' של ישראל כבר ילא ואין להם אותו ורק נשאר להם ה'הדר' של העניות, הרי שמן הראוי שגם ה'הדר' ויפוי זה של עניות גם כבר ילא ויפסק מהם, ויושעו בפרנסה ובעשירות גדולה. לאחר מכן הוסיף ואמר: גם מהתורה גופא יש ראייה שמן הדיון שתייה פרנסה וכלכלה לישראל. אלא יולדת אומר הכתוב: אֲשֶׁה פִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר גּוֹי, וְלִקְהָה שְׂפִי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֵלָה וְאֶחָד

פֶּל הַקָּדָה, (איכה א' ו') ואם כל ה'הדר' של ישראל כבר ילא ואין להם אותו ורק נשאר להם ה'הדר' של העניות, הרי שמן הראוי שגם ה'הדר' ויפוי זה של עניות גם כבר ילא ויפסק מהם, ויושעו בפרנסה ובעשירות גדולה. לאחר מכן הוסיף ואמר: גם מהתורה גופא יש ראייה שמן הדיון שתייה פרנסה וכלכלה לישראל. אלא יולדת אומר הכתוב: אֲשֶׁה פִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר גּוֹי, וְלִקְהָה שְׂפִי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֵלָה וְאֶחָד

לע"נ ר' יודן בת משה אהרן נ"י

כז אלול תק"ס

רבי נתן ב"ר יעקב שמשון הכהן זי"ע הנקרא רבי נתן אדלער אב"ד פראנקפורט

רבינו הגה"ק רבי נתן הכהן אדלער אב"ד פראנקפורט זי"ע נולד ביום א' יו"ד טבת בשנת תק"ב לאביו הגה"ק ר' יעקב שמשון צור ווינדמוהלע זי"ע בן הגה"ק ר' נתן אדלער הראשון דומ"ץ בפראנקפורט דמיין. אביו היה נכד הגה"ק ר' שמשון אשכנזי הדרשן בעל ילקוט שמעוני זי"ע

לאנדאן והמדינה זי"ע בהיותו כבר כ' כבר הי' מפורסם שמו בכל העולם לגאון וקדוש, צפרט שבחכמת הקבלה עלה למעלה ראש על כל חכמי דורו, ונתקבלו אליו תלמידים לפראנקפורט מכל הארצות. והעמיד גדולי עולם, ומהם הגה"ק ר' אברהם צבי אויערבאך אב"ד לארמאטאלט זי"ע. שהוליא ספר רבו הקדוש משנת ר' נתן על סדר זרעים עם ביאורו. וכי רבינו לא כתב חדושי תורה מעולם, כי אמר הטעם שמוחר לכחוד תורה שבעל פה משם עת לעשות לה' וכו' שהתורה נשכחה מלבד והוא אינו שוכח לעולם מה שלמד, פעם אמר ורק נקודות וקוים עשה בגליוני ספרו להזכיר אותו או תלמידיו שיזכר כחן מקום לעיניו בו היטב, והנקודות וקוים הללו פי' תלמידיו. ומזה עשו ספרו משנת ר' נתן ועתה נדפס ממנו ספר דרך הגשר חידושים ופולפולים על ידי הגה"ק ר' אברהם יהודא הכהן שווארץ זי"ע. הגה"ק ר' חיים דייטשמאנץ אב"ד קאלין זי"ע הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע, הגה"ק ר' יצחק אריה זעקל ווארמער הנקרא הבעל שם מייכלשטאלט זי"ע, הגה"ק ר' שלום אולמאן הנקרא ר' שלום חריף בעל דברי ר"ש זי"ע הגה"ק ר' אברהם סג"ל צינגל אב"ד וויראצבורג זי"ע, הגה"ק ר' מנחם מענדל קארגוי בעל ספר גדולי טהרה על מקוואות זי"ע, ועוד ועוד אדירי התורה ארזי לבנון ילאו מצית מדרשו.

רבינו היה גאון עולם בקי בכל חרי תורה בנבלה ובנסתר, ובעניי טומאה וטהרה והלכות עבודה אמרו חכמי דורו שאין כמותו בכל העולם. ונהג שעלה לדוכן בכל יום בבית מדרשו ואמר על עלמו דכשיבנה בית המקדש בב"א יעשה הוא העבודה בקדשי קדשים כי הוא בקי ב"ה בהלכות עבודה.

והעיד עליו תלמידו הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע: שהיה בקי בשבילי הרקיע יותר ממלאכי עליון, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע אמר: שזה רבות בשנים לא בא נשמה. קדושה לעולם כמו נשמת רבינו, זולת נשמת הבעש"ט הקדוש זי"ע. (חוט המשולש)

היה עניו כהלל, שפל ברכ, ביתו היתה פתוחה לרוחה, ולמדו שם תלמידים ואורחים יומם ולילה, מעולם לא עבר עליו חרות לילה בשינה, הוא הפקיר כל הונו ורכושו, שלא יכשל שום אדם בעבורו, אם יגנוב או יטול דבר מחפציו בלי שישאלו, בשנת תקמ"ב ז"ל אלול נתקבל רבינו לאב"ד באסקאוויץ, אך שם קמו עליו מתנגדים מחמת חסידותו, והוא היה אוהב שלום ורודף שלום מזרע אהרן הכהן, עזב את העיר בשנת תקמ"ו וחזר לפראנקפורט. ושם קבלוהו בכבוד גדול, כי ידעו ממנו שהוא גאון הגאונים. קדש קדשים, בעל מופת גדול ונורא, ושיש לו גלוי אליהו ובעל רוח הקדש. ובנסוע מבאסקאוויץ לפראנקפורט אמר לתלמידו הגה"ק ר' משה סופר בעל החתם סופר זי"ע, שכל מנגדיו בבאסקאוויץ יבואו עוד אליו לבקש לחם כי ירדו מנכסיהם. והעיד הה"ס זי"ע כי כן היה שלא אחד מהם מת עד שירד מנכסיו לגמרי והלך לבקש לחם, כאשר חזר לפראנקפורט נתוספו ספסלים בבית מדרשו, ומשם הוראה וקדושה ילאה לישראל:

רבינו כינה את האחים הקדושים הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע והרה"ק ר' משולם זשא מהאניפאלי זי"ע בשם: די פוילישע גנבים! ואמר הטעם על זה, כי כאשר הוא עולה השמימה בחזות הלילה, בעת שתרעין נפתחין, הוא מואל כבר את שני האחים עומדים בפנים כל ההיכלות, ומהיכן נכנסו לשם טרם שנפתחו התרעין? אלא ודאי הם מתגנבים וזאים במחתרת, לכן כינה אותם בלשון חיבה: די פוילישע גנבים. (עבודות עבודה שיחות)

נסתלק לגני מרומים כ"ז אלול בשנת תק"ס ומנחתו כבוד בבית החיים פראנקפורט דמיין

ועל מצבתו חרות שמבן ט' שנה לא פנה לבו לבטלה, ושכל היריעות לא יכילו לספר שבחו, והגה"ק ר' פנחס הורוויץ בעל הפלאה זי"ע אמר בהספדו עליו, כי לא אדם הוא להתנחם, ותלמידו הגה"ק החתם סופר זי"ע הספידו בפישוט ידים ורגלים צביהכ"נ לפני ארון הקדש, וסיפר בהספדו (תורה משה פ' שמיני) שנתודע לו פטירת רבו על ידי חלוס מן השמים. שראה בחלומו מחומשת ספרים שחורים, ושאל מדוע לבושין שחורים? והשיבו לו מן השמים, הלא ידעת מנהג עיר פראנקפורט ביום תענית ליבור מלכדים ספרי תורות שחורים ואיקץ והנה חלוס, ונדע לו שהספר תורה מאבאלת על מות לדיק וקדוש רבו זי"ע

כבר בילדותו היה לפלא בעיני כל רואיו, כי היה חו"ב נפלא, וקדוש וטהור. וכשהיה בן יו"ד קראו הגה"ק ר' חיים יוסף דוד אזולאי בעל החיד"א זי"ע איש קדוש. והיה בעת שביקר הגה"ק החיד"א זי"ע בפראנקפורט בשנת תקי"ב הראו לו חכמי העיר את הילד כמי שמופלג בתורה וסוקד עליה, דבר שגרם לו לאחר לפעמים לתפילת שחרית ולהגיע בזמן אמירת עלינו לשבח, בעקבות זאת החיד"א קרא עליו את הפסוק (מלכים ב' ד' ט') הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא עובר עליו תמיד! וכמו כן העיד עליו תלמידו מרן החתם סופר זי"ע: מיום עמדו על דעתו לא הסתכל אפילו בחלון, ומיום שנעשה בן תשע שנים לא הלך בחורות. (בהקדמה חת"ס עה"ת בראשית)

רבינו שם לילות כימים, לא פסק פומיה מגירסא, ולמד אלל רבו הגה"ק ר' יעקב יהושע פלק בעל פני יהושע זי"ע והגה"ק ר' משה ראפף ראב"ד פראנקפורט זי"ע, והגה"ק ר' אברהם אביש אב"ד פראנקפורט דמיין בעל ברכת אברהם זי"ע, שלמד עללו קבלה. ורבו המובהק הי' הגה"ק ר' טעבלי הכהן שיפא אב"ד

מתורתו של רבינו

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם פי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (פרשת קרח ט"ז ג') בביאור טענת קרח אמר הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע בשם רבו הגה"ק ר' נתן אדלר זי"ע, שטענת קרח היתה שאין צריכים לרבי ומנהיג שיוורה את הדרך שכן, כל העדה כולם קדושים כולנו רבי' קדושים ורבי' גדולים, וכמו שאפשר ללמוד מטלית שכולה תכלת, וכי יעלה על הדעת שנצטרך להטיל בה ציצית, והרי אם חוט אחד של תכלת פוטר לטלית של מין אחר כל שכן כשכולה תכלת תפסור את עצמה. והשיב לו משה רבינו שאין הצדק כדבריו, שכן באמת צריכים להטיל ציצית גם באופן שכל הטלית היא של תכלת, כי הגם שכולה תכלת, מכל מקום אנו צריכים לחוט הזה של לבן לפוטרה, ומכאן נלמד שאפילו כשכל העדה כולם קדושים, מכל מקום צריכים שיהיה להם מנהיג, וזה צריך שידע כל בר ישראל, שלעולם לא משנה כמה שהוא גדול ופקח, צריך שיהיה לו רבי ומנהיג ומורה דרך.

כתב הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע: מקובלני ממורי הגאון זצ"ל שאין התלמיד זוכה לתכלית השגתו האחרונה, כל זמן שהוא חוסה תחת כנפי רבותיו, עד שנפרד ממנו לגמרי. (חת"ס פתיחה לדרוש ש"ש תק"ג)

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כח אלול תר"ו

רבי משה ב"ר הלל המגיד משקלוב

רבינו הגה"ק רבי משה מגיד ריבעלין המגיד משקלוב ומנהיג הקהילה האשכנזית בירושלים בעל בית מדרש זי"ע נולד לאביו בעיר שקלוב בחודש אלול שנת תק"ם לאביו הגה"ק ר' הלל בעל קול התור זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין ראב"ד שקלוב זי"ע

רבינו היה הרב הגדול המפורסם בגאונותו וצלדקתו ויכרתו.

וכתב בנו הגה"ק ר' יצחק אייזיק בעל בית יצחק זי"ע: והנה מה אומר ומה הדבר מי לא ידע זה משה האיש אשר היה רועה את לאו קדשים ותהי המשרה על שכמו מגיד מישרים בק"ק שקלאוו ובשפתיו שפתי נבון אשר דרוש דרש משה השיב רבים מעון, ונהרו נהרי נחלי דמעות מתוכחתו אשר ירד בקרב איש ולב עמוק, גם היה אב ליתומים ולאלמנות ולכל כושל בהשגחתו עליהם, גם בהגמ"ח אשר עשה יותר משלשים אלף לעטלין המודפסים אשר היה לו והואו זוה עניים ועשירים. (בית המדרש)

עוד בימי ילדותו נתפרסם כילד הפלא בעל כשרונות עילאיים בלתי מרויים, חכמי שקלוב ליינו אותו, כיכוב חדש בשמי הגאונות, בהיותו בן שבע שנים ולמד בחדר פרק שור שנגח (מסכת צבא קמח) שאל רבינו את אביו: מדוע לא החלו בחדר מהפרק הראשון של המסכת ארבע אבות נזיקין? ענה לו אביו שהפרק הזה הוא קשה יותר מדי בעד ילדים קטנים. אמר רבינו לאביו: אני חושב שזה שטות ואני רואה להתחיל דוקא מהתחלה הפרק הראשון ואם לאו אברח מן החדר. אביו התחילו ללמוד אתו מהפרק הראשון ובמשך חודש אחד גמר את כל הפרק בהבנה עמוקה, מאז היה מוכרח אביו לשכור בעדו מלמד פרטי. ובהיותו י"א שנה היה בקי בכל הבבות של סדר נזיקין ובכל התנ"ך.

בהיותו בן שלושים ושלש שנה נתמנה לראב"ד בעיר שקלוב במקום אביו שנסע לפניו בן לארץ ישראל בשנת תקס"ט.

עוד מימי ילדותו היה מכוון בשם מגיד "דורש ציון" ממעשה שהיה: כשהיה נער בן ט"ו כבר נתפרסם כדרשן המפליא את שומעיו, ופעם הביאו אביו הר"ר הלל לוויילנא והמירו לפני הגר"א זי"ע שישמע את כחו בדרשנות, הגאון ז"ל שיבא את רבינו ואמר לו: דע, כי בכח זה שנתן לך אלקים עליך להיות דורש לציון, בנוסח הגמרא: ציון היא דורש אין לה דורש אין לה (ירמיהו ל' י"ז) מכלל דבעיא דרישה (מסכת סוכה מ"א) גם רמז הוסיף לו "דורש ציון" עולה בגימטריא כשמו "משה בן הלל בן בנימין" ויברכהו בצרכת ציון: כטל חרמון שירד על הררי ציון כי שם ארה ה' את הצרכה חיים עד העולם. (תהלים קל"ג ג')

לאחר פטירת אביו, בשנת תקל"ח החליט לעלות לארץ ישראל, בחודש תמוז שנת ת"ר עלה לארץ ישראל, והיה מנהיג הקהילה האשכנזית בירושלים משנת תר"א עד יום הסתלקותו. ששם בא בידיות רבה עם הגה"ק ר' שמואל סלאנט אב"ד ירושלים זי"ע

נסתלק לגנוי מרומים כ"ח אלול בשנת תר"ו ומנוחתו כבוד בהר הזיתים

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' יצחק אייזיק בעל בית יצחק זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו

פי יעקב בחר לו יישראל לקגלתו. (תהלים קל"ה ד) על דעת שלש מדות טובות נמצא בישראל ביישנים רחמנים גומלי חסדים, (מסכת יבמות ע"ח) וזהו "בחר" ביישן חסדן רחמן. (בית המדרש)

ואברקם זקן בא ביימים וה' ברח את אברקם בכל. (פרשת חיי שרה כ"ד א') איתא במדרש בכל יש אומרים בת ויש אומרים השליטו ביצרו, נראה רמז על שני הדרשות האלו בהקדם המובא מדרש נשא: 'ברוך ה' בנינים, וישמרך בבנות שהבנות וכו' ו"א יברך וכו' וישמרך שיהא יצרך מסור בידך, ועוד אקדים המבואר בעל הטורים, 'ברוך נגד אברהם שנאמר וה' ברך את אברהם בכל, יאר נגד יצחק, ישא נגד יעקב, הרי שיברך נגד אברהם, והנה כשאומר וה' ברך הרי כמו יברך ה' וכשמססים עוד בכל כאלו רמז בכל השייכה לו, זהו וישמרך לזה ו"א בת ו"א השליטו ביצרו כשני דעות הנ"ל על וישמרך. (בית המדרש)

במדרש רבא (פרק ע"ח) כרחם אב על בניו (תהלים ק"ג י"ג) זה אברהם, נראה שדקדקי זהיה לו לומר: כרחם אב על בניו מהו אב על בניו? לזה דרשו על אברהם שרחם על סדום שהיו בניו לאבות אחרים אך אברהם נקרא אב עליהם, על דעת: כי אב המון גוים נתתיך (פרשת לך לך י"ז ה') וכדאיתא במדרש שם המכסה אני וכו' אב נתתיו עליה'. (בית המדרש)

כט אלול תשל"א [א]

רבי ישראל ב"ר ברוך פנחס זי"ע בעל אהל ישראל מקעשינעוו

רבינו הרה"ק רבי ישראל ראבינאוויטש האדמו"ר מקעשינעוו בעל אהל ישראל זי"ע נולד בעיר סקאליע, שהוא סמוך לעיר סטרי בגלילות לעמבערג, במזרח גאליציע. לאביו הרה"ק ר' ברוך פינחס מסקאליע בעל טל אורות זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר חיים מיאמפאלי בעל שיח אליעזר זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מיאמפאלי זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מיאמפאלי זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מיאמפאלי זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל מיכל המגיד הק' מזלאטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מדראהביטש זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף ספראוידליווער זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסוירש זי"ע הי"ד שנהרג על קידוש השם נכד הרה"ק ר' יצחק חיות אב"ד פראג בעל אפי רברבא מחסידי פרובינצא זי"ע ולמעלה בקודש נכד רבינו שלמה יצחקי בעל הרש"י זי"ע עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה אדל ע"ה בת הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מקאלביסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל מקאלביסוב זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה מראפשיץ בעל אור ישעי זי"ע חתן הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע, ונכדת הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקמרנא בעל היכל הברכה זי"ע. כשנכנס רבינו לברית מילה, היה אביו הר"ר ברוך פינחס המוהל בשעת הברית מילה

ובמלחמת העולם הראשונה ברחו מסקאליע לעיר וויען, ורבינו היה בערך בן ט' שנים, והגם שהיה גם תקופה קשה מאד, ולא היה מקום מורוה לפריחת היהדות, המשך רבינו בעבודתו בקודש, להיות הולך וגדל בכל קדושת אביו הק', וגם פה זכה לעסוק בתורה ולהתבסס ממאור תורתו של אחיו הגדול הרה"ק ר' דוד יצחק אייזק זי"ע שכבר אז נתפרסם בין הלומדים בעיר וויען כגאון לעיר אשר עתיד להאיר שמי היהדות.

בתקופת שהותם בעיר וויען, זכה רבינו להקביל פני הרבה מלדיקי וגאוני הדור, ביניהם הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח מצעלזא זי"ע כאשר סיפר רבינו. הרה"ק ר' ברוך פינחס חיבר ספר נורא 'טל אורות' על תפלת טל וגשם, ואנעים זמירות בדרך קבלה, והרבה מלדיקי הדור השתוקקו מאד לראותו. והרה"ק מצעלזא בהיותו בעיר וויען, גם כן הביע השתוקקותו לראות הספר הקדוש הג"ל, והיה רבינו המחבר הק', שליח להולכה להביא הספר הקדוש לידי קדשו, וכן עוד מלדיקי הדור.

כחמש שנים זכה רבינו לשאוב מאור תורתו וקדושתו של אביו הקדוש ר' ברוך פינחס בעיר ווין, עד שהגיע יום המר והגמחר בו נאחו ארלאים את המרקוקים, ועלה הר"ר ברוך פינחס בסערה השמימא, ביום כ"ד אלול תר"פ.

ורבינו מספר שהגם שהיה לעיר מאד כשנסתלק אביו, אף על פי כן למד ממנה הרבה וגם היה ידיו רב לו בש"ס ובפסוקים בתורת הנגלה והנסתר, וזה לשון רבינו בהקדמת זרע ברוך:

"לעיר הייתי לימים לעת שנפלה עטרת תפארת ראשנו אבא מארי ז"ל ולא זכיתי ללמוד ממנו כפי מזריגתו הגבוהה אבל מה שלמדתי ממנו הוא פרה ורבה אלולי כל הימים וזמנתי למדתי ממנו הרבה כי בשנים הקודמים מי שהי' כבן י"ד או ט"ו שנים כבר היתה לו ידיעה בלימוד גמרא תוס' ופוסקים ואפשר גם בלימוד הנסתר ואני הייתי רגיל להיות אלול אבי מורי ז"ל יומם ולילה ונכנסתי לפני ולפנים והיה תמיד משגיח עלי בעינא פקיאח כעינא לאבא אברא באהבתו אותי והי' משגיח עלי על כל פסיעה ופסיעה ועל כל מעשי והי' מוכיח אותי בתוכחת אהבה בלימוד התורה ביראה ואהבה לה' את הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו הוא אדוני אבי ז"ל היה מאלפני ומלמדני".

מאז נמשך שלשלת ההב על ידי אחיו הגדול של רבינו הרה"ק ר' דוד יצחק אייזק זי"ע. וכבר אז בהיותו בן כ"א שנה, הכירו בו גדולי ומאורי עיר וויען שלגלות נאכר, ולו נאה ולו יאה למלאות מקום אביו הק', והרבה מחסידי אביו המשיכו להסתופף בכל הצדיק העציר שהאיר שמי היהדות, אשר כבר נודע בגאונותו ולקורותו בקרב חלרות וויען.

על אף הגסיונות הקשות שעברו על רבינו, בהלקח מאתו אביו הק' עטרת ראשו וצבת עינו, והגם שהיה בעיר וויען, מדינה קשה בתקופה קשה, לא הגיעו ידו מלהיות הולך וגדול בתורה ובחסידות ובייראת ה' טהורה, ותחת עינו הפקוהה של אחיו הגדול, הרה"ק מסקאליע המשך ליטב על התורה ועל העבודה, להיות הולך וגדול בכל מכמני התורה, ובמעלות קדושים וטהורים, כפי אשר ראה בבית אבותיו.

משנות ילדותו של רבינו נאמנים דברי רבינו שכתב בעלמו בהקדמת ספר של אביו ספה"ק דברי ברוך, וכתב בהקדמה בשם 'זרע ברוך' וכתב שם "ודכירנא כד הוינא טליא רגיל הייתי ללמוד ולהתפלל בחשאי, פעם אחת עמד על ידי כ"ק אדמו"ר הה"צ ז"ל בשעה שלמדתי כמנהגי אז בחשאי והיה מוכיח אותי בתוכחת אהבה ללמוד בקול בניגון הגמרא בחשק ובהתלהבות ובחיתוך הדיבור, כי הקול יעורר הכוונה וירבה החשק והדברים שמחים ומאירים חקוקים בזכרון טוב כל הימים.

ושב פעם אחת מיסב הייתי על שלחנו הטהור בסעודת ליל שבת קדש ואבי מורי הק' ז"ל היה מזמר הזמירות בקול נעים ואני מסייע הייתי ומזמר בקול נמוך, ויגע על פי בידו הק' ואמר: השמיעני את קולך, כדל את ה' מהונך – מגרויך לזמר בקול ערב, בהרמת הקול בהתעוררות ובהתלהבות לפני אדון כל לכבוד שבת מלכתא. ומאז נתעורר בי הכח והחשק ללמוד ולהתפלל בהרמת קול ובהתלהבות בבחי' כל עצמותי תאמרנה".

עוד כתב רבינו שמתוך ההתלהבות שהתפלל פעם התעלף אחר התפלה והא לך לשונו של רבינו: פעם אחת נתעלפתי אני אחר תפלת שחרית ונעשה רעש בבית, ובא אדוני אבי ז"ל ואמר שהתפללתי ביותר בהתלהבות והלך החיות וזוה ליתן לי יין חם כי היה מרגלך בפומיה בראש כל אסונו אונא חמר (מסכת בבא בתרא נ"ח:), ואבי הק' ז"ל אמר יין חם רפואה גדולה, אבל לא היה נמצא יין בבית כי היה צעת המלחמה ולא היה יין רק לקידוש ולהבדלה, וא"א ז"ל יעיר עצמו על זה והלך בעצמו לחפש בבית חם נמצא יין, ומאז בקבוק יין שהיה מונח בקרן זוית בבית שאני הייתי שוכב על המטה, והוא בעצמו לקח היין להחם ונתן לי ושתיתי והטוב לי ונתרפאתי. ופתח אבי מורי פיו קדשו בשבח והודיה לה' ואמר, שהוא יודע שלא היה שם יין אך הקב"ה שולח רפואה קודם למכה והזמין יין במקום הזה על ידי אליהו הנביא ז"ל.

עוד כתב רבינו שם שאביו רבינו ברוך פינחס היה מכניס בו חשק גדול בלימוד התורה והדרך ללמוד תורה וזה לשונו של רבינו "דכירנא כד הוינא טליא והיה אדוני אבי ז"ל מוכיח אותי בתוכחת אהבה בענין לימוד התורה בהתמדה ובחשק גדול ביראה ואהבה והעיקר ללמוד תורה לשמה לשם לימוד התורה כי לקח טוב נתתי לכם (משלי ד' ז') ללמוד לשמה לשם השם תורת ה' תמימה (תהלים י"ט ח') ללמוד הרבה ולא להנאת עצמו רק לשמה כמו שאחז"ל (מסכת אבות פרק ד' מ"ח) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, רק הכוונה להיות לימוד התורה לשמה, כי לכך נוצרת, כי עיקר כוונת הבריאה היה בשביל התורה אם לא בריית יומם ולילה חקות שמים וארץ לא לא שמתה (ירמיה לז כה) על כן אין ראוי ללמד לעצב אותה אפילו שעה אחת, ודברת בס בשבת בביתך וכו' (דברים ו' ז'), והגית בו יומם ולילה (יהושע א' ח'), רק העיקר שהיה יראת ה' בלבד כמאה"כ (תהלים קיא י') ראשית חכמה יראת ה' ואז שכל טוב לכל עושיהם על ידי לימוד התורה ביראה ואהבה לשמה לשם השם אז יזכה לרצק נפשו בחי עולמים וזכה לאור פני מלך חיים אור התורה על ידי לימוד התורה בקדושה וטהרה וזכה לאור השכינה ויבא למדרגת רוח הקודש ויגלו אליהו הנביא".

כט אלול תשל"א [ב]

רבי ישראל ב"ר ברוך פנחס זי"ע בעל אהל ישראל מקעשינעוו

בשנת תש"ב הקים רבינו בית מדרשו בית הכנסת אהל ישראל בשכונת הענדין שבלונדון, מקום המדייק של בית המדרש היה, 29 גריין לעיין הענדיין לאנדלון, והקהילה מסרה לו חדר גדול ורווחת ידים לכבודו לשמש לו לבית התפילה, ב'הענדין עדה' והיה לו שני קומות, קומה התחתונה היה מנין של נוסח אשכנז, וקומה העליונה היה חדר מנין של רבינו בנוסח ספרד. גם היה מקום לתורה ויהדות, ושימש לאור גדול לקרב הרחוקים, והוא שהניח אבן הפינה להפצת תורה וחסידות במקום ההוא עד היום הזה, ועד היום נקרא שמה 'סקאליער שטיבל'.

מכיון שהקים רבינו בית מדרשו בלאנדלון פקעה שמייה בקרב חסידי העיר ללמדן ותלמיד חכם מובהק, ובעל הסדר נפלא בלימודו, רבינו היה מקדק שלא יעבור עליו יום ללא הרצלת תורה. ובבית מדרשו של רבינו, היה חברה שרבינו הגיד להם שיעור יום יום בגפ"ת, השיעור נתפרסם מאד ברחבי לאנדלון, ורבינו מפורסמים ותלמידי חכמים באו לשמוע שיעוריו הנאמרים בטוב טעם ודעת תורה.

בחודש תמוז שנת תש"ח, עזב רבינו את עיר לאנדלון, ועבר לגור באמריקא. בתקופת בראשית שלו באמריקא, תקע אהלו בוועסט סייד של מאנהאטען ה'אדדעס של בית המדרש היה 308 וועסט 98 סט. וסם בנה בית מדרשו בשם 'אהל ישראל', ורבינו מבקר אלל אחיו הגדול הרה"ק מסקאליע זי"ע כשהיה דר בוויילימסבורג באותן השנים.

הרבנית הצדקנית ע"ה, היתה יודעת חולי כל ימי חייה, ורבינו צדקתו וכתום לבבו, היה מטפל עמה ודואג בעד שלומה וטובתה כל הימים, כשפניו מאירים ושמחים. ועל אף שבית מדרשו של רבינו היתה משגשג ופורה על במתי ההלכה, בערך שנת תשי"ד הוכרח רבינו להעביר דירתו לעיר מיאמי ביטש לאורך בריאותה ורפואתה של זוגתו הצדקנית.

גם בעיר מיאמי, כמו בכל מקומות מושבותיו, הקים רבינו בית מדרשו, מקום לתורה ותפלה ולצדקה, ובית מדרשו היתה נקראת 'אהל ישראל סקאליע-טריסקער שחול', תחת נשיאותו של הקעשינעווער רבי, הרה"ק ר' ישראל ראבינאוויטש זי"ע ומקום הבית המדרש היה 843 מערידיען עוועניו.

וכמנהגו מקדם הוא גם כאן הרביץ תורה דברים, ובשיעוריו בש"ס בכל יום ויום לפני כמה עשרות בעלי בתים ובני תורה הוא רואה מטרתו המיוחלת. רשם מיוחד עושות על השומעים תורות בחסידות המלטיניות תמיד כאור כולם של לומדות וחסידות והרבה עניני תורה.

בית מדרשו נהיה מקום לתורה ולתפלה מפואר, והרבה אדמורי"ם ורבינים שהגיעו לשם התפללו בבית מדרשו של רבינו, ונהנו מתפילותיו המתוקות ותורתיו הנפלאים. וגדולי הדור צדיקו בעיר מיאמי, היו מפליגים בצדו.

ידוע, שהגה"ק ר' אהרן קאטלער ראש ישיבת בית מדרש גבוה ללעיקוואד זי"ע היה מקושר להרה"ק מסקאליע זי"ע בעבודות אהבה והערכה, וכשהיו נפגשים, היה הרה"ק מסקאליע שאלו היכן שהוא לומד, וכשענה לו ר' אהרן, תיכף התחילו לפלפל בצפולא לאורייתא, זה בונה זה סותר, זה מקשה זה מפרק.

פעם אמר הר"ר אהרן ללאחד מידידיו, תדע שיש לו להאדמו"ר מסקאליע אח הגר ב'מיאמי', והוא למדן גדול. חזו מאן גברא רבא דקמסאיד עליה.

בשנת תש"כ, זכה רבינו לערך הכנסת ספר תורה לבית מדרשו, ביום ראש חודש אלול, שמתה לדירה בימים ההם.

רבינו שלח הזמנות אל ידידיו ואנשי שלומו, ובין השאר כתוב בהזמנה:

... איחר וועט האבען די מעקליכקייט אריינלויפן אויף און דער תורה. כדי איהר

באותה תקופה זכה לקבל תורה והלכה ישרה מאחיו, אשר היה רגיל ללמוד עמו במיוחד ולהשפיע עליו ממאור תורתו, עד שנעשה כלי מלא ברכת ה', כמו כן קיבל תורה בתקופה ההוא מפי הגה"ק ר' יוחס פינחס פישל אראק אבד"ק אוזיראן זי"ע אחיו של עמוד ההוראה הגה"ק ר' מאיר אריק זי"ע. רבינו היה הלך וגדל עד כי גדול מאד, להיות גבור במלחמתה של תורה, בחור כלחיים.

כשהגיע רבינו לעונת השידוכין, ובהיות רבינו בחור נחמד וגם נעים, בעל לב טוב ומדות תרומיות, בעל אורה נהדרת, תלמיד חכם וצדיק אשר עבד ה' מנעוריו, ומה גם שהוא בר אבהן קדישן, בנו של אוחו צדיק, הרבה חפצו להשתדך עמו.

מן שמיה קצבו ליה לאשה צדקנית, בת קדושים, ה"ה הרבנית הצדקנית אלטא חיה שרה ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי זוסיא טווערסקי מטרסקי זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום מטרסקי זי"ע בן המגיד הרה"ק ר' אברהם מטרסקי זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' נחום מטשארנאביל בעל מאור עינים זי"ע

שמחת הנישואין של רבינו נקבעה בעיר שמונד להגבול של ראמעניא וגאלוייע, ובהיות העיר מקום טייט ורפף, חשבו שלא יגיע עולם גדול אל החתונה, ולכן החליטו לעשות החתונה בכפר קטן רחוק מיאמי, אבל בפועל הגיע עולם גדול של חסידים משני הצדדים.

ובהיות הרה"ק ר' מרדכי זוסיא מטרסקי נכד הסבא קדישא הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע, היו נוכחים אלל שמחת הנישואין הרבה מנכדי הרה"ק מרוזין.

ואחיו של רבינו הרה"ק ר' דוד יצחק אייזק מסקאליע זי"ע היה מספר בהתפעלות על נימוסי מלכות של זרע קדוש ישראל מרוזין, שהיו גם לערך שמונים מנכדי בית רוזין לבושי 'בעיקשע' לבנים, שאף אחד לא כפף עצמו אל המאכל וגם לא נשפך מהרוטב על הבעקשע שלהם, ואף אחד לא הוציא 'טאשטיכל' בכל משך החתונה, כי יצבו בגיטונת מלכות, כדרכם בקדוש של אלאזי הרה"ק מרוזין.

הנה עיר קעשינעוו שבראמעניא, היתה בכלל עיר ואם בישראל ובניהם היו תלמידי חכמים ואנשי אורה, וגם אנשי חיל עתירי נכסין.

ובעיר ההוא היתה קבוצה חשובה של חסידי סקאליע. בעיר קעשינעוו כבר היו זקינו של רבינו, הרה"ק ר' אליעזר חיים בעל שיח אליעזר זי"ע היה רגיל לפקוד מידי פעם בפעם ואחריו בנו הרה"ק ר' ברוך פינחס זי"ע ואחריו בנו הרה"ק מסקאליע זי"ע בהיות כך, היתה בעיר קעשינעוו קבוצה חשובה של חסידי סקאליע, אשר זכו להסתופף בל קדשם של האב הבן והנכד.

זמן מה לאחר הגואלן של רבינו הגדיל אחיו הגדול הרה"ק מסקאליע חסדו עם אחיו אהובו רבינו, וגם לאג למאור בעדו מקום שיוכל להשפיע ממאור תורתו צדקתו וקדושתו על עדה ישראל קדושים, וממילא ירוויח גם מקור של פרנסה טובה וכלכלה, להנהיג עדה חסידיו בעיר קעשינעוו.

חסידי סקאליע שבעיר קעשינעוו, קבלו עליהם רבינו למורס ומאורס, להדריכם בדרך ה' ולהעריך עליהם מטללי כרותיו, ונהגו ממנו עלה והושיע, ורבים הצטרפו לשמוע תפלותיו הנעימים, שנאמרו במתיקות מיוחדת בנוסח המקובל מאבותיו הק', והיה רבינו נושא חן בעיני כל רואיו, בפניו המאירות ומדות התרומיות. וגם פרנסו אותו ואת ביתו בכבוד וזריות. וסם בקעשינעוו בנה בית מדרשו ויסד ישיבה וזכה להעמיד תלמידים הרבה.

זמן הטוב של רבינו התפרסם מיד ונהרו אליו חסידים מקרוב ורחוק, גם ישיבתו התפתחה ומספר גדול של בחורי חמד יצאו שם על התורה ועל העבודה, ואכן הגהיג און מרעיתו, עד בערך שנת תרל"ט.

לאחר כמה שנים שהיה בקעשינעוו, הוכרח רבינו לברוח מקעשינעוו בדומעניא, תחלה ברח רבינו לעיר יאסי, לבית חמיו הרה"ק מטרסקי, ומשם ללאנדלון. בשנת תרל"ט כבר היה בעיר לאנדלון.

מצבתו

כט אלול תשל"א [ג]

רבי ישראל ב"ר ברוך פנחס זי"ע בעל אהל ישראל מקעשינעוו

נכראה זמן קצר אחר כך, כבר קיבל אחיו הודעה מרבינו על מצבו.

רבינו סבל רבות בעיר תל אביב, מאנשים שלא סבלו הרעיון שיהיה בהשכונה שלהם בית המדרש המתנהגת על דרך ישראל סבא. ועל ידי הנהו בריוני, נתקיים ברבינו במלוא מובן המלה, דברי חז"ל, שארץ ישראל נקנית ביסורים.

ובכן כתב אחיו המכתב להלן, לחזקו לחמאו ולברכו: ב' מו"מ [=מטות מסעי] תשל"א בין המנאים יזרח אור לישרים, ויגביה מזלו לראשי ההרים, ה"ה אהובי אחי יקירי הרב הצדיק המפורסם, טובינא לחימי, ידיו רב לו בגמרא וסבא דנש"ק ארבלים ותרשישים מוה"ר ישראל אלי שליט"א. ולז' היקרה הרבנית תחי' אחד"ש הטוב הגאון מכתבים ממך אהובי אחי יקירי והי' למשיב נפשי בראותו כתב ידך. ויהא רעווא שזכרה לבשרנו ב"ט (=בשורות טובות) תמיד בתכ"י (=בתוך כלל ישראל)... ועתה ממרום יתגלגלו רחמינו ית' לעזור לך ולהשיע לך בכל עניניך ברוחני ובגשמי וישלח לך רפוי"ש מן השמים וגם ישלח לזוגתך תחי' רפוי"ש מה"ש (=מן השמים) בתוך שאר חולי ישראל. והנהג בחסדו בכל דור יתחסד עמך ויעמוד בימינך להושיעך תמיד שחושב שיפועה גדולה מן השמים ויברך בשפע ברכה והלכה ונ"ח (=ונשיאות חן) בעיני כל. ושיחקרבו אלך אנשים חשובים וטובים בידידות ובאהבה ויטיב את מזלך וימלא כל משאלותך לטובה ולברכה לששון ולשמחה ולחיים טובים ארוכים ולשלום ושמחה ונחשך ונבשר ב"ט אמיתית ושיהפכו כל הימים האלו לששון ולשמחה ושיהי' התגלות אלק' בעולם וידע כל בשר שיש בורא עולם ומנהיג את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים ונהי' כולנו ככלל הרחמים והחיים והשלום וברכה ונחת רוח בכל ענינו בכלל ובפרט ושנזכה כולנו לגאולה שלימה במהרה בימינו א"ס... ויהי' שלא ישמע עוד ח"ו קום זער בכל משפחתנו יחי' ולא בשום בר נש מישראל המאמינים בה' ויהי' שזכרה כולנו יחד לב"ט שמחות ומשמחות בתכ"י א"ס... וזוה הנני אחיד וגיסה דוש"ט בזה"ר וזאה"ע המלפה לישועת ה' ולהרמת קרן ישראל

דוד יחזק איזיק בזה"ק זאוקלה"ה זי"ע כל ב"ב יחי' פשה"ה הג"ל (=כל בני ביתי פורסים שלום הרבנית הג"ל)

בחודש אלול בשנת תשל"א נחלה רבינו על מחלת הכליות וחולי הלב, ודיבר הרה"ק מסקאליע זי"ע לאחיו הצעיר הרה"ק ר' יחיאל מיכל זי"ע שהיה דר בבארצא פארק סיסע לארץ ישראל לימים נוראים הבאים שיהא אלל רבינו לימים נוראים, והר"ר יחיאל מיכל לא רצה לנסוע לארה"ק לפני ראש השנה היות שהיה ש"ץ קבוע בימים נוראים, ובכן סידר לעצמו לטוס לארץ ישראל לאחר ראש השנה.

רבינו הסתלק במוצאי שבת קודש פרשת נצבים, בכ"ט אלול ערב ראש השנה, והגיע הבשורה על פטירת רבינו בחוץ לארץ באמצע הלילה של מוצש"ק והודיעו שחלפי שעה תהיה הלוייה של רבינו בארה"ק, כדי שישב שבעה מיד בערב ראש השנה ולא יאטרך לישב שבעה אחר ראש השנה.

ולפלא בשבת קודש באמצע השבת עמד השעון קיר שחדרו של הרה"ק מסקאליע זי"ע. כאשר ראה הרה"ק מסקאליע זי"ע דבר זה דלא על זה ונבהל מאוד מזה באמרו שאף פעם לא עמד השעון שחדרו. לאחר שבת קודש ביררו שזאתה שעה שעמד השעון שחדרו היה בארץ ישראל כבר מוצאי שבת ובאותו זמן יתה נשמתו הטהורה של רבינו הקדוש בארץ ישראל.

רבינו נקבר בארץ ישראל בגבעתיים בבית החיים נחלת יחזק בחלקת אלמורי"י בית רוזין.

רבינו לא השאיר אחריו זש"ק, ותולדותיהן של לדיקים מעשים טובים, ודבריהם הן הן זכרונם. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

זאלט האבען א חלק אין דער גרויסער מזוה פון סיום התורה... פארלירט נישט די געלעגענהייט אייטייל זענען אין אזא הייליגען אווענט און זכות התורה הק' וועט איהר אי"ה געהאלפען ווערען מיט אלעם גוטם, געזונט, פרנסה טובה, ברכה והלכה, וזוכה לגאולה שלמה.

כתובת האותיות היה באולם הייביסקום אדיטאריאום, 955 'אלטען ראוד' מיאמי ביטש, ושם נערכה סעודה לכבודה של תורה, ורבינו דרוש גדול לכבוד גומרה של תורה, והוא נדפס בספה"ק ישמח ישראל פרשת וילך. אחר כך הוליכו את הספר תורה מתוך רוב שמחה לבית המדרש 8433 מערידיען עוועניו.

בשנת תשכ"ו הוציא רבינו לאור ספרו על התורה 'ישמח ישראל' ונלוה אליו ספר 'אהל ישראל' על מקומות בני"ך וש"ס.

בספה"ק הזה מתגלה מלוא קומתו של רבינו כאחד מענקי הרוח אשר פתוחים לפניו כל מכני תורה, ידיו רב לו בפלפולא לאורייתא, ויש לו חידושים בסוגיות המסובכות ביותר, כמו כן מגלה זרוע עוזו בסודות התורה, גלייא לדרעיה ונפל נהורה, כשכל דבריו מתובלים בענות חן, ובין בתרי כתבי קדשו מתבלטת מדת הענוה והספלות שלו, תוך רב כחו וחילו לאורייתא, ובמקום שאתה מואל גדולתו שם אתה מואל ענותנותו.

וגם אינו חושך שבת מוסר, ומשלב דבריו עם לקחי מוסר ודברי חסידות, המלהיבים הלבבות ומעוררים הגשמות לעבודת השי"ת מתוך שמחה, לעמידה בנסיון, ללימוד תורה לשמה, להתרחק מדרכי הגוים, ועוד כהנה וכהנה.

הספר נתקבלה באהבה ובחבה ובהעלצה בעולם התורה והחסידות, וזכרה בירחונים שנדפסו בימים לשבח ולתהלה. רבינו שלח ספרו הקדוש על ידי הדואר לאנשי שלומנו וילדינו, מזרקה עם מכתב בו כתב, 'שמקוה שהספר יביא חוה לתוך בתים, ואפי' שיחזיק הספר בביתכם יהא שמירה וברכה לכל אחד מצאי ביתך'.

מאז השתוקק רבינו לעבור ולגור בארץ ישראל, וכבר בשנת תשי"ט כשהוציא לאור ספר הקדוש של אביו הרה"ק ר' ברוך פינחס זי"ע ספר הקדוש דברי ברוך כתב רבינו בהקדמתו להספר: ויזכני ה' לעשות מעשים טובים בצדקה וחסד ביחד עם רעייתו היקרה אשת חיל עטרת בעלה הרבנית אלטא חיה שרה בת חוה גיטל תחי' לרפואה שלימה ויאריך ה' את ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים להיות ביתנו פתוח לרוחה ותהיה ברכת ה' עלינו שזכרה לעלות לארצנו הק' ארץ ישראל' לבנות בית נאמן לה' בתורה ועבודה וגמילות חסדים, שיהיה לנחת רוח לבנותינו הקדושים עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם והיו כל מעשינו לשם שמים.

כשהגיע רבינו לארץ הקודש תקופה התיישב רבינו בתל אביב ומתחילה היה באיזה חדשים בהאטע"ל, כי היה קשה לו למצוא מקום, בו יסמימו השכנים להקים בית לתורה ולתפלה, ורק לאחר זמן הלכתי לקנות בית לירה ברחוב שלום עליכם 42, והיה לו בית עם ד' חדרים. רבינו בחר במקום ההוא, בהיותו קרוב למקומם של הרבה לדיקים לבית רוזין, שהיו קרובי משפחתו מאל הרבנית.

בתקופה היא, כפי הנראה לזמן ממושך לא קיבל אחיו הרה"ק מסקאליע מכתב מאחיו רבינו הק', ובכן ביום ב' פרשת פינחס שנת תשל"א, המריץ לו מכתב, בו מבקש בכל עזו שיודיענו על שלומנו הטוב: בין המנאים, יזרח ד' לישרים, וחיים והשלום וכט"ס לכבוד אחי אהובי יקירי ה"ה הרה"ק המפורסם מאד נעלה, לשבח ולתהלה, פרי עץ הדק, ובקדוש נאדר בנש"ק כו' מוה"ר ישראל אלי שליט"א ולז' הרבנית ב"ק מרת שרה'נו תחי' אחד"ש, אהובי אחי יקירי לא הגאון ממך זה כמה וכמה שבעות שום מכתב. ושאל אנכי את בני משפחתו שחיו וגם הם לא השיבו ממך מאומה. לכן יש לי ע"י [=עגמת נפש] רב מזה. לכן אבקש שתכתוב לי תיכף ומיד משלומך ומשלום ביתך ומכל דבר שורק להחיות את נפשי. וזוה הנני אחיד וגיסה דוש"ט בזה"ר וזאה"ע [=באהבה רבה ובאהבת עולם] המחכה לבשורות טובות ומכל אשר לנו ומכל ישראל... .

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כט אלול תרע"ו

רבי אליעזר חיים ב"ר אברהם בעל שיח השדה מבאניהאד

רבינו הרה"ק רבי אליעזר חיים דייטש אב"ד באניהאד בעל שיח השדה זי"ע נולד ט"ז תמוז בשנת תר"י בכפר פעטרא לאביו הגה"ק ר' אברהם זי"ע, חוטר מגזע הגה"ק ר' יו"ט ליפמאן העללער בעל תו"ט זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת גנענדל ע"ה ממשפחת הגה"ק ר' יצחק חיות זי"ע

פעם אחת היה רבינו בצעלזא בכלו של הרה"ק ר' יהושע'לע זי"ע, ומעשה היתה שבעיר האנשאוויץ גר איש אחד שהיה זקוק לישועה, ואמרו לו שצבצולא פועלים יקועות, וביקש מרבינו סיסע עמו לצבצולא על חשבונו, רבינו שמח מאוד שיש לו הזדמנות ליסע לצבצולא ונסע עמו, כשהגיעו שם ראה ילדה אחת מסוכזבת ומחוד גרונה היה שומעים קולו של חזן (היה דיבוק). ואמר רבינו לח"כ: המשכילים אומרים שמעולם לא חזרה נשמה מין השמים, בצבצולא רואים שיש נשמות שצאים בחזרה מן השמים.

נכתלק לגנזי מרומים בכ"ט אלול בשנת תרע"ו זי"ע ומנ"כ בעיר באניהאד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון גדול מופת הדור הוא האדם הגדול בענקים אשר הארץ האירה מכבודו הן בחריפות ובקיאות הן בש"ת להלכה למעשה אשר מחיבוריו שחו כלמא תלמידי חכמים שצדורו ופירווחו מעידין על רוב גדלו וגבורתו בתורה.

למד בישיבת הגה"ק ר' יוזפא ראזענבערג בעל יד יוסף זי"ע ואלל הגה"ק ר' מרדכי הלוי האראוויץ בהאלמין זי"ע ואלל הגה"ק ר' אהרן גרינבערגער בעל דעת סופר במיהאלאוויץ זי"ע, ואלל הגה"ק ר' נתן פייטל רייניץ במאדע זי"ע ואלל הגה"ק ר' יואל כבי ראהט אב"ד חוסט בעל בית היוצר זי"ע ואלל הגה"ק ר' יהודה אסאד בעל דברי מהרי"א זי"ע, ורבו המובהק הי' הגה"ק ר' מנחם א"ש באונגאר זי"ע ושם קראו רבינו "קדשים בחור" שידע בעל פה כל סדר קדשים. ודר שם אלל הגה"ק ר' שלמה גאנצפריעד בעל קישור זי"ע.

בזכרותו כבר נראה שיהיה גאון ישראל פאר הדור ועטרוהו בסמיכת התורה הגאונים הגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע הרה"ק ר' זלמן לייב טייטלבוים אב"ד סיגעט בעל ייטב לב זי"ע והגה"ק בעל אמרי דוד זי"ע,

בשנת תרל"ז נתקבל לאב"ד האנשאוויץ ובשנת תרנ"ז ח"י אלול בא לבניהאד שעל שמה הוא נקרא, ואז כבר ילא שמעו הטוב ואין טוב אלא תורה בכל העולם לגאון אדיר ומובהק ותפס ישיבה גדולה ונאספו אליו בחורים מכל מדינות, וגדולי תורה ילאו מביית מדרשו ומהם הגה"ק ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראזענברטא זי"ע הגה"ק ר' יוסף הכהן שווארץ מגראסווארדיין בעל גנזי יוסף זי"ע אשר ראש דברי תורתו, הגה"ק ר' כבי קינסטליכער דומ"ץ באנפי הוניאד ואב"ד סעבין זי"ע, הגה"ק ר' משה שענהפעלד אב"ד ליקעוו זי"ע.

כתב תלמידו הגה"ק ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראזענברטא זי"ע הסדר היום של רבינו: ואוכל להעיד מה שראיתי בימי זכרותו אשר באתי לבקר בהיכלו וישבתי בכלו בחדשי הקיץ שנת תרמ"ג ושארתי מים נאמנים ממעיני חכמתו זכרתי כי היה לי היום למלאכה ללמוד עם בחורים קטנים ממני, והלילה למשמר לקבוע עתים לתורה ללמוד ביחד עם רבינו, ותיכף אחר תפלת ערבית התחלנו ללמוד עד שהגיע זמן ק"ש של שחרית ואז קרינו את שמע ויאלנו ידי חובת קריאת שמע שעל המיטה וקריאת שמע של שחרית, כה היה דרכנו כל הזמן אשר הייתי מסתופף בכלו, ובימי הקיץ הארוכים בעידנא דהנהו קאירי ומריעי היינו רבנן הולכים למקומות הרחאה, ילאנו בכל יום לעת ערב לשוח בשדה והלכנו הלוך ודבר בדברי תורה חדשים גם ישנים בכמה סוגיות והלכות גדולות, ולפלא היה בעיני כי מעולם לא הורכנו לעיין בשום ספר כי כל העניינים אשר נתגללו היו שגורים בפיו לומר אותם בעל פה ונתקיים בו ועפעפיך יישיכו נגדך.

וחיבר ספרים יקרים ספר שיח השדה, תבואות השדה, חלקת השדה, פרי השדה, דולאי השדה, אבני השדה, עומרי השדה, משנת דר' אליעזר, דמשק אליעזר, יומא דהלולא, תורת חיים.